Amigoe

104E JAARGANG — NO.: 296

DINSDAG 22 DECEMBER 1987

Amigoe VANDAAG

ANGEL KOOK
...ruimte...

Door de borden het bos niet meer zien

Nieuws in vogelvlucht

HAARLEM — Zowel de politie als het Ahold- concern handhaven nog steeds hun informatiestop in de ontvoeringszaak Dit ondanks dat kranten dezer dagen met nieuwe gegevens kwamen. De onbevestigde berichten betreffen met name de mogelijkheid van een beloning en het straks door de politie openbaar maken van een bandje met daarop de stem van een van de ontvoerders of een handlanger. Morgen gaat de ontvoering de 16e week in.

*****

DEN HAAG — Minister Korthals-Altes van Justitie is boos over de vrijlating van 5 drugs- handelaren door het Alkmaars Openbaar Ministerie omdat er geen plaats voor hen was in de huizen van bewaring. Hierover was geen contact opgenomen met het ministerie.

*****

BORDEAUX — Alle 16 inzittenden van een Air France vliegtuig dat maandag neerstortte in een buitenwijk van de Franse stad Bordeaux zijn omgekomen. Onder de slachtoffers een Nederlander. De oorzaak van het ongeluk is niet bekend. De piloot had geen tijd een noodsignaal uit te zenden. De brandweer arriveerde te laat om te voorkomen dat het toestel door brand volledig verwoest werd.

*****

PEKING — Rogatsjov, vice- minister van Buitenlandse Zaken van de SU, heeft zich vandaag in Peking positief uitgelaten over de mogelijkheid van een topontmoeting tussen partijleider Gorbatsjov en de sterke man van China Deng Xiaoping. Deng had zich eerder bereid verklaard Gorbatsjov te ontvangen, maar oa op voorwaarde dat Moskou drukt uitoefent op bondgenoot Vietnam om de Vietnamese troepen terug te trekken uit Kampuchea. Moskou heeft de voorwaarde afgewezen.

*****

JOHANNESBURG — Vijf dagbladen en tijdschriften die vooral door zwarten gelezen worden en een extreem rechts blad in ZA hangt een verschijnings- verbod boven het hoofd. Drie bladen kregen een officiele waarschuwing dat zij mogelijk de openbare veiligheid in gevaar brengen. Dat betreft het rk- blad New Nation en Work in Progress een onafhankelijk arbeidersblad, en Die stem, het blad van de rechtse boeren. The Sowetan, Weekly Mail, een oppositieblad en Cosatu News, van de gelijknamige vakbond, hebben nog geen officiele waarschuwing gehad maar er is wel mee gedreigd.

*****

SEOUL — De bij de presidentsverkiezingen verslagen oppositieleider Kim Young Sam heeft vandaag verklaard dat zijn partij mee zal doen aan de parlements- verkiezingen van 1988. Kim zei dat hij instemt met onderhandelingen tussen zijn partij en de regeringspartij DJP, van de nieuwe president Roh Tae Woo, over herziening van de kieswet. Deze gesprekken zijn nodig voordat verkiezingen over de nationale vergadering mogelijk zijn.

*****

WARSCHAU — Het Poolse bewind heeft vandaag voor het eerst verklaard de mogelijkheid niet uit te sluiten om te onderhandelen met functionarissen van het verboden vrije vakverbond Solidariteit. Regerings- woordvoerder Urbam verklaarde zich gelukkig te prijzen met de "ontwikkeling" in de houding van bepaalde vakbonds- leiders, die getuigde van "realisme". De Warschause afdeling van Solidariteit riep zaterdag voor het eerst op tot deelneming van vakbondsleden in lokale raden, zoals de gemeenteraad waarvoor volgend jaar verkiezingen worden gehouden.

*****

MANAMA — Iraakse gevechtsvliegtuigen hebben vandaag een luchtaanval uitgevoerd op het Iraanse olie- overslag- eiland Larak in de straat van Hormuz in het uiterste zuiden van de Perzische Golf. Drie tankers die voor opslag worden gebruikt zouden zijn getroffen. Dit is een scheepvaart- kringen vernomen.

*****

VATICAANSTAD — Paus Johannes Paulus II heeft vandaag aangekondigd een nieuwe encycliek over de sociale leer van de rk kerk te gaan schrijven. Het document wordt een vervolg op de encycliek Populorum Progressio (Ontwikkeling van Mensen), waarin paus Paulus VI de verhouding tussen de industrie- landen en de derde wereld behandelde. De paus maakte niet duidelijk wanneer het document te verwachten is. Hij heeft sinds 1978, toen hij paus werd, al 6 encyclieken geschreven.

Dollar reageert niet op goede nieuws

Amerikaanse Congres aanvaardt bezuinigingen

WASHINGTON — Het Amerikaanse Congres heeft in de nacht van maandag op dinsdag twee wetsontwerpen aanvaard waarmee het tekort op de begroting van de VS wordt verminderd met in totaal 76 miljard dollar, zo is in Washington bekendgemaakt. In het lopende begrotingsjaar wordt het begrotings- tekort met 30,2 miljard dollar verkleind en in het komende jaar met 46 miljard dollar. Een en ander betekent dat de eerder bereikte overeenstemming tussen het Congres en de regering- Reagan in werking kan treden. De dollarkoers reageerde nauwelijks op de goedkeuring van het Congres.

De regering kan er bovendien financieel mee vooruit tot aan oktober volgend jaar, het einde van het lopende begrotings- jaar. Voor afgelopen maandag moest het Congres een noodwetie goedkeuren opdat de overheid -technisch gesproken- niet zonder geld zou komen te zitten. Vanmorgen vroeg wist het Congres de behandeling af te ronden. Het ene wetsontwerp houdt belasting- verhoging en bezuinigingen in en het andere de financiering van de overheids- diensten. In het lopende begrotings- jaar moeten verhoogde belastingen een miljard dollar opbrengen en in het komende jaar veertien miljard.

Het Congres is gedurende ruim een week vrijwel dag en nacht met de wetsontwerpen bezig geweest. Op het laatste moment heeft president Reagan nog met zijn veto over de wet op de financiering van de overheidsdiensten (600 miljard dollar) gedreigd, hoewel het ontwerp ook 8,1 miljoen dollar bevat voor de contra's in Nicaragua. Reagan wilde namelijk een bepaling in het wetsontwerp schrappen die omroepen in de VS verplicht tijd in te ruimen voor het uitzenden van controversiele meningen. Het Congres heeft die bepaling uiteindelijk maar weggelaten.

Op de wisselmarkten in Europa was er nauwelijks een reactie te bespeuren op de goedkeuring door het Congres. In Amsterdam noteerde de dollar rond het middaguur 183,40 Nederlandse gulden tegen een slotkoers maandag van 1,8365 gulden. De valutahandel wachtte al lange tijd op de passage van de wetsontwerpen, maar vandaag werd er gezegd dat de aanvaarding slechts de voorbode is van maatregelen van de G-7, de zeven grote industrielanden, om de dollarkoers omhoog te halen. Die moeten wel snel reageren, want anders kunnen ze de dollarkoers ook niet steunen, zo werd gezegd.

Aandrang onderzoek

SAN JOSE — Van verschillende kanten is bij de regering van president Oscar Arias Sanchez van Costa Rica aangedrongen om een speciale onderzoeker te benoemen wegens publicaties over vijandige plannen van de kant van Nicaragua.

Dit staat in verband met de onthullingen van de Nicaraguaanse overloper majoor Roger Miranda die beweerd heeft dat er plannen zouden bestaan voor een Sandinistische aanval op Costa Rica. Deze Miranda was een van de naaste medewerkers van de Sandinistische minister van Defensie, commandant Humberto Ortega, een broer van president Daniel Ortega.

WILLEMSTAD — Tegen de heuvelwand bij de aankomsthal van de luchthaven Hato wordt momenteel een enorm reclamebord geplaatst van 'Lovers Ice'. Het gevaarte is er gekomen mede ter viering van het tien- jarig bestaan van het bedrijf. Verwacht wordt, dat nu meerdere firma's zullen volgen om op die plek hun produkten aan te prijzen. Voor een commentaar op deze nieuwe ontwikkeling op Curaçao, zie pag. 3.

Amigoe Kerstkrant

DE AMIGOE kerstkrant, wordt vandaag onder de lezers verspreid. Zoals gebruikelijk, bestaat deze speciale editie uit vier katerns. Met deze extra dikke bijlage, hoopt de Amigoe, uw kerstvreugde extra luister bij te zetten.

Indien u de kerstkrant niet heeft ontvangen, kunt u contact opnemen met het distributie- bedrijf Districo op de nummers 70503, 70504 of 70304.

Vanaf deze plaats wenst de directie en het personeel van de Amigoe, alle lezers prettige kerstdagen en een goede jaarwisseling.

DE DIRECTIE

Peres in Uruguay:

Mensenrechten en bestrijding terreur soms haaks op elkaar

MONTEVIDEO — De eerbied voor de mensenrechten kan wel eens op de proef gesteld worden bij de bestrijding van het terrorisme. Zo meent Shimon Peres, de minister van Buitenlandse zaken van Israel.

Aan het slot van een bezoek van twee dagen aan Uruguay deed de Israelische minister zijn uitspraak. Hij doelde daarbij vooral op het feit dat de mensenrechten op de tocht kunnen komen te staan als men via de terreur- bestrijding onschuldige mensen- levens probeert te redden. Het is een essentiele zaak de mensenrechten te respecteren, maar ook is het een plicht om mensen- levens op zich te redden, aldus Peres. Volgens hem komt men dan terecht bij de filosofie van het kiezen tussen twee kwaden. Dan is het correct als men het minst kwade kiest. Zo stelde Peres vast.

In dit verband wees de voormalige Israelische premier erop dat zijn land sinds zijn ontstaan als staat veertig jaar geleden vijf oorlogen heeft doorstaan. Hij wilde er verder op wijzen dat Israel geen vermisten, verdwenenen kent. Peres heeft na zijn bezoek aan Uruguay in Brazilie een paar dagen vakantie gehouden.

MOSKOU — Drie SU- kosmonauten zijn vandaag van de ruimtevaartbasis Bajkonoer in Azië vertrokken voor de 3e langdurige missie in het ruimtestation Mir. De lancering was rechtstreeks te volgen op de SU-tv. Titov, Manarov en Levtsjenko zullen waarschijnlijk woensdag vastkoppelen aan de Mir. De huidige bemanning Romanenko en Aleksandrov blijft nog een week aan boord om de nieuwe bemanning in te werken. Het is voor het eerst dat een volledige ploeg ruimtevaarders wordt afgelost. Romanenko zit al 317 dagen aan boord van de Mir, een record.

SHAMIR BAGATELLISEERT ONRUST

Israël kondigt harder optreden aan

Doden bij staking in bezette gebieden

JERUZALEM — Nieuwe botsingen in de door Israël bezette gebieden, op de westelijke Jordaanoever en in de Gaza- strook, hebben maandag opnieuw aan drie Palestijnen het leven gekost, terwijl een staking van Israëlische Arabieren ook het noorden van Israël gedeeltelijk heeft verlamd. Er vielen zeker twaalf gewonden. Israël heeft aangekondigd dat het zijn optreden tegen betogers in de bezette gebieden zal verscherpen. "De betrekkelijke terughoudendheid die het leger heeft getoond is abusievelijk ingeschat als zwakheid", verklaarde een legerwoordvoerder maandag. De Israëlische premier, Yitzhak Shamir, was ook maandag niet onder de indruk van de ernst van de situatie.

Het aantal doodgeschoten Palestijnse betogers in de afgelopen 13 dagen is nu opgelopen tot 19. De Palestijnen spreken van hun kant van 22 slachtoffers. De onrust begon op 9 december in de Gaza- strook en breidde zich vervolgens uit naar de westelijke Jordaanoever, het Arabische deel van Jeruzalem en maandag zelfs tot andere delen van Israël.

Twee betogers werden door grensbewakers neergeschoten in Jenin, in het noordelijke deel van de westelijke Jordaan- oever, zo is uit Israëlische militaire bronnen vernomen. Een derde werd dodelijk geraakt in Tubas, bij Nablus, in hetzelfde gebied. Volgens het leger hadden de demonstranten de militairen bekogeld met stenen en molotovcocktails.

SOLIDARITEIT

De staking van Israëlische Arabieren uit solidariteit met de Palestijnen in de bezette gebieden -een actie waartoe is besloten door de Arabische afgevaardigden met de oproep niet tot geweld over te gaan- is op vele plaatsen in het land uit de hand gelopen, zo zeiden ooggetuigen.

In het zuiden van Israël legde een groot deel van de bevolking het werk neer. In de Nrgev sloten ook de bedoeinen zich bij de stakings- actie aan. In Haïfa de grootste industriële stad in het noorden van het land, was het economische leven ernstig verstoord. Slechts 2.000 van de 12.000 Arabische arbeiders die in de stad werken, hebben zich maandagmorgen op hun werk gemeld. De staking werd volgens waarnemers zowel gevolgd door islamitische als christelijke Arabieren, alsmede door Druzen op de Golan- hoogte. Dit ondanks de druk die door de Israëlische werkgevers op hen is uitgeoefend, zoals de pers in Israël zondag meedeelde.

HARDERE HOUDING

Zowel in Nazareth, in Jaffa en Um El- Fahem als in dorpen rond Jeruzalem gooiden betogers met stenen naar de politie. Vaak werd daarop met schoten uit automatische vuurwapens gereageerd.

Het ziet ernaar uit dat de Israëlische leiders een hardere houding gaan aannemen. "Vanaf morgen (dinsdag) breiden we het aantal troepen uit om een massalere aanwezigheid te hebben en we zullen vastberadener optreden", aldus een legerwoordvoerder. Premier Yitzhak Shamir zei in Tel Aviv dat "Orde en veiligheid voor de bewoners van dit land een grotere prioriteit hebben dan het negatieve beeld dat de internationale media van ons geven". Tegelijkertijd bagatelliseerde Shamir de ongeregeldheden in het land. "Er is hier niets nieuws aan de hand en er is geen reden voor lafhartigheid, zwakte of vrees", zei hij. "We hebben in het verleden met dit soort zaken afgerekend en dat zullen we nu en in de toekomst ook doen". Shamir, die de bezette gebieden nog niet bezocht sinds de onrust begon, kondigde aan dat hij vandaag naar de joodse nederzetting Ariel op de westelijke Jordaanoever zal gaan.

KRITIEK

Minister van Buitenlandse Zaken, Shimon Peres, legde de verantwoordelijkheid voor de onlusten bij "tegenstanders van de vrede in het Arabische kamp". "Wij moeten het vredesproces voortzetten zonder rekening te houden met het terrorisme. Wij moeten los van het streven naar vrede strijden tegen het terrorisme", aldus Peres.

Europese landen, de Sovjetunie en de Arabische wereld hebben hun bezorgdheid en woede geuit over de beschietingen in de bezette gebieden. Voor Israël is de kritiek uit het buurland Egypte en van de VS, zijn sterkste bondgenoot, het meest verontrustend. Premier Shamir zei maandag dat de situatie in zijn land alleen maar erger zal worden als Washington het voorstel van de Veiligheidsraad van de VN, Israël uit te sluiten, niet tegenhoudt.

In Israël leven ongeveer 750.000 Arabieren die 18 procent van de bevolking uitmaken, terwijl in de sinds 1967 door Israël bezette gebieden 1,5 miljoen Palestijnen wonen, voor een groot deel in kampen.

Acht miljoen voor niet-militaire steun

Compromis bereikt over hulp contra's

WASHINGTON — Het overleg tussen het Witte Huis en het Huis van Afgevaardigden over de kwestie van de hulp aan de contra's heeft een compromis opgeleverd. De anti- Sandinistische guerrilla krijgt acht miljoen dollar aan niet- militaire hulp.

De discussie over de vorm waarin en de omvang van de hulp aan de contra's had tot gevolg dat de goedkeuring van belangrijke wetsontwerpen in de lucht bleef hangen zoals de wet over nieuwe belastingen en die over de samenstelling van de begroting en de wet met maatregelen om de regering aan het noodzakelijke geld te doen komen om de overheids- uitgaven te kunnen betalen. Het compromis werd op het laatste ogenblik uitgewerkt. Eigenlijk gebeurde dat op een ogenblik dat de Amerikaanse regering zonder middelen zat, namelijk in het weekeinde, terwijl het congres pas maandag zijn officiele fiat aan de wetten gaf.

12 JANUARI 1988

Men kwam uit de problemen met het besluit dat de militaire hulp aan de contra's kan worden afgewikkeld door de CIA voor zover dat gaat om reeds toegestane militaire hulp. Daarnaast krijgen de contra's niet- militaire hulp. President Ronald Reagan mag de militaire hulp aan de contra's hervatten als er op 12 januari 1988 nog geen staakt het vuren is bereikt tussen de regering van Nicaragua en de contra's en dit de schuld is van de Sandinisten. Op 4 februari, aldus het nu uitgewerkte scenario, komt het congres weer bij elkaar om over de voortzetting van de hulp aan de Nicaraguaanse guerrilla- beweging te praten.

MENSEN

Rond 50 miljoen pluche beertjes, muisjes, rendiertjes, puppies en andere speelgoedbeestjes vinden dezer dagen hun weg naar klanten van fast- food restaurants. In Amerika is een ware concurrentieslag uitgebroken tussen de diverse fast- food- ketens. In een poging nieuwe klanten te lokken en bestaande klanten te binden kunnen bezoekers bij bijna alle restaurants een poppetje of beestje kopen. En het werkt. Hardee's zag de omzet in ontbijten verdrievoudigen na de introductie van Californische Rozijnen die over de tafel dansen. Het bedrijf verkocht binnen vier weken 15.000 van deze vingerlange figuurtjes. Burger King's Woodlo Inc gooit Rodney Reindeer in de strijd. Vijftigduizend van deze diertjes moeten deze maand voor een omzetvergroting van zeven procent zorgen. Ook McDonalds heeft zich in de "DIEREN- OORLOG" gestort met de serie van Wald Disney. Niet tevergeefs, zo zal duidelijk zijn na een blik in de lokale restaurants. Misschien had Hardee's op Salina toch wat van die Californische Rozijnen moeten laten overkomen...helaas is het nu te laat.

*****

"Mijn indruk van buiten af is, dat dit deel van de ruitersport hebzuchtig, zelfvoldaan en kortzichtig is. Het gevaar bestaat dat deze tak van sport afglijdt naar het peil van een tweede- rangs CIRCUS". Deze niet mis te verstane kritiek op de internationale springruiterij is afkomstig van niemand minder dan de Britse prinses Anne. Zij schreef dit in het onlangs verschenen jaarboek «L'annee hippique». Prinses Anne is voorzitter van de Internationale Ruitersport Federatie (FEI).

*****

De Noorse autobezitters krijgen het volgend jaar zwaar te verduren. Met ingang van de lente 1988 moet hij/zij telkens wanneer de stadsgrens overschreden wordt -op zich al een beproeving- een TOL van 10 kronen (3 gulden) betalen. Het Rijk stelt geen geld meer beschikbaar voor het wegennet "maar de gemeente heeft het nodig", aldus een woordvoerder van het ministerie van Verkeer. De Noren, die al kampen met een afschuwelijk ingewikkeld één- richtings- systeem, veelvuldig weg- reparatiewerk en weinig parkeergelegenheid, betalen veel wegenbelasting en op de auto- import rust een accijns van 100 procent. Noorwegen heeft geen eigen auto- industrie. "Het publiek zal het wel niet leuk vinden", aldus een lakonieke overheidswoordvoerder, "maar betalen doet het wel".

*****

De bekende roman «Hermetisch Zwart» (L'Oeuvre au Noir) van MARGUERITE YOURCENAR is de afgelopen herfst in België verfilmd door de Belgische cineast Andre Delvaux. De film wordt in mei 1988 in de bioskopen verwacht. De schrijfster, die vorige week donderdagavond op 84-jarige leeftijd overleed was in 1968 met de Prix Femina onderscheiden voor deze roman, die zich in de 16e eeuw afspeelt. De buitenscenes zijn in oktober in de middeleeuwse steden Brugge en Gent opgenomen, terwijl eerder al opnames waren gemaakt in Sienna in Toscanië. De Italiaanse acteur Gian Maria Volente speelt de rol van de sleutel- figuur in de roman, de alchemist en arts Zenon, die Europa afreist en de woelige tijden doormaakt van de overgang van de middeleeuwen naar de renaissance.

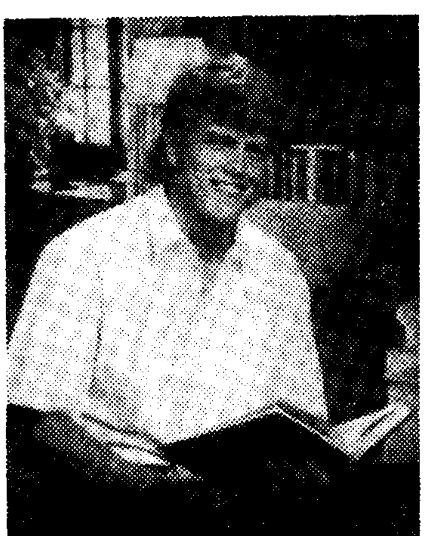
*****

Een inwoner van India wilde ook wel eens in het Guiness Book of Records komen en bedacht een bijzonder originele stunt. Hij schreef paus Johannes Paulus II een BRIEF van 2,4 km over de vrede in de wereld. De afzender, Reagan John, die in de zuidelijke deelstaat Kerala woont, heeft drieeneenhalf jaar aan zijn brief gewerkt. De brief weegt 100 kilo. Het is niet bekend hoe John het epistel aan de paus verstuurd heeft. Waarschijnlijk niet per luchtpost.

*****

De Nederlandse verzekeraars mogen bij het afsluiten van een LEVENS- VERZEKERING niet vragen of iemand homosexueel is. Het enkele feit dat iemand homosexueel is, is niet van belang bij de beoordeling van het aids- risico, aldus een notitie van de ministerraad. Verzekeraars mogen wel vragen of iemand seropositief is of aan de ziekte aids lijdt. De bewindslieden hebben er ook geen bezwaar tegen dat verzekeraars uitdrukkelijk vragen of iemands bloed in het verleden op aids getest is. Zij vinden dat geen ontoelaatbare inbreuk op de persoonlijke levenssfeer. We wijzen de bewindslieden erop dat enkel het feit dat iemand ooit is getest, geen reden voor weigering van een verzekering mag zijn.

*****

GERALD LUIDENS is aan de universiteit van South Carolina geslaagd voor zijn bachelor of science in business administration met major in finance management. Op Aruba bezocht Gerald het la Salle College.

*****

Twee Chinezen die de huid van een REUZENPANDA naar Hongkong wilden smokkelen zijn veroordeeld tot gevangenisstraffen van tien en twaalf jaar. De reuzenpanda, waarvan er nog maar tweeduizend exemplaren in het wild leven is in China een beschermde diersoort. De Chinese politie hield de smokkelaars aan toen ze de huid met een motorboot voor de kust van Zuid-China wilden overdragen aan een man uit Hongkng.

Oud- minister JOS VAN KEMENADE (50), sinds 1984 voorzitter van het College van Bestuur van de Universiteit van Amsterdam, wordt de nieuwe burgemeester van Eindhoven. Het kabinet volgde unaniem de voordracht van de minister van Binnenlandse Zaken. De PvdA- fractie in de Eindhovense gemeenteraad en de VVD reageerden enthousiast op de benoeming van Van Kemenade. De CDA- fractie reageerde "diep teleurgesteld". Zij zagen liever CDA-er Brokx op die plaats. "Wij vinden dat de PvdA in de grote steden is overbedeeld", aldus de CDA-fractie. De buitengewoon hoogleraar in de onderwijs- sociologie Van Kemenade was twee maal minister van onderwijs en Wetenschappen: in het kabinet Den Uyl (1973-1977) en het tweede kabinet Van Agt (1981-1982). Tussen zijn periodes als minister in, keerde Van Kemenade steeds terug naar de PvdA- bankjes in de Tweede Kamer. Na de gedoodverfde kandidaat te zijn voor de opvolger van Den Uyl als voorzitter van de PvdA- fractie in de Tweede Kamer, besloot Van Kemenade in het voorjaar van 1984 zich niet beschikbaar te stellen voor die functie, een inter partijdebat was hier debet aan. Daarnaast was hij een serieuze kandidaat voor het burgemeesterschap van Amsterdam, een functie waarin uiteindelijk zijn partijgenoot Van Thijn werd benoemd. In de loop van 1984 verliet hij de Tweede Kamer om voorzitter te worden van het College van Bestuur van de Universiteit van Amsterdam. In die functie bracht hij dit jaar nog een bezoek aan Curaçao, waarbij oa de samenwerking tussen de UNA en de Univer- eit van Amsterdam ter sprake kwam, alsmede de nieuwe wet studiefinanciering die veel studenten doet besluiten naar Nederland te gaan.

*****

Zo op het oog klinkt het als een STUDENTEN- DROOM..naar college gaan om bier te drinken. Voor twaalf studenten van de universiteit van de staat Oregon in Corvallis kwam die droom uit. Zij nippen gedurende drie dagen per week in het sensory science laboratory van de universiteit aan het gerstenat. Elke vrijwilliger neemt 18 monsters tot zich en rapporteert hoe elk monster naar smaak en geur verschilt. De studenten mogen het bier niet innemen maar moeten het uitspuwen, zeggen de geleerden, die proberen het punt vast te stellen waarop bepaalde chemische samenstellingen door neus en gehemelte worden ontdekt. De beloning voor de deelnemers aan het project bestaat uit snoep en koekjes.

*****

In Los Angeles zijn onlangs weer mensen onderscheiden met de «Bozo de Clown» prijs, een parodie op de Oscar van Holywood, in het leven geroepen door de schepper van BOZO, televisiepersoonlijkheid Larry Harmon. Gary Hart kreeg een Bozo omdat hij van zijn kandidatuur moest afzien na slippertjes met Donna Rice (de 'uitreiking' was voor Harts come- back) en dominee Bakker kreeg de prijs omdat hij werd gewipt als directeur van de winstgevende tv- organisatie PTL, daar hij met ene Jessica Hahn op stap was geweest. Samen met vrouw Tammy kreeg Bakker in een andere categorie een Bozo omdat hij en zij met zoveel vuur "Het evangelie volgens de heilige Gucci" hebben verspreid (Gucci is een duur Italiaans lederwaren- en geschenkenhuis). Oliver North is in de prijzen gevallen omdat hij heeft bewezen dat de beste vervolgverhalen op kosten van anderen toch altijd weer in Washington verzonnen worden en de Marcossen omdat zij hebben aangetoond dat het beter is twee dan een hand in de staatskas te hebben. De filmactrice Joan Collins verwierf een Bozo omdat zij door haar opzienbarende scheiding van zoveelste echtgenoot Peter Holm, "meer vermaak schiep dan zit in een heel seizoen afleveringen van Dynasty".

CURACAO AGENDA

NACHTDIENST ARTSEN: Patiënten van de artsen van Bandabao (3e distrikt) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren.
De patiënten van de andere medische distrikten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

*****

WIT GELE KRUIS PRINSES MARGRIET (wijkverpleging): Kantoor Santa Maria 17, tel.: 82947/81078; geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; zaterdag de gehele dag gesloten; na 17.00 uur kunt u de zuster van de wacht bellen: zuster Wever; tel.: 87181, pageboy 027-360.

*****

WIJKVERPLEGING CURAÇAO (Scharlooweg 110, tel.: 612040): geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-18.00 uur; de wacht heeft zuster Beaumont, tel.: 676240, pageboy 027-345.

*****

DIERENARTS: Veterinaire Dienst, Parera tel.: 614000.

DIERENASIEL: dagelijks geopend van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; op zaterdag van 08.00-13.00/14.00-18.00 uur, tel. 54300.

*****

KLEUTERBUREAU: 14.00-16.00 uur alleen volgens afspraak.

ZUIGELINGENBUREAU: maandagmiddag van 12.30-15.30 uur; donderdagmiddag van 07.15-10.30 uur; alleen volgens afspraak.

GEZINSVERZORGING (Kwido pa Famia): geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-12.30/13.30-17.00 uur, kantoor Sta. Maria 17, tel.: 80222.

*****

BOTICA BANDABAO: dagelijks geopend van 08.00-19.00 uur.

*****

BOTICA ISLA (tel.: 663895): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; zaterdag en zondag van 10.00-11.00 uur. Voor spoedgevallen na kantooruren gelieve zich te begeven naar de Verbandkamer.

*****

BOTICA'S (nachtdienst)
Otrobanda: Sta. Maria, Winston Chirchilweg, tel.: 80800.
Punda: Juliana, Julianaplein, tel.: 54500.

*****

DIVERSEN
ANTILLIAANSE GNOSTISCHE BEWEGING
Brievengat: iedere maandag- en woensdagavond om 19.30 uur te Jirajaraweg 8, Centrum Devi Kundalini.
iedere woensdag- en vrijdagavond om 19.30 uur te **Openbare Basisschool Brievengat.**
Bandabao: iedere donderdagavond om 19.30 uur gebouw Credit Union San Pedro.
Kanga: iedere woensdag- en zaterdagavond om 19.30 uur te Centrum Abraxac, achter Kooyman.
Santa Rosa: iedere maandag- en zaterdagavond om 19.30 uur te Aloëstraat 12.

TIENDA DI LEY **t/m 11 januari** gesloten; **12 januari** is er weer spreekuur.

TENTOONSTELLING
CURAÇAOSCH MUSEUM: openingstijden dinsdag t/m zaterdag van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; zondag van 10.00-16.00 uur; maandag gesloten.
t/m 10 januari gelegenheid tot bezichtiging expositie van lino's, aquarellen, schilderijen en tekeningen van Anton Vrede.

GALLERY EIGHTY-SIX (Bloksteeg, Punda): dagelijks geopend van 09.00-12.00/14.30-17.30.
t/m 8 januari expositie getiteld «Spel van de Geest» van Laura Hermans.

«BAN PUNDA»-PROGRAMMA: 16.00-23.00 uur muziek in Punda.

*****

WOENSDAG
DIVERSEN
SUFFISANT-KERK: 05.00 uur Auroramis m.m.v. zangkoor «Famia di Zèt» o.l.v. Cedride.

«BAN PUNDA»-PROGRAMMA
08.00-14.00 uur Bon Bini Market Place - Gomezplein.
16.00-23.00 uur aguinaldogroepen in Punda.

TOERISTENSCHIP: 08.00-24.00 uur «Oceanos».

BIOSCOPEN
GOLDEN DRIVE-IN
21.00 uur *La Bamba* (*f*.5,- p.p.).

*****

TELECURAÇAO
DINSDAG: 16.30 Nestor, the long ear donkey; 17.00 Life & adventure of Santa Claus; 18.00 Obra di man ku Loupe; 18.30 Mira i Skucha; 18.45 Informe deportivo ku Hector Rosario; 19.00 Kushina di oro ku Saida Hernandez; 19.15 Impreshon Musikal; 19.30 Sledge Hammer; 20.00 Notisiero Tele-8; 21.00 Local Christmas special; 22.00 Wega di Number; 22.10 Twilight Zone; 23.00 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)

*****

Getrouwd:

Bigail G. Falbru

en

Jean Norbert Schmit

Luxemburg 22-12-1987.
Toekomstig adres: Dr. W.P. Maalweg 16.

Amigoe

UITGEVERIJ AMIGOE NV
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank nv
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiels Bank nv
CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
I.M.Ph. de Maayer-Hollander.
Antillean News Holding NV
Hoofdredactie:
Ard Horvers (hoofdredacteur)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Hanneke van Kouwen, Monique van Meerwijk, Nancy van der Wal, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf).

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk.
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-16.00 uur; zaterdag 07.30-10.00 uur.

Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór vier uur binnen zijn of op dezelfde dag vóór tien uur.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-16.00 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.
Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Nassaustraat 110.
Tel.: 24333 (drie lijnen).
Directeur-Hoofdredacteur:
Jos van der Schoot.
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf).
Advertentie-afdeling: Jos van der Schoot en Etleen Landsmark.

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154, tel.: 8627.

SINT MAARTEN
Correspondent:
Gerard van Veen, Postbox 118, tel.: 873859 (Franse kant).

Abonnement en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel.: 23919.
Losse nummers: Papergarden, Food Centre, Shipwrecks Stores in: Frontstreet (opposite Holland House), Great Bay Hotel, Little Bay Hotel, Mullet Bay Hotel, Papertrip Julianaluchthaven en Boekhandel Van Dorp/Eddine.

SABA:
Correspondente:
Ruth Hassell, tel.: 2299.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster/Correspondente:
mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1.

HILVERSUM
CORRESPONDENTEN
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel.: 035-16151, toestel 319).

UTRECHT:
Frans Croes (fotograaf).

Persagentschappen: ANP en AP.
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers.

DRUKKERIJ: Rotaprint NV
DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo NV, tel.: 70503, 70504 en 70304.
Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr.: 208.000, Maduro's Bank rek. nr.: 286.330.08 en ABN rek. nr.: 11.15.626.
Aruba: Nassaustraat 110, tel.: 24333.
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Loi-Sing, Noord Saliña.

Losse nummers 50 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen veertien gulden per maand.

Buiten Antillen (Nederland):
NA*f*.80,15 per maand (luchtpost) of NA*f*.24,- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen.

Tom Poes en de Partenspeler

door Maarten Toonder

1552 — Tom Poes besloot dus om bij de schaapskooi te blijven om de beide schurken in het oog te houden. Daartoe stelde hij zich verdekt op achter enige bomen en volgde het aanrollen der vaatjes.

Het duurde niet lang, of hij had uit de opmerkingen begrepen, dat die dynamiet bevatten en ook hoorde hij op die manier, dat de heer Partenspeler een briefje aan heer Bommel had geschreven om hem voor een gesprek uit te nodigen.

"Ik ben benieuwd of die bolle komt", zei Super, al rollend. "Stel je voor dat hij het niet doet. Dan staan we hier voor gek!"

"De heer Bommel komt!" verzekerde Partenspeler. "Mijn weldoener wordt altijd getroffen door een gevoelig woord. Hij zal nooit een medeschepsel in nood in de steek laten!"

Nu inderdaad kwam heer Bommel. Maar dit keer had hij voorbereidingen getroffen en hij kwam dan ook niet alleen. Op enige afstand werd hij gevolgd door de trouwe bediende Joost die, met een foto-apparaat in de hand, van boom tot boom sloop.

Super was de eerste die de heer van Bommelstein in het oog kreeg. Hij haastte zich om met Partenspeler de kuil vol vaatjes dicht te werpen en daarop beloerden de beide slechterikken om een hoek van de schuur het naderen van hun slachtoffer.

HENRY ® **By Dick Hodgins**

WASH ME

BONER'S ARK ® **By Addison & Frank Johnson**

I'M STUCK ON THIS ARK AND NO ONE IN THE OUTSIDE WORLD KNOWS THE PROBLEMS I FACE!!
I KNOW, DEAR. WHAT YOU NEED IS SOME PUBLICITY SO PEOPLE WILL KNOW WHAT IT'S LIKE BEING CAPTAIN OF THIS ARK!
RIGHT!!
Dear George Plimpton,

BEETLE BAILEY ® **By Mort Walker**

WHAT DID THE PSYCHIATRIST SAY?
I'M BOTHERED BY A SUPERIORITY COMPLEX
SARGE'S

REDEYE ® **By Gordon Bess**

MY PARENTS LOOK ON ME AS BEING THE FAILURE OF THE FAMILY
HOW COULD THEY CONSIDER BEING A MEDICINE MAN A FAILURE?
THE OTHERS WENT INTO TV REPAIR, AUTO MECHANICS AND PLUMBING

WET STUDIE-FINANCIERING 'TREKT' AAN KANDIDATEN POLITIE-OPLEIDING

Om leegloop van het korps te voorkomen

Politie gaat wervings-campagne intensiveren

WILLEMSTAD — De politieleiding zal zich begin volgend jaar buigen over een plan om de werving van kandidaten voor de politie-opleiding te intensiveren. Dat is noodzakelijk geworden, nu de politie-agenten die er dertig dienstjaren op hebben zitten, al met vijfenvijftig jaar met pensioen moeten gaan. Bovendien zijn er steeds meer jonge agenten die vroegtijdig hun carrière beëindigen om bijvoorbeeld alsnog verder te gaan studeren. "Er is geen sprake van een leegloop of een tekort aan personeel, maar als er niets gebeurt, is dat over een paar jaar wel het geval", aldus een bezorgde hoofdinspecteur. Hij wees bijvoorbeeld op de enorme aantrekkingskracht die het nieuwe beurzenbeleid van Nederland heeft. Niet alleen jonge politie-agenten, maar ook potentiële kandidaten voor de opleiding, verlaten daardoor het eiland.

De politie heeft het afgelopen jaar diverse acties gevoerd om allerlei soorten van illegale activiteiten te bestrijden. Met name de drugshandel, heeft veel aandacht gehad. Wil de politie deze acties intensiveren, of op meerdere terreinen tegelijkertijd actief zijn, is er evenwel meer personeel nodig. En dat lijkt op het moment niet mogelijk: regelmatig levert de politieschool nieuwe agenten af, maar evenzo met de regelmaat van de klok wordt het politiekorps ook uitgedund, legde hoofdinspecteur Wim Tweeboom desgevraagd uit.

PENSIOEN

Er zijn met name twee aspecten die van negatieve invloed zijn op het personeelsbestand van het politiekorps. Zo zijn er relatief veel agenten die er dertig dienstjaren of meer op hebben zitten en de komende jaren in aanmerking komen voor het verplichte vervroegde pensioen met 55 jaar. In het verleden bleven zij aan tot hun zestigste jaar, aldus Tweeboom. Bovendien zijn er steeds meer jonge agenten die hun baan opzeggen. Voor zover Tweeboom heeft kunnen nagaan, zijn er hiervan velen die naar Nederland vertrekken om daar te gaan studeren of om bij de Nederlandse politie te gaan werken.

Die agenten vertrekken niet omdat ze het niet naar hun zin hebben bij het Curaçaose politiekorps, daar is Tweeboom van overtuigd. Velen hebben als reden aangevoerd, dat ze allang wilden studeren en de nieuwe Nederlandse studie- financiering, daarvoor nu gelegenheid biedt.

NIVEAU

Die regeling 'trekt' ook aan mogelijke studenten voor de lokale politie- opleiding. Er komen nog altijd veel aanmeldingen binnen, maar van kandidaten met een veel lager niveau. Dat is overigens een probleem waarvan Tweeboom vermoedt dat meerdere lokale opleidingen mee te kampen hebben. Het gevolg is dat veel kandidaten worden afgewezen.

Reeds nu al is er een wervingscampagne, bijvoorbeeld door oproepen via de televisie: "Solisita pa polis, tin luga pa bo!". Daarnaast worden scholen ook regelmatig bezocht, aldus Tweeboom, om de scholieren te interesseren voor deze opleiding. Die campagne lijkt echter geintensiveerd te moeten worden. Zeker omdat het politiekorps er niet voor is om buitenlandse agenten te werven. Dat is éénmaal geprobeerd met Nederlandse agenten, hetgeen op een hoop problemen is uitgelopen. Ook Tweeboom sprak zich daar negatief over uit.

Het is volgens hem ook niet zo verwonderlijk dat er steeds minder jongeren zin in hebben om bij de politie te gaan werken: dat is zeker niet het zelfde werk als tien jaar geleden, maar veel en veel zwaarder. Dat zien de jongeren ook wel, of halen dat uit berichten in de kranten.

Begin volgend jaar zal de politieleiding de koppen bij elkaar moeten steken om zich te beraden over de huidige situatie en een plan uit moeten stippelen om meer agenten te werven en de organisatie aan te passen. Het probleem is nu misschien nog niet urgent, maar er moet vooruit gekeken worden om onaangename verrassingen over een paar jaar, te voorkomen. "De politie is nodig om de rechtsstaat op de been te houden", aldus Tweeboom.

In Caribbean Hotel

Kerstshow met Ced Ride

WILLEMSTAD — De bekende Antilliaanse zanger Ced Ride is dit jaar met kerstmis te bewonderen in een grote kerstshow in het Caribbean Hotel.

Voor iedereen die er niets voor voelt om het kerstdiner zelf te bereiden, is dit een goede gelegenheid om in de watten gelegd te worden. Op 25 december is de eerste show die om acht uur in de Ballroom van het Caribbean Hotel begint. De kaarten voor deze show kosten vijftig gulden, hetgeen inclusief het diner en een fles wijn is.

Ook op 26 december is Ced Ride nogmaals te bewonderen: deze show begint eveneens om acht uur, maar is zonder diner. De kaarten hiervoor kosten 20 gulden.

De show zal een extra tintje krijgen dank zij de medewerking van drie broers van Ced Ride: ook deze heren blijken over muzikale talenten te beschikken. De kaarten zijn reeds in de voorverkoop bij het Caribbean Hotel verkrijgbaar.

Vervuiling

EEN IEDER DIE het goed meent met ons eiland dient zo snel en zo hard mogelijk een protest te laten horen tegen de nieuwe trend die zich heeft ingezet om langs de Curaçaose wegen gigantische reclame-borden te plaatsen. Er dient zo snel mogelijk een einde te komen aan deze vorm van vervuiling van ons eiland. We beschikken over een prachtige natuur en wat doet een stel niet nadenkende bestuurders? Die geven toestemming tot het plaatsen van deze on- dingen, die ons en onze buitenlandse gasten het zicht ontnemen op ons karakteristieke landschap.

We kunnen zoveel goede gewoontes overnemen uit andere landen, maar we kiezen precies voor één van de allerslechtste: het plaatsen van schreeuwende teksten, die 's nachts nog verlicht zijn ook.

In tal van landen wordt er momenteel gestreden om de het milieu verpestende reclame langs de snelwegen verwijderd te krijgen. Een moeilijke strijd, omdat er vaak jarenlang lopende contracten zijn afgesloten. Maar op Curaçao zijn de bestuurders daarvan kennelijk niet op de hoogte: die verlenen — tegen het advies in van de Dienst Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting (DROV) — wél toestemming.

Met name het bord van Lovers Ice tegen de fraaie heuvelwand bij onze luchthaven Hato is een wan- produkt. Het gaat niet om het merk, maar het gaat om het feit, dat binnen de kortste keren er meerdere gevaartes geplaatst zullen worden. Het argument: de Lions Club mocht er wél een bord neerzetten, dus andere ook, telt in deze kwestie niet. Dat bord past goed in de omgeving — een vriendelijke begroeting van onze gasten. Maar na deze ijs- reclame komen er uiteraard ook aanprijzingen voor frisdranken, sigaretten, bier en noem maar op.

Bij de DROV werken serieuze mensen, die niet voor niets een duidelijk negatief advies hebben gegeven aan het Bestuurscollege. Toch heeft dat college toestemming gegeven. Een onbegrijpelijke zaak.

Er zijn voldoende mogelijkheden voor de zakenlieden hun produkten aan te prijzen. Om onze natuur daarvoor te misbruiken en dit onder het mom te doen van de toeristen een hartelijk welkom toe te roepen, dat is verwerpelijk.

'Gedeputeerden zwichten voor lobby'

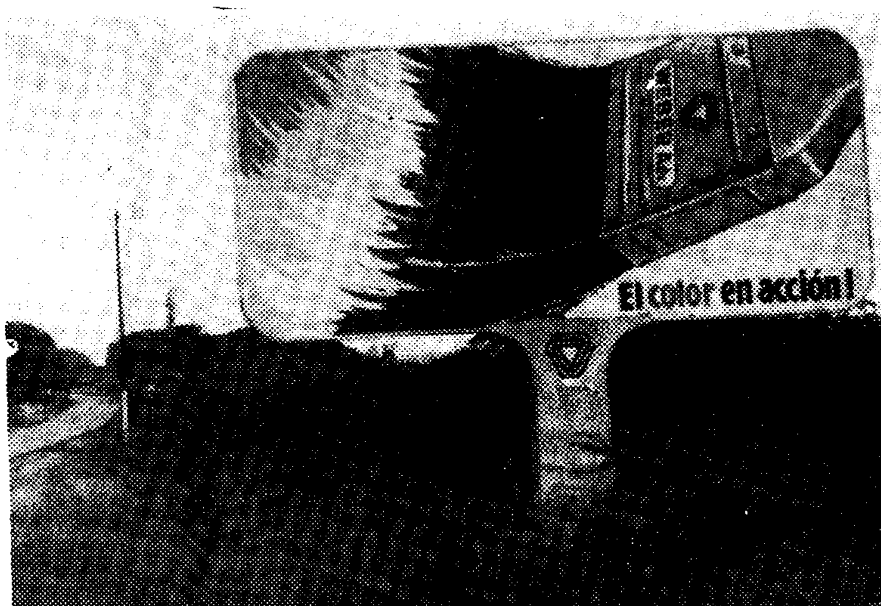
Toch reclame-bord Hato ondanks negatief advies

WILLEMSTAD — Het Bestuurscollege heeft, ondanks een negatief advies van de Dienst Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting (DROV) toch toestemming verleend voor de plaatsing van een enorm reclame- bord van Lovers Ice tegenover de aankomsthal van de luchthaven Hato, naast het bord van de Lions Club Curaçao 'Bon Bini'. De gedeputeerden zijn, aldus luidt onze informatie, gezwicht voor de krachtige lobby van de zakenlieden.

Als argument is naar voren gebracht, dat de Lions Club wel een bord mocht plaatsen. Milieu- beschermers stellen, dat het bord van Lovers Ice een geheel ander karakter heeft: "Hier gaat het om zaken te doen. Om geld te verdienen. Er zijn toch wel andere mogelijkheden om je produkten aan de man te brengen dan midden in de natuur?", zo luidt het commentaar van enkele milieuliefhebbers.

Gevreesd wordt, dat in de nabije toekomst de gehele heuvelwand bij Hato gebruikt gaat worden voor reclame. Hierbij wijzen milieu- beschermers op de borden die al zijn geplaatst op de Franklin D. Rooseveltweg naar Hato. Daar is onlangs ook een indrukwekkend bord geplaatst voor een verf- merk.

Van DROV- zijde kon de Amigoe vandaag nog geen commentaar krijgen op het feit, dat de gedeputeerden toch 'ja' hebben gezegd. De DROV had een keihard 'neen' laten horen op de aanvrage van de ijs- fabriek.

...de reclame- borden langs de weg naar de luchthaven Hato schieten als paddestoelen uit de grond. De Dienst Ruimtelijke Ordening en Volkshuisvesting, DROV, is er fel tegen, maar het Bestuurscollege beslist. Als er nog meer borden bijkomen, zien we straks niets meer van de Noordkust als we naar de luchthaven rijden...

Wetsontwerp naar Staten

Directie SVB wordt uitgebreid

WILLEMSTAD — Om de organisatie- structuur van de Sociale Verzekerings Bank (SVB) te optimaliseren, is een wetsontwerp tot wijziging van de landsverordening Sociale Verzekerings Bank, bij de Staten ingediend.

Het ontwerp beoogt een aantal wijzigingen om de directeur van de SVB in de dagelijkse leiding te doen bijstaan door twee adjunct- directeuren, in plaats van één zo als de huidige situatie is. Tesamen met de directeur en de directie secretaris, zullen deze adjunct- directeuren de directie van de bank vormen.

In de tweede plaats wordt met de voorgestelde wijziging van de samenstelling en de taak van de Raad van Toezicht, beoogd dat het mogelijk wordt om in de particuliere sector beschikbare deskundigen, bij het gebeuren van de SVB te betrekken. Bovendien wordt op die manier aan de toezichthoudende taak van dit orgaan duidelijker inhoud gegeven, aldus de memorie van Toelichting bij het wetsontwerp dat nog door de Staten behandeld moet worden.

Man aangehouden

WILLEMSTAD — Een 23-jarige man deed aangifte van diefstal en verklaarde dat zijn buurman sinds kort met zijn broek en schoenen rond liep. Hij miste als enige tijd enkele schoenen en kledingstukken en de sleutel van de voordeur. Later kreeg hij de sleutel van zijn buurman die verklaarde dat hij de sleutel had afgepakt van enkele jongens uit de buurt. Terwijl de buurman zijn verklaring aflegde, constateerde de ... de buurman zijn broek ... schoenen aan had. Hij besloot de politie in te schakelen en na onderzoek werd de buurman aangehouden bij Montagne Rey. De man is overgedragen aan de recherche.

Setel gaat preventief onderhoud verrichten

WILLEMSTAD — Nu het gemiddelde aantal telefoonaansluitingen per 100 inwoners, op twintig is gekomen, heeft Setel meer ruimte om aan andere aspecten aandacht te besteden. De afgelopen jaren is een groot deel van de energie naar het aanleggen van nieuwe aansluitingen gegaan, om aan de constante vraag van meer aansluitingen te voldoen. Met dit gemiddelde, neemt de vraag iets af, aldus een tevreden directeur Angel Kook van het telefoonbedrijf Setel. Veel aandacht wil het bedrijf volgend jaar bijvoorbeeld geven aan het 'preventieve onderhoud' van het telefoonnet: om te voorkomen dat er problemen ontstaan. Volgend jaar ook, lijkt een beslissing te moeten vallen over de gezamenlijke toekomst van de Landsradio en Setel.

Dat bleek uit de speech van Angel Kook gistermiddag tijdens een 'Ban Topa ku Prensa' om de jaarwisseling te vieren. Het is een 'bijzonder' jaar geweest voor Setel: in 1987 kon eindelijk de personeelskwestie worden afgerond, waarbij al het 'ter beschikking gestelde personeel' (dat in overheidsdienst was) in dienst kon treden van Setel NV. Uiteraard moet er voor dit personeel een cao gemaakt worden: onderhandelingen die eindelijk in de slotfase lijken te zijn.

Die besprekingen liepen in het begin zeer moeizaam en de landsbemiddelaar moest ingrijpen. Dit weekeinde heeft zij zich echter teruggetrokken omdat de partijen dicht genoeg bij elkaar zijn om 'zonder toezicht' verder te gaan. Begin volgend jaar denkt Angel Kook dat beide partijen hun handtekening kunnen zetten.

Technisch betekende 1987 een jaar van veel uitbreidingen: de centrales op Steenrijk, Otrobanda en Brievengat werden gemoderniseerd en elk met 6000 aansluitingen uitgebreid. Ook is dit jaar de zogenaamde auto- telefoon ingevoerd en bleek er overweldigende belangstelling te bestaan voor de telefax- aansluitingen, een systeem dat twee jaar geleden al geintroduceerd werd maar de laatste tijd steeds meer de telex gaat vervangen.

Ook het Resource Center opende dit jaar haar deuren. Na enkele maanden van interne voorbereidende werkzaamheden, denkt Kook dat dit opleidings- centrum volgend jaar actief kan worden.

Voor 1988 heeft Setel grote plannen: die zullen vooral gericht zijn op het preventieve onderhoud en een verdere uitbreiding en verbetering van de service. In 1988 staat er echter ook een 'moeilijk' project op de agenda. Tesamen met de Landsradiodienst, zal Setel zich moeten buigen over een gezamenlijke toekomst. In tegenstelling tot de meeste landen, zijn deze diensten gesplitst en ook in het Berenschot- rapport werden aanbevelingen gedaan de twee diensten samen te voegen. Dat zal uiteraard de nodige ontslagen met zich mee brengen en zeker gezien de altijd moeizame relatie tussen de Landsradio en Setel, zullen deze onderhandelingen niet gemakkelijk zijn.

Angel Kook toonde zich daar redelijk positief over: er is al een vergadering geweest en begin volgend jaar komt men wederom bijeen. Het ligt in de bedoeling zo snel mogelijk een aantal gedachten op papier te zetten en aan de twee overheden te overhandigen, om een verdere strategie uit te stippelen.

Autodief betrapt

ORANJESTAD — Bij thuiskomst, om half een in de ochtend, zag de man N.J. een verdachte auto naast die van zijn buurman staan. Toen J. zijn buurman ging wakker maken, reed de wagen weg met achterlating van een jerry-can vol benzine. N.J. waarschuwde de politie en gaf het kenteken van de wagen door. De auto [illegible] van een zekere C. [illegible] te Noord [illegible]. C. werd door de politie opgepakt.

Bestuur CAR

ORANJESTAD — De vereniging van Arubanen in Nederland, Contacto Arubano Rotterdam (CAR), heeft een nieuw bestuur gekozen voor 1988. De samenstelling van het CAR-bestuur is als volgt: voorzitter [illegible] Croes, mevrouw Emilia (Mem) Maduro en de heren Telmo Marques en Efraim Nicolaas. Aldus blijkt uit het blad «Cartachi».

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00 / 14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

Telefoon: 24333.

Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22950 en 22316.
Pageboy: 027-849.

Bankrek. nr. 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100.

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag voor 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
BOULEVARD THEATER
I: 20.15 uur *Malone* (18 jr.).
II: 20.45 uur *Outrageous Fortune* (18 jr.).
DRIVE-IN: 20.30 uur *Mascara contra Bikini* (18 jr.).

* * * * *

WIT GELE KRUIS: Oranjestad: tel.: 23168; Noord: tel.: 23425; Santa Cruz en Paradera: tel.: 28288/25543; Savaneta en Brazil: tel.: 47020/48301; San Nicolas: tel.: 45906; Dakota: tel.: 29008 (wijkgebouw), 24444 (kantoor).
(voor brandgevallen, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, tel.: 115)

* * * * *

DIVERSEN
FLIGHT INFORMATION CENTER: dagelijks geopend van 07.00-20.00 uur; na 20.00 uur informaties via verkeerstoren.

ESSO SERVICE CENTER (Oranjestad): **24.00 uur per dag geopend** (alleen gesloten van zondag 20.00 uur tot maandagmorgen 07.00 uur).

DOKTER HORACIO ODUBER HOSPITAAL (tel.: 24300): bezoekuren 15.00-15.45 /18.30-19.30 uur.

KONINGIN WILHELMINA FONDS (tel.: 24652 / 22817): informatiecentrum woensdag geopend van 08.30-12.00 uur - Paardenbaaistraat 8 (boven).

ALLIANCE FRANÇAISE D'ARUBA: iedere maandag van 19.30-20.30 uur cursus voor gevorderden en van 20.30-21.30 uur Franse literatuur; dinsdag van 20.00-21.00 uur conversatielessen; woensdag van 19.00-20.00 uur cursus voor beginners - Colegio Arubano, lokaal 61 / 62.

BONBINI FESTIVAL: 18.30 uur in Fort Zoutman (optredens van Ola Tropical, aguinaldogroep Campanitas Navideñas en dansgroep Danza Aruba).

PROTESTANTSE KERK: 19.00 uur belijdenis- katechisatie bij ds A. van den Doel.

* * * * *

WOENSDAG
DIVERSEN
STICHTING TOT BEVORDERING VERANTWOORD OUDERSCHAP (Famia Planea): dagelijks van 08.00-12.00 / 13.00-16.00 uur - Medical Centre, Bernhardstraat 75, San Nicolas, tel.: 48833, toestel 219 / 225.
Bij de praktijken in het Wit Gele Kruis- gebouw: dinsdag 10.00-12.00 uur te Noord 66, tel.: 23425; 13.00-14.00 uur te Oranjestad, Koningstraat / Emmastraat, tel.: 23168; **woensdag: 13.00-15.00 uur te Santa Cruz 39C**, tel.: 28288; donderdag: 10.00-12.00 uur te Pampoenastraat 15, Dakota.
Centro di Barrio Dakota, Pampoenastraat 19, tel.: 23822; donderdag 08.00-10.00 uur.
Club Caiquetío, Paradera 47A, tel.: 24280: dinsdag 08.00-10.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKS- MOEILIJKHEDEN (Lagoenweg 9A, 1e verdieping): iedere werkdag van 07.30-12.00 / 13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

SHASA (Stichting Hulp aan Slechthorenden Aruba), Engelandstraat (Lionsgebouw t/o Eagleclub), is dagelijks geopend van 08.30-12.00/13.00-16.30 uur.

* * * * *

PREMIER: OPPOSITIE MOET BETER WETEN

Vorige regering liet chaos achter

Eman: MEP verdraait feiten

ORANJESTAD — Premier mr. Henny Eman reageerde gisteren tegenover de pers op het telegram, dat MEP- leider Nelson Oduber hem meende te moeten zenden, waarin Oduber stelde — de Amigoe berichtte hierover gisteren — dat de regering- Eman 250 mensen met vervroegd pensioen wil sturen, terwijl afgelopen tijd 250 nieuwe mensen in dienst werden genomen. Ook de verlaging van de 8.2 procent Solidariteits- belasting naar 4.1 procent kon geen genade in de ogen van Oduber vinden.

Premier Eman wijst erop dat de waarschuwing van Oduber, dat de regering verantwoordelijk is voor een en ander, juist is. Natuurlijk neemt de regering die verantwoordelijkheid op zich, omdat het ook onder de verantwoordelijkheid van de regering valt. Naar aanleiding van het "waarschuwings- telegram" van de MEP- leider wijst premier Eman erop, dat voorop gesteld dienst te worden dat eenieder zich goed herinnert dat de vorige regering, waarvan Nelson Oduber deel uitmaakte, er niet in geslaagd is de Lago open te houden, terwijl diezelfde regering zorgde, dat van de extra belastingen die van Lago ontvangen werden — ruim driehonderd miljoen gulden — niets overbleef als reserve.

Hierdoor had de regering, die aan de bewind kwam, geen reserve om Aruba door de moeilijke tijden heen te helpen, hetgeen een moeilijke zaak was gezien de chaos waarin de vorige regering Aruba achterliet. "In dit verband vragen wij ons af", aldus premier mr. Henny Eman, "of deze personen, die nu met kritiek komen, niet beseffen welke grote schade zij Aruba hebben toegebracht, en nu zijn ze niet eens tevreden dat de huidige regering hard werkt om die toegebrachte schade te herstellen".

PENSIOEN-KWESTIE

Wat het verlagen van de Solidariteits- belasting tot 4.1 procent betreft, wees premier Eman erop dat het niet zijn regering is geweest die met de 8.2 procent Solidariteits- belasting is gekomen. Dit werd door de MEP- regering gedaan, op zo'n manier dat deze ieder jaar verlengd kon worden. De regering heeft besloten deze last op de bevolking met ingang van januari 1988 met vijftig procent te verlagen. Eind van het jaar 1988 zou een en ander geheel moeten kunnen vervallen.

"Wij hebben dit gedaan", aldus vervolgde premier Eman, "omdat wij de noodzakelijkheid zien om de last die op de bevolking drukt te verlichten, doch aan de andere kant moeten wij ook rekening houden met onze begroting. Voorts moeten wij rekening houden dat wij geen mensen naar huis willen sturen zonder inkomsten".

Wat de beweringen van Oduber betreft, dat de regering tweehonderdenvijftig mensen naar huis wil sturen, dit weerlegde de premier met te stellen dat dit niet zo is, maar dat de regering met nieuwe regelingen komt waardoor de mensen vrijwillig ontslag kunnen nemen, doch de komende drie jaren toch inkomsten hebben. In die periode kunnen zij elders gaan werken en hebben dan een extra salaris. De regering zal bevorderen, dat deze mensen een plaats in het bedrijfsleven kunnen krijgen.

Voorts wordt de pensioen- gerechtigde leeftijd verlaagd, waaronder in eerste instantie 250 personen zullen vallen. Daarbij wordt wel degelijk rekening gehouden met hen die geen of weinig inkomsten hebben. Ook daarvoor worden wetten aan het parlement aangeboden.

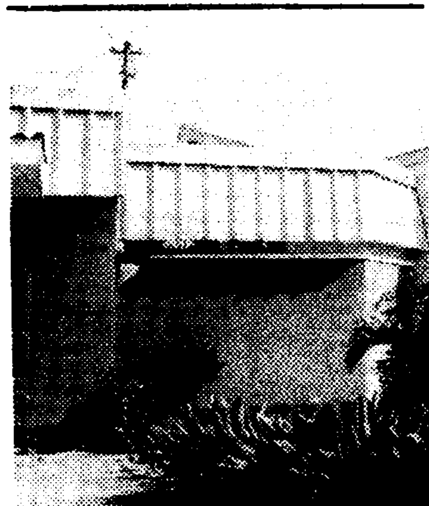
JUISTE WIJZE

Onder meer zal met ieder van deze 250 personen hun situatie worden besproken om te zien wat voor regeling kan worden getroffen opdat deze mensen niet ten onrechte in problemen geraken. Dat is de juiste, eerlijke en menselijke wijze om dit probleem aan te pakken, waardoor mede de uitgaven van het land Aruba kunnen verminderen. Met nadruk ontkende premier Eman de beweringen dat de regering de mensen "zo maar" naar huis wil sturen.

Wat de onderstand betreft stelde premier Eman, dat zijn regering de onderstand verhoogd heeft, doch dat thans een stringente controle plaatsvindt omdat mensen onderstand kregen, die het in feite niet nodig hadden. Er zijn mensen bij die inmiddels werk kregen en toch de onderstand bleven innen, hetgeen onjuist is. Daarom werd de controle op de onderstand- uitbetalingen verscherpt.

Premier Eman herhaalde tot slot dat de regering alles op alles zet om Aruba uit de chaos te halen, die de regering bij overname van het bewind aantrof. "Het is te betreuren", aldus de premier, "dat de oppositie in zijn frustratie op deze wijze meent te moeten handelen, terwijl men in feite wel beter weet".

SAN NICOLAS — Het kinderdagverblijf «Te Aworó», dat opgericht werd op inspiratie van de zusters Dominicanessen van Bethanië van Venlo, bestaat op 27 december 25 jaar. Het is een particulier instituut, dat aan werkende moeders steun biedt door een gedeelte van de opvoeding van hun kind(eren) te verzorgen. Moeders, die de hele dag werken, kunnen hun kinderen, tot zes jaar, van zeven uur's morgens tot zes uur 's middags bij «Te Aworó» achterlaten, terwijl moeders die een halve dag werken hun kinderen van twee tot vier jaar van acht tot twaalf uur 's morgens kunnen achterlaten. Op 27 december kan het publiek tussen tien en twaalf uur 's morgens «Te Aworó» bezoeken.

Caracas: geen asiel Carrasquero

ORANJESTAD — Door het Venezolaanse consulaat generaal op Aruba werd meegedeeld — dit werd gisteravond door de consul in Telenoticias nog eens bevestigd — dat geen moment Buitenlandse Zaken in Caracas aan de ex-UPA- voorzitter asiel zou hebben aangeboden indien dit nodig mocht blijken.

Zoals bekend verklaarde Carrasquero, dat hem asiel was aangeboden, doch dat hij hiervan geen gebruik wenste te maken omdat hij bang van niemand is. Het blad El Mundo bracht het asielverzoek/aanbod als de mop van het jaar, doch besteedde er wel alle aandacht aan.

In Diario besteedde de redactie vanmorgen alle aandacht aan de leugens van de ex-vakbondsleider en voegde er in grote letters aan toe, dat op Aruba de «Cadena Capriles» de bevolking niet kan laten schrikken. Hierbij doelt men op de eigenaars van El Mundo. Overigens stelde de heer Mansur nog steeds te wachten op de bewijzen voor de tegen hem geuite verdachtmakingen.

"Onder huidige omstandigheden"

Charro Kelly ziet van Statenzetel af

ORANJESTAD — Vermoedelijk geschrokken door de reacties, vooral in eigen partij, dat ex-minister Charro Kelly de Statenzetel van John Booi opeiste, verklaarde de heer Kelly gisteravond voor Telenoticias dat hij onder de huidige omstandigheden niet meer naar de Staten wil gaan.

Hij kwam met het verhaal, dat de partij in november besliste dat hij naar de Staten moest gaan. Over de partijraads- vergadering waarbij deze werd beslisten dat dan John Booi moest opstappen, wilde Kelly geen inlichtingen geven omdat dit volgens hem interne zaken zijn. Hij wees erop dat problemen opgelost kunnen worden en herhaalde tot tweemaal toe dat hij onder de huidige omstandigheden geen interesse in de Statenzetel van zijn oud-voorzitter John Booi heeft.

Vast blijft staan, dat de wijze waarop een en ander plaats vond wel de nodige verdeeldheid in de ADN heeft gebracht.

Halverwege Esso-bowlingtoernooi

Panama store, Dragon video, Heineken en Dioro aan kop

SEROE COLORADO — De eerste helft van het bowlingtoernooi 1987/1988 van Aruba Esso-club, is achter de rug. Hieraan namen meer dan tweehonderd bowlers deel, verdeeld in veertien mixed teams, acht men's teams en zes ladies teams.

Panama Store is kampioen geworden van de Mixed League (van maandag) en Dragon Video kampioen van de Mixed League (van dinsdag). Heineken won de titel in de Men's League en Dioro Sweepers werd kampioen in de Ladies League.

Hieronder volgt een opsomming van de meest opvallende prestaties gedurende het toernooi:

Mixed League
maandag
high game heren Lito Arends 256, Johnny Kock 256, Nick Nicholls 236; **dames:** Rita Groder 244, Farida Arends 235, Rubia Nicholls 232.
high handicap game heren: Johnny Kock 259, Lito Arends 256, Elias Fingal 250; **dames:** Rita Groder 271, Farida Arends 250, Mirtha Thielman 245.
high series heren: Nick Nicholls 656, Elias Fingal Jr. 650, Jacobo Arends 642; **dames:** Farida Arends 598, Rubia Nicholls 581, Rita Groder 578.
high handicap series heren: Nick Nicholls 680, René Arends 664, Ronald Arends 658; **dames:** Rita Groder 659, Farida Arends 643, Zelda Steenen 635.

dinsdag
high game heren: Pancho Ruiz 246, Charlie Huntington 246, Mirto de Kort 246; **dames:** Myrna Geerman 231, Edna Maduro 224, Edna Maduro 223.
high handicap game heren: John Simon 279, Pancho Ruiz 266, Mirto de Kort 259; **dames:** Myrna Geerman 259, Nena Schwengle 246, Myrna Geerman 236.
high series heren: Bob Arends 624, Pancho Ruiz 609, Bob Arends 601; **dames:** Edna Maduro 571, Yvette de Cuba 565, Edna Maduro 560.
high handicap series heren: Pancho Ruiz 669, Mirto de Kort 665, Sannin Daou 633; **dames:** Jetje Panneflek 624, Nena Schwengle 608, Henita de Mey 607.

Men's League
high game: Charlie Huntington 268, Jati Rasmijn 268, Nick Nicholls 257.
high handicap game: Jati Rasmijn 279, Charlie Huntington 268, Nick Nicholls 262.
high series: Jati Rasmijn 661, Clyde Peterson 657, Richard Lopez Henriquez 652.
high handicap series: Jati Rasmijn 694, Mirto de Kort 670, Roby Fingal 666.

Ladies League
high game: Yvette de Cuba 232, Henita de Mey 230, Jetje Panneflek 224.
high handicap game: Nora Shew-A-Tjon 252, Dolores Thiel 249, Jetje Panneflek 248.
high series: Edna Maduro 570, Rubia Nicholls 561, Yvette de Cuba 560.
high handicap series: Mimi Lampe 651, Mimi Lampe 647, Janine Thiel 640.

MEP wil langer praten over 4,2 procent heffing

ORANJESTAD — MEP- leider Nelson Oduber heeft in een telegram Staten- voorzitter mr. Hector Gonzalez verzocht om de twintig minuten spreektijd per Statenlid te verhogen tot één uur spreektijd. Dit is dan voor de vergadering over de Solidariteits- belasting.

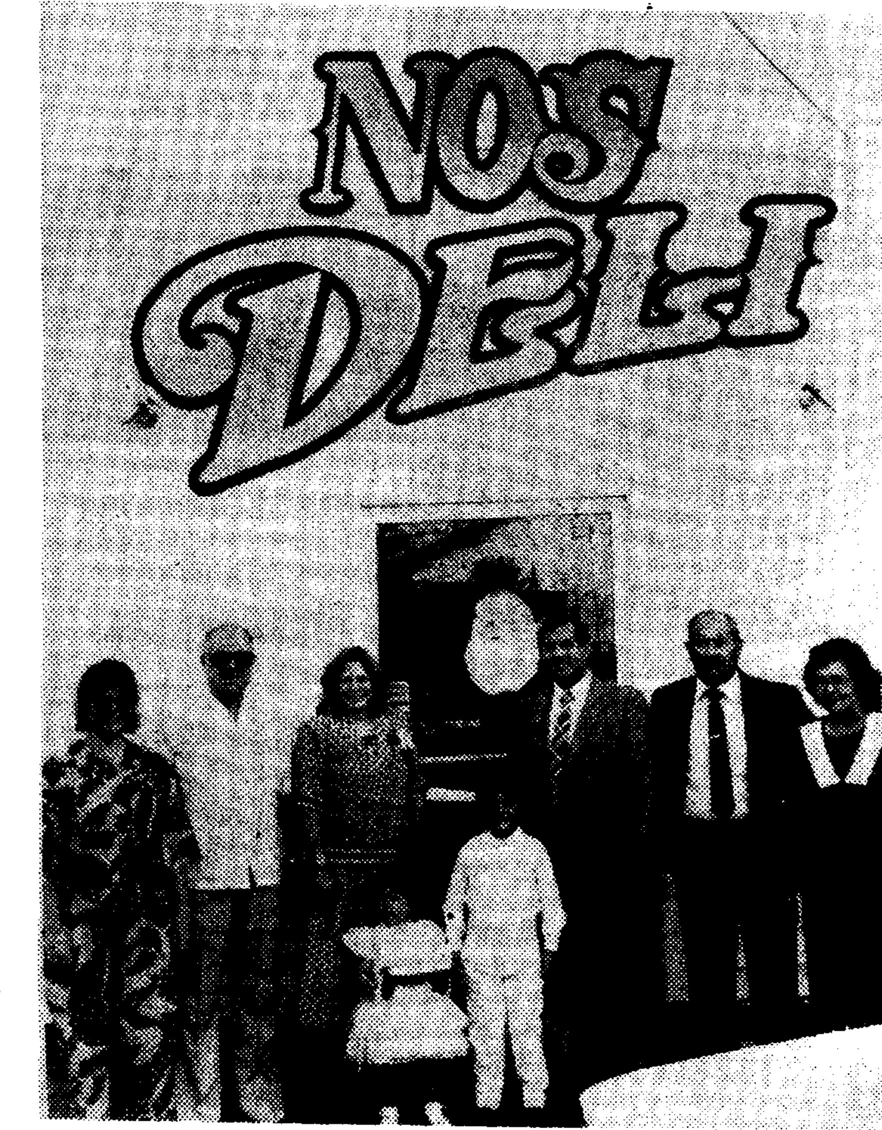
Daarbij kan volgens Oduber geen vergelijking worden gemaakt tussen de een of andere wet en de wet 4.1 procent Solidariteits- belasting en zeventien miljoen florin uit de portemonnee van de arbeidersklasse te halen. Zoals bekend zullen de Staten binnenkort de wet behandelen waarbij de 8.2 procent Solidariteits- belasting, die al tweeënhalf jaar op de maag drukt, bij wijze van verzachting veranderd zal worden in 4.1 procent.

Reagans gezant op bezoek in Honduras

TEGUCIGALPA — De speciale gezant van president Ronald Reagan voor Midden-Amerika, Morris Busby, heeft een bliksem- bezoek gebracht aan Honduras. Hij had een onderhoud van anderhalf uur achter gesloten deuren met president José Azcona Hoyo. Onder meer zou gesproken zijn over de uitvoering van het Middenamerikaanse vredes- plan. Het was het zevende bezoek van Busby aan Honduras in zes maanden tijd. Busby is de opvolger van Philip Habbib.

Zakenvaria

ARUBA KREEG er in het afgelopen weekeinde een delicatessenzaak, «Nos Deli», bij, dat aan de Middenweg achter de Aruba Bank zijn deuren opende. Dit geschiedde (zie foto) door de twee kinderen van de eigenaren Charles F. Croes- Eman in het bijzijn van familieleden. Nos Deli ligt nabij de parkeerplaats van de Aruba Bank en is voor iedereen gemakkelijk te bereiken. Alle gelegenheid bestaat er om beleg voor brood te kopen — een enorme sortering en keuze — alsmede taarten en andere etenswaren. Specialiteit van de zaak zijn hamburgers, hotdogs, saté en gebraden kip. Men kan ter plaatse de lunch gebruiken doch ook als «take away». Nos Deli is iedere werkdag van 's morgens half acht tot 's avonds half zeven geopend.

Amigoe dicht

HET AMIGOE ARUBA- kantoor is vanaf donderdag 24 december tot maandag 28 december gesloten. Voor spoedgevallen kan men op de bekende adressen terecht.

Prettige Kerstdagen zij iedereen toegewenst.

DE DIRECTIE

Kerstpakketten uitgereikt

ORANJESTAD — Het afgelopen weekeinde hebben diverse instanties en personen hun jaarlijkse Kerstpakketten- acties gehouden.

Mejuffrouw Siki Beaujon — die dit al jaren doet — zorgde er voor dat Kerstpakketten aan de bejaarden in Huize Maris Stella, het verpleeghuis San Nicolas en het Michael Paviljoen konden worden uitgedeeld. Een geste die bijzonder op prijs werd gesteld.

De Aruba Lionsclub namen onder leiding van Rogelio Maldonado 120 Kerstpakketten voor zijn rekening, die zondag onder 120 minderbedeelde gezinnen van Aruba werden uitgedeeld.

BIJ DIVI HOTELS werden Annie Wever en Nicolaas Ridderstaat (midden) uitgeroepen tot employées van de maand. Beide werknemers ontvingen uit handen van Divi's general maanger, Rodolfo Kohn (links), een geldprijs en uit handen van Rigoberto Angela (rechts), van American Express, een vliegpassage naar Caracas.

Oudjaar-viering bowlingcentrum

ORANJESTAD — Spelers en supporters van de bowlingsport worden uitgenodigd bij Camacuri Bowling Center het oude jaar met enkele «strikes» uit te schakelen. Dit gebeurt op 31 december vanaf zes uur 's middags wanneer de gaitagroep Waiquiriqua tot acht uur zal optreden. Hierna volgt tot negen uur dansmuziek en het afsteken van het grote pagara- vuurwerk van Camacuri Bowling Center om alle boze bowling- geesten weg te jagen.

Overheidskantoren Kerst, Oudjaar

ORANJESTAD — Op 24 en 31 december zullen de overheidswerknemers tot twaalf uur 's middags werken. De overheidskantoren, zoals Ontvanger, Postkantoor, Setar en Bevolking, zullen al vanaf elf uur de deuren sluiten.

Dode in verkeer

ORANJESTAD — Het onveilige verkeer eiste in het afgelopen weekeinde de achttiende verkeersdode van dit jaar.

Dit gebeurde toen de 55-jarige Chito van der Linden op de hoofdverkeersweg ter hoogte van Pos Chiquito de macht over het stuur verloor door vermoedelijk hoge snelheid. Zijn auto ging over de kop en kwam in een buswachthuisje tot stilstand. Met een schedelbasis- fractuur werd hij naar het hospitaal overgebracht waar slechts de dood kon worden geconstateerd.

Het slachtoffer, die hartpatiënt was, werkte vroeger bij DOW en was nu werkzaam bij de timesharing- afdeling van Playa Linda.

PARADERA — In een sfeer van zang, dans en toneel organiseerde de jeugdgroep «Tebenki» (vier tot vijftien jaar) zijn Kerstviering. Het programma werd gecoördineerd door de dames Filomena Erasmus- Emerencia en Winny Webb- Jansen. Minister van Welzijnszaken, mr. Mito Croes, die een van de genodigden was, sprak de aanwezigen toe waarbij hij grote waardering uitte voor hen die belangeloos hun tijd opofferen aan het organiseren van activiteiten voor de jeugd.

LIMA — Een terrein- bezetting in de omgeving van de Peruaanse hoofdstad is uitgelopen op een felle confrontatie tussen de tweeduizend deelnemers aan de actie en een politiemacht van zeventig man. Uiteindelijk telde men negentien gewonden, van wie er negen door kogels bleken te zijn getroffen.

Het betrof een perceel grond van dertig hectaren dat aan particulieren toebehoort. Voor de politie optrad werd eerst overleg gepleegd met de dienstdoende officier van justitie. Het terrein ligt op een afstand van zeventien kilometer ten zuiden van Lima. De politie heeft eerst in de middaguren geprobeerd het terrein ontruimd te krijgen met gebruikmaking van traangas. Toen men zich bleef verzetten ging men over op het gebruik van vuurwapens. Daarbij werden negen burgers gewond. Niemand is er ernstig aan toe, aldus de officiele mededeling.

ORANJESTAD — Grote belangstelling bestond er voor de opening van het gebouw van Prima Auto Sales Hyundai aan de Fergusonstraat. De opening geschiedde (zie foto) door de kinderen van Rubencito Irausquin, Nathalie en Juan David, in tegenwoordigheid van ministers drs. Frank Booi, Rubencito Irausquin Senior en Junior en het echtpaar Julio Curiel. Met de nodige muziek werd het glas geheven op het succes van Aruba's jongste autohandelaar die in korte tijd reeds een bijzonder groot aantal Hyundai's op de Arubaanse wegen heeft gebracht.

Jane Fonda

LOS ANGELES — Jane- Fonda oftewel Hanoi Jane vierde haar vijftigste verjaardag op een ogenblik dat zij druk bezig is met een film onder leiding van de Argentijnse regisseur Luis Penzo.

Daarnaast wordt zij ook flink in beslag genomen door haar drie video- films waarop zij het goede voorbeeld geeft hoe men gymnastische oefeningen tot een goed einde kan brengen. Deze video- banden gaan als warme broodjes de deur uit. De halve eeuw oude Jane Fonda is voor een deel van het Amerikaans publiek nog steeds Hanoi Jane omdat zij indertijd haar afkeer over het Amerikaanse Vietnambeleid niet onder stoelen of banken stak.

Zij heeft in haar carrière tweemaal een Oscar toegewezen gekregen. Verleden jaar nog kwam zij op de lijst voor van hen die waren voorgedragen voor een Oscar en wel voor haar film The morning after, waarin zij de rol speelde van een oude aan de drank verslaafde actrice. Haar eerste Oscar won zij in 1971 met de film Klute onder regie van de Frannman Roger Vadim. De tweede Oscar kreeg zij zeven jaar later voor haar rol van verliefde van een Vietnam- veteraan in Coming home.

Zij heeft haar eigen filmproductie- bedrijf, met de inkomsten waarvan zij de film Gringo Viejo financierde naar een novelle van de Mexicaanse schrijver Carlos Fuentes waarbij de Argentijn Luis Penzo de regie had. Een kas- succes werd haar video Jane- Fonda's workout book over gymnastische oefeningen, voor welke video zij het script schreef.

MANAGUA: GOUDMIJN-GEBIED ONDER CONTROLE

Contra's houden vast aan eis voor directe besprekingen

Bestandsoverleg verzet-Sandinisten vastgelopen

SANTO DOMINGO/ MANAGUA — De tweede overleg- ronde over een staakt het vuren in Nicaragua is mislukt. De contra's bleven op het standpunt staan dat zij alleen in direct overleg met de Sandinisten aan tafel willen zitten en niet met een buitenlandse delegatie welke namens de Sandinisten optreedt. Bemiddelaar kardinaal Miguel Obando y Bravo die weigert zich uit te laten over wie er schuld heeft aan het mislukken van het vredesberaad keert vandaag nog terug naar Nicaragua. Volgens Managua is het offensief van de contra's afgeslagen en zijn de goudmijnen weer volledig in handen van de regering. Ook elders in Nicaragua ontwikkelden de contra's maandag activiteiten. Een Nicaraguaans burger- vliegtuig moest een noodlanding maken omdat het geraakt zou zijn door een raket van de contra's. Dit werd later tegengesproken.

De bemiddeling van de aartsbisschop van Managua heeft alleen twee dagen opgeleverd waarop de Sandinisten en de anti- Sandinistische guerrilla hebben beloofd zich te onthouden van gevechts- activiteiten: namelijk 24 en 25 december. Het was het enige positieve nieuws dat kardinaal Obando y Bravo kon meedelen in de Dominicaanse hoofdstad.

Maandagavond laat moest hij na zeven uur overleg met de contra's erkennen dat men uit elkaar was gegaan zonder een afspraak voor verder overleg. De tweede overleg- ronde was mislukt. De kardinaal had de contra's niet kunnen overreden om voor het "technisch overleg" over een bestand plaats te nemen aan tafel met een delegatie van een Westduitser en twee Amerikanen die door Managua als zijn vertegenwoordigers waren samengesteld. Deze ingewikkelde constructie was gekozen omdat de Sandinisten niet in direct contact willen treden met de contra's.

GEEN VERANDERING

Het pendelen van de kardinaal tussen de delegaties van de contra's en de Sandinisten welke zich beiden bevonden in de zetel van het aartsbisdom Santo Domingo maar die elkaars wegen niet hebben gekruist bracht geen verandering in de situatie. De kardinaal restte slechts de opmerking dat hij hoopt dat beide partijen toch nog aan tafel komen. Maar hoe dat moet gebeuren is niet duidelijk.

Voor de Sandinisten trad onder meer de Westduitse socialist Hans Jurgen Wischnewski op evenals de Amerikaanse advocaat Paul Reichler. Bij het overleg werden nog betrokken de Nicaraguaanse onder- minister van Buitenlandse zaken Victor Hugo Tinoco en de Nicaraguaanse ambassadeur in Santo Domingo Danilo Valle Martinez. Deze zouden nog in contact hebben gestaan met Managua over de ontwikkelingen rond het overleg.

IMPASSE

We zijn in een impasse geraakt, aldus de kardinaal. De leider van de delegatie der contra's Jaime Morales Carazo was bitter over de weigering van de Sandinisten om direct met de contra's in overleg te treden. "Wij willen niet uitsluitend met buitenlandse adviseurs onderhandelen omdat het Nicaraguaanse probleem door Nicaraguanen moet worden opgelost", zo merkte hij op rond het middernachtelijk uur toen hij het aartsbisschoppelijk paleis verliet. De Sandinistische delegatie onthield zich van commentaar. Kardinaal Obando y Bravo die nu twee mislukte overleg- ronden achter de rug heeft wilde niet ingaan op de vraag wie nu daarvan de schuld is.

Volgens de Sandinistische regering heeft men de mijnstadjes waar de contra's zondag een groot offensief ontwikkelden weer helemaal onder controle. Het stadje Bonanza werd heroverd op de contra's. Volgens het zeggen van de Sandinisten zijn Rosita en Siuana geen moment in handen van de contra's geweest. Bij deze stadjes liggen goudmijnen welke van belang zijn voor Managua omdat zij jaarlijks dertig miljoen dollar opleveren. Voor Nicaragua dat om deviezen zit te springen is dit een belangrijke bron van inkomsten geworden.

VLIEGTUIG NEERGEHAALD

Volgens het ministerie van Defensie zijn bij dit contra- offensief 23 soldaten en 24 contra's gedood. In Siuana alleen zijn er ook nog 53 burgers gewond geraakt. President Daniel Ortega zei dat dit offensief bewijst dat de contra's nog steeds vanaf Honduras grond- gebied opereren. Dit zou een schending zijn van het vredes- verdrag voor Midden Amerika waartoe ook Honduras zich verplicht heeft.

Een burger- vrachtvliegtuig heeft een noodlanding moeten maken in Costa Rica. Volgens de Sandinisten werd het toestel getroffen door een Redeye- raket maar de maatschappij waarvan het eigendom is, Aeronica, zegt dat dit niet mogelijk was omdat Managua merkte ook nog op dat het toestel in een zone vloog welke verboden gebied is voor de burger- luchtvaart. Hetzelfde vliegtuig moest op 1 december ook al een noodlanding maken. Toen ging het inderdaad om een technisch mankement. Het vliegtuig had een bemanning van zeven koppen. Captain was de Costaricaan Manrique Hidalgo. Hij zat achter de stuur- knuppel van een DC- 6. Hidalgo kreeg het betrokken gebied als vliegbroekzak omdat hij er voortdurend vluchten uitvoert. Hij heeft niets gezegd over de reden van zijn noodlanding.

SPINKER-OFFENSIEF

De contra's hebben maandag ook een aanval gelanceerd in de provincie Chontales in het centrum van het land. De commandant van de vijfde leger- brigade luitenant- kolonel Roberto Calderon, bevestigde de aanval. Men viel op verschillende plaatsen tegelijk aan. Het contra- offensief kreeg de naam van Spinker. Doel ervan was sabotage te plegen en schade toe te brengen aan economische doeleinden.

President Panamá:

Aanbod terugkeer aan opponenten Kerst-gebaar

PANAMASTAD — President Eric Arturo Delvalle heeft zijn aanbod voor een algemeen pardon voor onder meer aan de naar het buitenland gevluchte oppositie- leiders gedaan als een gebaar met het oog op de Kerstdagen. Zo heeft hij laten weten.

Delvalles verzoek om terug te keren naar hun land is speciaal gericht aan het adres van de aanvoerders van de Nationale burger- kruistocht waarin het verzet tegen het huidige bewind zich had samengebundeld. De Kruistocht omvat niet alleen politieke partijen maar ook stritische vakbonden, ontevreden ondernemers, studenten en vertegenwoordigers van andere beroepsgroepen. De Kruistocht probeerde met zijn acties te bereiken dat generaal Manuel Antonio Noriega zich zou terugtrekken als leger- commandant en sterke man. Uiteindelijk vluchtten zij het land uit omdat zij officieel van opruiing werden beschuldigd.

DUBBAY — Iraanse kanonneerboten hebben gisteren een enorme explosie veroorzaakt op de Griekse tanker Ariadne. Het dek van het schip scheurde open en alle bemannings- leden moesten in allerijl het schip verlaten. Er vielen geen gewonden.

In Verenigde Staten

Aruba op lijst landen voor deelname studieprogramma's

ORANJESTAD — De inspanningen van de Arubaanse regering om Aruba geplaatst te krijgen op de lijst van landen, die kunnen deelnemen aan het studiebeurzen- programma van de Verenigde Staten, beginnen resultaten af te werpen.

Bij de sluiting van de debatten in het Amerikaanse Congres werd Aruba genoemd als één van de landen die in aanmerking moet komen voor het «fullbright student program» en het «Hubert Humphrey midcareer program». Zoals bekend kwam Aruba niet in aanmerking vanwege het hoge per capita inkomen en het feit dat Aruba niet als onafhankelijk land erkend werd. Het «fullbright program» is voor de «upgrading» van beroepsmensen door middel van bijscholing.

Het wetsvoorstel van Senator Graham, waarbij Arubaanse studenten toegelaten kunnen worden tot Amerikaanse universiteiten met Amerikaanse studiebeurzen is nog steeds in studie in het Congres.

ORANJESTAD — Ronald Gabbet (vice-president) en Philip Mirray (general manager) van de firma Sealand Services brengen momenteel een bezoek aan Aruba. In gezelschap van Eduardo de Veer, de Sealand- vertegenwoordiger op Aruba, brachten de heren op maandag beleefdheidsbezoeken aan gouverneur Felipe Tromp en minister- president mr. Henny Eman, zoals op bijgaande foto blijkt.

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
geopend van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00- 02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Maduro Plaza)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

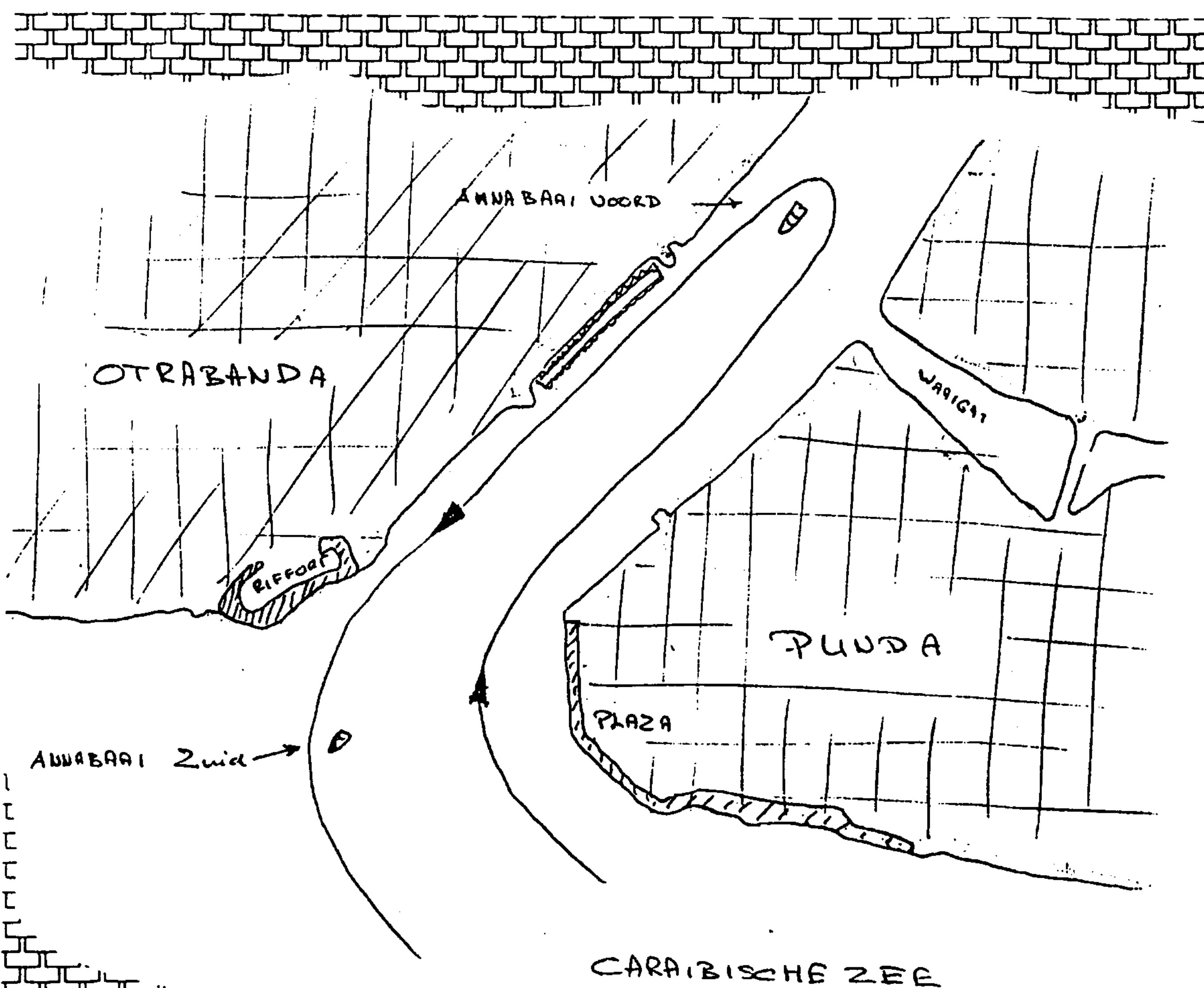
BRIDGEN
Bridgeclub «Asiento»
19.30 uur 6e en laatste wedstrijd van het Kersttoernooi; na afloop prijsuitreiking - Rust & Burgh.

ZEILEN
(Eindejaarsrace)
18.00-20.00 uur inschrijving Eindejaarsrace - Zeilhaven Brakkeput.

*****

MOSKOU — Het Afghaanse leger is een grootscheeps offensief begonnen tegen 9.000 islamitische verzetsstrijders in het zuidoosten van Afghanistan vlakbij de grens met Pakistan, aldus de SU- tv. Zij toonde beelden van granaat- beschietingen van verzets- bolwerken en wapentoevoerroutes in het gebergte in het district Khost.

*****

...de vaarroute van de schepen tijdens de Eindejaarsrace, die zondag wordt gehouden. Hieruit blijkt duidelijk, dat de schepen zowel vanaf Punda als Otrobanda goed zijn te volgen...

Nog inschrijving Eindejaars-race

WILLEMSTAD — Gisteravond vond de captainsmeeting plaats voor de zondag te houden Eindejaarsrace voor zeilvaartuigen. Reeds 45 captains schreven in voor dit spektakel, dat zich traditiegetrouw voor een deel in de Annabaai voltrekt.

Rond de klok van twaalf uur worden de eerste jachten voor de Handelskade verwacht en tegen twee uur zal de laatste jacht de haven verlaten hebben. Dit kleurrijke schouwspel zal vanaf elf uur reeds voor het publiek goed te volgen zijn vanaf de onlangs geopende Waterfortbogen, die speciaal voor deze gelegenheid geopend zullen zijn.

Wellicht door de korte voorbereidings- tijd heeft de organisatie een aantal gerenommeerde zeilers op de inschrijving gemist.

Vanavond van zes tot acht uur zal alsnog de gelegenheid bestaan zich in te schrijven in de Zeilhaven Brakkeput. Nadere inlichtingen: tel.: 611776 of 77525.

Het programma ziet er als volgt uit:
±10.30 uur start 1e jacht Zeeverkenners;
12.00-14.00 uur passage St. Annabaai;
15.30 uur finish Zeeverkenners;
16.00 uur After sail party;
17.00 uur prijsuitreiking;
18.00 uur bbq-dansant.

RECORDS BIJ WEDSTRIJDEN VENEZUELA

Naam Curaçao 'zoemde' onder publiek

Sithoc zwemclub houdt eer van Antillen hoog

WILLEMSTAD — Gedurende het afgelopen weekeinde heeft een zwem-selectie van de Sithoc zwem- vereniging in de leeftijds- groepen tien jaar en jonger en elf tot twaalf jaar, op uitnodiging van de Asociación de Natación del Estado Miranda, Caracas (Venezuela) deelgenomen aan de "Copa Club Campestre Paracotos", een internationaal toernooi.

Gastclub was Campestre Paracotos met haar prachtige installaties en faciliteiten voor diverse recreatieve sporten in Paracoto op zo'n veertig minuten rijden ten zuiden van Caracas. Wel zesduizend vierkante meter water- oppervlak aan enkele zwembaden met glijbanen. De kinderen hadden dan ook moeite om zich geconcentreerd met het wedstrijd- zwemmen bezig te houden.

Desondanks wist Ryan Jansen op de honderd meter rugslag duidelijk te imponeren door met een ruime voorsprong goud te behalen in een tijd van 1:08.65 wat gelijk een nieuw Curaçaos/Antilliaans leeftijds- record elf tot twaalf jaar betekende. Garrick Jansen, tweeling broer van Ryan, was ook goed op dreef en zette een persoonlijke beste tijd neer van 1:12.58, welke goed was voor een bronzen medaille. Rafael Gijarro van Club Campestre Los Cortijos werd tweede met 1:10.63. Met dergelijke prestaties, goud en brons, viel Sithoc op en de naam van Curaçao zoemde onder de toeschouwers en door het complex.

VLINDERSLAG

Tijdens de tweede sessie zaterdagmorgen werd er wederom goed strijd geleverd op de honderd meter vlinderslag. Ryan miste op 0,19 seconde na het brons en werd vierde met een tijd van 1:08.21, wederom een Cur./Ant. leeftijds- record. Clubgenoot Kurt Cratsz behaalde met 1:10.25 een negende plaats. Harvey Hinds verbeterde met maar liefst vier seconden zijn persoonlijk record en zette een tijd neer van 1:2.87.

Op de honderd meter schoolslag waren het Amadou Juliana en Vladimir Römer die de show stalen. Ze moesten het opnemen tegen de sterk zwemmende Harlem Hernandez en Louis Moreno, beiden van Centro de Natación Montalban. In een spannende strijd wist Amadou beslag te leggen op het goud met 1:17.46, Harlem Hernandez werd tweede met 1:18.28, terwijl Vladimir het brons voor zich nam met 1:20.10, gevolgd door Louis Moreno 0,33 seconde langzamer.

Tijdens de derde sessie zaterdagmiddag, wist Therese Fraai beslag te leggen op een achtste plaats op de tweehonderd meter wissel. Op dit wedstrijd- nummer moest Ryan Jansen het weer opnemen tegen Rafael Guijarro van Los Cortijos en Harlem Hernandez van Montalban. Ryan gaf goed partij en veroverde het zilver in een nieuw Cur./Ant. leeftijds- record met 2:30.42. Rafael eindigde als eerste met 2:27.14, een nieuw Venezolaans district- record voor Estado Miranda. Harlem Hernandez werd derde (2:32.13).

WISSELSLAG

Zeer spannend was de wisselslag estafette van de jongens elf tot twaalf jaar met Garrick Jansen (rug), Amadou Juliana (school), Ryan Jansen (vlinder) en Kurt Cratsz (vrij). Het Sithoc-team gooide hoge ogen door ruim als eerste te eindigen met 4:41.99, goed onder het district- record (4:46.43) en tevens een Antilliaans leeftijds- record. Los Cortijos ging ook voor het record en het lukte hun ook met een tijd van 4:43.14, goed voor een tweede plaats.

Op het nummer honderd meter vrije slag waren de Venezolanen goed vertegenwoordigd. Slechts Therese Fraai wist hier tot de eerste acht door te dringen met een tijd van 1:07.76 op de zevende plaats. Bij de vrije slag estafette bleek de diepte van onze jongens van elf tot twaalf jaar. Wederom zorgden Amadou, Ryan, Garrick en Kurt voor een goede estafette en wisten met 4:16.16 beslag te leggen op het brons. Een nieuw Antilliaans leeftijds- record. De Tiburones werden met 4:08.08 eerste, terwijl Los Cortijos met 4:22.70 derde werden.

Uiteindelijk eindige Sithoc op een goede zevende plaats met 74 punten uit een totaal van 25 deelnemende teams. Harlem Hernandez van Montalban was bij de jongens van elf tot twaalf jaar de meest waardevolle zwemmer, Ryan Jansen stond hier op een eervolle derde plaats.

PLAATSING

Plaatsing van de clubs: 1) Los Cortijos 175 punten; 2) Montalban 168 pt; 3) Centro Italo 146 pt; 4) Bolivariano 119 pt; 5) Hermandad Gallega 110 pt; 6) Santiago de León 82 pt; 7) Sithoc 74 pt en 8) Tiburones/Monagas 68 pt.

Al met al kan Sithoc terugzien op een geslaagde ontmoeting waar de zwemmers allen uitstekend hun best hebben gedaan en veel hebben geleerd. Men gaat zich nu reeds weer voorbereiden op de volgende internationale evenementen, zoals met een kleine selectie naar Trinidad eind december, deelname aan de CISI op Curaçao in de eerste week van januari.

In januari gaan ook alle trainingen weer verder. Er zijn nog enkele plaatsen open op de zwem- training, de waterballetafdeling, de conditie- training voor volwassenen en op de zwemlessen. Voor meer informatie kunt u zich wenden tot het Sithoc- secretariaat, tel. 77834.

IJMUIDEN — Het transportschip Mighty Servant 2 van bergingsbedrijf Wijsmuller uit IJmuiden is maandag begonnen aan een opzienbarende klus: het transport van het 6,5 miljoen kilo wegend drijvend hotel van de bouwplaats in Singapore naar het Great Barrier Reef in Australië, 6000 km verderop. Het hotel telt 200 kamers op 7 etages, is 90 meter lang, 27 meter breed en bijna 30 meter hoog. De reis gaat twee weken duren. Tevens verzorgt Wijsmuller het transport van twee drijvende kazernes van de Falkland eilanden naar Londen, waar ze worden omgebouwd tot drijvende gevangenissen, die vervolgens in New York moeten worden afgeleverd.

*****

Eindstand 4,5 - 1,5

Jan Timman wint schaaktweekamp

HILVERSUM — Jan Timman heeft de schaaktweekamp in Hilversum met Ljubomir Ljubojevic met het opmerkelijke verschil van drie punten gewonnen.

Zondag was de Nederlandse grootmeester ook in de laatste partij het sterkst. Een eindscore van 4,5 - 1,5 is in eerdere tweekampen, met Portisch, Spasski, Kasparov, Kortsjnoi en Sokolov, niet voorgekomen.

TImman stuitte de pogingen van Ljubojevic om in de slotpartij van zondag tot een beter resultaat te komen door te kiezen voor het 'Open Spaans', waarbij hij het ontstaan van complicaties voorkwam. Na de ruil van de dames en drie lichte stukken, verloor Ljubojevic de voorzichtigheid uit het oog en Timman liet de geboden kans niet voorbij gaan.

De organisator van de tweekampen tussen Timman en buitenlandse grootmeesters wil proberen in december 1988 een van de kandidaten-wedstrijden naar Hilversum te krijgen.

...JAN TIMMAN: won met grote overmacht de KRO-tweekamp tegen de Joegoslaaf Ljubojevic met 4,5 - 1,5 ...

VOETBAL/KUWAYT — In de Westaziatische zone van het Olympisch kwalificatietoernooi won Kuwayt met 2-1 van Iraq. Saoedie Arabië speelde gelijk tegen Quatar: 1-1.

0-0-0-0-0

VOETBAL/KOPENHAGEN — De Deense voetbalbond wil het 100-jarig bestaan in 1989 vieren met een sterk bezet vierlandentoernooi. Behalve uiteraard Denemarken zelf zijn Brazilië, West-Duitsland en Zweden uitgenodigd. De drievoudige wereldkampioen uit Zuid-Amerika heeft al toegezegd aan het evenement deel te zullen nemen, dat van 16 - 18 juni in Kopenhagen wordt afgewerkt.

PIEDRA PLAT — Ten huize van voorzitter John Croes had tijdens een Kerstdiner de huldiging plaats van de leden van de Piedra Plat Boxing Club. Het bestuur wilde hiermee de amateurboksers bedanken voor hun inzet in het scheidende jaar. De uitreiking van plakkaten en medailles werd toevertrouwd aan de ministers Watty Vos (Sportzaken) en Mito Croes (Welzijnszaken), zoals op deze foto te zien is.

Portugal met moeite langs Malta (1-0)

LA VALETTA — Een vereedeld Portugees B-elftal heeft zondag met opvallend veel moeite gewonnen van Malta in de laatste wedstrijd in kwalificatiegroep 2 voor de eindronde van het Europees kampioenschap (0-1).

Portugal speelde op het eiland in de Middellandse Zee zonder de spelers van FC Porto en aanvaller Futre van Atletico Madrid. Voor zesduizend toeschouwers in La Valetta scoorde Federico in de 74e minuut. Beide landen waren al uitgeschakeld in de groep, waarin Italië zich heeft verzekerd van deelneming in West-Duitsland.

De eindstand in groep 2:

1. Italië	8	13
2. Zweden	8	10
3. Portugal	8	8
4. Zwitserland	8	7
5. Malta	8	2

VOETBAL/PRAAG — Jozef Venglos is opnieuw aangesteld als coach van het nationale elftal van Tsjechoslowakije. Venglos, die Josef Masopust opvolgt, was al trainer van het team in 1982 tijdens de wereldtitelstrijd in Spanje.

0-0-0-0-0

VOETBAL/LONDEN — Mediamagnaat Maxwell mag de Engelse eerste divisieclub Watford alleen kopen, indien hij zijn aandelen in Derby, Oxford en Reading van de hand doet. Dat heeft de Football League bepaald.

I. Fung winnaar Scorebord nr 16

I.H. FUNG, wonende aan de San Fuegoweg 12, is de winnaar(es) geworden van het Amigoe Scorebord- formulier nummer 16 en ontvangt daardoor de aan het Scorebord verbonden weekprijs. I.H. Fung kan ten Amigoe kantore op Scherpenheuvel z/n langs komen om zijn/haar desbetreffende prijs op te halen.

AMIGOE-SCOREBORD KLM-KANSHEBBERS:

1. S. Capello	— Argusweg 9		
2. I.H.Fung	— San Fuegoweg 12		
3. D. van Geest	— Mercuriusstraat 18		
4. E.H.Guato	— Cassandraweg 20		
5. P. van Haren	— Kaya Kolonchi 25		
6. E.R. van Henneigen	— Gladiolenweg 18		
7. G. van 't Hof	— Admiraalsweg 34		
8. A. van Hunen-Ipskamp	— Trompetbloemweg 15		
9. J.H.Jansen	— Schout bij Nacht		
10. Cornelia Maduro	— Nieuwstraat 29	Aruba	2x
11. R.F.Mesker	— Redaweg 38		
12. A.Otten	— Artillerieweg 17		
13. Arts Petronella	— Sta. Cruz 37	Aruba	
14. H.Rodriguez	— Avesweg 11		
15. Peter Smit	— Flairaweg 11		
16. J.F.W.G.Snijder	— Van Staverenweg 11		
17. P.Steenbakkers	— Christinalaan 9		
18. Albert van Trikt	— Phoenixweg 7		
19. Edwin Tromp	— Westpunt 3	Aruba	

Voor de beide standenlijsten van het betaald voetbal zie de Amigoe dd. maandag 21 december.

VOETBAL/MILAAN — Juventus heeft het beroep tegen de omzetting van de uitslag van het duel tegen Cesena verloren. Juventus raakte als straf voor het op het veld geworpen vuurwerk, waardoor een Cesena-speler gewond raakte, beide punten kwijt. De commissie van beroep zag geen aaneleiding die uitspraak te wijzigen.

0-0-0-0-0

VOETBAL/HAMBURG — De Joegoslavische doelman Mladen Pralija, die onlangs door Hamburger SV na een zeer kort dienstverband op straat werd gezet, heeft aangeboden af te zullen zien van een financiële regeling als de Westduitse club hem laat gaan zonder een transferbedrag te vragen. De 29-jarige Pralija heeft aanbiedingen gekregen van zijn oude club Hajduk Split en Partizan Belgrado.

Gullit weer beste man in veld

AC Milan wint derby tegen Inter Milan (1-0)

MILAAN — AC Milan heeft zondag in de Italiaanse competitie de derby tegen Inter met 1-0 gewonnen. Het doelpunt viel al in de derde minuut. Ferrit werkte de bal in eigen doel onder dreiging van Gullit. Nederlands beste speler had weer een uitstekende dag. Bij hem begonnen alle aanvallen van AC.

Het was een sensationeel duel met hoge amusementswaarde. AC Milan behield door de overwinning de tweede plaats op de ranglijst. Bij de wedstrijd waren zeer uitgebreide veiligheidsmaatregelen getroffen na de bomontploffing rond de Romeinse doelman Tancredi. Er deden zich geen incidenten voor.

Titelverdediger AC Napoli bleef lijstaanvoerder met drie punten voorsprong op AC Milan dankzij een ruime zege op Hellas Verona: 4-1. Maradona was spraakmakend in de weer. Hij scoorde eenmaal en miste een strafschop. Bij Verona ontbraken zeven basisspelers. Vier door een schorsing, onder wie Elkjaer-Larsen, drie wegens blessures. Bagni opende de score vanaf 25 meter in de 14e minuut. Een kwartier later werd het 2-0 door Giordano op aangeven van Careca. Kort daarna trof Bagni zijn eigen doel. Napoli's derde doelpunt was van Maradona.

De Argentijnse ster schoot in de slotfase een strafschop uitstekend in. Doelman Giuliani gokte op de goede hoek, redde bijzonder fraai en oogstte zelfs een applaus van de verbaasde Maradona. In de slotminuut maakte Giodano nog 4-1.

Tancredi stond weer in het doel van AS Roma. Zijn ploeg haalde tegen Pescara de hoogste score van de dag: 5-1. Twee doelpunten werden gemaakt door Agostini. Sampdoria hield in Turijn Juventus op 1-1. Rush speelde goed, maar was onfortuinlijk in de afwerking. Cabrini scoorde 1-0, Vierchowod maakte gelijk. Juventus moest het stellen zonder Laudrup, die ziek in bed lag.

UITSLAGEN EN STAND

Ascoli - Fiorentina: 3-0; Como - Torino: 0-0; Empoli - Cesena: 2-2; Internazionale - AC Milan: 0-1; Juventus - Sampdoria: 1-1; Napoli - Verona: 4-1; Pisa - Avellino: 0-0; Roma - Pescara: 5-1.

De stand:

1. Napoli	12	21
2. AC Milan	12	18
3. Sampdoria	12	17
4. AS Roma	12	15
5. Juventus	12	13
6. Internazionale	12	12
7. Cesena	12	12
8. Verona	12	11
9. Fiorentina	12	10
10. Pescara	12	10
11. Torino	12	10
12. Pisa	12	10
13. Ascoli	12	10
14. Como	12	9
15. Avellino	12	5
16. Empoli	12	4

... DIEGO MARADONA: applaus voor de keeper die zijn strafschop stopte ...

Bowling gewonnen door Elden Leest en Mirtha Thielman

ORANJESTAD — Het bowlingtoernooi, dat opgedragen werd aan oud-speler Oscar Hart, werd bij de heren gewonnen door Elden Leest en bij de dames door Mirtha Thielman.

Het toernooi werd in het Camacuri Bowling Center geopend met het volkslied en de eerste balworp door Alyssa Hart, dochter van Oscar Hart. Elden Leest werd kampioen met een 931 high series. Hierna volgden: Nick Nichols (904), Lucho Panneflek (880), Richard Lopez Henriquez (874), James Fuchs (836) en Simon de Cuba (754). Dameskampioen Mirtha Thielman had een high series van 794. Na haar volgden: Eveline Oduber (793), Monique Ponson (765), Marina Ras (764), Violeta Laclé (746) en Ruba Solognier (683).

Om plaats in wereldtitel-strijd

Tweekamp tussen dammers Clerc en Van der Zee nodig

DORDRECHT — Voor Rob Clerc en Hendrik van der Zee krijgt het vorige week in Moskou geëindigde toernooi om de Europese damtitel nog een verlengstuk.

...ROB CLERC: tweekamp tegen Van der Zee noodzakelijk voor een plaats bij het wereldkampioenschap dammen in Brazilië volgend jaar ...

Het bestuur van de werelddambond (FJDM) besloot dat de beide Nederlandse spelers in een herkamp over zes partijen moeten uitmaken wie uiteindelijk als derde zal eindigen achter Europees kampioen Gerard Jansen en de Rus Virni.

Die plaats geeft rechtstreeks toegang tot het toernooi om het wereldkampioenschap, dat volgend jaar in Brazilië wordt gehouden. Mocht na zes partijen de stand gelijk zijn, dan zal het lot de beslissing brengen.

Het bestuur van de wereldddambond kwam tot deze oplossing omdat het huidige reglement niet voorziet in de situatie zoals die zich in Moskou voordeed. De herkamp wordt door de Koninklijke Nederlandse Dambond georganiseerd.

"Dat bij een gelijke stand het lot moet beslissen, vinden wij ook niet gelukkig, maar er moet zo snel mogelijk een einde aan dit Europees kampioenschap komen", aldus FJDM-voorzitter Piet Roozenburg. "De verliezer krijgt immers nog een kans zich voor het wereldkampioenschap te plaatsen tijdens het in april te houden nationale kampioenschap."

Drie ploegen aan leiding

Weinig doelpunten in Schotse competitie

EDINBURGH — In de Schotse eerste divisie waren doelpunten het afgelopen weekeinde op de bon. In zes wedstrijden werd slechts vijfmaal gescoord, waarvan twee keer in eigen doel.

De topper tussen de lijstaanvoerders Celtic en Aberdeen, beide al tien duels achtereen ongeslagen, leverde geen beslissing op en ook geen doelpunten. Naaste concurrent Hearts kon niet profiteren en moest tegen Dundee, dat in de voorgaande twee duels dertien keer doel trof, ook al genoegen nemen met 0-0.

Glasgow Rangers tekende voor veertig procent van de dagproduktie, al kwam die tegen Motherwell ook niet erg overtuigend tot stand. Eerst schoot John Phillibean in eigen doel en tien minuten later bepaalde Ally McCoist de eindstand op 2-0 door een strafschop te benutten. De kampioen is het leidende trio daardoor genaderd tot op drie punten.

De uitslagen en de stand:

Celtic - Aberdeen: 0-0; Dundee - Hearts: 0-0; Dunfermline - Morton: 1-1; Hibernian - Falkirk: 0-0; Motherwell - Glasgow Rangers: 0-2; St. Mirren - Dundee United: 0-1.

De stand:

1. Celtic	**25**	**38**
2. Hearts	**26**	**38**
3. Aberdeen	**26**	**38**
4. Glasgow Rangers	**25**	**35**
5. Dundee	**25**	**31**
6. Dundee United	**26**	**25**
7. Hibernian	**26**	**23**
8. St. Mirren	**26**	**22**
9. Motherwell	**26**	**17**
10. Dunfermline	**26**	**17**
11. Falkirk	**25**	**14**
12. Morton	**26**	**10**

VOETBAL / CAIRO — De Afrikaanse voetbalbeker voor clubteams is gewonnen door National SC uit Egypte. In de tweede finale wedstrijd, voor negentigduizend toeschouwers in Caïro, won National met 2-0 van El Hilal uit Soedan. Het eerste duel was in 0-0 geëindigd.

0-0-0-0-0

VOETBAL / ZUERICH - FC Dundee, in mei verliezend finalist in de strijd om de Uefa-beker, is met 70.00 gulden beloond voor het gedrag van zijn fans. Een commissie van de Fifa verleende de prijs voor het eerst wegens het jarenlang voorbeeldige gedrag van de Schotse fans. Na de wedstrijd tegen IFK Goteborg, waarin een 0-1 achterstand niet goed kon worden gemaakt, kreeg de Zweedse ploeg in Dundee een staande ovatie van het publiek.

Liverpool evenaart 38 jaar oud clubrecord

Liverpools voorsprong door stadgenoot Everton vergroot

LONDEN — Liverpool, momenteel de ongenaakbare gangmaker en lijstaanvoerder in de Engelse eerste divisie, heeft zaterdag een 38 jaar oud clubrecord geëvenaard. Via een 1-0 overwinning op de heftig tegenstribbelende degradatie-kandidaat Sheffield Wednesday bleef Liverpool voor de 19e achtereenvolgende keer ongeslagen. De Schot Gary Gillespie bezorgde de thuisclub in de 76e minuut de veertiende overwinning van het seizoen. In 1949 begon Liverpool de competitie met tien zeges en negen gelijke spelen.

De veelvoudig landskampioen liep opnieuw verder weg van de concurrentie. De helpende hand werd daarbij toegestoken door stadgenoot Everton, dat het als tweede geplaatste Arsenal een gelijkspel afdwong: 1-1. De Londense vereniging zag de achterstand op Liverpool, dat ook nog een wedstrijd minder heeft gespeeld, daartoe groeien tot zeven punten. Arsenal had nog geluk ook. Een dubieuze treffer van David Rocastle voorkwam tien minuten voor tijd dat Everton drie punten rijker werd.

Manager Colin Harvey moest zelfs van de bank af om samen met aanvoerder Peter Reid de klopjacht van Everton-spelers op scheidsrechter Ken Redfearns tot staan te brengen. De arbiter reageerde niet, toen Rocastle, die volgens de Evertonaanhang en ook objectievere toeschouwers meters buitenspel stond, gemakkelijk het doelpunt van Dave Watson uit de eerste helft teniet kon doen.

Nottingham Forest en Manchester United naderden Arsenal iets door de uitwedstrijden tegen respectievelijk Oxford en Portsmouth tot een goed einde te brengen. Centrale verdediger Steve Bruce, die vorige week door Manchester United voor een kleine drie miljoen gulden bij Norwich werd weggelokt, begon zijn dienstverband niet alleen met een overwinning, maar ook met een goede prestatie. In de Zuidengelse havenstad maakte hij indruk als back. Aanvoerder Bryan Robson zette de Mancunians na ruim een half uur op voorsprong. De veertiende seizoen treffer van Brian McClair brak in het begin van de tweede helft de weerstand van Portsmouth.

Nottingham Forest trok zich in Oxford niets aan van de door Nigel Clough, de zoon van manager Brian, in de eerste helft gemiste strafschop. Na rust gaf de club uit Londen de opponent voetballes. De inspirerende middenvelder Neil Webb legde de basis voor de verdiende zege, die gestalte kreeg door treffers van Brian Rice en Calvin Plummer.

De Braziliaan Mirandinha leek in de 78e minuut de positieve reeks van zijn Engelse werkgever Newcastle te verlengen door de voorsprong van West Ham United te nivelleren. De Hammers, die vlak na de hervatting op 1-0 waren gekomen door Stewart Robson, legden zich niet neer bij een puntendeling. Paul Ince bewees seconden na de gelijkmaker van Mirandinha de juistheid van die instelling.

UITSLAGEN EN STAND

Arsenal - Everton: 1-1; Liverpool - Sheffield Wednesday: 1-0; Oxford - Nottingham Forest: 0-2; Portsmouth - Manchester United: 1-2; West Ham United - Newcastle: 2-1; Luton Town - Southampton: 2-2; Queens Park Rangers - Coventry: 1-2; Wimbledon - Norwich City: 1-0; Charlton - Chelsea: 2-2; Derby County - Tottenham Hotspur: 1-2.

De stand:

1. Liverpool	19	47
2. Arsenal	20	40
3. Nottingham Forest	18	37
4. Manchester United	19	35
5. Everton	20	34
6. Queens Park Rangers	20	32
7. Wimbledon	20	28
8. Chelsea	20	28
9. West Ham United	20	26
10. Luton Town	19	25
11. Southampton	20	25
12. Tottenham Hotspur	20	25
13. Derby County	19	24
14. Coventry City	20	24
15. Newcastle	19	22
16. Oxford	20	22
17. Sheffield Wed.	20	21
18. Portsmouth	20	19
19. Watford	19	17
20. Charlton	20	15
21. Norwich	20	15

Topscorers eerste divisie

DEN HAAG — Boere (De Graafschap) en Janssen (NEC) hebben de achtervolging ingezet op de dit weekeinde niet gevoetbald hebbende leider Van de Wiel (RKC). Na het weekeinde staan Boere, die de gelijkmaker scoorde tegen GA Eagles (1-1) en Janssen (tweemaal succesvol tegen Telstar), op dertien treffers. Altijd nog zeven minder dan de zuiver schietende spits van RKC.

De topscorerslijst ziet er als volgt uit:

1. Van der Wiel (RKC)	20
2. Boere (Gra)	13
Janssen (NEC)	13
4. Van der Ark (Cam)	12
5. Talan (Vit)	11
6. Brard (RKC)	10
7. Verbeek (MVV)	9
Vroomans (Ein)	9
Small (Vit)	9
Elberse (Gra)	9
11. Van de Brink (Wag)	8
Baardmans (NEC)	8
Van de Brom (Vit)	8
Arts (MVV)	8
Maas (Ein)	8
16. De Jonge (Hee), Haverkort (Cam), Ten Caat (Vee), Schapendonk (RKC), Radstaat (NEC), Vanderbroeck (MVV), Arts (NEC)	7

Jaarprogramma 1988 bekend

Formule 1-seizoen start in Rio de Janeiro

PARIJS — De reeks van zestien wedstrijden om de wereldtitel in de formule-1 begint op 3 april met de Grand Prix van Brazilië in Rio de Janeiro, twee weken later dan aanvankelijk de bedoeling was.

De Internationale Autosportfederatie (FISA) maakte vrijdag de definitieve racekalender bekend. Die moest op verschillende plaatsen worden gewijzigd, doordat de Grote Prijs van Mexico op het Rodriquez-circuit, als tweede van het seizoen voorzien, niet op de vastgestelde datum kan worden afgewerkt. Deze wedstrijd is verschoven naar 5 juni. Het GP-seizoen eindigt op 13 november in Australië (Adelaide).

Als plaats van handeling voor de Engelse GP werd het circuit van Silverstone verkozen boven Brands Hatch. De bazen van Silverstone hebben met de constructeurs- vereniging (FOCA) een vijfjarig contract afgesloten voor huisvestiging van het evenement. De Britse bond (RAC) ziet het Formule 1-circuit liever afwisselend op Brands Hatch en Silverstone.

De Grote Prijs van Canada is voorlopig van de agenda geschrapt en op de reservelijst gezet. Vorig jaar viel de race uit nadat er onenigheid was ontstaan tussen twee concurrerende brouwerijen over de sponsoring.

Het GP-seizoen 1988 ziet er als volgt uit:

3 april: GP van Brazilië (Rio de Janeiro); 1 mei: GP van San Marino (Imola); 15 mei: GP van Monaco (Monte Carlo); 5 juni: GP van Mexico (Rodriquez-circuit); 19 juni: GP van de Verenigde Staten (Detroit); 3 juli: GP van Frankrijk (Le Castellet); 10 juli: GP van Engeland (Silverstone); 24 juli: GP Van West-Duitsland (Hockenheim); 7 augustus: GP van Hongarije (Budapest); 14 augustus: GP van Oostenrijk (Zeltweg); 28 augustus: GP van België (Francorchamps); 11 september: GP van Italië (Monza); 25 september: GP van Portugal (Estoril); 2 oktober: GP van Spanje (Jerez de la Frontera); 30 oktober: GP van Japan (Suzuka); 13 november: GP van Australië (Adelaide).

Reserve: GP van Canada (Montreal).

Dopingzaak Jeannie Longo geseponeerd

PARIJS — De Franse Wielerfederatie (FFC) heeft, gehoorgevend aan de oproep van voorzitter Germain Simon, besloten de dopingzaak tegen wereldkampioene Jeannie Longo te seponeren.

Longo werd positief bevonden na haar geslaagde wereldrecordpoging op de drie kilometer in september in Colorado Springs. In haar urine werden sporen van Efedrine aangetroffen. De Française was zich van geen kwaad bewust en veronderstelde, dat het positief reageren bij de dopingcontrole te maken zou kunnen hebben met een kruidenkuur, die ze had gevolgd om van pijn in de benen af te komen.

Simon viel haar bij en verzocht de FFC de zaak als afgedaan te beschouwen. Hij was van mening, dat Longo, die een straf boven het hoofd hing van maximaal zes maanden schorsing, volkomen te goeder trouw is en twijfelde bovendien aan de kwaliteit van de procedure bij de dopingtest. De FFC zal er bij de internationale wielerunie op aandringen dat het record van Longo op de drie kilometer, maar ook die op de vijf en twintig kilometer en het uurrecord die nadien nog tot stand kwamen, worden erkend. Bovendien zal worden gevraagd om maatregelen, die onzorgvuldigheden bij de dopingcontrole uitsluiten.

De Graafschap en Veendam laten punt liggen

Duel Cambuur - Excelsior gestaakt wegens vuurwerk

DEN HAAG — Veendam en De Graafschap zijn er het afgelopen weekeinde niet in geslaagd gebruik te maken van de vrije dag van koploper RKC en twee competitiepunten in te lopen. Veendam liet een punt liggen op Wageningse berg (2-2) en De Graafschap kwam voor eigen publiek niet verder dan een gelijkspel tegen Go Ahead Eagles (1-1).

De beslissing wie de tweede periodetitel achter zijn naam mag zetten, zal pas na de winterstop vallen. Uit het groepje kandidaten viel SVV af door een nederlaag bij MVV (0-4). De eerste helft verliep zonder dat er werd gescoord. Na rust opende Thal de score in de 63e minuut voor MVV. Vanderbroeck verhoogde de score in de 67e en 70e minuut tot 3-0. Braken liet de 1500 toeschouwers in Maastricht nog eenmaal (tien minuten voor tijd) juichen.

Groeleken gaf Go Ahead Eagles in de 22e minuut een voorsprong tegen De Graafschap. Een kwartier later trok Boere de stand weer recht. Doordat het een streekderby betrof, zaten er bijna 5000 toeschouwers op de tribune in Doetinchem.

De meeste kijkers waren echter in Leeuwarden te vinden (5700) bij het duel tussen Cambuur en Excelsior. Na ruim een uur voetbal mochten zowel publiek als spelers vertrekken. Een uit het publiek gegooid stuk vuurwerk bij een hoekschop voor Cambuur, was de druppel die de emmer voor scheidsrechter De Munnik deed overlopen. Daarvoor reeds had hij al heel duidelijk gemaakt dat bij herhaling (er was al eerder wat gegooid) het duel onmiddellijk zou staken. Mike Snoei van Excelsior werd met een hoofdwond per brancard van het veld gedragen. Ook de Rotterdamse doelman Carlo Lami voelde zich onwel. Hij had braakneigingen en zijn trommelvliezen waren flink geïrriteerd.

De Leeuwardense politie kon de dader niet arresteren. Hij werd door voornamelijk jeugdige omstanders in bescherming genomen. Een ander deel van het publiek schold de politie uit omdat men er niet flink op los had geslagen.

De stand was op het moment van staken 3-1 voor Excelsior. Een 1-0 voorsprong (Payne) werd door Andre Wasiman in de 14e en 27e minuut omgebogen naar een 2-1 voorsprong voor de Rotterdammers. De Nooyer scoorde in de 60e minuut 3-1, alvorens de wedstrijd definitief werd gestaakt.

Veendam heeft in Wageningen hard moeten werken voor een punt. Steven van de Brink gaf de thuisclub na bijna een half uur spelen een voorsprong, die knap werd verdedigd. Maar de spanning werd op het einde haast ondragelijk. Nadat Steenge Veendam weer naast Wageningen had gebracht, scoorde een minuut later Oosterhuis alweer 2-1. Het was tenslotte Huizingh die drie minuten voor tijd 2-2 inschoot.

Hekkesluiter Heracles stuntte door in eigen huis Heerenveen met 1-0 te verslaan. In de 67e minuut schoof Degenaar de bal in het Friese doel.

Vitesse miste zijn directe kans zich voor de na-competitie te plaatsen door de tweede periodetitel te pakken. De Arnhemmers speelden in en tegen Emmen gelijk (1-1). Emmen nam via Koster in de tweede helft een voorsprong, maar zes minuten voor tijd was Van der Brom de maker van de gelijkmaker. Door dit gelijkspel staat de Arnhemse ploeg voorlopig tweede achter RKC, maar kan op 9 januari achterhaald worden door Veendam, dat bij winst in de thuiswedstrijd tegen MVV die tweede plaats dan overneemt op een beter doelsaldo.

Verrassende nederlaag Club Brugge

FC Antwerp met 7-2 winst ongeslagen winterstop in

BRUSSEL — FC Antwerp is met opvallend gemak ook de negentiende ronde van de Belgische voetbalcompetitie ongeschonden doorgekomen. Racing Jet werd in het Bosuil-stadion achteloos met 7-2 opzij geschoven, waardoor de selectie van George Kessler nu tenminste een maand lang mag genieten van de ongeslagen status. KV Mechelen steeg via de verdiende zege bij Standard Luik (1-0) naar de tweede plaats, dankzij de verrassende nederlaag van naaste concurrent Club Brugge. De Brugse ploeg wilde Henk Houwaart zo vlak voor de winterstop een zege cadeau doen, maar sneed zich bij dat streven lelijk in de vingers door de defensie schromelijk te verwaarlozen. Gastheer Beveren profiteerde liefst vijfmaal: 5-2.

FC Antwerp overklaste het onderaan bungelende Racing Jet volkomen, al kwam dat opnieuw pas in de tweede helft tot uitdrukking in de cijfers. Na 45 minuten stond de trotse lijstaanvoerder met 3-2 voor. De Brusselse tegenstander nam zelfs een voorsprong door een treffer van Eddy Jaspers, maar lang duurde dat plezier niet. De 19-jarige aanvaller Severyns scoorde drie keer, Mark Vandelinden, de beste man van het veld, had tweemaal succes. Racing Jet haalde het laatste fluitsignaal van scheidsrechter Schelings niet met elf man. De arbiter stuurde Dessy in de tweede helft van het veld, na diens tweede gele kaart.

Standard Luik bood Aad de Mos' KV Mechelen een helft lang redelijk partij, maar vergat in de rust alle goede ideeën. Het evenwicht werd dan ook terecht verstoord door een doelpunt van Raymond Jaspers, die na een vrije trap van Erwin Koeman raak kopte.

Anderlecht had alle moeite de achterstand op de koplopers niet nog groter te laten worden. Lokeren nam brutaalweg de leiding door Bruno Versavel na een vlotte counter. De voorsprong had zelfs groter kunnen zijn, wanneer scheidsrechter Laeneers naar de strafschopstip had gewezen na een overtreding van Keshi. Het betekende de ommekeer. Anderlechts dure huishouding ging beter draaien en ook scoren. Keshi, Andersen en Gudjohnsson zorgden voor 3-1, Adri van Tiggelen veroorloofde zich een strafschop te missen en opnieuw Bruno Versavel verzachtte de pijn van Lokeren in de laatste minuut.

Club Brugge was naar Beveren getogen om hoe dan ook te winnen. Trainer Henk Houwaart heeft zich zitten te verbijten. De aanvalslust stemde de oud-Hagenaar warm, de defensieve onachtzaamheid droef. Beveren profiteerde lachend. Fairclough (2), Peeraer (2) en Vervaest scoorden voor de thuisploeg. Ceulemans en Mamadou deden iets terug op momenten, dat doelpunten nog slechts nietszeggende feiten waren.

0-0-0-0-0

SCHAATSEN / DEN HAAG — Naar aanleiding van de goede prestaties in de cyclus wedstrijden om de wereldbeker in Calgary heeft het Nederlands Olympisch Comité besloten Jan Ykema, Menno Boelsma en Ingrid Haringa toe te voegen aan de schaatsploeg voor de Olympische Winterspelen in Calgary. Ze werden benoemd tot potentiële kandidaat. Het NOC had eerder al Gerard Kemkers, Leo Visser, Hein Vergeer, Geert Kuiper, Yvonne van Gennip, Marieke Stam en Petra Moolhuizen aangewezen. De tien rijders dienen begin januari slechts vormbehoud te tonen op de nationale afstandskampioenschappen in Heerenveen, voor afvaardiging naar Calgary.

EXTRA COUPON
Bij aankoop van een fles
COLCAFE
van 170 gr.
ontvangt U
10
QUALITY STAMPS GRATIS

VERY MERRY SPECIALS

SPECIAAL VOOR DE FEESTDAGEN
brengt
VREUGDENHIL

MARIE PAMPOEN	DE RUYTERKADE	COLON	CASH & CARRY

een SUPERCAMPAGNE van

Quality Stamps

Nu veel meer zegels die U kunt inwisselen tegen prachtige geschenken bij ons inwisselkantoor bij Colon.

VREUGDENHIL CHRISTMAS SHOPPING MADE EASY HERE!

SUPERMARKET SPECIALS:

CHICKEN LEGS	5 LBS.	5.25
A LA PARILLA STEAK	½ KILO	5.75
STOOFVLEES	½ KILO	4.40
NASSIVLEES	½ KILO	4.50
[illegible]ROLLADE	½ KILO	7.00
VARKENSROLLADE	½ KILO	7.00
SPARE[illegible]	½ KILO	[illegible]

LUNCHPAKKET:

100 GR. JONGE KAAS
100 GR. BERLINER LEVERWORST
100 GR. BOTERHAMWORST
1.98

ONS REEDS BEKENDE VLEESPAKKET:

1 KILO KARBONADE MET BEEN
1 KILO SPARE RIBS
1 HELE KIP
1 KILO SOEPVLEES ZONDER BEEN
1 KILO RUNDERGEHAKT
24.[illegible]

HEERLIJKE WITTE DRUIVEN	½ KILO	2.75
[illegible] ORANGE JUICE	46 OZ.	2.50
KELLOGG'S CORNFLAKES	200 GR.	1.25
[illegible]	400 GR.	2.15
LIMONADESIROOP TIP TOP [illegible]	¼ LITER	1.[illegible]
[illegible] VAN 16 OZ., [illegible]	24 STUKS	4.95
SUPREME USA MOTOROIL NO. 30	HEAVY DUTY	1.75
VLOEIBARE ZEEP TENDER ROZE	12 OZ.	1.45
[illegible]	4 ROL	[illegible]

Prettige Kerstdagen en Gelukkig Nieuwjaar

In de maand december is er Koopavond op:
[illegible]
Colon tot 8.30 uur
Dinsdag 22 december non stop open
Woensdag 23 december non stop open
Woensdag 30 december [illegible]
24 december en 31 december
zijn alle supermarkets en [illegible]
Cash & Carry non stop open tot [illegible] uur.

VREUGDENHIL CASH and CARRY

SOLOMO, FAM. PAK	KILO	10.50
HELE LOMITO FAM. PAK	KILO	15.60
RUNDER GEHAKT FAM. PAK	KILO	4.98

VOOR DE VLEESKENNERS:

US CHOICE STRIPLOIN, AAN EEN STUK	KILO	16.50
US CHOICE STRIPLOIN, GESNEDEN IN PLAKKEN	KILO	17.95
US T-BONE STEAK, GESNEDEN	KILO	20.54

KERSTPAKKET:

1 KILO PEKELE
1 KILO MAKREEL
1 KILO GEZOUTEN ZALM
f. 37.0[illegible]

Ons Cash & Carry afdeling [illegible] dan ooit [illegible] gemoderniseerd om U nog beter [illegible]. U kunt nu per stuk kopen óf in een pakket. Zeer redelijke prijzen. [illegible] Koopavond in Vreugdenhil Cash & Carry. Vreugdenhil Cash & Carry [illegible] Shopping Center. [illegible] persoonlijke bediening, waar [illegible] worden waar U bij staat.

Voor de feestdagen grote voorraad:

Kalkoen, kant en [illegible] boneless party ham, rock cornish [illegible] "hens"[illegible], konijn, [illegible], gezouten zalm, [illegible] [illegible]smoked makreel, filleted smoked eels. Verschillende producten „[illegible]wehend" zoals: rolmops, haringrugjes, [illegible] [illegible], zure haring in verschillende dipsauzen, etc.

In onze drank-afdeling specials die [illegible] geldig zijn voor alle supermarkets en de [illegible]

SHERRY GIL GABAN, DROOG OF ZOET [illegible] LTR. [illegible]
[illegible] KUBA [illegible]
[illegible] WHITE [illegible]
[illegible] wijn [illegible]

06.00 - 12.00 uur
[illegible] - 19.00 uur

EXTRA COUPON
Bij aankoop van een pak
CROWN [illegible]
5
QUALITY STAMPS GRATIS

EXTRA COUPON
Bij aankoop van een blik
FRISIANA MELK
quick & creamy
1000 gr.
ontvangt U
25
QUALITY STAMPS GRATIS

EXTRA COUPON
Bij aankoop van een zak [illegible]
Hollandse
AARDAPP[illegible]
groot
10
QUALITY STAMPS GRATIS

EXTRA COUPON
Bij aankoop van een pak
BESCHUIT
OXFORD
[illegible]
5
QUALITY STAMPS GRATIS

EXTRA COUPON
Bij aankoop [illegible]
GROENT[illegible]
[illegible]
QUALITY STAMPS GRATIS

EXTRA COUPON
Bij aankoop van een pak
BOTER
[illegible]
20
QUALITY STAMPS GRATIS

EXTRA COUPON
[illegible]
SPECERIJ[illegible]
QUALITY STAMPS GRATIS

EXTRA COUPON
Bij [illegible]
CORNED [illegible]
QUALITY STAMPS GRATIS

EXTRA COUPON
[illegible] GRATIS
Quality Stamps
[illegible]

EXTRA COUPON
150 GRATIS
Quality Stamps
bij aankoop tot een bedrag van
f. 250,-

EXTRA COUPON
250 GRATIS
Quality Stamps
bij aankoop tot een bedrag van
f. 350,-

EXTRA COUPON
350 GRATIS
Quality Stamps
bij aankoop tot een bedrag van
f. 450,-

Bevolking Sovjetunie begint zich te roeren over Afghanistan

HET IS DE Russen ernst met het weghalen van hun 115.000 militairen uit Afghanistan. Al enkele malen hebben partijsecretaris Gorbatsjov en minister Sjevardnadze van buitenlandse zaken aangekondigd dat aan deze aftocht de hoogste prioriteit wordt gegeven. Maar, zoals het een supermacht betaamt, een en ander kan slechts op eervolle wijze geschieden. Het mag immers al die acht jaar niet voor niets zijn geweest. De eis dat Amerika en Pakistan zullen ophouden met het steunen van de Afghaanse rebellen, blijft overeind.

Dat was dan ook toevoeging van regerings- woordvoerder Gennadi Gerassimov afgelopen maandag in München, toen hij had aangekondigd dat de USSR binnen zeven á twaalf maanden al zijn troepen zou kunnen terugtrekken. Die termijn was op zichzelf al een verrassing, want in de onderhandelingen tot dusver hebben de Afghanen steeds een afbouwperiode van achttien maanden aangehouden en de Pakistani zeven maanden. Langzaam maar zeker is het bewind van de 40-jarige dr. Najibullah, behalve premier nu ook president van Afghanistan en ex-hoofd van de veiligheidsdienst in dat land, nu dus door de bocht gegaan.

Uit het weinige dat over Afghanistan in Moskou wordt bekend gemaakt, kun je afleiden dat Gorbatsjov en de zijnen geen zin meer hebben om miljoenen roebels en een groot aantal mensenlevens op te offeren. Het militaire budget bedraagt in de USSR vijf procent van de totale

...Najibullah, premier en president van Afghanistan...

begroting en daarvan wil men, als het even kan, twee procent ombuigen in de richting van de consumenten- industrie. In alle eenvoud maakte de economische topadviseur van het Kremlin, Abel Aganbegjan, dat getal onlangs bekend. Een eind aan de 'internationale verplichtingen' zou die noodzakelijke operatie mogelijk maken.

Een tweede factor, waar Gorbatsjov steeds meer rekening mee moet gaan houden, betreft de publieke opinie. De pers begint steeds realistischer verhalen te schrijven over de oorlog en de Afghanistan- veteranen beginnen zich steeds meer te roeren, om van de nabestaanden van omgekomen militairen maar te zwijgen. Tegenwoordig verschijnen er schrijnende brieven in de kranten van ouders, die plotseling een loden kist met het stoffelijk overschot van hun zoon thuis krijgen en van hun omgeving en de plaatselijke autoriteiten slechts onverschilligheid ontmoeten.

MONUMENTEN

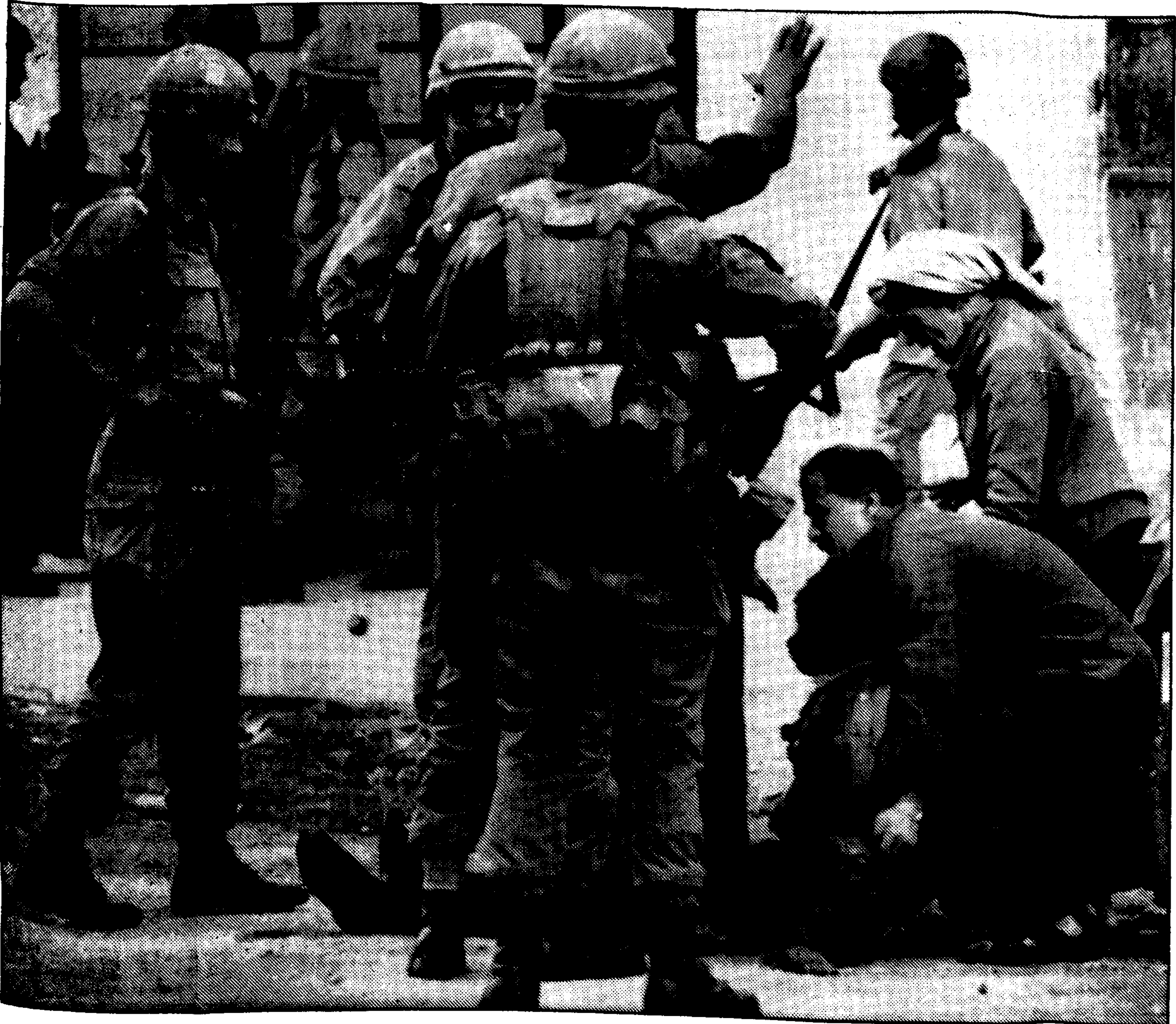
Het begrip dringt nu door dat het niet zo rustig toegaat in Afghanistan. Al doen de autoriteiten vaak nog of er weinig aan de hand is (de voorzieningen voor oorlogsinvaliden bij voorbeeld zijn nog geregeld onderwerp van bittere klachten), de bevolking begint zich toch in toenemende mate te roeren. De roep om waardige monumenten voor de in Afghanistan gesneuvelden bewijst dat. Tot dusver vermelden de grafstenen slechts geboorte- en sterfdatum van de betrokkene en dat wordt niet meer geaccepteerd. Vandaar dat Gorbatsjov, naar verluidt, tijdens de herdenking van de zeventigste verjaardag van de Oktoberrevolutie Najibullah duchtig de les heeft gelezen. De tegenwerpingen van de Afghaan zullen het programma van nationale verzoening, dat begin dit jaar met veel fanfare in Afghanistan is gestart, hebben betroffen.

De officiële cijfers uit Kaboel zijn vrij indrukwekkend: ruim 30.000 doesjmanen zouden de wapens hebben neergelegd en met zo'n 90.000 zouden onderhandelingen worden gevoerd. In de 'Rode Ster', het blad van het Sovjet-leger, verscheen afgelopen weekeinde een indringende reportage hoe een compagniescommandant dat soort gesprekken op een geheim punt, ergens in de Afghaanse bergen, met de vijand voerde.

Tegenover die moeizame toenadering staat dan weer het feit, dat het Afghaanse verzet met Amerikaanse Stinger- raketten dit jaar zeven burgervliegtuigen heeft neergehaald, waarbij ruim 150 mensen omkwamen, een feit dat in de Sovjet-pers algemeen als terrorisme wordt omschreven.

Op Gorbatsjov, die haast heeft, schijnt het niet veel indruk te hebben gemaakt. Hij schijnt gezegd te hebben dat Kaboel de Sovjet- financien misbruikt en dat Najibullah zelf geen greep kan krijgen op de fractiestrijd die zijn Democratische Volks Partij momenteel verscheurt. En tenslotte heeft Gorbatsjov, alweer volgens welingelichte bronnen, gezegd dat het Afghaanse leger de militaire situatie niet in de hand heeft.

Waarmee dus impliciet is gezegd dat het land na het vertrek van de Russen niet in staat zou zijn zichzelf tegen invloeden van buitenaf te beschermen. Vandaar de absolute noodzaak om een akkoord te sluiten omtrent niet-inmenging met Pakistan en, vooral, met Amerika. Het schijnt dat het er Gorbatsjov veel aan gelegen is om op 7 december, als het INF-akkoord eindelijk in Washington getekend wordt, ook de aankondiging te kunnen doen dat de Sovjet-troepen uit Afghanistan zullen wegmarcheren. De Russische bevolking zal hem dat zeker in grote dank afnemen, het negativistische Vietnam-trauma dat nu her en der de kop begint op te steken, zou daarmee kunnen worden afgedankt en de consument zou er wel bij varen.

San José genoemd nij doorvoer wapens en mankracht

Costa Rica vraagt Panama om bewijzen voor Noriega-complot

SAN JOSE — De regering van Costa Rica heeft aan de ambassadeur van Panama in San Jose, David Pere, gevraagd de namen bekend te maken van hen die betrokken zijn geweest bij een vermeende samenzwering om de commandant van de Panamese strijdkrachten van het leven te beroven, generaal Manuel Antonio Noriega. De Panamese diplomaat had dit in San Jose tijdens een pers- conferentie onthuld.

Volgens Pere was de uitvoering van een plan op gang gebracht om generaal Noriega te vermoorden. Hij wordt gezien als de sterke man van Panama. Pere had bij die gelegenheid met evenzovele woorden gezegd dat er in verband met dit complot wapens vanuit Consta Rica werden vervoerd en ook manschappen in de richting van Panama werden gedirigeerd. Dit gebeurde "zonder dat de Costaricaanse autoriteiten ingrepen hoewel zij er van op de hoogte waren". Bij deze transactie waren de Amerikaanse ambassades in San Jose en Panamastad ingeschakeld. Er bestaan verder, zo zei Pere toen, plannen om het bewind in Panama te destabiliseren, waar Eric Arturo Delvalle als president fungeert. Nog steeds volgens Pere zouden de plannen uitgewerkt zijn door de VS, waartoe men in Costa Rica gebruik maakte van vreemdelingen, vooral Cubanen, die gesteund worden door de Amerikaanse ambassade en door de militairen van de Amerikaanse ambassade in Panama.

ONTBODEN

Waarnemend minister van Buitenlandse zaken Carlos Rivera van Costa Rica heeft onmiddellijk na het bekend worden van de Panamese beschuldigingen de ambassadeur Pere ontboden met de bedoeling dat deze een bevestiging zou geven van de beschuldigingen zoals die in de pers verschenen waren. Rivera maakte niet bekend wat er met de Panamese ambassadeur precies is besproken. Maar wel merkte de bewindsman op dat het "gaat om een heel delicate zaak". Hij beperkte er zich verder toe te zeggen dat hij de ambassadeur had ontboden om eventuele bewijzen te krijgen van deze ernstige zaak. De regering heeft deze kwestie tijdens een speciaal beraad besproken.

Ook waarnemend minister Rogelio Castro Pinto van Openbare veiligheid heeft Pere gevraagd alle beschikbare informatie te verschaffen over dit vermeende complot. Dit zou dan de basis kunnen vormen voor "een diepgaand onderzoek". Deze minister ontkende dat de overheid over informatie zou beschikken over deze kwestie. Was dit wel het geval geweest dan zou meteen zijn opgetreden "ter bescherming van de neutraliteit van Costa Rica ten aanzien van de interne zaken van andere landen".

ABSURD

De Amerikaanse ambassade in Costa Rica heeft de beweringen van Pere van de hand gewezen. Men ontkende dat de VS heeft deelgenomen of nog zou deelnemen aan dit soort feiten. De beweringen van Pere zijn volgens de Amerikaanse ambassade "absurd en belachelijk". Dit stond in een korte verklaring welke aan de pers beschikbaar werd gesteld. Pere op zijn beurt heeft verzekerd dat hij alle beschikbare informatie over deze zaak aan de Costaricaanse autoriteiten heeft aangeboden.

TEL AVIV—Familieleden tillen een bewusteloze Palestijnse jongen op die door Israëlische militairen is neergeslagen tijdens een operatie in Khan Yunis in de bezette Gazastrook na gewelddadige betogingen in de stad. De Palestijn was uit een huis gesleept en geslagen, en stortte in toen de Israëliers probeerden hem naar een jeep te brengen. De soldaten lieten toe dat zijn familie hem weer het huis binnenbracht.

Studenten straat op

SAN SALVADOR — Studenten en universitaire employees hebben in het centrum van San Salvador een betoging gehouden.

Ongeveer drieduizend demonstranten eisten van de regering een "eerlijke begroting" voor het universitaire onderwijs en ook uitbetaling van de salarissen voor de werknemers van de Nationale universiteit en van het hogere personeel. Men protesteerde eveneens bij de Amerikaanse ambassade en wel tegen "de inmenging van de Amerikaanse regering in de binnenlandse zaken van El Salvador. De betoging werd ontbonden bij het in aanbouw zijnde ministerie van Financien. Daar stelde men de eis voor een gesprek met minister Ricardo Lopez. Gedurende een paar uur werd dit gebouw in bezit genomen. Zonder dat er zich gewelddadigheden voordeden ontruimde men later dit gebouw.

Door kogels van militairen

Bij vreedzaam protest in Haïti dode gevallen

PORT AU PRINCE — Bij de eerste poging tot een vreedzame demonstratie in de Haitiaanse hoofdstad sinds het recente bloedbad is meteen al weer een dode gevallen. Er raakten zeker twee demonstranten zwaargewond. Het leger schoot namelijk op de ongeveer honderd betogers die twee doodskisten met zich meedroegen als symbool voor de doden welke er vielen bij het geweld op de verkiezingsdag van 29 november. Radiozenders maakten melding van het militaire geweld.

Op de stembus- dag zijn bij geweld, zoals bekend, zeker 35 doden gevallen. Tegen dit geweld wilde men met deze betoging demonstreren. Volgens de hoofdstedelijke radio- zenders werd Eddy Volel gedood, een broer van een presidents- kandidaat Yves Volel. Het slachtoffer is lid van de christendemocratische partij. Twee partijgenoten raakten gewond en zijn in ernstige toestand in een ziekenhuis opgenomen. Van regerings- zijde is geen mededeling gedaan over het incident.

De christendemocratische partij was een der favorieten bij de op 29 november afgelaste verkiezingen. Presidents- kandidaat Sylvio Claude is sindsdien bijna niet meer in het openbaar verschenen. Hij zegt dat het leger op hem loert om hem te vermoorden. Hij is van plan de door de regerings- junta te organiseren verkiezingen van 17 januari te boycotten. Tenzij er internationale waarnemers komen. Een van de bezwaren van het leger en de junta tegen de onlangs begonnen verkiezingen was juist de aanwezigheid van internationale waarnemers en van de kritische pers.

De betoging van maandag was begonnen bij de kathedrale kerk. Aan de betoging ging een dienst vooraf. Volgens kerkgangers waren ook vier leden van de kazerne van het Dessaline- regiment in de kerk present. Die maakten talrijke notities. Toen men dit in de gaten had werden zij uit de kerk gezet. Het waren deze militairen die later het vuur op de betogers openden.

Muitende gevangenen

RIO DE JANEIRO — Zeven gevangenen die onder meer de directeur van hun gevangenis als gijzelaar hebben konden de gevangenis van Florianapolis in Brazilie verlaten samen met hun dertien gijzelaars.

Met hun vertrek kwam een einde aan een periode van urenlang intensief overleg in het op ruim zeventienhonderd kilometer ten zuidwesten van Rio de Janeiro gelegen plaatsje. Het betrof gedetineerden die in een niet zo streng bewaakte gevangenis waren ondergebracht. Voor zij vertrokken hebben zij wel het dreigement geuit dat zij alsnog de gijzelaars zouden doden als zij zouden merken dat zij gevolgd werden. De gedetineerden zaten nog in voorarrest. Op een onbewaakt ogenblik hadden zij toegeslagen in de gevangenis welke plaats biedt aan 150 gevangenen en zich daarbij meester gemaakt van de administratie- afdeling waar zich de directeur bevond. Tijdens hun actie namen zij de wapens in beslag van de bewakers. Als gevolg daarvan waren zij bij hun vertrek zwaar bewapend.

Orfeon Allegro succesvol concert

IN EEN GOED bezette Brievengat- kerk gaf Orfeon Allegro gisteravond een Kerstconcert. Rignald Yankee dirigeerde dit ruim zestig stemmen tellend koor op vakkundige wijze.

Voor de pauze werd «The Heavenly Child» uitgevoerd. In deze 14-delige Kerstkantate van Hamblen trad een groot aantal solisten op onder wie ook nieuw talent, onder andere de bas G. Nisbeth, die vol overgave zong, met een goede stem die wel meer technische scholing nodig heeft. De tenor O. de Lannoy zong een zeer goede solo met mooie toonvaste tenorstem.

Dit onbekende werk is niet bepaald eenvoudig. Helaas bleek het mannenkoor zijn partij niet goed te beheersten. Jammer! Misschien was het wijzer geweest dit deel over te slaan. De overige koren werden echter goed gezongen, vooral het slotkoor.

Sopranen moeten oppassen, dat ze de hoge noten niet onzuiver zingen door ze niet "van bovenaf" te benaderen! Naast de wat te staccato gezongen soli van R. van Buuren, die overigens zeer goed van toon waren, werd ook een duet gezongen door de dames Vlaun en De Windt, dat zeer verdienstelijk werd gebracht.

Heel storend waren de aankondigingen tussen de delen door, die trouwens onverstaanbaar waren. Ook storend was het applaus tussen — en zelfs in — de delen.

Het is een goede gedachte om naast de bekende solisten ook eens anderen de kans te geven, materiaal genoeg in dit koor, dat overigens uitstekend werd begeleid op een moeilijk aanspreekend orgel door mevr. V. Labega!

Na de pauze vervolgde mevr. G. Alférez het concert met «Nochecita de Navidad» met gitaar- begeleiding. Een mooie zuivere stem.

Zeker het best gezongen nummer was het «Deck the hall». Hierin een prima stembalans.

De dirigent nodigde nu het publiek uit om mee te zingen in het «Oh Christmas tree». Hierna volgde een duet door R. van Buuren en I. Moen, een mooie altstem die echter geen balans vond met de veel krachtiger sopraan, die vervolgens nogmaals soleerde in Holton's «The first Christmas carol». Vooral het tweede couplet werd beheerst en mooi gebonden naar een gevoelig slot gezongen.

Dat de dirigent zelf ook kan zingen — en hoe! — bleek in «The Holy City», een zeer goede baritonsolo, het «Jerusalem» werd door iedereen meegezongen. Na het «Ere zij God», een zeer goed a tempo gezongen slot van het concert, werden nog een paar Kerstliederen als samenzang gezongen onder de rommelige begeleiding van..... Doble R-SSS, die hun taak kennelijk hadden onderschat.

Het koor zorgde er echter voor dat dit gewaagde samenzang- experiment toch slaagde. Met een enthousiasme uitstralende Yankee zongen de aanwezigen geweldig goed mee. Met een blij gevoel gingen we naar huis.

JOHAN VAN EENENNAAM

Speciale programma's op televisie

TeleCuraçao in kerststemming

WILLEMSTAD — In verband met de feestdagen zendt TeleCuraçao een aantal speciale Kerstprogramma's uit. Woensdag 23 december om half vijf's middags is er voor de kinderen "Pinocchio Christmas", gevolgd door "Jack Frost" en om half zeven 's avonds zendt TeleCuraçao het programma "The night the animals talked" uit.

Om zeven uur 's avonds, diezelfde dag, is er "Demension Artistiko" met een speciaal Kerstprogramma. Om tien uur 's avonds brengt Donny Palm een programma met als titel "Influensia di Pasku".

Donderdag 24 december om half vijf verschijnt Charlie Brown op het scherm die om vijf uur plaats moet maken voor een Kerst- programma dat op Bonaire is gemaakt. Na het nieuws van acht uur kunnen de kijkers genieten van Orfeon Crescendo die tot tien uur duurt. Dan begint "Joy to the World", gevolgd door een Kerstconcert dat is verzorgd door de NOS. Dit laatste programma begint om elf uur. Tot slot van de avond, om half twaalf, is er een Kerst- kerkdienst gesponsord door 77 General Store.

Eerste Kerstdag zijn er twee lokale Kerst- produkties voor kinderen. Om half vijf is er Tele Fiesta met als titel "Estrea di Pasku". Om zes uur verzorgt Zjozjoli een programma met als titel "Bishita di Pasku". Om kwart over acht 's avonds brengt pastoor Plata de Kerstboodschap. Negen uur is het tijd voor een show met muziek van de lokale artiest Felix Wout die vooral in Europa furore maakt. Deze show wordt de kijkers aangeboden door het departement van Onderwijs en Kultuur en TeleCuraçao.

Lp Issoco verkrijgbaar

WILLEMSTAD — Onlangs is de eerste langspeel plaat van de Zumbi- groep Issoco geperst. Deze plaat bevat composities van de groep zelf en van de dichter Yerba Seku. De plaat is opgedragen aan Ellis Juliana en Eduardo Monte, beter bekend als Om Wawa. Dankzij hun inzicht, motivatie en kennis kent Curaçao nu zijn eerste lokale Zumbi lp.

De plaat is geperst met als doel het deel van de Curaçaose muzikale historie, die in de vergetelheid is geraakt, te doen herleven. Het is de eerste lp van de groep Issoco, maar zeker niet de laatste. De platen zijn verkrijgbaar à ƒ17,50 bij de groep Issoco, Tomatieweg 12. Bij aankoop van 25 platen of meer kosten de platen 15 gulden per stuk.

WILLEMSTAD — Tijdens de kerstviering van de stichting voor geestelijk gehandicapte kinderen Totolika, werd de ouder van het jaar gekozen. Deze titel krijgt de ouder die niet alleen het kind onderdak en kleding geeft, maar tevens zich volledig inzet voor het kind en probeert het kind datgene te geven waar het kind behoefte aan heeft. Ouder van het jaar werd Gloria Rigaud die samen met haar dochtertje Ella en de kerstman op de foto werd gezet.

Kinderen horen in de maatschappij

Gehandicapte kinderen hebben meer nodig dan alleen onderdak

WILLEMSTAD — Het is belangrijk na te gaan wat je als ouder, broer, zus of gewoon als lid van de maatschappij betekent voor een geestelijk gehandicapt kind, zei mevrouw Amintha Da Costa Gomez tijdens de kerstviering van de stichting Totolika, die zich inzet voor het welzijn van de geestelijk gehandicapten op Curaçao. Mevrouw Da Costa Gomez vond het belangrijk dat de ouders stilstaan bij de vraag "Wat beteken ik voor het kind en wat kan ik voor hem/haar doen.", een vraag die belangrijker is dan het evalueren van de behaalde resultaten. Tijdens de kerstviering is mevrouw Gloria Rigaud gekozen als "de ouder van het jaar". Deze verkiezing moet de ouders stimuleren zich volledig in te zetten voor het welzijn van hun kinderen.

Volgens Da Costa Gomez kan er niet gesproken worden over goede ouders en "ouder van het jaar" als de ouders alleen zorgen voor onderdak en kleding voor het kind. Het zijn pas goede ouders als zij het kind de nodige aandacht geven en een huiselijke sfeer creeren waar het kind zich in thuis voelt. "Geestelijk gehandicapte kinderen hebben veel aandacht, liefde en begrip nodig. Daarnaast moeten zij constant onder dokters- controle staan. De ouders moeten het kind leren hoe het zich kan uitdrukken, want daar hebben de geestelijk gehandicapte kinderen vaak nog moeite mee."

NIET GEMAKKELIJK

Omdat het als ouder niet gemakkelijk is een geestelijk gehandicapt kind groot te brengen, organiseert Totolika regelmatig lezingen over de verschillende opvoedings- aspecten en komen de ouders regelmatig bij elkaar tijdens familie- dagen, carnavals- feesten en de jaarlijkse kerstviering. Het viel mevrouw Da Costa Gomez op dat er meer mensen komen bij de ontmoetings- dagen dan bij de lezingen. Volgens haar is de aanwezigheid bij de lezingen en studiedagen van uiterst belang. Niet alleen voor de ouders zelf, maar ook om als ouder begrip te kweken binnen de maatschappij voor de geestelijk gehandicapten.

Tijdens de studiedagen is het niet de bedoeling dat de aanwezigen luisteren naar de experts, maar dat zij tevens hun ervaringen uitwisselen en ideeën opdoen van anderen. "Door samen met elkaar over deze kinderen te praten, steun je elkaar en leer je om je niet te schamen om samen met je geestelijk gehandicapt kind op stap te gaan", aldus Da Costa Gomez.

GEACCEPTEERD

"Het is erg belangrijk dat de kinderen zoveel mogelijk onder de mensen komen, zodat ze leren hoe ze zich in bepaalde groepen moeten gedragen. Als de maatschappij vaker wordt geconfronteerd met deze kinderen en zien dat de kinderen capabel zijn om wat te leren, worden zij eerder door de maatschappij geaccepteerd, en bestaat de kans dat deze kinderen op de arbeidsmarkt terecht komen."

Omdat de toekomst van de geestelijk gehandicapte kinderen voor een groot deel in handen ligt van de ouders, is het van groot belang dat de ouders worden gemotiveerd en eenmaal gemotiveerd, dat ook blijven. Dat was ook de reden waarom tijdens de kerstviering de "ouder van het jaar" werd gekozen, die namens de stichting Totolika een geschenk mocht ontvangen.

AYACUCHO — De Peruaans guerrilla- groep Sendero Luminoso heeft een brug opgeblazen welke een onderdeel vormt van de snelweg tussen Ayacucho en Puerto de Pisco.

De uit beton en ijzer opgebouwde brug werd vernield in de omgeving van de plaats Arizona op 57 kilometer ten zuidwesten van de Andesstad Ayacucho. Volgens minister ir Jose Quinonez van Transport en Communicatie is de aanslag 's nachts gepleegd door het tot ontploffing brengen van ladingen explosieven in en bij de brug. Deze 260 kilometer naar Puerto de Pisco aan de Pacific- kust van Peru. De explosie was zo krachtig dat er een grond- verschuiving optrad van zo'n 65 ton aan grond en stenen welke op de weg terecht kwamen. De brug is de verbinding over de veertien meter brede Rio Ancasmayo.

STOCKHOLM — Zweden heeft aangekondigd buitenlandse onderzeeërs die zijn territoriale wateren binnendringen tot zinken te brengen. Zweden zal niet meer proberen hen te verdrijven, zoals in het verleden gebeurde. Ieder jaar zijn er berichten dat buitenlandse onderzeeërs zijn gesignaleerd in Zweedse wateren. Maar nog nooit is Zweden erin geslaagd er een te vangen. Wel liep in 1981 een SU onderzeeer in de buurt van een marine- basis aan de grond. Volgens de SU een navigatiefout.

ASUNCION — De Paraguyaanse journalist en toneelschrijver Nestor Romero Valdovinos is in de leeftijd van 71 jaar overleden na een langdurig ziekbed. Hij is onder meer belast geweest met de leiding van het dagblad El Pais dat nu niet meer bestaat. Hij was sedert de jaren 40 verbonden aan de Argentijnse kranten Critica en Clarin. In 1966 keerde hij terug naar Paraguay.

Ondanks veel kritiek:

Eilandsraad stemt unaniem voor krediet-garantie Calco

WILLEMSTAD — Unaniem is de eilandsraad gisteravond akkoord gegaan met het verlenen van een garantie voor de lening die Calco NV heeft aangevraagd bij de Security Pacific National Bank Ltd. Ondanks die goedkeuring van de eilandsraadsleden, maakten verschillenden toch van de gelegenheid gebruik om hun kritiek te spuien over de procedure om te komen tot een garantie. Daar is het nodige geharrewar om geweest, hetgeen tot een behoorlijke vertraging leidde. De zaak had in principe voor het einde van dit jaar rond moeten zijn, maar de Security Pacific National Bank Ltd. heeft de overheid negentig dagen respijt gegeven.

Calco NV, is een onderneming waarvan de Curaçaose overheid de meeste aandelen in handen heeft. Deze onderneming is in leven geroepen om de toestellen van de ALM te kopen en vervolgens te leasen aan de ALM. Hiermee werd besloten om de zware last van afbetaling en hoge rente, waar de ALM als eigenaar van de vliegtuigen om aan vast zat, over te nemen. De ALM maakt al steeds zeer moeilijke tijden door, en de oprichting van Calco NV was één van de stappen om te trachten dit bedrijven er weer bovenop te helpen.

AANKOOP

Calco NV, heeft voor de aankoop van de twee vliegtuigen, een lening van 26 miljoen dollar in het buitenland afgesloten. Daarvoor is evenwel een garantie- verklaring van de overheid noodzakelijk, zodat de Security Pacific National Bank Ltd. de zekerheid heeft dat de lening terug betaald wordt. Met de goedkeuring van de eilandsraad, is deze garantie nu bijna rond.

"Het is triest dat de bank die de lening wil geven, 90 dagen respijt moet geven omdat een brief aan de minister van Financën, Leslie Navarro, inzake deze kwestie er twee maanden over doet om van Scharloo naar het Fort te gaan", zei Maria Liberia-Peters van de PNP. Andere raadsleden vroegen zich af waarom de procedure van de garantieverlening veranderd moest worden. PNP-er Faroe Metry gaf blijk de zaak goed te hebben uitgepluisd, hetgeen resulteerde in de wetenschap dat verschillende garanties die de overheid voor leningen heeft gegeven, niet geregistreerd zijn. Hij wees het Bestuurscollege erop dat registratie van de garantie bij de Algemene Rekenkamer noodzakelijk is omdat het niet registreren nietigheid met zich meebrengt, hetgeen bij een aantal krediet- garanties en geld- leningen het geval is.

GARANDEREN

Als lid van de Eilandsraad had Metry zelf contact opgenomen met de Algemene Rekenkamer en kreeg te horen dat zij niet konden garanderen dat alle kredietgaranties en leningen geregistreerd staan. "In de begroting van het eilandgebied staat een overzicht van die garanties en leningen die door het eiland zijn verstrekt. Bij het overzicht staat tevens vermeld dat de garanties van ABC, CDM, Setel en de Holding Company Curaçao nog niet staan geregistreerd omdat deze garanties en leningen nog in behandeling zijn. Via de Rekenkamer heb ik echter vernomen dat de cijfers die in de begroting staan vermeld, rechtstreeks uit het register van de Algemene Rekenkamer komen en daarom niet compleet hoeven te zijn. Dat betekent ook dat noch de Algemene Rekenkamer, noch het eilandgebied precies op de hoogte zijn of alle garanties en leningen geregistreerd zijn."

Metry wees op de noodzaak van correcte registratie in ieders belang. Ondanks de organisatie fouten die zijn gemaakt, zegt Metry samen met zijn partij achter de garantie te staan. "Door deze garantie komen er deviezen binnen en kan de ALM tegelijkertijd de lening voor de vliegtuigen aflossen."

GEEN FOUTEN

Gezaghebber Casseres verklaarde vanmorgen desgevraagd dat er geen fouten zijn gemaakt in de procedure maar dat de weg die zij in eerste instantie hadden gekozen niet de beste bleek te zijn en zij weer terug naar "af" moesten. Voor het krijgen van een lening moet de aanvrager over een Rijksgarantie beschikken. Omdat een Rijksgarantie teveel tijd met zich mee zou brengen had de overheid het land te benaderen en de minister van Financiën voor te stellen de garantie op zich te nemen. Die brief heeft, zoals gisteren tijdens de vergadering door Maria Liberia- Peters werd gezegd, "weken binnen de verschillende departementen gezweefd".

Nadat de brief eindelijk bij de minister op zijn bureau belandde, bleek dat deze weg niet de beste was die de overheid kon nemen. Er werd, volgens Casseres, besloten toch eerst tot een eilands- verordening te komen waarna Nederland alsnog moet worden benaderd voor het verlenen van de Rijks- garantie.

RESPIJT

Omdat de onderhandelingen binnen de overheid behoorlijk wat tijd in beslag hebben genomen, heeft de bank besloten 90 dagen respijt te verlenen. Binnen deze 90 dagen moet ook de Rijks- garantie rond zijn. Casseres verklaarde dat nu de eilandsverordening rond is, zo snel mogelijk contact opgenomen zal worden met Nederland: "De bank wil niet eerder een lening geven als dat de legale wegen zijn bewandeld. In dit geval is wettelijk bepaald dat er een Rijks- garantie tegenover de lening moet staan en daar moeten wij ons ook aan houden. De vliegtuigen zijn immers al hier en dienen als onderpand. Het gaat hier niet over een lening voor wegen, die ze niet mee kunnen nemen, maar het gaat om vliegtuigen waar zij beslag op kunnen leggen."

Bethlehem: geen profane Kerstviering

BETHLEHEM — Alle niet- godsdienstige vieringen rond Kerstmis zijn dit jaar verboden in Bethlehem, de stad waar volgens de christelijke traditie Jezus werd geboren. Dit gebeurt uit protest tegen de bezetting door Israel en ook in verband met het geweld in de door Israel bezette gebieden.

Burgemeester Elias Freij maakte de beslissing bekend van het schrappen van alle feestelijkheden rond Kerstmis behoudens de godsdienstige vieringen. Freij zei dat hij dit besluit wel moest nemen om "mijn afkeer en onvoldaanheid tot uitdrukking te brengen over de bezetting door Israel" van de westelijke Jordaan- oever en de Gaza- strook. In de voorbije dagen zijn bij betogingen van de Arabieren en Palestijnen tegen de Israelische bezetting en het harde optreden door de Israelische autoriteiten zeker vijftien doden gevallen.

GEEN RECEPTIE

De Kerstviering in Bethlehem begint traditioneel aan de vooravond van Kerstmis met een receptie waarop ook Israelische functionarissen verschijnen als teken van het feit dat Arabieren en Joden kunnen samenleven. Ook het traditionele defile van de padvinders gaat dit jaar niet door. Rond Kerstmis komen er elk jaar duizenden christenen uit de hele wereld naar Israel toe en dan vooral naar Bethlehem om het feest van Christus' geboorte te vieren. De laatste jaren was er al sprake van een duidelijke teruggang in buitenlandse pelgrims als gevolg van angst voor politiek geweld en terreur.

Verminkte lijken aangespoeld

Jongen van vier overleeft scheepsramp in Filipijnen

MANILA — Een jongetje van vier jaar dat zich drijvend hield op een stuk wrakhout is vandaag levend aangetroffen in de Filipijnse wateren, twee dagen nadat een veerboot met ruim 1500 mensen aan boord in aanvaring kwam met een tanker op 170 km ten zuidoosten van Manila. Beide schepen verdwenen kort na de botsing in de brandende golven. Slechts 27 mensen overleefden de ramp.

In Manila heeft men vrijwel geen hoop meer dat nog meer bemannings- leden van de klaarblijkelijk overbelaste veerboot Dona Paz na de aanvaring met de tanker Victor de ramp hadden overleefd. Het water waar zich de ramp voordeed wemelt bovendien van haaien.

Beide schepen raakten na de aanvaring in brand. De meeste passagiers die kerstmis zouden vieren bij familie in Manila werden in hun nachtrust door de ramp overvallen. Het nu gevonden jongetje vertelde dat zijn vader hem over het stuk wrakhout had getrokken. Daarna was hij in het kolkende water verdwenen. De toestand van het kind is zorgwekkend.

VERMINKT

Op het strand van het kleine vissersdorp Herrera op het eiland Mindoro deden vissers vanmorgen een gruwelijk vondst. Op het strand vonden zij de naakte, verminkte lijken van vijf vrouwen, een meisje en een baby. De 31-jarige Domingo Gida vond het eerste lijk toen hij vroeg in de ochtend zijn netten wilde uitzetten. Het lag vlak voor de kust. Hij bracht het aan land.

In een andere baai werden twee lijken gevonden die zo verminkt waren dat zij nauwelijks als zodanig te herkennen waren. Zij waren verkoold door de brand die volgde op de aanvaring en aangevreten door vissen. De dorpelingen verwachten dat door de aanlandige wind nog meer lijken zullen aanspoelen.

SMARTEGELD

President Aquino van de Filipijnen sprak vandaag van een "nationale ramp van verschrikkelijke omvang". Zij eiste een diepgaand onderzoek en strenge sancties tegen degenen die verantwoordelijk zijn voor de ramp.

De eigenaar van de veerboot Sulipcio Lines heeft inmiddels de verwanten van degenen die zijn omgekomen een smartegeld aangeboden van een kleine 2.000 gulden per slachtoffer.

Onderzoek zal moeten uitwijzen of de Dona Paz, een schip van meer dan 20 jaar oud, niet meer passagiers aan boord had dan op grond van de capaciteit aanvaardbaar was en of de veiligheids- maatregelen wel voldoende waren.

Overlevenden hebben schrikbarende verklaringen afgelegd over de situatie aan boord. "De passagiers zaten op elkaar als sardientjes in een blik", aldus een van hen. Sulpicio Lines zal ook moeten reageren op de beschuldiging van een andere overlevende dat de reddingsvesten achter slot en grendel zaten. Ingewijden staan hier niet verbaasd over. Zij halen het voorbeeld aan van overtochten waarbij de reddings- vesten aan land waren gelaten om meer ruimte te hebben voor passagiers.

AANTALLEN

Hoeveel mensen bij de ramp zijn omgekomen blijft giswerk. Officieel had de veerboot 1490 passagiers aan boord en 53 bemanningsleden. Aan boord van de tanker waren 13 opvarenden. Dat betekent dat in totaal 1556 mensen bij de ramp betrokken waren, waarvan er 27 gered werden. Andere bronnen zeggen echter dat er minstens 1.000 kinderen aan boord waren. Voor kinderen hoeft geen kaartje te worden gekocht.

WILLEMSTAD — De Kiwanis Club Curaçao heeft de afgelopen dagen een 'levende kribbe' getoond in landhuis St. Michiel te Rancho Grande. De kribbe had veel bekijks. Foto: Jozef, Maria en het kindje.

WILLEMSTAD — In de aula van de Universiteit van de Nederlandse Antillen vond gisteravond de uitvoering plaats van de pianist alle tijden Edgar Palm en zijn conjunto. Edgar Palm is een vooraanstaand musicus van Curaçao, tevens componist, pianist en docent.

Hij heeft voor zijn prestaties op muzikaal gebied talrijke prijzen en ere- onderscheidingen ontvangen, waaronder de Cola Debrot prijs, Ridder in de Orde van Oranje Nassau en een Venezolaanse onderscheiding.

Het thema van de uitvoering gisteravond was "De Antilliaanse wals in woord, klank en beeld". Chucky en Juancho Schmidt verleenden hierbij hun medewerking.

ZOEKERTJES

DINSDAGS EN VRIJDAGS

tot 10 woorden **F. 5,50**

Elk woord meer *f*. 0,25

UITSLUITEND A CONTANT!

TE KOOP AANGEBODEN CURAÇAO

SEAT GLE Fura, bouwjaar 1985, met computer, 1:18l + extra's, ± *f*.8.000,-, financiering mogelijk. Tel.: 54458.

WEGENS OMSTANDIGHEDEN: z.g.a.n. wasmachine, automatic, [illegible]. Tel.: [illegible]4702.

TOYOTA [illegible] airco. Tel.: [illegible]

[illegible]AD w.o. [illegible]; kastjes; kinderwagen/[illegible] comb. [illegible] (220V); [illegible] met icemaker; [illegible] keuken- apparatuur (110 + 220V), plafondfans; lampen, [illegible] kindermeubilair; boekenkastjes in versch. maten; platenspeler / versterker / boxen (Philips 220V); Weber gasbarbeque; [illegible]meubl.; planten (met potten); typemachine 220V (Triumph CD); naaimachine 220V; stofzuiger (220V); surfequipment; [illegible]. Tel.: [illegible]

MAZDA [illegible] Estate, '78, *f*.2.500,-; R4 TL, '73, *f*.1.000,-. Kwartje 104.

PRIMA LADA '86. Tel.: 79404.

TV-TAFEL *f*.30,-; platenspeler «Technics» en plastik platenhouder *f*.75, [illegible] weg 38. Tel.: 75[illegible]

ZITKAMERSET Z.G.A.N. *f*.900,-. Tel.: 72463 woensdag van 8 tot 10 en na 5 uur.

OLDSMOBILE OMEGA '81, auto./airco, in zeer goede staat. Pas grote onderhoudsbeurt gehad (rerev. motor, nieuwe autom. gear). Alle rekeningen bewaard. Vraagprijs *f*.5.800,-. Tel.: 616187. Kaya Sentebibu 10.

1 EETKAMERSET, 1 porcheset, 1 wandmeubel. Tel.: 615161 na 17.00 uur.

GEDEELTELIJKE INBOEDEL + Datsun [illegible] 1978. Tel. 76847.

SUBARU station wagon 1979, z.g.a.n. *f*.2.395,-. Tel.: 615958, Dr. Maalweg 6.

BETAMAX VIDEO-CASSETTEN, cartoons voor [illegible]

TE HUUR GEVRAAGD CURAÇAO

NIET-GEMEUBILEERD woonhuis met 3 slaapkamers, 2 badkamers, in rustige buurt, huurprijs tussen *f*.500,- en *f*.600,-. Tel.: 70077 toestel 225.

[illegible] **MEISJE** zoekt gemeubileerd huis of appartement [illegible], maximale huurprijs NA*f*.1.000,- all-in, voor de periode van 27 maart tot 7 mei 1988 [illegible]. Tel.: [illegible]

ONGEMEUBILEERD HUIS 3 slaapkamers, Nette, rustige buurt. Tel.: 62[illegible]

TE HUUR AANGEBODEN ARUBA

GEDEELTELIJK GEMEUBILEERD woonhuis in Oranjestad. Tel.: 26852.

BONAIRE AGENDA

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(**openingstijden** voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur)
(**openingstijden** voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken 15.45 uur; gewone stukken 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Kiwanis: donderdagavond 19.30 uur - Hotel Bonaire.
Lions: informatie E. Felipa, tel.: 8546/8238.
Round Table: elke tweede maandag - Buurtcentrum Terra Corra.
Rotary: woensdag 12.00 uur-Hotel Bonaire.

BESTUURSKANTOOR EN BEVOLKING: 08.00-12.00/14.00-15.30 uur loketten geopend.

MUZIEKBIBLIOTHEEK: voor bezichtiging hiervan gelieve contact op te nemen met de heer Rudy Bedacht, Noord Nikiboko 194.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): geopend op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

SPREEKUUR (gezaghebber): elke donderdag van 09.00-11.00 uur op het Bestuurskantoor, Kralendijk; laatste donderdag van de maand van 10.00-12.00 uur te Rincon.

KOKOLISHI (tel.: 8198): verzameling Bonaireaanse schelpen en koraal; open van dinsdag t/m vrijdag van 10.00-12.30 uur - Kaya Nikiboko Zuid 3.

LVV: **openingstijden slachthuis** maandag t/m woensdag van 07.00-12.00/13.00-16.00 uur en donderdag en vrijdag van 06.00-11.00/11.30-14.30 uur.

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk Kralendijk:
dagelijks 18.45 uur; zondag 08.30 en 19.00 uur.
Coromotokerk Antriol:
dagelijks 19.30 uur; zondag 09.00 en 18.00 uur
Ludovicuskerk Rincon:
dagelijks, ook zondag, 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan mevr. A. Wong- Loi- Sing, Kaya Cacique 4.

Runners up: Claire Sealy, Maikel Domacassé

KRALENDIJK — De vier jongelui die het afgelopen jaar de beste sportprestaties leverden op Bonaire. V.l.n.r.: Maikel Domacassé (hardlopen) tweede plaats; Claire Sealy (volleyball en tennis) tweede plaats; Miriam Makaai (volleyball) sportsvrouw van het jaar; Alsy Anthony (hardlopen) sportsman van het jaar.

Miriam Makaai en Alsy Anthony sporters '87

KRALENDIJK — Cidema en Indebon hebben zoals de laatste jaren gebruikelijk is aan het eind van het jaar weerom een sportman en een sportsvrouw gekozen. Dit jaar echter hebben de vertegenwoordigers van beide organisaties besloten om ook een runner-up aan te wijzen. Papy Cicilia, voorzitter van de Circuito Deportivo Manapariacuto (Cidema), stelde afgelopen week de winnaars voor: Miriam Makaai en Alsy Anthony, sportsvrouw en sportsman van het jaar 1987 op Bonaire.

Papy Cicilia vertelde in zijn inleiding dat de verkiezing tot stand was gekomen in samenwerking met de Indebon (Instituto Deportivo di Bonaire). Beide gekozen sportslieden volgen daarmee de sportsvrouw van het afgelopen jaar Esmeralda Oleana en de bekende James Thodé op, die inmiddels naar Nederland is vertrokken wegens gezondheids- omstandigheden, maar daar reeds enkele wedstrijden op zijn naam wist te brengen. Miriam Makaai, aldus Papy Cicilia, heeft door haar prestaties op volleyball- gebied de aandacht op zich weten te vestigen en vooral in de competitie van de Bovobo en de laatste play off wedstrijden bleek Miriam een sportsvrouw bij uitstek.

Alsy Anthony die overigens pas zeventien jaar is, heeft op het gebied van het hardlopen al verschillende goede prestaties geleverd. Niet dat hij altijd als eerste eindigde, maar hij wist zich toch altijd wel in de groep van de koplopers te plaatsen.

Opvallend was wel, dat Cidema- voorzitter Papy Cicilia, over runner-up Claire Sealy duidelijk meer wist te vertellen. Claire speelt in het team van Aguilas B volleyball, maar is vooral bekend geworden door haar prestaties op het gebied van tennis.

De mannelijke runner-up tenslotte was Maikel Domacassé. Ook hij leverde zijn prestaties bij de hardloop- wedstrijden die door Comcabon werden georganiseerd.

De vier sportslieden mochten uit handen van de sponsors een medaille ontvangen, terwijl hen tevens door Cidema een geschenk werd aangeboden. Na het officiële gedeelte was er alle gelegenheid voor de sportslieden en hun familie, vertegenwoordigers van Indebon en Cidema op de patio van restaurant Lisboa nog wat na te praten over de prestaties van het afgelopen jaar.

WILLEMSTAD — Op Plaza Hoyer is gistermiddag de jaarlijkse kribbe van Radio Hoyer geplaatst. Onder grote belangstelling kreeg de kribbe de oude plek weer terug en zal daar door het publiek te bezichtigen zijn tot na de feestdagen.

NEW YORK — Een onderzoeksgroep uit het VS bedrijfsleven meent dat het VS begrotings- tekort in het lopende begrotings-jaar na een aanmerkelijke daling in het voorgaande jaar flink zal toenemen. Verwacht wordt dat het tekort als gevolg van ongekende belasting- inkomsten en eenmalige bezuinigingen dat in het vorige begrotings-jaar is verminderd tot 148,1 miljard dollar, dit jaar zal oplopen tot 186 miljard dollar.

Wrak vliegtuig Alianza-ramp gelokaliseerd

LIMA — De wrakstukken zijn gelokaliseerd van het Peruaanse leger- vliegtuig dat onlangs verongelukte bij het maken van een zachte noodlanding op zee. Daarbij kwamen 43 van de 44 inzittenden om het leven.

Blijkens een mededeling van de Peruaanse marine is door de onderzee- dienst het wrak ontdekt op twintig meter diepte en wel op een afstand van dertig kilometer van Lima. Men heeft inmiddels al een aantal stoffelijke overschotten geborgen. Het Fokker- vliegtuig waarvan op de ramp- avond het landings- gestel niet werkte vervoerde onder meer het elftal, reserves en de technische staf van de hoofdklasser Alianza in het betaalde voetbal. Het elftal keerde terug van een competitie- wedstrijd waarvan de uitslag Alianza op de eerste plaats bracht. Voor de reis werd gebruikt gemaakt van de luchtmacht. De enige overlevende was de gezagvoerder.

Winkelcentrum en restaurants

In januari begint bouw Little Holland project

KRALENDIJK — Het is nu vrijwel zeker, dat het terrein dat momenteel braak ligt ten zuiden van het juweliers- bedrijf Littman in de Kaya Grandi, zal worden gebruikt voor een winkelcentrum annex een groot aantal restaurant- bedrijven. Het terrein dat al geruime tijd in handen is van de familie Metsch, zal in recordtijd worden omgetoverd tot een aanzienlijk centrum, opgetrokken in een oud-Hollandse gevelstijl (Little Holland is dan ook de naam) en ontworpen door de Arubaanse architect Jo Fernandez.

Een paar maanden geleden was er al sprake van en de Amigoe publiceerde het voornemen van de familie Metsch ook. Louis J. Metsch gaf maandag in Sanddollar opening van zaken. Het gehele project is tweeledig: aan de voorzijde (Kaya Grandi) zal het winkelcentrum verrijzen, waar negen winkels komen. Het achterste gedeelte dat grenst aan de zeezijde, zal worden ingenomen door bekende bedrijven als Kentucky Fried Chicken en de — op Curaçao reeds bekende — Baskin Robins. Ook zal er een Oostenrijkse eetgelegenheid komen met als eigenaar Johann Stroedel, terwijl op de tweede verdieping een Italiaans restaurant wordt gebouwd: Cozollis pizza.

TWEE MILJOEN

Het totale project, aldus Louis Metsch, bedraagt rond twee miljoen gulden. In het verleden zijn diverse projecten vaak mislukt, aldus de investeerder, maar dat komt omdat de mensen die de winkels moeten huren exorbitant hoge prijzen moeten betalen. Dat zal nu niet het geval zijn. In alle redelijkheid zal er een huur worden gevraagd voor de winkels in het centrum. In januari zal begonnen worden met de bouw en volgens architect Jose Fernandez worden de werkzaamheden op twintig weken geschat. De opening zal dan tussen vier en zes maanden na datum zijn. In advertenties, aldus Metsch, zullen de mensen worden opgeroepen om een winkel in het centrum te huren.

Rudy Ellis die eveneens aanwezig was, en eigenlijk als promotor van het nieuwe winkelcentrum kan worden beschouwd, verklaarde dat hij alle vertrouwen had in de heer Louis Metsch. Zijn komst, aldus Ellis, betekent een bestrijding van onze werkloosheid. Een winkelcentrum zoals de familie Metsch voorstaat, kan als een kathalysator werken voor andere bedrijven, die van plan zijn zich op Bonaire te vestigen. Dit is een type van investering, aldus Ellis, die de overheid toejuicht. Het past trouwens precies in het beleid van de UPB, aldus Ellis die niet alleen hoofd van het Toeristenbureau is, maar tevens partijleider van de UPB.

Project- manager wordt Rudy Metsch, terwijl Norman Evertsz, zoals gewoonlijk, de directie zal voeren. Wie gaat bouwen is nog niet bekend, maar verwacht mag worden dat Metsch Bonaireaanse werknemers en Bonaireaans materiaal zal gebruiken. De aanwezigheid van bankmanager Evert Piar van de Maduro & Curiel's Bank geeft bovendien een indicatie wie het project financiert, al werd dat op de persconferentie afgelopen maandag niet naar voren gebracht.

MANAGUA — Nicaragua heeft om internationale voedsel- hulp verzocht. Dit in verband met de droogte, waardoor in grote delen van het land de oogst van basisvoedselgewassen is verloren gegaan.

Blijkens een decreet van president Daniel Ortega is bijna de helft van de gierst verloren gegaan evenals driekwart van de bonen en een kwart van de mais en tien procent van de rijst. De regen- periode welke in Midden Amerika normaliter loopt van mei tot oktober begon dit jaar later en eindigde eerder. De zwaarst getroffen producten zoals bonen, mais en rijst leveren het basis- voedsel voor de meesten der drie miljoen Nicaraguanen op. Ook de voornaamste export- producten van de landbouw- koffie, suiker en katoen -zijn door de droogte getroffen.

Grensstaten Mexico en VS bijeen over economische zaken

LAS CRUCES — De Verenigde Staten moeten geduld hebben met Mexico waar dit land probeert zijn problemen op te lossen.

Zo stelde de Mexicaanse ambassadeur in Washington vast tijdens een conferentie van de gouverneurs van de Amerikaanse en Mexicaanse staten welke aan elkaar grenzen. Een van de problemen waarmee beide buurlanden het meest mee worden geconfronteerd, namelijk de handel in verdovende middelen, stond ditmaal echter niet op de agenda van de vergadering welke in het universitaire complex van Nueva Mexico werd gehouden. Uitvoerig werd van gedachten gewisseld over de economische ontwikkeling. Besloten werd volgend jaar in Saltillo bijeen te komen, de hoofdstad van de Mexicaanse staat Coahuila.

KHARTOUM — Sudanese regerings- troepen hebben de afgelopen week naar schatting 3.000 opstandelingen gedood tijdens hevige gevechten in het oosten van Sudan bij de grens met Etiopie.

DANKBETUIGING

Uit het diepst van mijn hart wil ik iedereen bedanken voor de vele blijken van medeleven die we mochten ontvangen bij het plotselinge overlijden en bij de begrafenis van

WILFRED ISIDOR KRANENBURG

We zullen hem verschrikkelijk missen.

Mede namens de verdere familie,
E. Kranenburg-Vrijman.

22 december 1987.

Vol lof over medewerking, ook van "dynamisch BC"

Louis Metsch: Ontwikkeling Bonaire gaat mij aan hart

KRALENDIJK — Het is de laatste jaren wel duidelijk, dat er meer en meer belangstelling komt voor Bonaire. Was dat in eerste instantie een gevolg van de malaise die op de andere eilanden — met name Curaçao en Aruba — ontstond. Momenteel echter is voor velen Bonaire het eiland in ontwikkeling met alle voordelen vandien. Er komt steeds meer vertrouwen in de toekomst van het Flamingo-eiland.

Een van de mensen die inderdaad ook dat vertrouwen heeft is Louis J. Metsch. Een man die als geboren Curaçaoënaar zijn eigen eiland natuurlijk goed kent, maar eveneens een diepgaande kennis heeft van Aruba. Deze Louis Metsch zegt nu echter, dat zijn vertrouwen in Bonaire altijd groot is geweest, en vooral sedert het bestuur wordt gevormd door de UPB, waarin hij partijleider Rudy Ellis zijn persoonlijke vriend noemt. Buiten dat echter heeft Metsch ook alle vertrouwen in de opkomst van het toerisme. In een betrekkelijk korte tijd, aldus Metsch, hebben wij dit project geënteameerd en de enorme medewerking van de overheid, betekent dat in relatief korte tijd ook uitvoering aan de plannen kan worden gegeven.

SUCCES

Louis Metsch: „Ons project heeft twee aanziens. Het ene is vanuit de Kaya Grandi, waar de overheid zal trachten het aanzien van deze voornaamste winkelstraat enigszins op te vijzelen. Het andere is aan de zeekant waar een promenade zal worden aangelegd. Ons winkelcentrum zal niet alleen een attractie zijn voor de lokale bevolking, maar zeker ook voor de toeristen, die Bonaire bezoeken."

Gezien de investering van twee miljoen mag dat natuurlijk ook wel en volgens Metsch komen er dertien winkels in het centrum. Metsch: „De bevolking van Bonaire en de ontwikkeling van de handel liggen in elkaars verlengde. Groeit Bonaire, dan groeit ook de handel en omgekeerd. Mijn filosofie is niet alleen dat ik investeer (en daarbij uiteraard geld verdien), maar ik kan en wil de winkeliers in het winkelcentrum ook de garantie geven dat zij evenals ik succes zullen hebben."

Het idee van Metsch is om in een zeer korte periode zijn winkelcentrum van de grond te krijgen. Gedurende de bouw zullen er ongeveer vijftig bouwvakkers hun brood kunnen verdienen. Is het winkelcentrum klaar, aldus Metsch, dan zullen er rond vijftig mensen een werk kunnen vinden. Architect is Jose Fernandez uit Aruba. Een architect die zijn sporen al heeft verdiend en op Aruba onder andere Boulevard Shopping Center bouwde — in oud-Hollandse stijl — en het Strada Shopping Center. Ook op Curaçao is Fernandez geen onbekende, want daar ontwierp hij de Bogen. Tenslotte wordt zijn werk op Bonaire de Kaya Grandi Shopping Center.

Tenslotte zegt Metsch dat hij de strijd op Bonaire aandurft nu er een dynamisch en agressief Bestuurscollege is gevormd. Zij hebben alle medewerking verleend, hetgeen voor Metsch een extra stimulans is geweest om op Bonaire te investeren.

» stockmarket « NEWS

AMSTERDAM TODAY DECEMBER 22, 1987.

Aegon	59,50	KLM	29,90
Ahold	63,00	Meneba	35,00
Akzo	92,60	Philips	27,60
Cred.Lyon.	43,50	Royal Dutch	199,50
Fokker	20,60	Telegraaf	200,00
Gist.Broc.	24,10	Unilever	107,50
Heineken	126,50	Index	212,70

NEW YORK STOCK EXCHANGE

Abbott Labs.	48	IBM	118
American Exp.	24 1/8	ITT	46
Apache	7 1/4	Johnson & J.	79 1/4
Am.Tel.& Tel.	28 1/4	McKesson	26 7/8
Amoco	68 1/4	Merck & Co.	161 5/8
Anheuser B.	33	Minnesota Mng	64 1/2
Becton Dick.	48 1/4	Mobil Corp.	37 5/8
Campbell S.	57 1/8	Monsanto	80 1/2
Chrysler	23 3/8	NCR Corp.	64 3/4
Citicorp	18 7/8	Norf.South.	26 1/8
CocaCola	39 3/4	PPG Indus.	34 3/4
Diebold	37 1/8	Philips Ind.	15 7/8
Digital Eq.	139 1/2	Placer D.M.	15 1/8
Dupont	87	Northrop Corp.	24 7/8
East.Kodak	51	Pac.First Fin.	12 7/8
Exxon	39 3/8	Pfizer	46 3/8
Figgie 'A'	51	Phelps Dodge	44 5/8
Firestone	31 1/8	Philip Morris	91
Fluor	13 3/4	Quaker	43 7/8
Genl.Electr.	46	RJR Nabisco	46 7/8
Genl.Motors	63 3/8	Sara Lee	36 5/8
Gulf & West.	74	Shell Trp.Tr.	74 3/4
Hecla Mng.	13 7/8	Southern U.	8 1/2
Hilton	69 5/8	Unisys	34 3/4
Homestake Mng.	16 5/8	Unocal	27 1/2

DOW JONES
Industrials 1.990,38
Transportation 767,86
REUTER.

LOCAL STOCKS
Ant.Brewery HFL.75-85

CLOSING MARKET COMMENT DECEMBER 21, 1987.
It was another victorious day for the bulls today, as the Dow climbed approximately 15.09 points to 1990.39 in modest trading. Both the Transport and Utility indices lagged the Dow today, as did secondary measures. Breadth was mildly positive today, but the market strength was centered in the Dow 30. Bond quotes surrendered. CBS, Kubota Ltd., Dupont, Georgia Gulf, and British Petroleum gained. Pennzoil, Singer, Rorer Group, and General Instrument faltered. Singer was sharply lower after a delayed opening. The 2000 zone is now being tested by the Dow 30. Today was more of a sloppy session that the Dow strength implied. Still, the bulls have done an admirable job in recent weeks.
E.F. HUTTON RESEARCH.

Koersen Centrale Bank

NOTERINGEN CENTRALE BANK VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN GELDIG OP DINSDAG 22 DECEMBER 1987 EN TOT NADER ORDER:

US DOLLAR	1.77	1.78	1.80
CAN DOLLAR	1.34	1.36	1.38
PND STERLING	3.19	3.245	3.305
NED GLD	96.35	97.07	97.87
BOLIVAR	—	—	—
ZW FRANCS	133.99	134.71	135.51
FR FRANCS	31.00	32.10	32.80
DUITSE MARK	108.60	109.32	110.12
SUR GLD	—	100.07	102.59
IT LIRE	1.16	1.46	1.52
AR FLORIN	98.00	100.00	100.20

KOERSEN VAN DE OBLIGATIELENINGEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN UITGEGEVEN DOOR HET DEPARTEMENT VAN FINANCIEN EN GELDIG VANAF HEDEN 22 DECEMBER 1987 EN TOT NADER ORDER.

9.75 %	OBLIGATIELENINGEN PER 85/89	98.36
13 %	OBLIGATIELENINGEN PER 86/90	103.86
12 %	OBLIGATIELENINGEN PER 88/92	103.01
10.5 %	OBLIGATIELENINGEN PER 1988	99.46
10.25 %	OBLIGATIELENINGEN 1986 PER 1990	98.30

HET EFFECTIEVE RENDEMENT OP ALLE OBLIGATIELENINGEN BEDRAAGT 10.88%.
DE AANKOOP VAN OBLIGATIELENINGEN KAN GESCHIEDEN BIJ HET LOKALE BANKWEZEN.

Ekholm overleden Van Maya-theorie

NEW YORK — De antropoloog Gordon F. Ehholm is in de leeftijd van 78 jaar overleden. Hij was gepensioneerd als conservator van het Antropologische museum van New York waarin onder meer aandacht wordt besteed aan de natuurlijke geschiedenis van de Verenigde Staten in New York. Hij was een autoriteit op het gebied van de Precolombiaanse archeologie. Van hem is de theorie dat de Maya- indianen indertijd uit Azie afkomstig waren. Hun beschaving bereikte een hoogtepunt in de jaren 300 tot 900 van de huidige jaartelling. In 1949 organiseerde hij een expositie in zijn museum om de vergelijkings- punten tussen beide culturen aan te tonen. Hij was afgestudeerd aan de universiteit van Minnesota en doctoreerde in de antropologie in Harvard.

SAN JOSE — In Costa Rica is felle kritiek geleverd op het Amerikaanse besluit volgend jaar de invoer van suiker met een kwart te beperken. De kritiek was gelijkelijk afkomstig uit kringen van de eigenaren van de suikerriet- plantages als van politici. De verlaging van het import- quotum voor Costa Rica betekent een vermindering van de deviezen met bijna anderhalf miljoen dollar.

MANILA — Op de Filipijnen is een veerboot door de orkaan Phyllis tot zinken gebracht. Elf personen onder wie 2 verkiezings-kandidaten van de oppositie zijn verdronken. Volgens de politie worden 14 van de 50 opvarenden vermist. De rest heeft zich zwemmend kunnen redden.

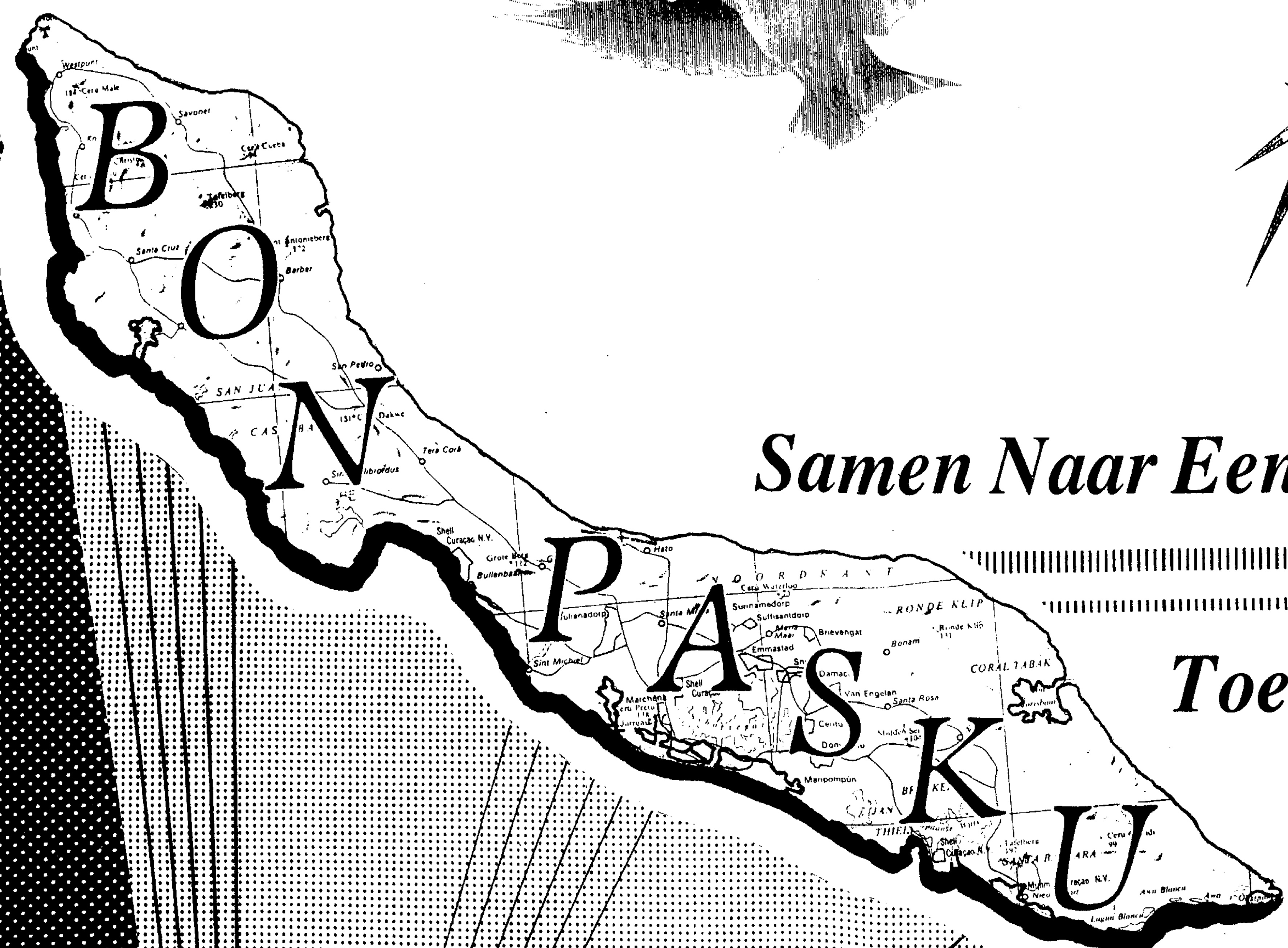
Drie agenten bij actie omgekomen

SAN SALVADOR — Bij een aanslag van de guerrilla op een patrouille van een veiligheids- dienst in El Salvador zijn drie agenten gedood en raakte er één gewond.

Dit gebeurde in het noorden van de hoofdstad toen de agenten zich in burger op vierhonderd meter van de Amerikaanse ambassade bevonden. De drie doden waren mannelijke agenten. De vrouwelijke agent die hun voertuig bestuurde raakte gewond aan haar hoofd. De daders wisten met een auto zonder kenteken te ontkomen.

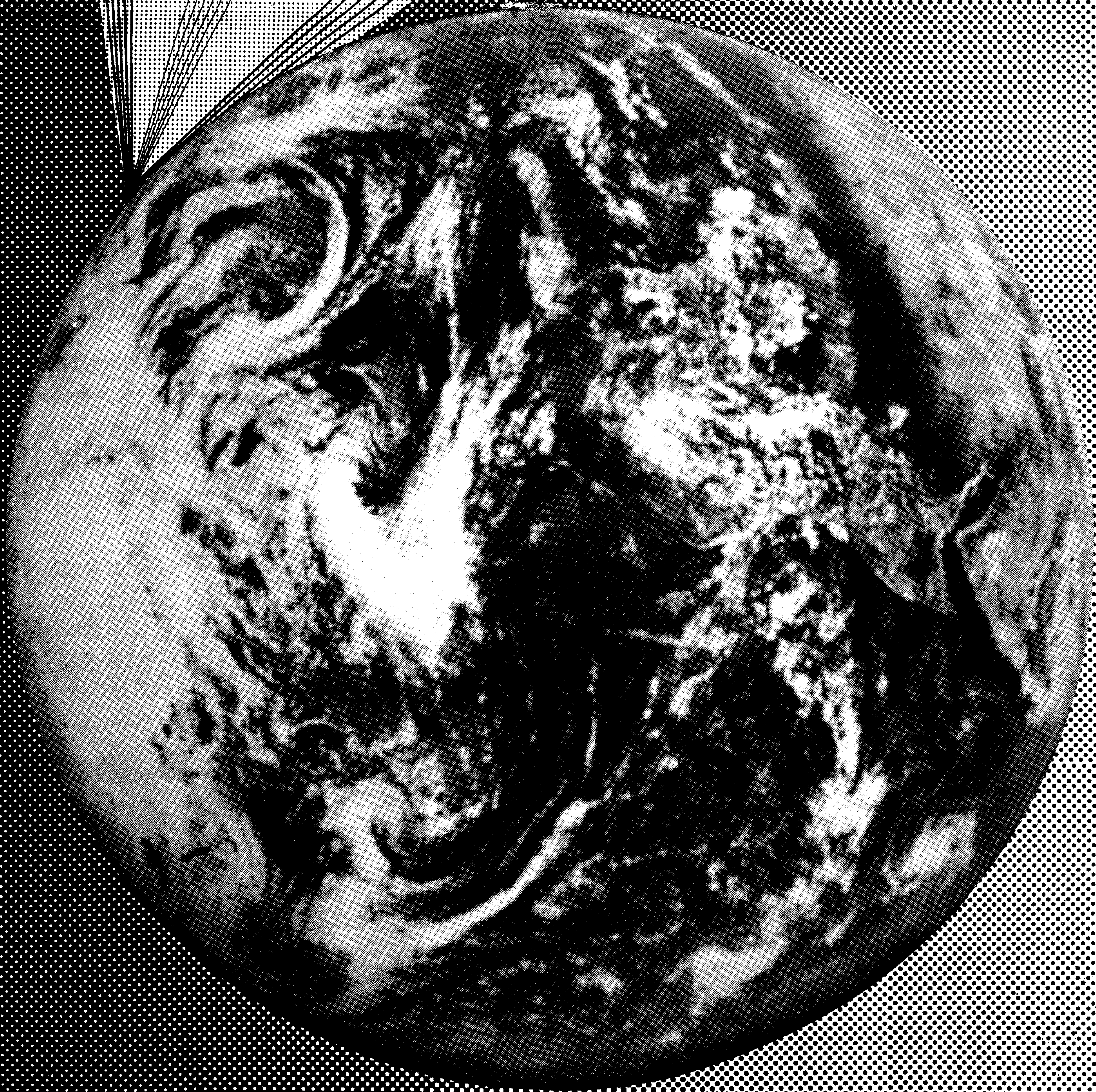
MOSKOU — De SU is een [illegible] plomatieke campagne begon [illegible] regeringen over de hele wer[illegible] lichten over de resultaten va[illegible] VS top in Washington. Na[illegible] le onderministers van Bui[illegible] Zaken en vele andere h[illegible] functionarissen zwermen [illegible] dagen naar 44 landen uit.

PEACE BE WITH YOU

Samen Naar Een

Toekomst Van Vrede

Kerstpuzzel

DE OPLOSSING van de Kerstpuzzel van de AMIGOE dient vóór 10 januari 1988 ingezonden te worden naar de Redactie van de Amigoe, Scherpenheuvel z/n, op Curaçao. U kunt de oplossing ook sturen naar: Redactie Amigoe, Postbus 577 op Curaçao; Redactie Amigoe Aruba - Nassaustraat 110; de heer Hubert Linkels, Postbus 122, op Bonaire.

De gelukkige winnaar ontvangt een prijs vijftig gulden.

De Amigoe Kerstkrant bestaat dit jaar uit 4 katerns met zowel artikelen als Kerstwensen uit Aruba, Bonaire, Curacao, St. Maarten, Saba en St. Eustatius.

Het ontwerp van de voorpagina's is van onze medewerker J[illegible] Linschoten.

HORIZONTAAL: 1. vechten; 6. flink; 12. vulkanisch gesteente; 13. karakter; 15. boom; 17. straks; [illegible] gebak; 22. noot; 23. [illegible]; 26. voorheen; [illegible] goed stuk hout; 30. [illegible]; 32. met elkaar; 33. een ze[illegible]; 34. uitgave; 35. water in Friesland; 37. stapel; 38. gierigaard; [illegible] ieder; 42. voorzetsel; [illegible] ketting; 47. kledingstuk; [illegible] vis; 50. [illegible]; 51. Europeaan; 53. koningsdrank; 55. vrouwelijk schaap; 56. droog; 58. varkensstal; 60. ontkenning; 61. Chinese maat; 62. mannelijk dier; [illegible] noodsignaal; [illegible] 69. [illegible]; 71. kunstproduct; [illegible] snijwerktuig; 75. [illegible]; 77. [illegible]; 78. boom; [illegible]

VERTIKAAL: 2. [illegible] lichaam; 3. [illegible] vrouw; 7. richtingslijn; [illegible] artikel; [illegible]; 11. behaarde [illegible]; 14. [illegible]; 16. een stokje geregen stukjes vlees; 18. slot; 19. een zekere; 20. gesloten; 21. [illegible] telwoord; 22. insekt; [illegible]; 27. plaats in het Gooi; 28. [illegible]; 31. [illegible]; 34. [illegible] 39. [illegible] Utrecht; [illegible]

[illegible] 112. [illegible] voornaamwoord; 114. [illegible] 115. persoonlijk voornaamwoord; 117. voorzetsel; [illegible] 122. [illegible] 125. [illegible] 129. [illegible] 131. slim; 133. plaats in [illegible] 135. geneesmiddel; 136. plaats in Noord-Holland; 137. [illegible] houding; [illegible] maand; 144. voorzetsel; [illegible]

Monseigneur Wim Ellis: Is dat onze toekomst?

Een loterij, een snack en een kerk in iedere straat......

"De angstige mens denkt redding te vinden bij een secte, maar dit is slechts een dwaalspoor"

-door Hans J. Vaders-

WILLEMSTAD — De Kersttijd is voor de bisschop van Willemstad vooral een periode van vernieuwing, vrede, overpeinzing en meditatie. Bij vele mensen op ons eiland geldt volgens Mgr. Ellis dit credo echter niet. En dan verwordt Christus' verjaardag tot een feest als alle andere, met veel gedans, drank en snacks. Wim Ellis had aan deze vooravond van de Kerst een gesprek met de Amigoe over zijn beleving van Kerstmis, over de communie en de hoge kosten, de verdeeldheid en de secten en over de zusters van het hospitaal die zichzelf wisten weg te cijferen....

"Voor mij," zegt bisschop van Willemstad Wim Ellis", is Kerstmis een bijzondere drukke tijd. Maar het is wel een prachtige tijd. Wij herinneren ons immers de grote liefde van God, die zichtbaar wilde worden in Jezus Christus. En voor jezelf is dit toch ook weer een tijd van vernieuwing. Ondanks de drukte probeer je toch jezelf in je gebed en meditatie voor te bereiden op deze Kerst-tijd. Het betekent ook een vernieuwing voor je eigen priesterleven als je ziet hoe Christus bij ons is gekomen en mens heeft willen worden, één van ons is geworden om ons te verlossen en te helpen. Kerstmis is dus duidelijk een tijd van vernieuwing en herbezinning.

We hebben op Curaçao een heel mooie, eeuwenoude gewoonte, de Aurora-mis. Dit is — meen ik — een van oorsprong Spaanse gewoonte, ingevoerd door missionarissen. Jammergenoeg is het in sommige landen niet meer mogelijk deze missen in de vroege ochtend te houden. Mensen durven door allerlei oorzaak 's morgens vroeg niet meer op straat te komen, maar goddank kunnen we op het eiland nog steeds deze bijzondere traditie ongestoord vieren. En de Aurora-missen zijn doorgaans goed bezet. Je ziet er maar al te vaak mensen komen, die je verder het hele jaar door niet ziet. Mannen en vrouwen door elkaar. Ik vind deze negen dagen voor Kerstmis een uitstekende voorbereiding op het feest zelf en ik hoop danook dat de missen in de toekomst zullen blijven bestaan.

NIEUWE KLEREN

Maar één ding, en dit krijg je er bij onze bevolking niet uit", vervolgt monseigneur Ellis. "Met Kerst moet iedereen nieuwe kleren hebben. Al gaat het met onze economie nou nog zo slecht, nieuwe kleren zijn en blijven een 'must'. Daarnaast gaat het hele huis aan kant. Houtwerk wordt geschilderd en de tuin geruimd. Natuurlijk is dit mooi, maar alles gaat gepaard met geweldig veel onkosten. En het is toch ronduit zonde dat die bepaalde jas speciaal voor het feest wordt gekocht en daarna nooit meer wordt gedragen?

In de marge kan ik de heilige communie noemen. Ik vind het persoonlijk enorm jammer dat mensen zich daarvoor in de schulden storten. Maar het is ook heel moeilijk de mensen deze gewoonten te ontwennen. Het communie-feest kost de ouders vaak een half vermogen, waarbij niemand in kleren, versnaperingen en pracht en praal voor elkaar wil onderdoen. En het is opvallend — ik merk dit als bisschop bij het vormen — dat juist kinderen uit gezinnen die 'well to do' zijn, heel eenvoudig gekleed komen. Terwijl de kinderen van ouders die slechts met moeite de eindjes aan elkaar kunnen knopen, vaak komen in de mooiste en duurste kleren. Als je dan de achtergronden kent.... Van schulden; mensen die maandenlang moeten afbetalen. Of de moeder die bij mij komt en zegt dat haar dochter geen heilige communie kan doen omdat er geen kleren zijn. Ik zeg dan: "Niemand vraagt van jullie om nieuwe kleren te kopen. De kerk verlangt dat niet. Niemand verlangt het.....

In de oude tijd was er een pastoor op Barber die de kinderen verplichtte om de eerste communie allemaal met alpargatas, dus met sloffen aan te komen doen. Maar daar won hij niets mee. De kinderen kwamen weliswaar met sloffen aan de kerk binnen, maar na afloop moesten ze toch van de moeder de mooie schoenen aan. In Spaans-sprekende landen, ik denk aan Venezuela en Spanje, krijgen de kinderen soms een soort toogje aan. Maar ik geloof niet dat we dat hier hoeven te proberen. De mooie kleren worden dan later wel aangetrokken, dus zo'n maatregel heeft geen enkele zin.

Terugkomend op het Kerstfeest. Bij sommigen op ons eiland gaat de uiteindelijke boodschap niet erg diep. De boventoon is dan meer, veel en lekker eten en drinken. De kerken zijn weliswaar goed bezet, maar verder is het alleen maar feesten met veel drank en snacks wat de klok slaat. Enfin, het is de verjaardag van Christus, maar aan de andere kant moeten we natuurlijk ook niet overdrijven, vooral in deze tijd vind ik dat massale gefeest minder gepast....

Want PASKU is toch per definitie een feest van vrede, overpeinzing en meditatie?

Uiteraard besteedt de kerk in de voorbereiding van en tijdens het Kerstfeest aandacht aan de minderbedeelden in onze gemeenschap. In de meeste parochies is dit een belangrijk item. Daarnaast worden er op de scholen levensmiddelen ingezameld voor onze minder draagkrachtigen, terwijl er ook vaak tijdens de Kerst-viering op school gaven worden ingebracht voor een speciaal doel.

Onze kerk neemt nog steeds een uiterst voorname en stabiele plaats in binnen onze gemeenschap. Wat mij echter enigszins verdriet is de ogenschijnlijke bloei van enkele secten op ons eiland. Dit heeft overigens niets te maken met ontkerkelijking. Maar de mens zoekt... Het is echt wel een religieus gevoelen. Laatst sprak ik met iemand van de CCC, de Caribbean Conference of Churches. Hij legde verschillende verbanden en gaf een drietal punten aan.

De mensen leven dikwijls in angst. De pure angst wat er met ons gaat gebeuren. Je ziet zoveel ingrijpende veranderingen op Curaçao en over de hele wereld. Men krijgt angst voor de toekomst. En dan klampen ze zich vast aan een secte en denken dat dáár de redding te vinden is. Een tweede punt is, dat de meeste secten een soort economische achtergrond hebben. Het is een soort handel. Ik zeg weleens in mijn preek: 'Over enige tijd hebben we in elke straat op Curaçao een loterij-kantoor, een snack en een kerk'. Die kerken rijzen als de spreekwoordelijke paddestoel uit de grond. Ik hoorde kortgeleden dat er nog een 20 nieuwe aanvragen tot de bouw van een kerk in behandeling genomen moeten worden.

Ik vind dit zondermeer jammer. Want in plaats van dat het de mensen bij elkaar brengt, verstrooit het de mensen. Men weet niet goed meer waarvoor te kiezen. Het ligt heel moeilijk, want bij doop of begrafenis komt men toch weer bij ons. Die secten hebben geen eigen begraafplaats en dan klopt men per slot weer aan onze deur. Ik vind het allemaal bijzonder triest. Je ziet soms hele gezinnen in de war. Het ene kind belijdt dit, het andere kind is totaal iets anders in de leer. In plaats van eenheid ontstaat er verdeeldheid en dat is toch duidelijk niet het verlangen van Christus.

ZOET HOUDEN

Daarnaast heb je nog de tegenstelling tussen de twee grote supermachten. De tegenstelling tussen communisme enerzijds en kapitalisme anderzijds. De kapitalist is bang dat de communist de wereld op termijn zal gaan beheersen en probeert door middel van die secten de mens als het ware 'zoet' te houden, verwijzend naar datgene wat Marx zegt: 'Religie is opium voor het volk'. Nogmaals, het is zeer onplezierig dat de mensen 'in hun zoeken' van de ene groep naar de andere trekken. Luister naar de aartsbisschop van Jamaica, een land waar rond de 300 secten geregistreerd staan. Hij zegt dat het grote gevaar hierin zit, dat de mens op een gegeven moment geheel onverschillig wordt. Want dan zijn ze van de ene kerk naar de andere gelopen, zonder zich ergens werkelijk thuis te voelen. Zo kweek je een groep die zich helemaal heeft afgewend. Die zijn al in vijf, zes, tien kerken geweest en hebben niet gevonden wat ze zochten. En dan stoppen ze ermee, dan laten ze de boel de boel", aldus bisschop Wim Ellis.

"Ik onderschrijf in dit kader de uitspraken die onze gezaghebber de heer Ronald Casseres onlangs deed... De Antilliaanse mens is zoekende naar een eigen identiteit, naar een eigen plaats tussen de andere volkeren. We verkeren duidelijk in een tussen-fase van onze ontwikkeling. Men is zoekende en soms wel eens een beetje losgeslagen. Er zijn nu eenmaal zoveel dingen veranderd in zo'n kort tijdsbestek. En dit brengt de mensen in verwarring, waarin het gevaar van een verkeerde keuze besloten ligt.

Die secten hebben meestal zogenaamde 'local preachers'. De meesten hebben een paar maanden te hooi en te gras bijbel gestudeerd. Gewoonlijk kunnen ze wel aardig praten en daar komen de mensen op af. Het is wellicht een kwestie van 'imago', want wanneer de mensen iemand horen die vriendelijker is of mooier preekt dan hun oorspronkelijke 'preacher', dan gaan ze bij die nieuwe favoriet maar weer eens luisteren. Het is net of men een soort idool zoekt, waartegen men kan opzien.

AVONTUURTJE

Samenvattend zie ik de populariteit van sommige secten als een gevaarlijk verschijnsel. De secte brengt de mens op een dwaalspoor. Ik ben ervan overtuigd dat een goed katholiek, iemand die werkelijk en oprecht met zijn katholiek- zijn bezig is en de leer ook doorleeft, onmogelijk onze moederkerk zal verlaten voor een curieus avontuurtje elders", beklemtoont de bisschop.

In een Amigoe-interview medio september vorig jaar onthulde Mgr. Ellis dat hij de paus reeds twee maal om zijn ontslag als bisschop van Willemstad had gevraagd. "En ik tot mijn 75e jaar bisschop... Nee, alsjeblieft niet. Ik hoop nog de mogelijkheid te hebben de volgende jaren op een geheel andere wijze in te vullen... Terug naar een kleine parochie, mijn grote ideaal.. Of een contemplatief leven als monnik in een klooster: Een leven van bidden, mediteren en studeren".

Nu voegt Wim Ellis hieraan toe: "In mijn gebed zeg ik toch ook wel eens dat ik niet ondankbaar moet zijn. Als mens zou ik wensen dit ambt vandaag nog af te kunnen geven. Maar aan de andere kant, als God dit van je vraagt? Wat moet je dan doen? Wat is de keuze?... Je bent er nu eenmaal om de mensen te dienen. Maar vooral tegenwoordig is het ambt van bisschop een zware last. Vergelijk het met vroeger. In het verleden konden bisschoppen constant priesters binnenhalen. Ik mag slechts afscheid nemen. Neem de zusters van het hospitaal. Aan het ziekenhuis ben ik altijd zeer gehecht geweest. Ik ben er geboren en heb er mijn eerste levensjaar — na het overlijden van mijn moeder — doorgebracht. Maar nu, na een periode van 132 jaar gaan de laatste zusters voorgoed weg.

ZAKELIJK ASPECT

De leek mag wellicht meer aktes en diploma's hebben als verpleegster, maar het gaat om de dienende, zichzelf wegcijferende geest. Die geest verdwijnt met de zusters uit het hospitaal. Alles wordt veel onpersoonlijker. De sfeer, daar gaat het tenslotte om. Het is heel iets anders wanneer je daar een groep religieuzen hebt, die letterlijk hun leven geven of dat je een groep mensen treft die de zieken even komen bezoeken en de communie brengen. Natuurlijk is dit laatste heel mooi en wij zijn er ook dankbaar voor. Maar vergelijk het met een school. Je kunt een school niet katholiek noemen omdat er tweemaal in de week godsdienstles is. Nee, de hele sfeer moet van het katholicisme doordrenkt zijn. En zo is het met het hospitaal ook. Het zakelijke aspect komt steeds meer naar voren. De zusters werkten voor niets. Alleen voor God. Ze kregen eten, kleding en één vrije dag per jaar. Alles wat aan gaven binnenkwam, werd besteed aan het hospitaal.

De zusters kwamen in het verleden voor het leven. Namen ze afscheid in Holland, dan wisten ze dat ze nooit meer zouden terugkeren. Als je kwam, dan was het voorgoed, tot in de hemel".

Terugkomend op het ambt van bisschop: "Ik leef beslist niet in een ivoren toren. Om mij in Huize Nazareth te spreken te krijgen behoef je eerst geen kordon van strenge secretarissen te passeren. Ik word echter wel enigszins afgeschermd en dat is goed, want er moet ook nog tijd overblijven om te bidden, te studeren en te mediteren. Nee, goddank zit ik niet in een ivoren toren. In Rome hoorde ik van de paus dat hij er erg blij mee was dat ik zuiver pastoraal bezig ben, zonder voorbehoud, zonder aanziens des persoons. Nu, dat is toch ook immers het doel?"...

"Ik wens hierbij iedereen die dit leest een Zalig Kerstfeest. Dat dit feest voor ons allen een vernieuwing mag zijn in ons christelijk leven, dat wij Christus mogen uitdragen in ons leven..... Gods zegen voor de Amigoe en haar medewerkers.... Een Zalig Kerstfeest en een Zalig Nieuwjaar...."

Curaçaose Raad van kerken

WEER IS HET Kerstmis. Ofschoon er geen sneeuw ligt op onze daken, toch is er ook hier weer zeer veel feest bij versierde bomen, zoals 'n bekende Hollandse schrijver, Anton van Duinkerken ongeveer 50 jaar geleden schreef, toen er in Rotterdam 'n ongelukkige persoon aan 'n triest eind van haar leven kwam.

Het schijnbare fiasco van het Kerstideaal en Kerstidylles in het leven van deze persoon deden de schrijver verzuchten: "Och Heer, heb medelijden met haar, Gij zijt toch niet gekomen voor het feest bij de versierde bomen?" Neen! voorzeker niet op de eerste plaats voor al dat licht, versiering, bloemen en geschenken.

De gangmaker om zo te zeggen, de oorzaak en de blijvende inspirator van deze wereldwijde en daarom ook verbazingwekkende verlichting, versiering, muziek en ook manifestaties en uitingen van verzoening en vrede onder massa's van mensen van goede wil, kwam in zijn wereld in 'n donkere nacht op 'n eenzame practisch onbekende plaats. Hij was niet verwacht door de wereld.

Maar zelfs toen — volgens een getuigenis waarvan men de onbetrouwbaarheid niet kan bewijzen en die dus ten zeerste geloofwaardig is (ofschoon sommige mensen vanwege hun vrees voor God's soms wonderlijke tussenkomst in de geschiedenis van het mensdom de beschrijving van het Kerstnacht- gebeuren liever als een stuk dichtelijke fantasie beschouwen) — daalde er een heerlijk, gelukkigmakend en verwondering- wekkend Licht van uit de Hoge neer over die nederige mensen, die toen bereid waren de Kerstboodschap aan te nemen.

Een weldadig, veiligheid en vreugde verschaffend licht overgoot die eenvoudige, arme mensen. Het is eigenlijk zo natuurlijk en vanzelfsprekend dat zulk een wonderbaar licht verscheen, want tenslotte de Schepper van de menselijke natuur weet waaraan zijn schepselen behoefte hebben en waarin zij hun vreugde vinden.

En daarom kunnen ook wij in onze eigen jaarlijkse heerlijke kerstversiering en in die stralende kerstverlichting rondom de gehele wereld een aan- het menselijke- gevoel- zeer- aangepaste handwijzer van de Messias-God zelf zien. Door al dat licht wil God ons en alle mensen helpen denken aan het doel van zijn wonderbare en heilbrengende komst in onze soms zo donkere en lijdende wereld.

Dat Lichtfeest van Kerstmis en zó aangepast aan onze menselijke natuur en zó duidelijk in overeenstemming met Gods innerlijk wezen. Want toen de Messias weldoende rondging in zijn land Israel, te midden van zijn broeders en zusters, presenteerde Hij zich zelf niet als de Machtige Magier, of als een Alwijze Guru, of als een alles-belovende Bevrijder. Zonder grootspraak maar ten volle

rechte diende Hij zich aan met: "Ik ben het Licht van de wereld; wie mij volgt wandelt niet in duisternis".

Veel van de Kerstverlichting en viering is misschien alleen uiterlijk. Verschillende mensen zullen misschien geen terugblik werpen op de oorsprong van dit Lichtfeest. Toch kunnen gelovige en verstandelijke mensen in dit wereldwijde, alle rangen en standen omvattende Lichtfeest van Kerstmis Gods Hand zien, die zijn gehele schepping leidt om haar Verlosser en werkelijke Bevrijder te leren kennen tot haar eigen geluk. Laat ons daarom in alles en altijd Christus, het Licht van deze wereld volgen. Wij vragen Hem om ons Zijn Licht te schenken in onze harten voor onze handel en wandel.

Over dat Licht dat de Messias kwam brengen voor de gehele wereld zei Hij tot al zijn volgelingen: "Jullie zijn het Licht van de wereld". "Laat jullie Licht schijnen voor de ogen van de mensen". Licht wordt mee gedeeld en zichtbaar door te schijnen op andere voorwerpen en door die wordt het licht gereflecteerd en weerkaatst. Laat ons het Licht en de Vreugde die het Kerstfeest in onze harten heeft gelegd weerkaatsen op anderen.

Laten wij eens in onze eigen omgeving, onder de mensen die wij vaak zo achteloos voorbijlopen, via eigen ogen en oren, via informaties van vrienden en van clubleden een of meer personen leren kennen die in eenzaamheid verdriet, zorg + pijn lijden of geestelijke en lichamelijke honger hebben; laten we eens aan hen wat LICHT en VERLICHTING brengen in hun nood.

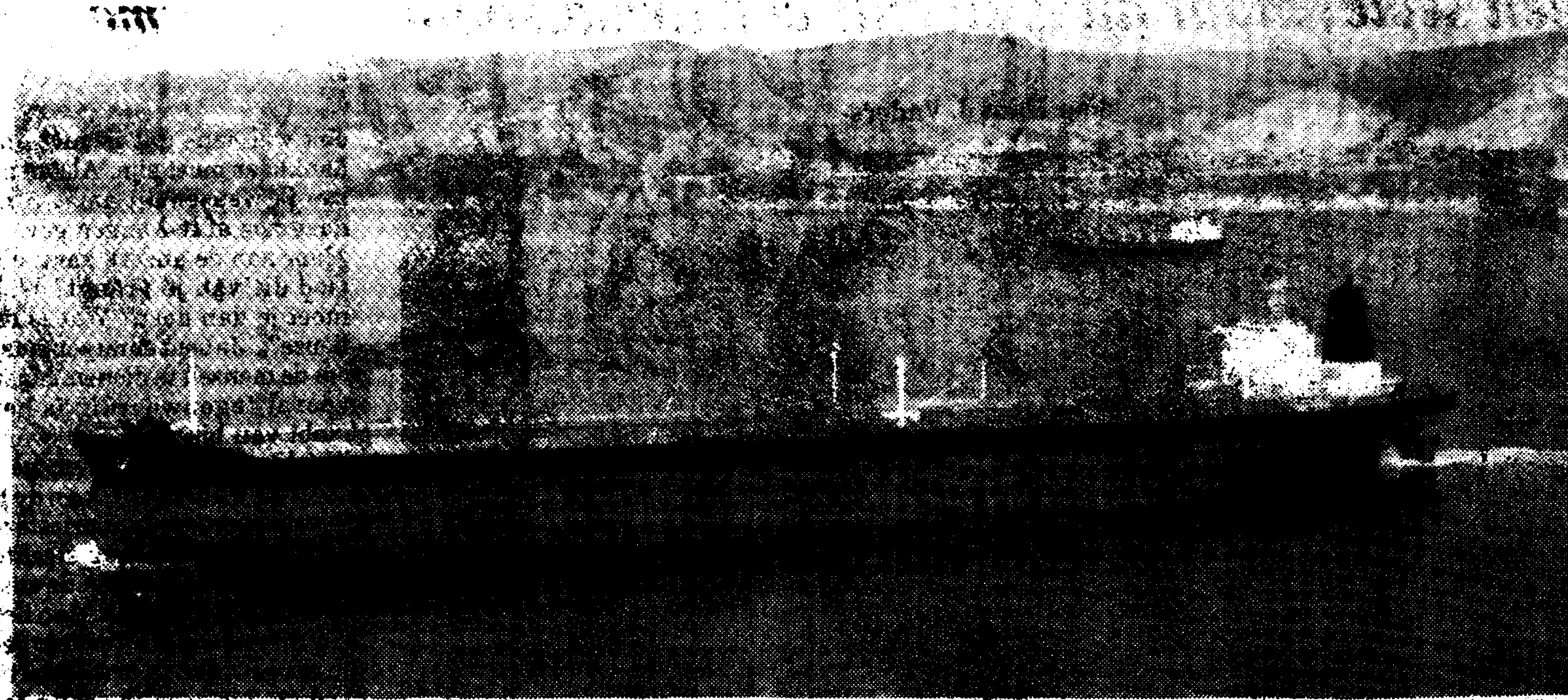
Jezus de Messias, God zelf, was bereid om naar het huis van een zieke knecht te gaan om hem daar te genezen. Laat het niet beneden onze waardigheid zijn om weldoende rond te gaan en Christus' goedheid en welwillendheid mee te delen aan zodanige personen die voor ons waar zullen maken de woorden van Christus: "Wat gij aan de minsten van mijn broeders en zusters hebt gedaan, hebt gij aan MIJ zelf gedaan". "Komt binnen in het Rijk Gods van Vrede".

De droevigste Kerst van bootsman Francisco Vidal

HET LUNDSTROM DRAMA

Kerstverhaal uit de verhalenbundel "Strange People in a Crazy harbour" door: Henk A. Klomp.

Het [illegible] verhaal is een [illegible] en begon op [illegible] Eerste Kerstdag, [illegible] jaren geleden. Als u [illegible] niet geloofwaardig [illegible] u navraag doen [illegible] beste vriend John, [illegible] manager was van het [illegible] Stella Maria. Hij [illegible] een volkomen [illegible] op het juiste levens[illegible] was het dan op kunstbenen. Ik werkte destijds als politieman bij de Havenpolitie en klaarde de onder Zweedse vlag varende super-tanker "LUNDSTROM" in, waar aan boord zich een drama had afgespeeld, dat misschien uniek is in de geschiedenis van de scheepvaart. Bovendien was ik nauw betrokken bij het politioneel onderzoek naar het gebeurde.

De zweedse super-tanker "Lundstrom"

De Zweedse super-tanker "LUNDSTROM" was onderweg van Stockholm naar Curaçao in ballast. Het schip bevond zich in de westelijke Atlantische Oceaan, nog een dag varen van de vuurtoren Sombrero, het lichtbaken op een klein eilandje in de grote eenzame oceaan.

Met bootsman Francisco Vidal, een Spanjaard, ging het niet zo goed aan boord. Francisco was ongeveer acht maanden geleden in Stockholm gemonsterd op de "LUNDSTROM" en was vanaf die dag verzeild geraakt in een aaneenschakeling van moeilijkheden. Hij was een uitstekend zeeman, maar [illegible]

[illegible] overweg, die bestond uit Zweden, Noren en Finnen. Door zijn beperkte kennis van de Engelse taal en de enkele woorden Noors en Zweeds, die hij zich eigen had gemaakt, was de verstandhouding met de matrozen die onder hem stonden, tot op het laagste peil gedaald. Hij stond voortdurend bloot aan allerlei plagerijen en zijn in gebroken Engels gegeven orders werden in het geheel niet of maar half uitgevoerd. Dit had weer tot gevolg dat hij ook voortdurend met de stuurlieden overhoop lag. Voor Francisco was de "LUNDSTROM" een ongelukschip. Hij kreeg de pest aan alle Skan[illegible]

Francisco werd geheel in zichzelf gekeerd en kropte alle wrok op, die hij tegen zijn mede- bemanningsleden had, zodat hij vaak met een vreselijke maagpijn naar zijn kooi moest. Hij begon langzamerhand volkomen overspannen te geraken.

Op een zaterdagmiddag hadden de matrozen opzettelijk twee splinternieuwe nylon meer-trossen van het achterschip af in zee laten weglopen. Francisco wist daar niets van maar werd daarvoor door de eerste stuurman op het matje geroepen en kreeg ongezouten op zijn linkt. De daders bleven onbekend en gingen zodoende vrij uit. [illegible]

[illegible] afloop van het werk aan dek, ging hij naar zijn kooi. Hij was buiten zichzelf van woede over de schrobbering, die hij van de eerste stuurman gekregen had. Hij voelde zich diep vernederd en machteloos. Het leek wel of al die Skandinaviers aan boord zich tegen hem gekeerd hadden en tegen hem samenspanden.

Francisco dronk nooit sterke drank, maar nu kon hij het niet langer verkroppen. Hij kreeg zin om zich te bedrinken en zijn verdriet en ergernis voor een poosje te vergeten.

Hij nam een grote stalen wielspanner en begaf zich naar de store-room achter de kombuis. Met dit stuk gereedschap brak hij het hangslot van de deur, maakte de deur van de store-room open, ging naar binnen en haalde uit een krat een grote fles aquaviet, een Skandinavische jenever van een zeer hoog alcohol gehalte. Hij stopte de fles aquaviet onder zijn hemd en ging weer terug naar zijn hut.

Daarop opende hij de fles en begon te drinken. Met grote teugen goot hij de straffe jenever in zijn keelgat. Na twintig minuten was Francisco dronken, gevaarlijk dronken! Hij kreeg zin om met de eerste stuurman af te rekenen. Hij zou die Noor wel eens mores leren.

Francisco begaf zich daarop naar de kombuis en pakte van het aanrecht een groot slagersmes. Het was vlijmscherp. Hoe meer de alcohol in zijn bloed begon te circuleren, hoe agressiever hij werd.

Op het dek kwam hij de gehate eerste stuurman tegen. Francisco zag hem voor zich, in een bloedrode mist. Hij voelde zich als een stierenvechter, die de doodsteek gaat toebrengen aan de door hem overwonnen stier. Zijn spaanse bloed kookte van makloze woede en haat en van de straffe alcohol. Hij ging al zwaaiend met het mes op de eerste stuurman af en schreeuwde geheel buiten zichzelf: "Nu ga ik je koud maken, ellendige Viking! Francisco stond echter niet zo vast meer op zijn benen en struikelde over een stalen kikker op het dek en kwam te vallen. De eerste stuurman koos geschrokken het hazepad en maakte meteen alarm.

Hij gaf aan enkele bemanningsleden opdracht om de bootsman te overmeesteren en te ontwapenen. Dit was echter gemakkelijker gezegd dan gedaan. Francisco was razend en het bleek onmogelijk hem het gevaarlijke mes te ontnemen. Eén van de matrozen werd daarbij vrij ernstig aan een arm verwond door het vlijmscherpe slagersmes.

Daarop liet de eerste stuurman een groot net van stevig touwwerk halen. Dit werd op een goed gekozen moment over de uitzinnige bootsman heengeworpen. Hij sneed echter het net aan flarden en begon daarmee met het slagersmes achter iedereen aan te rennen, die in zijn nabijheid kwam. Alle hens zocht een goed heenkomen.

Vervolgens liet de eerste stuurman de brandslangen uitrollen en met een paar forse waterstralen onder hoge druk, werd getracht de dronken bootsman buiten gevecht te stellen. Dit obscene wa[illegible] let liep op niets uit, want [illegible] cisco sneed de brandsla[illegible] met het vlijmsch[illegible] slagersmes aan repen, [illegible] door het effect van de [illegible] stralen tot nul werd [illegible] duceerd.

De kapitein werd [illegible] gehaald. Deze vond de si[illegible] hoogst gevaarlijk. Hij v[illegible] zijn schip en bemanning [illegible] stig gevaar werd gebra[illegible] gaf de eerste stuur[illegible] opdracht om een M[illegible] geweer te halen en de [illegible] man onschadelijk te ma[illegible] eerste stuurman ging m[illegible] Mauser geweer o[illegible] verhoogde dek onder d[illegible] staan en legde aan op de [illegible] van Francisco. Met een [illegible] gericht schot schoot hi[illegible] een van de knieën van Fr[illegible] co. Deze scheen door zijn [illegible] enschap en zijn woede d[illegible] niets te merken, want hi[illegible] zijn mede- bemanning[illegible] achtervolgen met het ge[illegible] jke mes, terwijl het bl[illegible] een van zijn broekp[illegible] stroomde.

Daarop schoot de e[illegible] stuurman nogmaals en [illegible] jzelde de andere knie va[illegible] cisco. Hij viel schreeuw[illegible] pijn op het dek neer [illegible] slagersmes viel kletter[illegible] de dek-goot. Francisco [illegible] hevig uit de schotwo[illegible] zijn beide knieën. Hij w[illegible] een brancard gelegd e[illegible] het scheepshospitaal g[illegible] Zijn beide handen [illegible] geboeid. In het scheeps[illegible] taal werd hem door de [illegible] stuurman eerste hul[illegible] leend, waarbij zijn kn[illegible] dikke zwachtels werde[illegible] bonden.

Twee dagen later, het [illegible] Eerste Kerstdag, kw[illegible] "LUNDSTROM" in de [illegible] van Willemstad op Cu[illegible]

an met een kerstboom in de ortop, een echt Skandina- ch zeemans gebruik. Het chtoffer werd onmiddellijk r ambulance naar het ekenhuis gebracht. Hij ging egelrecht naar de oper- iekamer. Toen hij de lgende morgen in de zieken- al uit zijn narcose twaakte, bleek de chirurg beide benen, juist boven de ieën, geamputeerd te heb- n. Over dit feit was Francisco vig geschokt, hij huilde als kind en was niet meer tot daren te brengen. Hij dacht n zijn lieve vrouw en drie nderen in Spanje en vroeg h maar steeds af, hoe hij nu nder benen, in de toekomst oor hen zou moeten zorgen.

Toevallig lag er een Spaanse eman naast hem. Deze trach- hem op allerlei manieren te osten en op te beuren. Hij zei gen Francisco: "Man je hebt luk dat je nog leeft en boven- n die vent die aan de andere nt naast je ligt, wil je oenen kopen". Het was mis- sien goed bedoeld maar ancisco was niet te troosten. zag het helemaal niet meer ten en was diep bedroefd. De rstsfeer in het ziekenhuis g uiteraard geheel aan hem orbij.

Na twee maanden had Fran- co zich met zijn lot verzoend. en zijn amputatie-wonden ezen waren werd hij uit het kenhuis ontslagen en naar t Zeemanshuis gebracht, ar hij zijn intrek nam in wachting van de proteses, die zou krijgen. Hij zat in een stoel en werd toevertrouwd de goede zorgen van John. ken John al jaren en hij was tijds de manager van het emanshuis. Een mens met n gouden hart, een echte ensenvriend.

Francisco en John werden ke vrienden. John nam hem ral mee naar toe, zo goed en kwaad als dat ging niet and die in een rolstoel zit en n benen meer heeft. Voor hn was niets te veel, hij arde kosten noch moeite om t Francisco zo veel mogelijk ar de zin te maken. In hand van John onderging Fran- cisco een soort revalidatie, die hem weer op het juiste levenspad moest brengen, al was het dan op kunstbenen.

Ook andere zeelieden, die in het Zeemanshuis logeerden, namen hem af en toe mee. Op een nacht bemerkte John dat Francisco er niet was. Zijn bed was onbeslapen. De volgende morgen ging hij de kamer van Francisco controleren maar toen lag deze rustig te slapen. John dacht: "Hij heeft zeker een slippertje gemaakt".

Een paar dagen later wilde Francisco naar de dokter. Hij was door bevriende zeelieden stiekum naar Campo Alegre gebracht en had een lekke pijp opgelopen, zoals dat in zeemanstermen heet. Op aanraden van John, begon Francisco een proces tegen de rederij van de "LUNDSTROM", daar hem was medegedeeld, dat hij geen enkele aanspraak kon maken op smartegeld of een invaliditeits- uitkering.

Na een lange weg van juridisch touwtrekken werd Francisco in het gelijk gesteld en bepaalde de rechter, dat de kapitein van de "LUNDSTROM" wel wat erg rigoreus tewerk was gegaan. De rederij werd veroordeeld tot het betalen van de ziekenhuiskosten, de verblijfs- en repatrierings- kosten en de proteses. Bovendien werd aan Francisco een bedrag van 50.000 dollar ineens uitbetaald aan smartegeld. Toen hij zijn proteses had gekregen en met behulp van John opnieuw had leren lopen, vertrok Francisco naar Spanje, zijn geliefde vaderland. De ironie van het verhaal wil, dat hij met het smartegeld dat hij van de rederij had gekregen, een schoenfabriek begon.

De dochter van John, de manager van het Zeemanshuis, bezocht Francisco een keer op een van haar vakanties in Spanje. De schoenfabriek van Francisco Vidal floreerde en hij maakte het uitstekend. Francisco dacht nog vaak terug aan Curaçao, waar een nieuw leven voor hem was begonnen,..... op kunstbenen!

HENK A. KLOMP

EEN CARIBISCHE TIJGER

LUISTEREND NAAR de vertellingen over Nanzi, genoot ik van zijn schurkenstreken. Later las ik ze nog eens na en toen begon ik me af te vragen waar hij vandaan kwam. Wie? Nanzi?

Neen, Nanzi is herhaaldelijk op zijn afkomst onderzocht. Hij is afkomstig uit West-Afrika en daar was hij de Schepper-God zelf of een naaste verwant van de Hoogste God die veel invloed kan uitoefenen op het leven van de mensen. In het Caribisch gebied is Nanzi uitgegroeid tot een schelmenfiguur die het mogelijk maakte kritiek uit te oefenen op de maatschappij tijdens het vertellen van sprookjesachtige verhalen.

Dat is in de loop der eeuwen op diverse plaatsen ter wereld gebeurd. Denk aan Esopus, Reynaert de Vos en de fabels van Lafontaine. De dieren lijken op mensen maar alleen de goede verstaander weet wie zich aangesproken moet voelen. Toch hebben de Nanzi-vertellingen nog steeds een mythologisch aura, die in het hele Caribisch gebied terug te vinden is. Zo worden in Suriname de Ananse verhalen alleen na zonsondergang verteld. Wat mij echter intrigeert zijn de mede- of tegenspelers van Nanzi. Nanzi als schelm [illegible] bij de [illegible] Shon Arei.

komt. De meeste dieren die als tegenspeler van Nanzi in de verhalen voorkomen zijn voor de toehoorders bekend. Ze komen zowel in West-Afrika voor als in het Caribisch gebied, zoals de krekel, de hond, de roofvogel of de schildpad.

In de herinnering van de meeste mensen is de belangrijkste tegenspeler van Nanzi echter Cha Tiger en waar komt Cha Tiger vandaan? Voor ons is de tijger een vertrouwd dier, want wij hebben fotoboeken gezien, en we kennen hem van de film en de televisie en uit de dierentuinen. Cola Debrot laat in zijn korte verhaal "DE TIJGER", die tijger uit Tanganyika komen. Maar dat verhaal wordt verteld door een leugenaar. Of nu alleen die tijger een leugen is of ook zijn afkomst uit Tanganyika, wordt niet duidelijk gemaakt. De tijger komt namelijk niet voor in Afrika, noch in het Caribisch gebied. Het is een Aziatisch dier.

Als we kijken naar de fantasieën van de illustratoren blijkt Cha Tiger in ieders hoofd een echte tijger te zijn: een groot gestreept roofdier. En als Nanzi hem berijdt alsof het een ezel is, is de schande voor Cha Tiger groot. Er zijn ook dierfiguren in de Nanzi-verhalen, die niet helemaal duidelijk zijn, zoals Cece en Cargarlion. Het zijn waarschijnlijk een soort krekel of vlieg en een olifant, maar uit de verhalen blijkt dat met zekerheid [illegible] als [illegible]

Cha Tiger van Koma Turtugi
Brenda Hasham-Hupson

Naast de vertellers [illegible] [illegible] den, hebben verschillende [illegible] Shon Arei [illegible] de boeken, waarin de verhalen over Nanzi werden verzameld.

In de uitgave van Nilda Pinto uit 1952 is Shon Arei een grote Westafrikaanse neger. voor Jose Capriles [illegible] uitgave van de [illegible] tekent Brenda Hasham [illegible] Arei en zijn [illegible] blanke [illegible] spin met [illegible] schappen, [illegible] wat denkvermogen [illegible] Zijn medebewoners [illegible] wereld vertonen [illegible] waarbij zij hun dierlijke [illegible]

„Shon Arey a weita? Cha Tiger ne ta [illegible]

abel, waarbij we ons geen voorstelling hoeven maken of een Brha Toekama waar we ons helemaal geen voorstelling van kunnen maken.

Baart merkte in zijn "CUENTANANDINANZI" op bladzijde 187 al op dat de tijger in Afrika niet voorkomt en hij merkt op naar aanleiding van het verhaal over het tegenhouden van de regenbak.

Afrika gesproken wordt. [illegible] heb ik niet kunnen achterhalen.

Maar is Cha Tiger een [illegible] vreesen figuur? Telkens is Nanzi hem te slim af. Hij is een [illegible] een grote domkop. Als ik in [illegible] encyclopedie de eigenschappen van de tijger opzoek, vind [illegible] "Een tijger is het bloeddorstigste en gevaarlijkste roofdier dat er is. Hij bezit de kracht [illegible]

gers goed kunnen zwemmen en niet bang zijn voor water. In de Afrikaanse Ananse [illegible] de tijger niet voor [illegible]

[illegible] hem gepaard [illegible]

luipaard en [illegible] figuur. Het is [illegible] woord TIGER [illegible] Engelse TIGER [illegible] de taal die het [illegible] West-

[illegible] "ntvolkt" (W.P. [illegible]) De luipaard is een [illegible] bloeddorstigen [illegible] luipaard [illegible] wel vee, [illegible]

In het verhaal "CO[illegible] NANZI EN CHA TIGER" wordt verteld dat ieder [illegible]

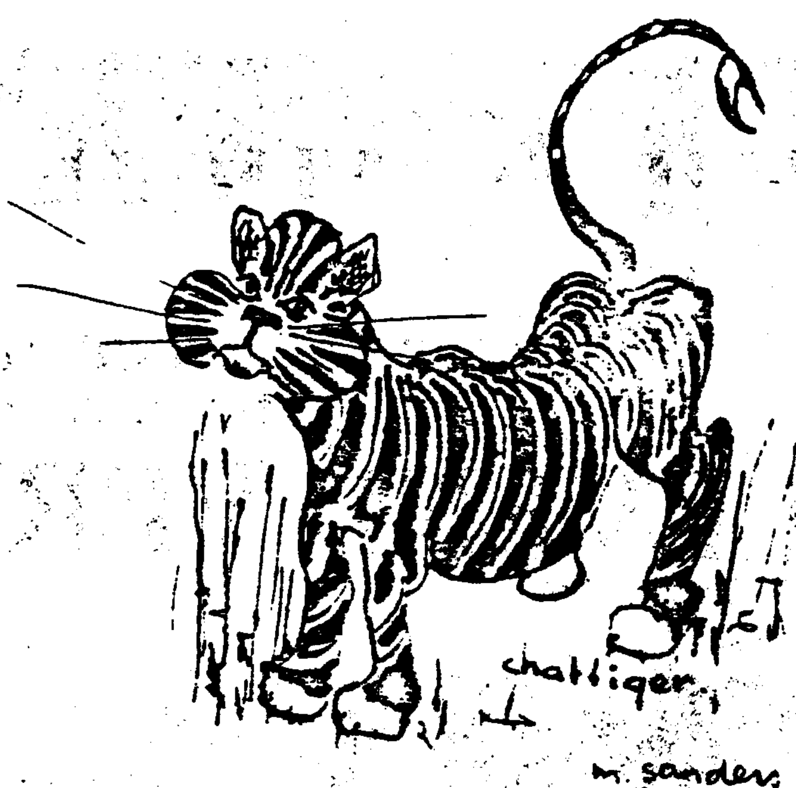

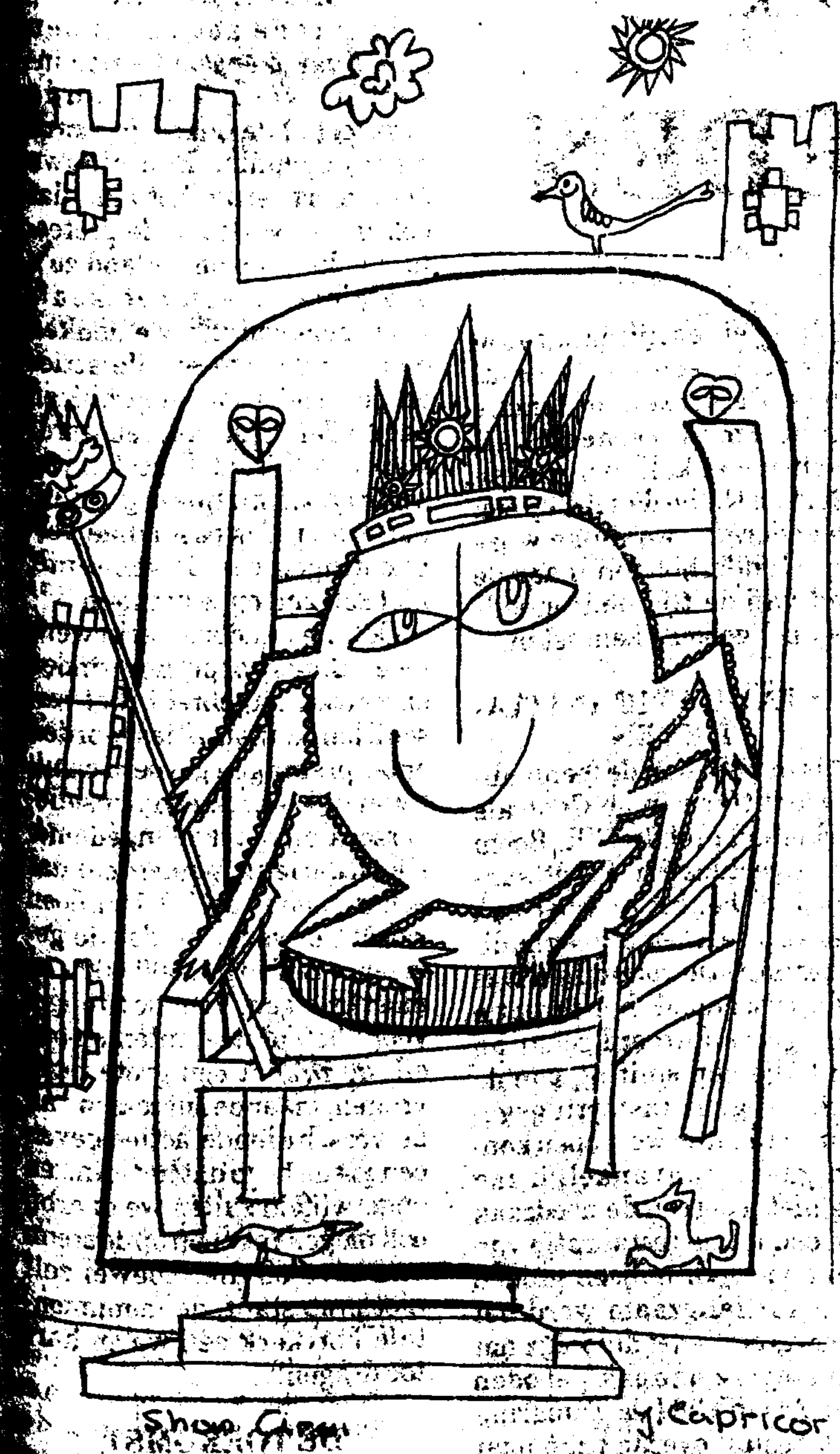

...in gemak de beste plaats uit ... het mes in te steken en ...ekt vervolgens Cha Tiger ...d.

Ook bij het plukken van avo...o's is Cha Tiger een domme ...dzak en als Cha Tiger in een ...apevel op de leer ligt om Nanzi te pakken te nemen, merkt Nanzi dat en kunnen Nanzi en Cece beiden wegvluchten voor Cha Tiger. Daarna wil Nanzi Cha Tiger beetnemen met behulp van Koma Turtuga, en dan vlucht Cha Tiger als een echt lafaard. Als

Cha Tiger hard loopt door de smalle straatjes van de stad, kan hij niet op tijd stoppen om de bocht te nemen en schiet hij in eerste instantie door, loopt terug en rent verder.

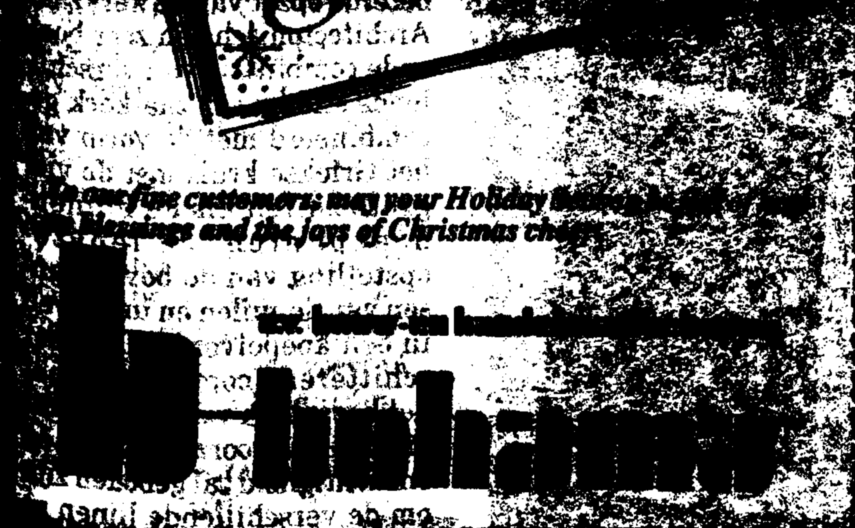
Al deze eigenschappen verwijzen niet naar een tijger, maar eerder naar een groot log dier, misschien een rund. De tijger komt in veel Aziatische volksverhalen voor en is dan steeds zeer gevaarlijk en ook slim en gemeen. Ook Multatuli gebruikt het woord tijger in de betekenis van heel gemeen. "Maar weet ge dan niet, endier, tijger, Europeaan, lezer. Weet ge dan niet..." Die Aziatische tijger heeft weinig overeenkomsten met de Afro-caribische Cha Tiger.

Het is mogelijk dat het woord TIGER als een klank bewaard is gebleven en oorspronkelijk een ander dier aanduidde wat later door klank- overeenkomst tot tijger, tiger, tigre, tiger werd. Die tijger zou dan via de verhalen van Aziaten en Europeanen die zich in het Caribisch gebied vestigden en die de tijger kenden door overlevering of door de ervaringen en/of verhalen uit andere koloniën, ingevuld zijn. De Aziatische inwoners van het Caribisch gebied waren na één generatie, waarna pas het vermengen en het elkaar verstaan zich ontwikkelt, niet meer zelf bekend met de tijger. Omdat de eigenschappen van de tijger aan de Caribische mens niet bekend waren en aan de Europeanen alleen uit verhalen, kon Cha Tiger blijven wie hij was. Hij gaf daardoor net als Nanzi zelf, de oude Afrikaanse Anansesem een eigen Caribisch gezicht. En als het donker is en de Yaya vertelt verhalen, kunt u een dier tegenkomen dat nergens anders ter wereld te vinden is: een Caribische tijger.

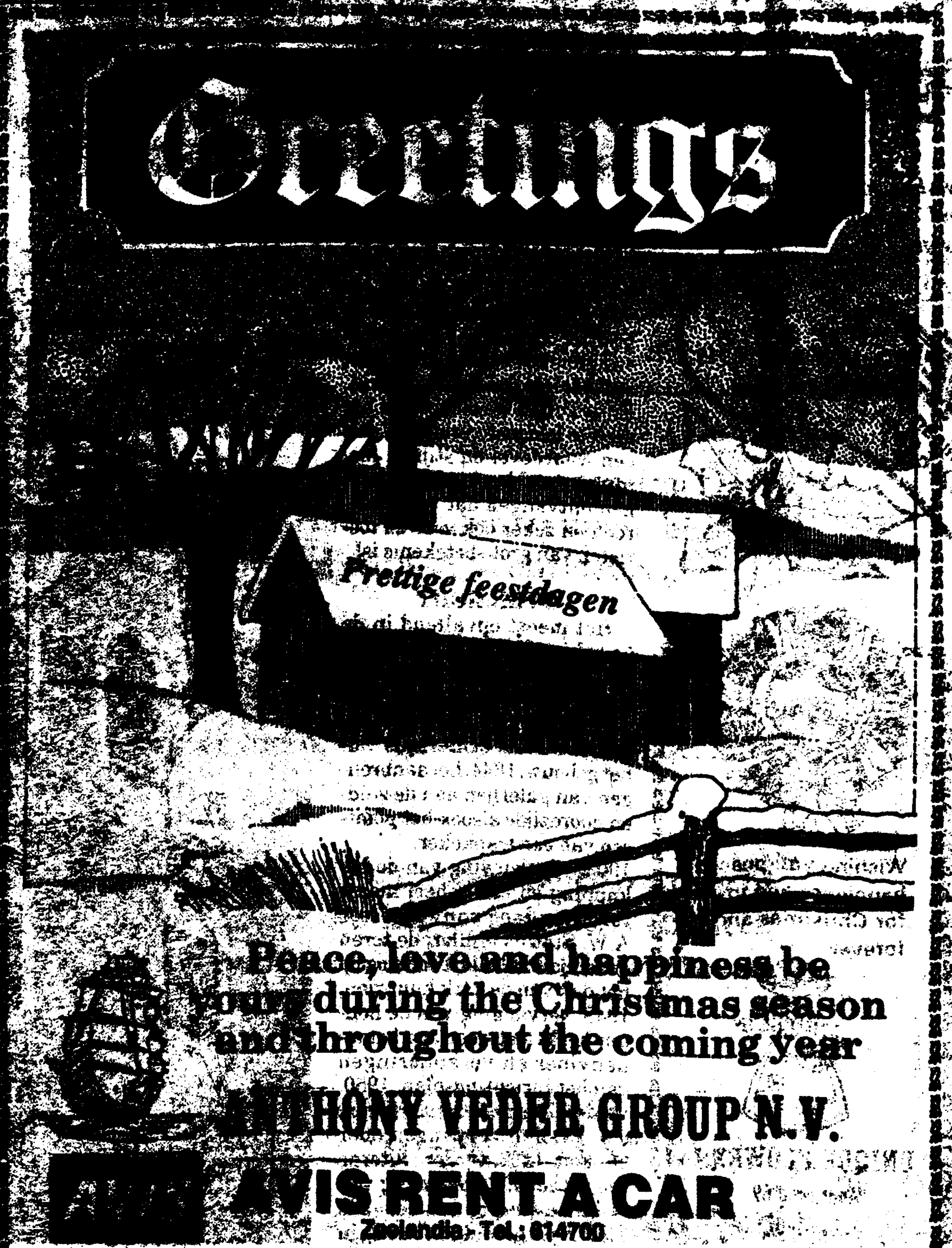
NEL CASIMIRI

Shon Cirei en Nanzi
Brenda Hashami-Hopson

Restauratie van de Fortkerk

LEVEND VERLEDEN

Van verschillende kanten worden er momenteel initiatieven ontplooid om de leefbaarheid en de aantrekkelijkheid van ons eiland te behouden en te verbeteren. Voor een goede samenleving is natuurlijk het levenshart van de binnenstad van groot belang. Voor onze situatie komt daar bij de attractie voor de toeristen en de grote monumentale betekenis van vele gebouwen.

In dit artikel aandacht voor het initiatief van de Verenigde Protestantse Gemeente van Curaçao om op haar wijze bij te dragen aan dit gezamenlijke maatschappelijk streven: de restauratie van de Fortkerk in het hartje van Punda, een blikvanger in Fort Amsterdam. Naast de genoemde aspecten speelt natuurlijk voor onze kerkelijke gemeenschap ook het kerkelijke aspect mee; de kerk als een waardige plaats voor de bijeenkomsten van de gelovigen, als een 'passend huis voor Gods Gemeente'.
Het zijn verschillende invalshoeken, maar in een goede 'harmonia' om het met palabra di siman te zeggen, kunnen we elkaar op een goede wijze ondersteunen in een win-winverhouding, om met de woorden van onze nieuwe waarnemend gouverneur te spreken.

DE FORTKERK

De fundamenten van de Fortkerk liggen op een historisch oude plaats. Naar alle waarschijnlijkheid stond op deze plaats reeds in 1634 een houten loods die als kerk werd gebruikt. We zitten dan in de koloniale tijd van Fort Amsterdam als militair bolwerk en zo was de eerste opzet van de kerk een garnizoenskerk. De taak van de predikant werd door Johannes van Walbeeck onder woorden gebracht als o.a. 'om met leren en vermanen ons van zonden af te houden..' Een goed staaltje van menselijke zelfkennis, zullen we maar zeggen. En zo begon een protestantse traditie die tot vandaag de dag nog voortduurt. In haar meer dan 350-jarig bestaan heeft ze heel wat ups en downs gekend, maar steeds bleef ze de oude plaats van de Fortkerk een warm hart toedragen. 'Nos lombrishi ta derá aya' sprak iemand een keer treffend: onze navelstreng ligt daar!

ONTWIKKELINGEN

In de loop der tijden is de oude houten kerkloods vervangen door de monumentale Fortkerk zoals we die tegenwoordig nog zo ongeveer kennen. Zo ongeveer, zeg ik, want tussen vandaag en de datum in de gevel van de Fortkerk van '1769' liggen er heel wat veranderingen. 'Het inwendige van de Fortkerk moet er ten tijde van de ingebruikname van de kerk in 1717 enigszins anders uit hebben gezien' schrijft het lijvige projectdossier dat in 1985 door het toenmalige architectenbureau Zingel, Broos en Van Werkhoven N.V. werd opgesteld. Er is in de loop van de tijd inderdaad heel wat 'gesleuteld' aan de Fortkerk en naar ik denk heeft dat niet altijd de schoonheid en waardigheid bevorderd. De uitdaging bij de restauratie die nu op stapel staat zal dan ook zijn om van onze nageslacht wel een positief oordeel te mogen ontvangen. Zowel in historische, culturele als liturgische zin. En zo zullen we dan ook in het directe heden de vruchten van een waardevol en stijlvol monumentaal kerkgebouw mogen ontvangen dat voor iedereen en zeker ook voor de toeristen van grote betekenis is!

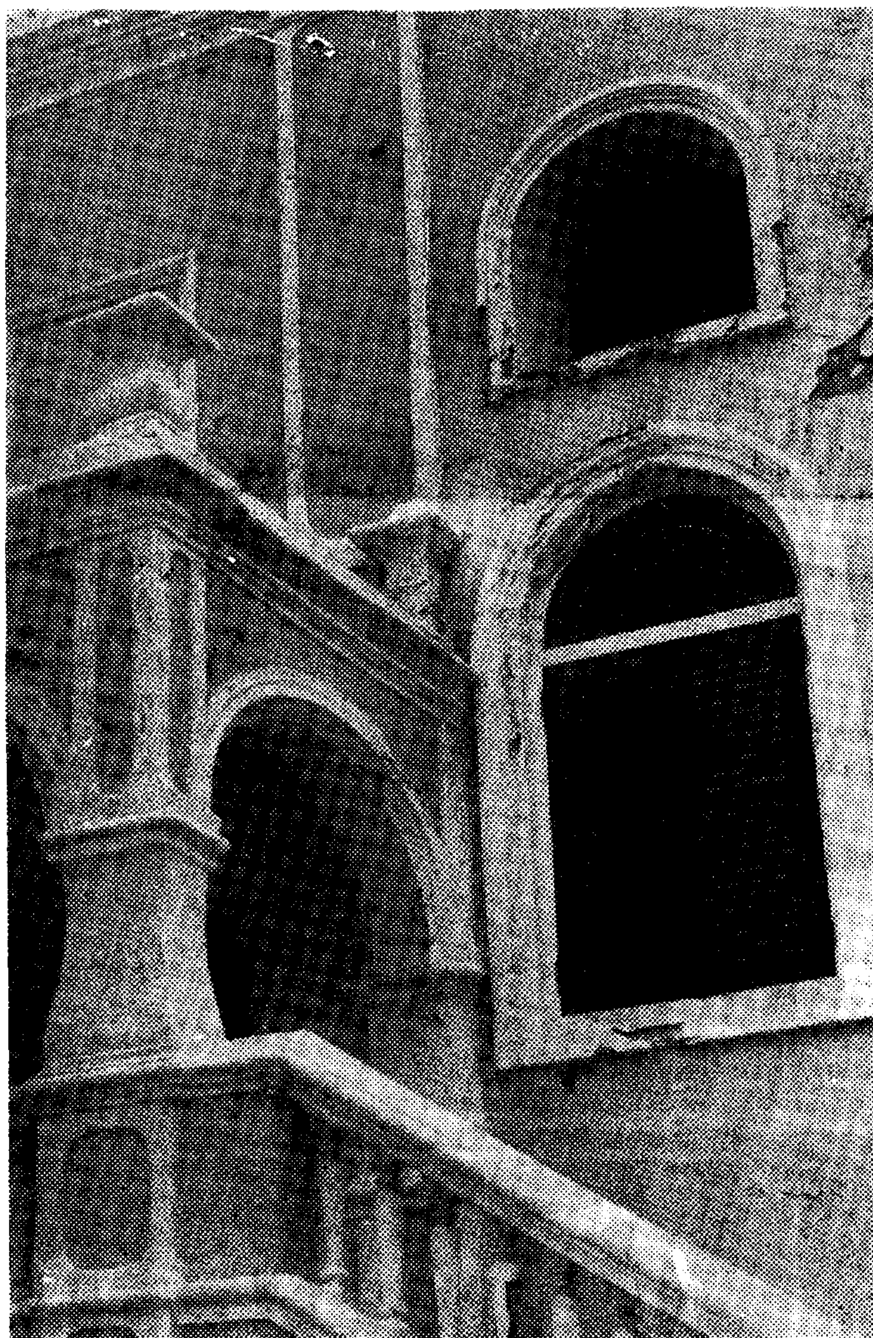

OVERZICHT

Het meest opvallend in de bouwhistorie van de Fortkerk zijn wellicht de volgende data. 1821, de consistoriekamer op de monumentale regenbak gebouwd aan de achterzijde van het gebouw. 1844, het aanbrengen van galerijen aan de zuid- en noordzijde alsook het plaatsen van een trapkoker.
1903, vernieuwing van de bekapping en een geheel nieuw torentje door bouwmeester A.W. Statius Muller; de toren en het jaartal, die u ook nog op het dak van de kerk kunt zien. 1948, vervanging van de houten kerkvloer door een betonnenvloer en veranderingen van het inrichtingsplan. 1950, verder interne veranderingen, o.a. stoelen vervangen door banken. 1962, verdere interne renovatie en de plaatsing van een nieuw orgel, het bekende Flentroporgel dat ook nu nog in volle glorie pronkt. Na 1964 vindt er eigenlijk langzaam maar zeker een soort verval plaats. De kerkelijke functie van de Fortkerk neemt af, krachtige enkelingen zetten zich in en weten de zaak op een bewonderens- waardige wijze nog te onderhouden maar de tand van de tijd gaat steeds meer het gebouw aantasten.

RESTAURATIE INITIATIEVEN

Als in 1985 aan de toenmalige voorzitter van de Centrale Kerkeraad prof dr W.R. Boom het projectdossier wordt aangeboden, begint er weer een nieuwe fase. Door de toenmalige restauratie commissie was ondertussen ook het torentje weer gerestaureerd zodat na een tijdje van sluiting van de kerk "wegens instortingsgevaar" de deuren weer open konden gaan. Aanvankelijk zag nog niet iedereen de noodzaak van een totale restauratie van zo'n anderhalf miljoen gulden in, maar langzaam werd het toch wel een ieder duidelijk dat een stevige aanpak geboden was. Als in 1987 de Tamarijnkerk besluit over te gaan naar de Fortkerk vindt er weer een krachtig initiatief plaats om de zaken aan te pakken. 'Di nos e ta', maar niet in de negatieve 'anderen- buitensluitende' sfeer, maar in de goede sfeer van 'daar zijn wij verantwoordelijk voor'.

ONTPLOOIING

Spontane acties vinden plaats van mensen die zich inzetten voor onze oude Fortkerk... de oude lijn wordt weer opgepakt. Een nieuwe élan keert terug; het élan dat ook in het verleden de protestantse kerk op ons eiland zo'n grote plaats van betekenis heeft gegeven. En we denken dan aan de vele sociale acties en de inzet voor jeugdhuizen her en der. Ondertussen wordt wel duidelijk dat de kosten van anderhalf miljoen gulden, naast de reeds bestaande verplichtingen van de gemeente, niet zelf zijn op te brengen.

Ook het andere kerkewerk moet immers doorgang vinden en worden uitgebreid. Met verschillende instanties worden er besprekingen gevoerd en uiteindelijk wordt een subsidieverzoek bij het land ingediend. De situatie is momenteel dat een subsidie van f. 1.1 miljoen wordt verwacht en dat de gemeente zelf zo'n f. 400.000,- op moet brengen. Voor de zo ongeveer 6000 protestanten op ons eiland zal dat een grote inzet vragen, maar de successen van de verschillende acties geven een goede hoop dat het kan.. en ongetwijfeld zullen we daarbij ook mogen rekenen op de steun van zovelen die, hoewel zelf niet protestant, de monumentale Fortkerk een warm hart toe dragen!

DE TOEKOMST

Hoe het nieuwe gezicht van de Fortkerk er uit zal gaan zien, is een zaak die momenteel contouren begint te krijgen. De traditie van 'openheid' voor niet-kerkelijke activiteiten zoals concerten etc zal zeker worden voortgezet en uitgebouwd. Bij één van de zalen denken we ook aan de functie van een museum van het protestantisme; bewustwording van het verleden met het oog op heden en toekomst.

Aan de hand van oude foto's en met behulp van moderne inzichten werken we aan een verbeterde opzet van de kerkzaal. Architectonisch een zeer boeiende combinatie van verschillende stijlen; een zaalkerk gecombineerd met de vorm van het Griekse kruis met de vier grote zuilen als de binnenhoekpunten, de lengteopstelling van de boventransen van de zuilen en tongewelf in een koepelvorm, dat weer schitterend combineert met het koepeldak van de toren uit 1903. Grote voorzichtigheid en omzichtigheid zal geboden zijn om de verschillende lijnen zo optimaal en zo praktisch mogelijk te doen uitkomen.
Al met al boeiende zaken die ons vol verlangen naar een verdere uitwerking in het komend jaar doen uitzien!

J. Cor Schaap.

Sinds 1975 nauwelijks groei in intra-murale bejaardenzorg

Dr. Meinert Swart:

''Curaçao kan zich niet de luxe veroorloven in de toekomst tehuizen te sluiten''

WILLEMSTAD — ''De Stichting Birgen di Rosario is, wanneer je dit organisatorisch beschouwt, één van de werkstichtingen van het Wit Gele Kruis'', legt voorzitter dr. Meinert Swart uit. ''Doel van de Stichting is de verzorging van oude van dagen. Hieronder valt ook verpleging. In principe kan iedere, 'behoeftige' oudere op Curaçao — vanaf de leeftijd van 62 jaar — met ons in aanraking komen.

Curaçao vergrijst. Dit is duidelijk. We moeten er op Curaçao echter wel voor waken dat we niet in dezelfde situatie terecht komen als in Nederland met zijn geweldige overcapaciteit aan bejaardentehuizen en bejaarden-woningen. Ook daar heeft men momenteel de neiging het zogenaamde drie-generatie systeem te pushen, waarbij opa en oma met de kinderen en kleinkinderen één familie vormen. Op het eiland — denk ik — lopen we nog een twintig, vijfentwintig jaar achter bij Nederland. We komen ten eerste accommodatie tekort om de behoeftige bejaarde te kunnen verzorgen en in de tweede plaats werken we op Curaçao eigenlijk nog in de omgekeerde weg. De gezinnen trekken uiteen. De zoons en dochters kiezen voor een eigen leven zonder de ouders bij zich te dulden.

Maar begrijp mij goed. Dit is niet iets typisch voor het eiland. Het is een zuiver mondiale tendens. En wanneer je je aan Nederland spiegelt? Bij ons gebeurt alles jaren later. Kijk naar het onderwijs en naar de communicatiemiddelen. Weekloners? Die zag men in Nederland twintig jaar geleden voor het laatst...

PADDESTOELEN

''Ik denk'', zegt dr. Swart, ''dat er onder de Curaçaose bejaarden een nog steeds toenemende nood bestaat. Dit kan je nog het beste zien aan het feit dat er sinds 1975, toen de Stichting het tehuis 'Nos Lanterno' opzette met 70 bedden, nauwelijks groei is geweest in de intra-murale bejaardenzorg zelf.

Daarnaast, wanneer je voldoende ruimte zou hebben om onze bejaarde mensen op te vangen, dan zou je niet het verschijnsel zien van al die privé-stichtingen en bejaardentehuisjes die nu als paddestoelen uit de grond schieten. Puur privé-initiatief allemaal. En het grote probleem, dat deze mensen hebben is, dat ze op basis van een te kleine accommodatie gaan werken en dat de inkomsten niet toereikend zijn om een 24-uurs personeelsbezetting te bekostigen.

En dan lukt het op een gegeven moment niet. Of je hebt niet voldoende gekwalificeerd personeel, zodat de zorg te wensen overlaat. En neem de primaire levensbehoeften, eten, kleren en wat gemak zoals een televisie of radio. Dat moet dan vaak allemaal door middel van giften betaald worden en veel geld komt er niet binnen. Kijk, de praktijk is dat, wil je een bejaardenhuisje gaan runnen, je op 24-uurs basis toch minstens een tiental verzorgsters nodig hebt. Dit betekent met de sociale lasten erbij toch een kostenpost van minimaal 10 mille per maand. Dat moet dan toch door de bejaarden en via giften worden opgebracht, nog niet eens gesproken van de kosten van water, electra en eten.

ZWERFNEIGINGEN

Ik schat dan ook dat wil je tot een goed draaiende organisatie komen, je tenminste dertig tot veertig bejaarden dient te hebben. Heb je die niet dan krijg je maar al te vaak exploitatie-verliezen. Al in 1978 is door de heer Horsford, hoofd van de Dienst Sociale Zaken, een nota uitgebracht over de bejaardenzorg op Curaçao. Hij pleitte, meen ik, voor een jaarlijkse uitbreiding van de bedden-capaciteit ten behoeve van bejaarden met 50 bedden. De realiteit is echter dat alleen het tehuis 'Nos Lanterno' van de grond is gekomen en dat het aantal 'overbedden' op ''Habaai'' steeds groter werd. Habaai was berekend op 160 bejaarden en nu zitter er ongeveer 200. Goed, volgend jaar augustus zal verpleeghuis ''Piscadera'' hier met 160 bedden bijkomen. Ik heb echter begrepen dat dit nieuwe tehuis meer de rol zal krijgen van een soort chronisch ziekenhuis. Dit betekent dat er langdurig zieken opgenomen zullen gaan worden, maar wel met een 'eindige' opname-duur. Na een behandeling van 6 à 9 maanden volgt ontslag. Iemand heeft b.v. een hersenbloeding gehad en wordt dan in Piscadera verpleegd tot het moment dat hij zichzelf weer kan redden.

Wat betreft onze demente bejaarden op het eiland proberen wij hen, ter voorkoming van verder dementeren, bezig te houden. Hen een nuttige, welbestede dag te geven. Dit geldt uiteraard de bejaarden die inmiddels in een tehuis geplaatst zijn. Ik pleit er echter voor de rustige, dementerende bejaarde thuis te laten in de vertrouwde kring. Natuurlijk kan dit uiteindelijk ook problemen geven. Mensen kunnen zwerfneigingen krijgen of iedereen de hele nacht wakker houden. Dan wordt het lastig iemand in zijn eigen milieu te handhaven. Maar meestal zijn dit tijdelijke zaken. De bejaarde trekt wel weer bij en wordt wel weer rustig. Daarnaast is de stelregel: Als je een bejaarde eenmaal uit zijn gezinsomgeving hebt gehaald is het vaak bijzonder moeilijk om hem weer thuis te krijgen.

Op Curaçao zijn er echt behoeftige bejaarden. ''Maar'', zegt de voorzitter van Birgen di Rosario, ''dan bekijk ik dit ook door mijn eigen bril.

Dan zeg ik 'God, hoe kan dit nou... Wat een situatie...' Maar praat je dan met de mensen zelf, dan vinden ze het allemaal wel meevallen. Zelf ondergaan ze hun situatie niet als echte, pure ellende.

NIEUW ONDERHOUDSPLAN

In principe is mijn oordeel dan ook: Laat ze in hemelsnaam zitten waar ze zitten, wanneer het in het algemeen redelijk gaat. Er moet echter ook een opvang zijn voor letterlijk hoogbejaarden die tenslotte opgenomen willen worden om hun laatste levensjaren wat ''rustiger'' en verzorgder door te brengen. Want je ziet toch dat in een gezin tussen de bejaarden en bijvoorbeeld de kleinkinderen nogal eens wat 'trouble' kan ontstaan. Oma is soms lastig. De kinderen willen iets anders. En het zijn per slot niet alleen bejaarden die vaak slecht behuisd zijn. Ook vele jonge gezinnen bevinden zich in een niet zo riante huisvestings- situatie en dan zit iedereen de hele dag op elkaars lip.

Nogmaals, daarnaast is de trend tegenwoordig het twee-generatiegezin. Ouders met hun kinderen. Punt uit... Voor de bejaarden wordt een andere oplossing gezocht. Dit is dan het bejaarden-tehuis of een bejaardenwoninkje, waarin de bejaarde nog redelijk zelfstandig kan leven. In deze laatste situatie zou het ook ideaal zijn wanneer de kinderen niet te ver uit de buurt zouden wonen, zodat er toch altijd nog regelmatig en intensief contact blijft met de oudere.

Aangaande de toekomstige opname-capaciteit en mogelijkheden van bejaarden zijn wij als Stichting momenteel een inventarisatie aan het maken. Voor al onze gebouwen, waaronder 'Nos Lanterno' en 'Habaai' worden een onderhoudsplan voor de komende tien jaar opgesteld. Op grond van die planning, die eind december gereed zal zijn, hopen wij te kunnen beslissen of we Habaai serieus en goed zullen gaan onderhouden of dat we naar nieuwbouw toe moeten.

Persoonlijk, en dit zeg ik niet als Stichtingsvoorzitter, denk ik dan aan de realisatie van 3 nieuwbouw-bejaardenhuizen met een gemiddelde capaciteit van 80 bedden. Het voordeel om 3 tehuizen tegelijkertijd te plannen is dat je gestandaardiseerd kan bouwen en dat je de

euvels van het eerste gebouw in het tweede kan ondervangen. Ik ben wel gecharmeerd van die serie-bouw, al wil dit niet zeggen dat ik er in de naaste toekomst niet een nieuw gebouw bij zou willen hebben.

Ik hoop echter en dit ook gezien de financiële situatie op Curaçao, dat het van erg veel belang is dat wij nooit en te nimmer in de Nederlandse situatie verzeild raken, waar nu bejaarden-tehuizen gesloten moeten worden... Dat is geld weggooien en die luxe kunnen wij ons absoluut niet veroorloven.''

Een dynamische priester:

Pater Iranaeus de Bruyn O.P. (1889-1943)

HET IS MIJ opgevallen, hoe in de geschiedenis van de laatste 75 jaren telkens weer een zekere pater De Bruyn opduikt. De Amigoe- Kerstkrant 1986 wijdde een artikel aan zijn activiteiten op het Franse eiland Saint Barthélemy. In het vriendenboek, uitgegeven ter gelegenheid van het eeuwfeest van de vestiging van de Fraters van Tilburg op Curaçao, prijst Japa Beaujon pater De Bruyn als een uitzonderlijk bekwaam katecheet, die goed aanvoelde hoe hij een niet-katholieke jongeman moest aanspreken. Ook bij de viering van het 50-jarig verblijf van de Kruisvaarders van St. Jan op Curaçao en van de Frères op Aruba werd voortdurend zijn naam genoemd. In de ontvluchtings- geschiedenis van Papillon treedt hij ook op. Wie was pater De Bruyn eigenlijk?

Het is onmogelijk in kort bestek een goed- uitgebalanceerd objectief verslag te geven van al zijn talrijke werkzaamheden. We willen alleen op enkele activiteiten wijzen, die hij ontwikkelde tijdens de 10 jaren van zijn verblijf op de Benedenwindse eilanden. Hij werd geboren op 12 september 1889 in Nijmegen. In 1916 werd hij priester gewijd maar moest tot 25 januari 1918 wachten voordat hij per boot via New York naar Curaçao kon vertrekken. Want de eerste wereldoorlog woedde en al bleef Nederland neutraal, toch was reizen op de Atlantische Oceaan niet zonder risico's. Aan boord van de "Amsterdam" maakte p. De Bruyn kennis met een paar kooplieden uit de bollenstreek, die hem heel zijn leven zouden blijven steunen met hun vriendschap en hun financiële middelen.

Aan de slag op St. Barthélemy en in Guadeloupe. Hij bleef maar kort op Curaçao. In september 1918 werd hij naar St. Barth gestuurd, waar hij tot maart 1934 zou blijven. Daar bouwde hij een kapel, 2 scholen en een hospitaal met geld, dat hij zelf bijeen gaarde. In die jaren wist men op Curaçao niet goed hoe hij dat lapte. Hij stond er bekend als een gekwiekst bedelaar, ja was daarom berucht. Want hij had niet alleen die scholen en dat hospitaal bekostigd maar tevens de fondsen bijeen gebedeld om scholen en hospitaal te exploiteren. Want hij kreeg in die jaren geen cent subsidie.

Maar op meer geestelijk terrein kwam zijn dynamiek ook aan het licht. Hij wist ouders in zijn parochie over te halen hun intelligente dochters naar de kostschool van de Zusters Dominikanessen op Sint Maarten (Ned. gedeelte) te sturen. Om echte eilanders, die soms zelf analfabeet waren en vaak kortzichtig en jansenistisch-streng, van zo iets te overtuigen, daar is heel wat overredings- kracht voor nodig. Een tiental jonge meisjes, daartoe door p. De Bruyn aangespoord, waagde het om in te treden bij de Zusters van Habaai op het voor haar totaal onbekende Curaçao.

In 1925 ging p. De Bruyn eens voor 3 maanden naar Guadaloupe. Om zijn Frans wat te perfectioneren en om te zien hoe men daar pastorale arbeid verrichtte. Zijn bisschop vroeg hem om de parochie van Vieux--Habitants even "waar te nemen". Dat lag niet ver van de bisschopsstad Basse-Terre en er viel weinig te beleven in die parochie van zo'n 4.000 zielen. Het beviel hem daar goed en.... na een maand begon hij op zijn eentje daar een volksmissie te preken. Met een geweldig succes! In die parochie werden er in die tijd geen 20 huwelijken per jaar ingezegend. Maar p. De Bruyn zegende er in 3 maanden 91 in, op 23 september zelfs 42 op één dag. En... de meesten bleven keurig trouw aan hun woord.

Terug naar Curaçao

Door de vestiging van de oliemaatschappijen op Curaçao en Aruba was de samenleving danig veranderd en kwam de kerk er voortdurend voor nieuwe problemen te staan: hoe de arbeidende klasse en hoe de opgroeiende jeugd begeleiden? Die vragen rezen vooral op in het begin der dertiger jaren. In 1932 werd pater P.I. Verriet, een man uit het sociale apostolaat, benoemd tot Apostolisch Vicaris en hij zocht al gauw onder de hem bekende Dominikanen een confrater, die hem zou kunnen helpen bij de uitbouw van het sociaal apostolaat en bij de organisatie van het jeugdwerk. Zijn oog viel toen op pater De Bruyn. Misschien dacht de nieuwe bisschop wel: Die heeft genoeg voor St. Barthélemy gedaan; het wordt hoog tijd dat ook de Benedenwindse eilanden eens profiteren van zijn werklust en vooral van zijn uitzonderlijke gave om mensen te bezielen. Zo kwam p. De Bruyn naar Curaçao en werd secretaris van de Apostolische Vicaris. Hij moest worden "L'animateur de la Jeunesse" en bezieler en beschermer van alles, wat maar op geestelijk terrein ontlook en begon te bloeien.

Aan de slag op Curaçao, Aruba en Bonaire

Het werd een geweldige omschakeling. Komend van St. Barthélemy, waar geen enkele vorm van jeugdwerk bestond en waar van enige sociale aktie onder matrozen, vissers of hoeden- vlechtsters nog geen sprake was, moest hij zich eerst helemaal inwerken in deze moderne vormen van apostolaat.

Wat het jeugdwerk betreft, keek hij vooral naar Nederland, waar het straf gereglementeerd jeugdwerk in die jaren in volle bloei stond. Op Curaçao had men in het recente verleden hier en daar een jeugdgroep opgericht, maar het waren vaak pogingen in het wilde weg. Een maand na de aankomst van p. De Bruyn werd de R.K. Jeugd Centrale opgericht. Toen begon de Verkennerij, de Jonge Wacht en de Kath. Jonge Vrouwen- beweging heel aardig op te bloeien.

Kwam hij bij de organisatie van het jeugdwerk voor moeilijkheden te staan, de problemen in de sociale beweging waren veel groter en vooral veel

...mpliceerder. Hij liet zich ...ichten door mensen met ...ing, maar begreep dat hij ...ridisch adviseur hard no...ad, die hij dan ook enige ...ter kreeg via de Sociale ...ging in Nederland.

...voor zijn bisschopswijding ... Verriet geprobeert een ...chts-schooltje te starten. ...kte maar half. Nu kwam ...Bruyn helpen en.... na ...wat geplooster werd de ... officieel erkende, R.K. ...chts-school geopend.

...rp. De Bruyn op Curaçao ...eetjé ingeburgerd was, ...ij naar Nederland. Zijn ...Mgr. Verriet, wilde nieu...rken bouwen op Jandoret ...oot-Kwartier. Maar het ...gde geld ontbrak. P. De ...hielp door op vele plaat...elpredicaties te houden ...r nieuwe particuliere ...n aan te boren.

...ens zijn verblijf in Ne...d voerde p. De Bruyn ook ...besprekingen met het ...stuur van de Kruisva...n Sint Jan. Hij bereikte ... beoogde. In 1937 kwa... eerste Kruisvaders op ...o en openden op "Brak...een tehuis, waar heel ...geluk van Curaçao, ...ooral van Bonaire, de ...winden en Aruba naar ...rken. Sommigen waren zij ..., anderen zochten een ..., van waaruit zij les...den volgen, die op hun ...-eiland niet gegeven

..., weer anderen wisten ...eel wat zij konden wor..., wat zij wilden worden, zij ... allemaal sneller gehol... konden zich een plaats ...elfs een zeer hoge post ...ren in de moderne sa...ving.

...Aruba werd niet verge... De Bruyn begon ook on...derhandelingen met het Be...van de Frères des écoles ...nnes de Saint-Jean de ...le. [illegible] ... tot gevolg dat de frères ... de jongens-scholen, ...dan toe door de Fraters

...[illegible] geleid werden. ... Een eerste grote ... [illegible] in de ... en begonnen toen ... arbeid. [illegible]

want hij was een boeiend spreker en een bekwaam katecheet.

Toen de tweede wereldoorlog uitbrak, verhoogden de oliemaatschappijen hun werkzaamheden en lokten tal-loze arbeiders uit Suriname, Venezuela en de naburige Caribische eilanden naar Curaçao en Aruba. Daardoor werden de taken voor de zielzorgers, veelzijdiger en nog veel zwaarder. Dat gold ook voor p.

Toegewijd en edelmoedig de noden lenigen

De Bruyn. Hij was al "half versleten", toen hij in 1934 naar Curaçao kwam. Eenmaal daar, ontwikkelde hij zoveel activiteiten dat hij op 54-jarige leeftijd totaal "op" was. Hij stierf 25 januari 194[illegible] daags erna onder ongelooflijk grote belangstelling begraven.

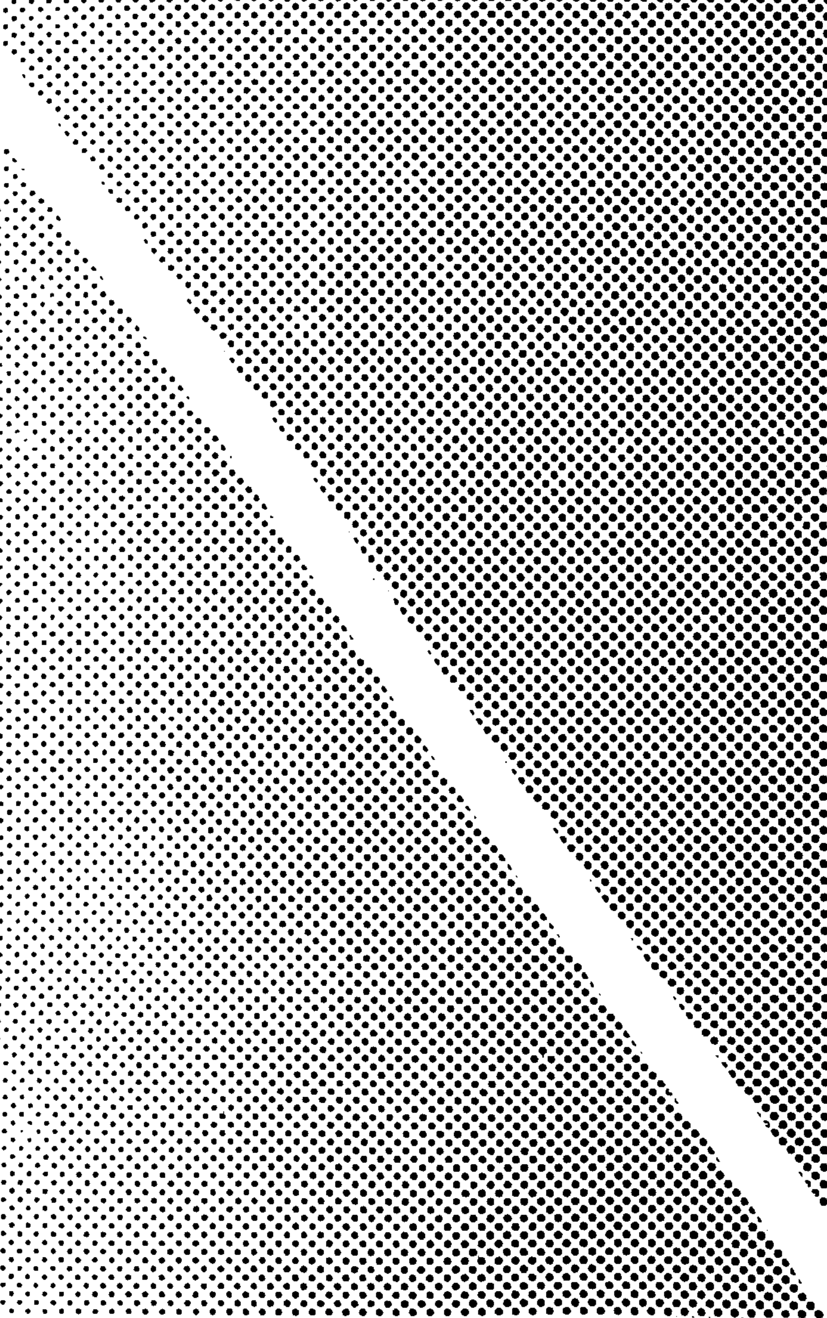
Was al zijn werk voor 100% af? Mankeerde daar niets aan?

Ook aan zijn activiteiten kleefden onvolkomen-heden, zoals aan alle mensenwerk. Achteraf zeg je: hoewel p. De Bruyn geen bekrompen man was en een goede kijk had op de omgeving, waarin hij leefde, organiseerde hij het jeugdwerk en als sociaal apostolaat echt op z'n Hollands. En velen beweren: zonder veel rekening te houden met de hier Latijns-Amerikaanse mentaliteit van de jeugd en van de volwassenen op de Antillen. Vandaar heel wat conflicten. Laat dit waar zijn. De grote verdienste van p. De Bruyn is, dat hij de noden van de opgroeiende jeugd in de jaren 1930 tot 1950 scherp gezien heeft en dat hij met een weergaloze edelmoedigheid en toewijding gepoogd heeft die noden te lenigen. Velen van zijn tijdgenoten zagen helemaal geen noden en meenden dat de jeugd op straat temidden van hun houten huisjes wel zou leren, wat "leven" is en wel vanzelf te weten zou komen wat je van je leven maken kunt.

Andere tijdgenoten klaagden steen en been over de jeugd, die steeds "brutaler" werd en over de arbeidende klasse, die maar niet wist waar "haar plaats" was in de samenleving. Na elk klaaggezang gingen zij over tot de orde van de dag en ..... staken geen hand uit om die samenleving te verbeteren door noden te lenigen. Zo'n levenshouding was totaal vreemd aan p. De Bruyn. Hij bestreed het kwaad zo effectief mogelijk en trachtte pijnen en leed te verzachten, waar hij maar kon.

Veel van wat p. De Bruyn opgebouwd heeft, hield stand tot heden toe, hoewel soms in gewijzigde vorm. Mensen veranderen immers en ook noodgebieden verplaatsen zich. Maar als je ruim veertig jaar na zijn dood zijn levensverhaal bestudeert, verzucht je vaak: Hadden we maar in onze dagen een tweede creatieve p. De Bruyn, die even scherp als hij in de veertiger jaren, de noden van de jeugd van nu door heeft en even effectief als hij indertijd, nu de kwalen van onze tijd weet te bestrijden.

p. LEO D. VAN DIJK
O.P.

DIOS SU EKSTRABAGANSIA

Dios a duna nos:

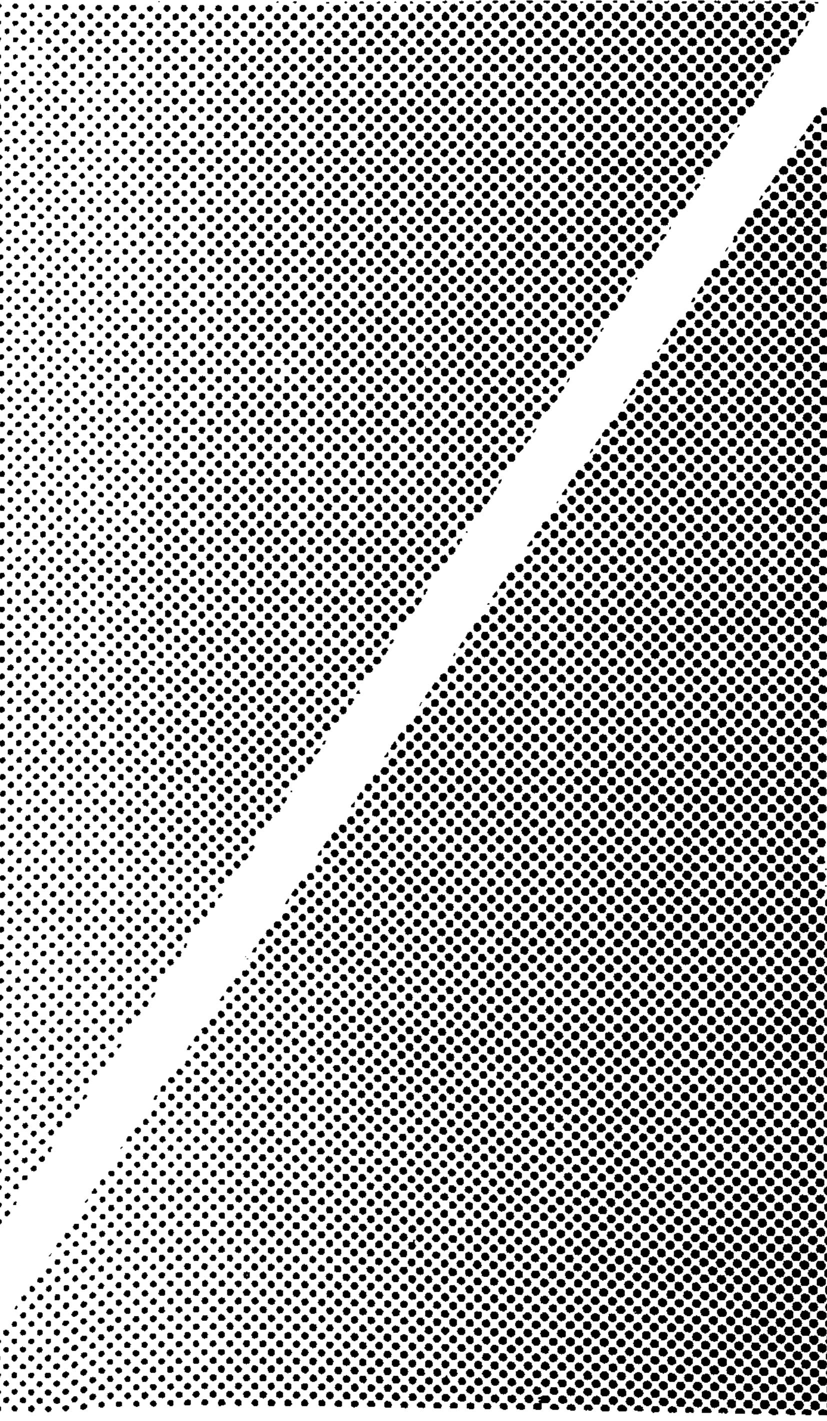
- mas shelu ku nos por mira
- mas laman ku nos por nabegá
- mas strea ku nos por konta
- mas solo ku nos bista por soportá

- mas rosea ku nos por hala
- mas abundansia ku nos por kosechá
- mas grasia ku nos por komprendé
- mas amor ku nos kurason por kontené

Ralph W. Seager

Tradukshon: Nydia Ecury

E Gigante Egoista

TUR ATARDI ORA nan sali foi skol, muchanan tabata bai hunga den hòfi di e Gigante. Un dushi hòfi, ku yerba bèrde fini, flornan manera strea, i un kareda di palu di fruta, ku tabata flora pa nan pari dushi fruta meimei di aña. Paranan tabata bin sinta den e palunan i nan tabata kanta asina bunita, ku e muchanan tabata stòp di hunga hopi biaha pa skucha nan. "Esta kontentu nos ta pasa aki!" e muchanan tabata bisa otro.

Riba un dia, e Gigante a bolbe. El a bai bishitá su primu na un tera leu i el a keda shete aña afó. Despues di shete aña nan a kaba di kòmbersá tur loke tabatin di kòmbersá, i el a disidí di bolbe su palasio den su hòfi bunita. Ora el a yega, el a mira e muchanan ta hunga den su hòfi. "Ki boso ta hasi aki den?" el a grita ku su stèm di dònderbos. E muchanan a spanta i nan a plama paña sin sa ki ora. "Mi hòfi ta mi hòfi", e Gigante di, "tur hende mester por komprondé esei. Ningun hende no ta hunga den e hòfi akí, sino ami, i ami so!"

El a laga traha un muraya haltísimo tur rònt di su hòfi i el a pone e bòrchi ku tabata bisa:

Ta Tahá pa Drenta

E tabata un gigante basta egoista. Awó e muchanan no tabatin lugá pa nan hunga. Nan a purba hunga riba kaminda, pero ei tabatin hopi stòf i hopi piedra duru, i nan no a gusta ni un tiki. e muchanan tabata kana p'afó di e muraya haltu, kòrdando riba e hòfi bunita na e otro banda. "Esta kontentu nos tabata pasa ei den", nan tabata suspirá.

A yega tempu di yobida i despues di algun dia, tur mata ku palu a sali tur na flor. Kibrahacha tur na hel, flamboyan na kòrá, mataraton na lila, karawara spañó na oraño, beyísima na ros, trinitaria den tur su diferente kolónan. Páranan tabata sinta den e palunan, fluit henter dia i traha nèshi. Pero.... den hòfi di e Gigante tur kos tabata seku. Den hòfi di e Gigante tabata ketu manera den santana. Uniko zonido ku tabatin tabata di bientu, ku tabata supla manera spiritu: Uuuuuuu, uuuuuuuuuu!

Páranan no tabatin gana di sinta den e palunan seku, antó den un hòfi sin mucha. E palu i matanan no tabatin smak di saka ni un flor den un hòfi sin harimentu di mucha inosente. Un biaha un anglo prufiá a saka kabes foi bou di tera, pero ora el a mira e bòrchi, el a sinti asina tantu duele, ku el a bolbe drenta tera, drumi pega soño.

Solo tabata kima ku un rabia den e hòfi. Awaseru no kera pasa ni ei banda mes. Solo a kombidá bientu bin supla, lokual el a hasi ku muchu gustu. Bientu a bini ku un vèrt, sakudí e pober palu i matanan, pone nan lòs e delaster blachinan ku a sobra. Despues el a keda ta traha warwarú tur rònt di e palasio di e Gigante, bula panchinan foi riba dak. "Mi no sa ta di kon awa no ke yobe", e Gigante egoista di, pará den su bentana ta mira e hòfi seku i ketu. "Mare wer por kambia", e Gigante a suspirá, "sino solo ta mata hende". Pero den hòfi di e Gigante, ni un lèk di awaseru no a kai. Solo ku bientu, bientu ku solo ketu bai. P'afó di e muraya, mata i palunan ku a saka flor, a kuminsa pari fruta. Nan takinan tabata sak te abou di tantu fruta ku nan tabata karga.

Un mainta tempran, nèt e Gigante a kaba di lanta foi soño, el a tende un fluitmentu asina bunita, ku el a kere ku ta Rei su muzikantnan tabata pasando ei banda. Lugá tabata un trupial. E Gigante tanatin asina tantu tempu sin tende pára fluit, ku e tononan di e trupial tabata manera un milager foi shelu. Solo a drenta tras di poko nubia. Bientu a bai sosegá un banda. Un perfume delisioso a plama den henter e hòfi i e palasio. "Mi ke ku tur kos ta bai drecha den mi hòfi atrobe", e Gigante di, i el a bula lanta foi kama pa e mira kiko ta pasa p'afó.

Un bista masha masha bunita. Den e muraya rònt di su hòfi tabatin un buraku i dor dje buraku ei, e muchanan a drenta, i nan a subi sinta riba taki di tur palu den e hòfi. E mata i palunan a bira asina kontentu ku e muchanan a bolbe, ku nan a spreit blachi i flor na monton. Nan tabata move nan brasanan suavemente riba kabes di e muchanan. Paharitonan tabata bula rònt, mientras ku nan tabata fluit alegremente.

Anglo, tuturutu, skopèt, kreisublum, kokolodé, chimichimi tur a basha na flor. Un huki so den henter e hòfi ainda tabata seku i sin flor. Ei tabatin un mucha hòmber chikitu pará. E tabata asina chikitu ku e no por a yega pa e subi den palu. E tabata kana tur rònt di e palu ta rèk man, yorando. Ainda e palu tabata seku, sin flor i bientu tabata drei den su kronchi.

"Subi, dushi, subi", e palu tabata bisa e yu, i el a sak su takinan mas abou posibel. Pero e yu tabata demasiado chikitu. E no por a yega. Ora e Gigante a mira loke ta pasando, su kurason di eis a smèlt, kuminsá bati duru den su pechu. "Esta egoista mi tabata tur e tempu", e di, "awó mi sa di kon awa no kera yobe den mi hòfi. Mi ta bai hisa e yu, pone riba un taki, anto despues mi ta basha tur e muraya abou pa mi hòfi bira di e muchanan pa semper i semper".

A duel e Gigante mashá ku el a tene su hòfi será tantu tempu. El a baha foi den su torchi, habri porta di su palasio bai p'afó. Ora e muchanan a miré, nan a spanta kore bai i tur flor a tapa nan kara mes ora. Ta e mucha hòmber chikitu so no a kore bai, pasobra su wowo tabata yen yen di lágrima, di moda ku e no a mira ku e Gigante tabata biniendo.

E Gigante a kana yega ketu ketu. El a pone e yu den su planta di man, hisé, poné sinta riba un taki. Mes ora e palu a yena ku flor di dushi oló. páranan a bin sinta den dje, kuminsa fluit ku tabata un fiesta. E mucha a rèk su dos brasanan, pasa nan rònt di garganta di e Gigante i el a sunchi e Gigante na su frenta. Ora e otro muchanan a mira ku e Gigante tabata lif, nan a kore bini bèk i flornan a brota di nobo tur parti di e hòfi.

"Muchanan, e hòfi akí ta di boso foi djawe en adelante", e Gigante di, i el a pasa man pa un mukel, basha tur e muraya abou. Ora hende grandinan tabata kana bini bèk foi marshe mèrdia, nan a haña e Gigante ta hunga ku e muchanan den e hòfi di mas bunita ku nan a yega di mira. Henter dia e muchanan a hunga nan barika yen. Ora a kuminsá bira skuritu, nan a bin yama e Gigante bon nochi pa nan bai kas.

"Unda boso amigu chikitu ta?" e Gigante a puntra nan. "Nos no sa. El a bai msha ora", e muchanan a kontestá. "Si boso miré, bisé no keda sin bini mañan", e Gigante a pidi nan, pero e muchanan di ku nan no sa unda e ta biba. Nan di ku nunka promé nan no a yega di miré tampoko. E Gigante a bira masha tristu. Tur atardi e muchanan tabata bin hunga den hòfi di e Gigante. Pero e mucha chikitu ku e Gigante tabata stima tantu no a bolbe nunka mas. E Gigante tabata masha lif pa tur e muchanan.

E tabata kontentu ku tur, pero e tabata sinti falta di e amiguito i e tabata papia di dje hopi bes. "Ai, mi tin gana di bolbe mire", e Gigante tabata bisa tur ora bai. Hopi hopi aña a bai pasando, te ku e Gigante a bira bieu i swak. E no por a hunga kuri-kue ku e muchanan mas. Awó e tabata sinta den su stul di sosiegu mira e muchanan ku nan weganan i e tabata gosa atmirando su hòfi bunita. "Mi tin hopi flor bunita den mi hòfi", e tabata bisa den su mes, "pero ta e muchanan ta e flornan di mas bunita".

Un biaha e Gigante bieu a spierta mardugá skur. El a kochá bai na bentana. Tur mata, tur palu, tur para, tur flor tabata na soño ainda, pero den un huki di e hòfi un mata tabata briya tur na flor. Su blachinan tabata di oro i su frutanan tabata di plata. I bou dje palu, e Gigante a mira e mucha ku e tabata stima, pará. E Gigante a pasa man pa su garoti, baha trapi i sali bai den hòfi mes lihé ku su pianan steif por a hibé.

El a krusa riba yerba bai serka e mucha. Ora el a yega mas aserka, e Gigante su sanger a herebé di rabia, i e di: "Ken tabata asina kruel di heridá bo!" Pasobra den tur dos planta di man di e yu tabatin marka di klabu, i marka di klabu tabatin na su dos pia chikitunan. "Ken a tribi heridabu?" e Gigante a grita, "bisami, bisami pa mi bai ku mi sabla riba dje, kaba kuné". "Nò, nò, no ta manera bo ta kere", e yu di kuné, "esakinan ta heridanan di Amor". "Ken bo ta?" e Gigante a puntra. El a sinti un pas masha grandi ta yena su kurason i el a hinka rudia dilanti di e mucha. E Niño a hari kuné i el a bisé: "Un dia bo a permití mi hunga den bo hòfi. Awe abo ta ban ku mi den mi hòfi, ku ta Paraiso Selestial".

I ora e muchanan a kore drenta hòfi e mèrdia ei, nan a haña e Gigante drumí bou dje palu tur tapá bou di fínisimo flor(nan) blanku.

Dios no a primintí
shelu kla tur ora
ni kaminda tur na rosa
sin sumpiña
henter nos bida largu

Dios no a primintí
Solo sin mal tempu
Alegria sin doló
Ni pas sin pena

Pero sí Dios a primintí:
Forsa pa kada dia
Sosiegu despues di labor
Lus pa lusa nos kaminda
Grasia den trafat
Yudansa for di ariba
Komprenshon sin faYo
Amor sin fin

Annie Johnson Flint

Tradukshon: Nydia Ecury

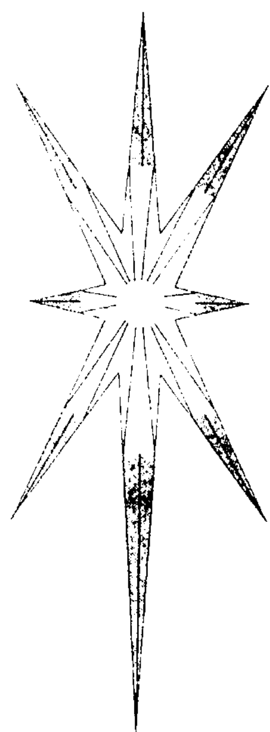
AKI BOU MES!

M'a subi e seru di mas haltu
pa mi a yega mas serka Dios

Pero Dios a laga sa:
"Ami bo ta buska?
Awèl, bah'abou mashá purá.
Pasobra ta entre hende
m'a pone mi bibá!"

Tradukshon Nydia Ecury

Gij zult een zoon ter wereld brengen
die gij de naam Jezus moet geven
Hij zal groot zijn en Zoon van de
Allerhoogste genoemd worden
God de Heer zal Hem de troon
van zijn vader David schenken
Hij zal heersen over alle volkeren
en aan zijn koningschap
zal nooit een einde komen

De Amigoe

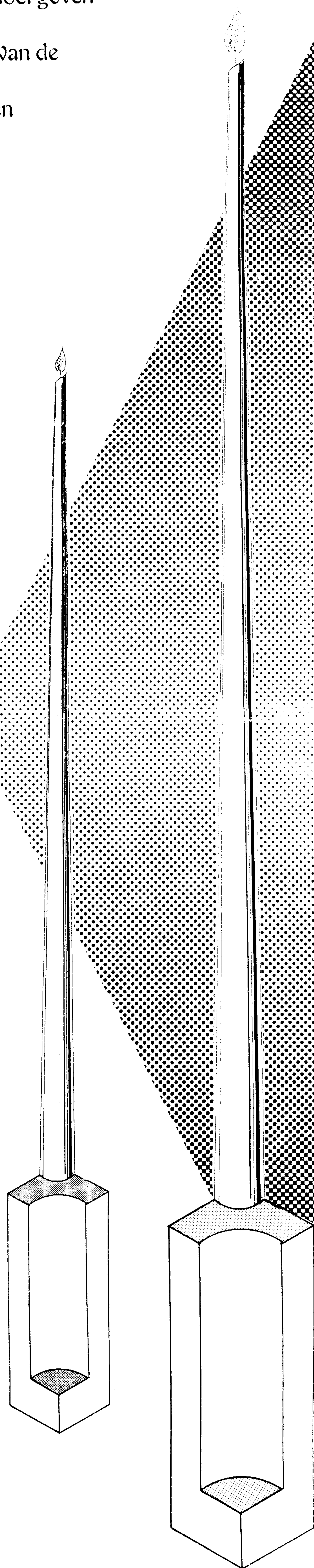
wenst u een

gezegend Kerstfeest

en een

voorspoedig

Nieuwjaar

Computerbedrijven op Curaçao moeten elkaar geen vliegen afvangen

Informatie analyst Helmut Kathmann:

"Automatiseren stelt in wezen niet zo veel voor"

door Hans J. Vaders

WILLEMSTAD — "Automatiseren", benadrukt informatie-analyst en computer- deskundige Helmut Kathmann, "betekent generlei het kopen van een computer sec. Ook niet het kopen van de bij de hardware behorende programma's. Het betekent echter wel dat een bepaalde maatschappelijke structuur wordt omgezet of gereorganiseerd.

Ik noem maar het sociologische-, psychologische- en ergonomische aspect. Men moet zich dus zeer goed realiseren, dat een verandering in de bedrijfstechnologie zeker een verandering — hoe klein ook — met zich meebrengt in de maatschappelijke structuur.

Echter, automatiseren betekent tevens dat je er met een eenvoudig tik-diplomaatje niet meer komt. Het personeel zal omgeschoold moeten worden, maar dient dit natuurlijk wel zelf te willen. Gelukkig verkeren wij op Curaçao in de omstandigheid dat wij een vrij jonge bovenlaag van de bevolking hebben. En zo'n jonge bovenlaag is in het algemeen nogal veranderingsminded. Maar onderwijs en deskundige vorming blijven noodzaak.

Natuurlijk weet ik dat er op het eiland automatiserings- opleidingen worden gegeven. De bedoeling van deze opleidingen is zonder meer goed, alleen zitten we in wezen "te ver van het schot" af. Daar bedoel ik dan Amerika en Europa mee. We moeten ons zelf dus niet voor de gek houden. Het is echter een vaststaand feit dat je op Curaçao beslist niet die opleiding op automatiseringsgebied kunt krijgen die in de Staten en Engeland normaal is te geven als pure basisscholing. De intentie op het eiland is echter goed.

Het volgen van een inleiding in de computerkunde, bijvoorbeeld op een middelbare school, is uiteraard toe te juichen, maar waar het mij specifiek om gaat is het volgen van een algemene, meer allround- opleiding. Een voorbeeld: Ik ben zelf in 1970 begonnen. In de jaren daarvoor werden de Nederlandse en Duitse kranten overstelpt met gloedvolle advertenties, waarin bedrijven tegen een maand-salaris van een 1500 gulden programmeurs vroegen. Die 1500 gulden valt te vergelijken met een 4000 à 5000 gulden per maand nu. Iedereen, die maar iets op automatiserings- gebied in de melk te brokkelen had reflecteerde gretig op dergelijke advertenties.

Daarnaast schoten de opleidings- instituten als wilde paddestoelen uit de grond. Nu, dan had je de bonafide en de malafide instituten. Ik heb het zelf meegemaakt — ik had toen nog een eigen bedrijf — dat ouders mij opbelden met de klemmende vraag hoe je er nu achterkwam of hun zoon, met HAVO- diploma, geschikt zou zijn voor het automatiserings- vak. Want, zo lagen de zaken, hij had van het een of andere instituut in Limburg een aanbieding gehad, maar daarvoor moest dan wel meteen een dikke 6000 gulden op tafel komen.

DESKUNDIGHEID

Ik vraag dan: Heeft uw zoon überhaupt aanleg voor die branche. Nu, dat wist de vader niet. Ik heb toen maar gezegd: Mijnheer, u bent duidelijk verkeerd bezig. U zit op een verkeerde spoor. Laat hem maar naar de Leidse Onderwijs Instellingen gaan. Want daar kan je zonder enige verplichting met een bepaalde cursus stoppen wanneer het niet bevalt of wanneer je het niet aankunt.

Momenteel", aldus Kathmann, "ligt er bij sommigen op Curaçao het overigens zeer acceptabele streven het eiland extern te promoten als high-tech maatschappij. Hiervoor is deskundigheid een eerste vereiste. Die deskundigheid is er voor een gedeelte. Er is een aantal mensen dat kan bogen op een praktijk-ervaring die zich uitstrekt over een periode van meer dan tien jaar. Feit is natuurlijk wel dat niet alleen Curaçao, maar het grootste deel van de Caribische regio, technologisch gezien een achterstand in te lopen heeft. Laat het vier, vijf of tien jaar zijn, dat doet er in wezen niet toe, maar die achterstand is er nu eenmaal.

Ik neem daarnaast aan dat diegenen die louter op Curaçao hun automatiserings- opleiding hebben genoten, een mindere mate van deskundigheid bezitten dan die automatiseerders, die jaren her het vak met vallen en opstaan onder de knie hebben gekregen in de grote informatica- hausse van eind jaren zestig, begin jaren zeventig. En dan is er nog het toch wel duidelijke verschil aan te tonen tussen USA- en Europees geschoolden. De essentie is eigenlijk, dat de Amerikaans geschoolde bijzonder specialistisch is opgeleid. Dit geeft vele voordelen boven de Europees geschoolde, die een meer algemene basis heeft gekregen. En dit laatste is weer van belang om alle finesses in totaliteit te kunnen overzien.

Informatie-deskundige Helmut Kathmann

SPRINGPLANK

En dan kom ik op Curaçao. Amerika is groot. De bevolking telt ettelijke miljoenen inwoners. Curaçao telt slechts 165.000 inwoners. Ik geloof dat je in dit geval — vooral gezien het kostenaspect — veel beter op weg kunt met allrounders. In een kleinschalige gemeenschap als de onze lijkt het mij eigenlijk iets vanzelfsprekends om eerst naar het kosten — baten plaatje te kijken. Maar desalniettemin ligt de toekomst voor Curaçao op het gebied van automatisering volledig open. Vooral wanneer we onze huidige uitgangspositie vergelijken met andere eilanden uit de regio. Denk aan onze — voor dit areaal — toch wel sophisticated infra- structuur. Curaçao zou danook wel degelijk een springplank- functie kunnen claimen. Wij hebben echter te weinig echte Antilliaanse vakspecialisten. Tevens zijn er jammergenoeg te weinig Antillianen die in deze richting op korte termijn hopen af te studeren.

Daarnaast moet alles de laatste jaren in zo'n enorme 'rush' gebeuren. De computer is in, automatisering is in. Maar dat wil nog niet zeggen dat je zomaar honderd programmeurs uit de grond kunt stampen. Ik heb ze ook niet in mijn bureau-la. Maar Curaçao kan mijns inziens zonder meer een high technology eiland zijn. Dat is niet te hoog gegrepen, daar ben ik van overtuigd. We moeten ons echter wel realiseren dat er eerst een zekere en secure basis gelegd moet worden. Bij een te smalle basis krijg je in de toekomst problemen. Een en ander betekent dat toekomstige automatiserings- experts een brede basis niet mag ontberen.

ROZIJNEN

Momenteel zijn er een paar bedrijven op het eiland redelijk actief op automatiserings- gebied. En", verklaart informatica- expert Kathmann, "iedereen probeert op een gegeven moment een stukje van de koek mee te pikken. Het probleem is echter de kleinschaligheid van Curacao. Het zou misschien een goed idee zijn dat die bedrijven eens rond de vergadertafel gingen zitten en de handen ineen zouden slaan om te komen tot een gemeenschappelijke, brede uitgangsbasis. Nu is het namelijk vaak het geval dat je een aantal kleine basis' hebt, waar je een omgekeerd piramide op gaat bouwen. Het lijkt er soms op of men elkaar doelbewust vliegen aan het afvangen is. Echter, wanneer Curaçao een rol wil vervullen als service- verlenend eiland, dan dienen de krachten beslist gebundeld te worden. In dit kader is het duidelijk verkeerd wanneer een bepaald bedrijf zich koste wat kost op een bepaald voetstuk tracht te zetten. En dat gebeurt soms jammergenoeg. Wil je een goede, gezonde basis neerzetten, dan moet je niet voortdurend de draak met elkaar steken en eerder dan de concurrent de rozijnen uit de koek trachten te happen. Maar treurig, dit zal je altijd in een kleinschalige samenleving meemaken.

Wat betreft het automatiseren van overheidstaken en bedrijven in de private sector hebben wij het als automatiserings- deskundigen overigens, relatief gezien, veel gemakkelijker op Curaçao, omdat we met minder gegevens behoeven te werken. Curaçao kan danook een parade- paardje zijn. Zelf heb ik nogal nauwe contacten met de staf van het CIAT, het Centro Interamerico de Administradores Tributarios, in Panama. Dit is een overkoepelende organisatie op het gebied van het automatiseren van belastingdiensten in de regio.

Met één van de medewerkers van het CIAT had ik het een paar weken geleden toevallig over Honduras, een land dat vrij sterk door de USA ondersteund wordt en waarvan het belastingstelsel vrijwel een kopie is van het Amerikaanse stelsel. Nu, Honduras is geautomatiseerd en juist door de kleinschaligheid zijn ze beter geautomatiseerd dan de States zelf.

GIGANTISCHE BESTANDEN

En 'trek dit verhaal nu eens door naar de Curaçaose situatie. Je zou het bij wijze van spreken kunnen beschouwen als een leerrijke anekdote. Een tijd geleden hield ik mij bezig met het automatiseren van de belastingen. Toen kwam er een delegatie van het Ministerie van Financiën uit Den Haag om te praten over technische bijstand. Tevens was men zeer geïnteresseerd in onze vorderingen op het terrein van de belasting- automatisering. Na mijn uitleg was het commentaar niet van de lucht... De Nederlandse delegatie had begrepen dat wij in feite veel verder waren dan in Nederland. Ik zei: 'Heren, wij op Curaçao zijn best bereid om een automatiserings- offerte aan Nederland uit te brengen'. En inderdaad één voordeel hebben wij. Op Curaçao hoeft niemand zich bezig te houden met de verwerking van gigantische gegevens- bestanden.

We moeten ons echter wel aan de essentie houden. Op het moment dat je bezig bent om je persoonlijke invloed steeds verder uit te dragen buiten datgene waar het de facto om gaat, namelijk een adequate automatisering, dan zit je verkeerd. Houd je je echter aan de essentie, dan kan je binnen een kleine gemeenschap voorbeelden stellen waar grotere landen nog niet eens aan durven te denken.

En laat ik het kras zeggen: Automatiseren stelt in wezen niet zoveel voor. Je moet slechts op de juiste manier gebruik maken van een nieuwe techniek. Of het nu gaat om hotels, om een ziekenhuis of om een apotheek. Dat doet er niet toe. Geen bedrijf is uniek, al denkt men dit vaak wel. Bekijk maar de boekhouding. Je hebt nu eenmaal debet- en credietposten. Plus en min. Daarnaast zijn er uiteraard verschillende organisatorische aspecten te ondervangen. Dit alles vereist enige aanpassing, maar in principe valt er altijd wel een schema te vinden waarin die specifieke aspecten geplaatst kunnen worden. Voor dit alles heb je een deskundige nodig. Maar al te vaak wordt het paard achter de wagen gespannen. Eerst wordt de computer gekocht, daarna de pakketten en dan komt men uiteindelijk tot de conclusie dat er uit het apparaat weliswaar cijfers rollen, maar dat men iets heel anders zou willen hebben. Kortom, ook een degelijke voorstudie heeft zijn waarde wanneer je je bedrijf wilt automatiseren".

Proefschrift van Jay Haviser

Curaçaose Indianen bouwden rationeel

-door Jos de Roo-

INDIANEN OP Curaçao ...n de plek waar ze hun ...pen bouwden heel ver...delijk. In de prehistorie ...nden ze, in de tijd dat ze niet aan landbouw de..., bij mangroven aan de ..., daar vonden de india... de schelpdieren die ze ... In het landbouwtijd... bouwden ze de dorpen ...e goede landbouwgron... in de buurt van baaien. ... de Spanjaarden kwa..., volgden de indianen ... defensieve tactiek: de ...en kwamen in het moei...r bereikbare binnen...de liggen.

...us de archeoloog in ... van het AINA, dr. Jay ...ser, in zijn proefschrift ...rindian Cultural Geog... on Curaçao". Inmiddels ... het AINA opgravingen ...cht op Sint Maarten, die ...er spectaculair noemt. ...geschiedenis van Sint ...ten zal moeten worden ...reven. Het eiland werd ...honderd jaar eerder be... dan men altijd heeft ...omen".

...r zijn proefschrift ver...te Haviser drie à vier jaar ...rzoekingen op Curaçao. ...vermeld 97 verschillende ...plaatsen op het eiland. ...elke plaats bekeek ik de af...ngen, de voorwerpen die er ...nden zijn, zoals werktui..., ik beschreef eventuele ...eringen, keek welke voed...sten er te vinden waren, ... schelpen en beenderen, ...er ook menselijke skelet...te vinden waren. De ver...llende vondsten wezen op ... verschillende activiteiten ...de indianen in hun ...plaatsen verrichtten. De ...ndplaatsen varieerden ... in grootte: er waren hele ...e kampjes met beperkte ...iteiten en hele grote dor... met veel meer gecompli...de bezigheden. Het groot... dorp was waarschijnlijk ...

...het laboratorium van het ... werden de vondsten gea...yseerd. Op grond daarvan ... Haviser drie plaatsen uit, ...r hij ging graven. Elke ...ats vertegenwoordigde een ...er technologisch stadium. ...iser onderscheidt de pre-...ndbouwfase van de jagers en ...zamelaars, de landbouwfa... ...er de Arowakken voordat ...contact hadden met Europe...n, en de fase dat de Arowak... contact hadden met de Eu...peanen. Door de opgravin... kreeg hij een beter beeld ... manier van leven in de ...schillende fasen.

...n in een volgende fase de ...wakken van het vasteland ...en, veranderen de leefge-woonten. "Die tijd wordt ook wel het ceramische tijdperk genoemd, omdat er een toevloed komt van waarschijnlijk Arowaks sprekende indianen uit het Maracaibo-bekken. Er zijn soms grote instromen op het eiland, beginnend in 580 en dat gaat door tot ruwweg 1080. Deze Arowakken hebben een gemengde landbouw- strategie, ze verbouwen onder andere maïs en cassave en ze oogsten waarschijnlijk ook de kalebas. Ze hebben een heel wat gecompliceerdere sociale structuur, meer hiërarchisch. We lokaliseerden negen belangrijke dorpen, bij Knip, Santa Martha, San Juan, Savanne, Santa Barbara, San Hieronimo en Ascencion.

LANDBOUWGRONDEN

Waar de indianen uit de pre-landbouwfase zich vooral richtten op de mangroven, richtten de Arowakken zich op de relatief goede landbouwgronden. Die vind je vooral aan de zuidkust, daar vind je een beetje landinwaarts de goede landbouwgronden".

Interessant is de manier waarop Haviser het verband tussen de manier van leven en de keuze van een woonplaats aantoont. "Ik deed een statistische analyse van de omgeving van alle belangrijke dorpen uit de pre-landbouwfase en de landbouwfase. Ik bestudeerde nauwgezet alle geografische kenmerken in een straal van drie kilometer rond een dorp. Het ging daarbij bijvoorbeeld om de bodemgesteldheid, de geologische formatie van het gebied, of er baaien waren, of er bruikbaar water was, kortom ik noteerde alles wat interessant is voor de overleving. Dat gaf me statistische gegevens over de plaatsen die de indianen uitzochten om zich te vestigen. Daaruit bleek dat de indianen niet zo maar ergens een dorp bouwden, maar dat ze heel ... ... zo dicht mogelijk bij de baaien waar bruikbaar water was. De landbouwers vestigen zich bij dezelfde baaien, maar dan wat meer landinwaarts".

MANGROVEN

"In de pre-landbouwfase leefden de indianen in een soort groot familieverband. Er was geen overkoepelende politieke organisatie, de groep werd geleid door een charismatische leider. Men leefde semi-nomadisch, het waren jagers en verzamelaars. In principe leefde men van dag tot dag, men deed niet aan voedseloplag. Een belangrijke voedselbron waren de schelpdieren, daarom richtten ze zich op de mangroven. Vanuit hun woonplaatsen liepen ze over de verschillende delen van het eiland; het belangrijkste gebied voor dit semi-nomadisch trekken was het oostelijke deel van het eiland. Ze concentreerden zich vooral op het gebied rond Sint Michielsberg en Rooi Rincon".

De manier van leven verandert enorm door de komst van de Europeanen. "Er vindt een dramatische ontvolking plaats en een complete herstructurering van hun sociale en politieke organisatie. In de eerste plaats sterven er veel indianen direct door de aanval en indirect door ziektes. Tot 1515 zijn er verschillende slavenstrooptochten: de Spanjaarden komen indianen vangen, die ze als slaaf exporteren naar andere eilanden, waar ze als werkkrachten worden gebruikt. Er is dus rondom 1515 een grote ontvolking. Daardoor is tegen 1520, als Juan de Ampues het eiland bestuurt voor de Spanjaarden, de eilandbevolking sterk verminderd".

"De ervaringen met de Spanjaarden hebben gevolgen voor de keuze van de woonplaatsen van de indianen. Heel rationeel kiezen ze dan een verdedigbare lokatie in het geïsoleerde achterland van San Hieronimus in het midden van het eiland, weg van de kust. Dat is een heel defensieve reactie en een voornaam verschilpunt tussen de pré-Colombiaanse indianen en de indianen uit de Spaanse tijd.

Er kwamen ook andere veranderingen in de maatschappij, onder andere veranderingen in het voedselpakket. Plotseling hadden ze de beschikking over nieuwe voedselsoorten, die ze voordien niet kenden. De Spanjaarden introduceerden varkens, koeien en ... ... veel minder schelpdieren, omdat ze ver weg zaten van de baaien.

De indianen moesten ook werken voor de Spanjaarden. Het dorp Asiento lag vlakbij de Spanjaarden, zodat het door hen werd overheerst. Je ziet dan op Curaçao gebeuren wat in de hele nieuwe wereld gebeurt: de Spanjaarden waren geen goede kolonisten. Ze schiepen wel veel militaire posten op strategische punten, maar als kolonisten waren ze niet efficiënt, dus ze waren in hoge mate van de indianen afhankelijk voor hun voedselvoorziening ... de indianen ... voor het zware werk in de mijnen, maar ook voor de verbouw van voedsel, opdat ze konden eten".

Haviser over het belang van zijn proefschrift: "Het hangt ervan af op welk niveau je dat bekijkt. Het is belangrijk als bijdrage aan de wetenschap, want we hebben nu een grondiger en helderder beeld, niet alleen van de archeologische details, maar ook van de antropologische inzichten, die we door de archeologische onderzoekingen kregen. Dat is het wetenschappelijk niveau".

NATION BUILDING

Als we over het interpretatieve vlak praten, voel ik me trots en vereerd dat ik een groot stuk geschiedenis dat onduidelijk was, heb kunnen bijdragen aan het volk van de Nederlandse Antillen. Door deze periode te verhelderen voor de cultuur van Curaçao en die van de Nederlandse Antillen ben ik in staat de culturele identiteit te verstevigen. Als je de culturele gegevens over de afstamming van een natie uitbreidt, is dat een bijdrage aan de nation-building van de Nederlandse Antillen en Curaçao. We worden ons meer bewust van onszelf als mensen die niet alleen vandaag op Curaçao leven, maar als mensen die het product zijn van generaties en generaties die op Curaçao woonden. Dat geeft trots en stevigheid, zo van: we staan op onze eigen benen in de toekomst".

Toch ziet Haviser maar weinig restanten van de indianen op het hedendaagse Curaçao. "In het begin van de zestiende eeuw zijn de meeste indianen weggevaagd. In de vroege jaren van de achttiende eeuw zijn er nog maar vijf volbloed- indianen over op Curaçao, dus de ontwikkeling van de Curaçaose creoolse cultuur is meer beïnvloed door de Afrikanen, die later kwamen. Op Bonaire kan ik wel verbindingen vinden met de dagen van de indianen. Daar heb ik vier maanden lang opgravingen verricht op Bonaire. Daar kun je duidelijk zien dat niet alleen het uiterlijk van de mensen, maar ook gewoonten en woorden teruggaan op de indianen.

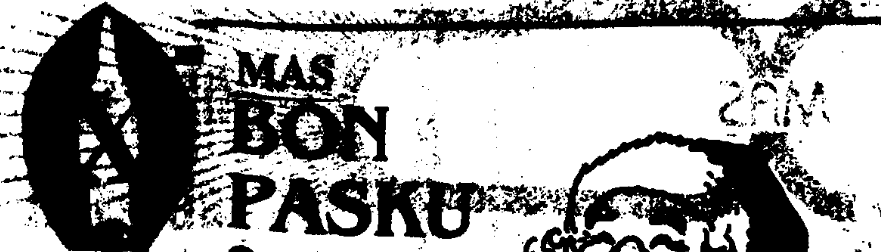
Neem bijvoorbeeld de Maskarada- ceremonie en verschillende andere ceremonieën die ze hebben, die houden verband met de indiaanse cultuur.

In feite zie je dus twee verschillende creoolse culturen tot ontwikkeling komen: op Bonaire met meer indiaanse invloeden en op Curaçao met meer Afrikaanse invloeden. Dat wordt het onderwerp van een volgend boek waar ik aan werk".

Bonaire is niet de enige plaats waar Haviser sinds zijn onderzoek voor zijn proefschrift heeft gegraven. Vlak voor zijn promotie sloot hij onderzoekingen op Sint Maarten af. "Het bijzondere daar was, dat de Franse kant voor het eerst is onderzocht. Op Bonaire vonden we zo'n beetje wat we verwachtten te vinden, en we kunnen daar nu met grotere zekerheid dingen stellen. Maar op Sint Maarten deden we spectaculaire ontdekkingen, zo nieuw en zo onverwacht, dat we de geschiedenisboeken moeten herschrijven. De eerste Arowakken bleken vijfhonderd jaar eerder op Sint Maarten aanwezig te zijn dan steeds gedacht was. Ze waren er al bij het begin van onze jaartelling. En er is ook minder bewijs voor de stelling dat de Carib- indianen echte migranten waren, die over het Caribisch gebied uitzwierven. Archeologisch is er geen bewijs voor. Alles wat we van de Carib- migratie zien, zijn spaarzame voorwerpen die in oorlogen werden gebruikt.

Het ging dus om incidentele raids en incidentele oorlogen op een paar eilanden en niet om een massale migratie".

Belangrijkste resultaten bekend

De kosmos in cirkels om een gemeenschapshuis

door Jos de Roo

NU HET ARCHEOLOGISCH project van de Rijksuniversiteit te Leiden in samenwerking met het AINA is afgelopen, kijkt projectleider, dr. Aad Versteeg, tevreden terug: "We vonden er onder meer een groot gemeenschapshuis met een doorsnede van negentien meter, we waren er totaal door verrast. Het was een vondst van de eerste orde, nog nooit in het Caribisch gebied vertoond. Het verleden van Sint Eustatius is door het onderzoek bij Golden Rock een stuk dichterbij gebracht. De mensen op Sint Eustatius waren zich er nauwelijks van bewust dat het eiland vroeger een belangrijke indiaanse bewoning met grote huizen heeft gekend. Daarvan weten we nu waarschijnlijk veel. We weten nu ook heel goed wat die indianen aten, dat zij op zeeschildpadden jaagden en die in stukken hakten op het strand en zo naar hun dorpen brachten en opaten. We weten dat ze vissoorten, die ook vandaag de dag nog rond het eiland zwemmen, zoals snappers, in groten getale hebben gegeten en dat ze rijstratten aten, die toen op het eiland voorkwamen en nog niet verdrongen waren door de Europese bruine rat. We weten dat er flamingo's op het eiland waren, die je nu alleen nog op Bonaire ziet. Van de flamingo hebben we botten gevonden en ook van een zeehond, die in het Caribisch gebied niet meer voorkomt en zelfs vonden we een stuk van een walvis. Dat moet een aangespoeld exemplaar zijn".

Aad Versteeg praat snel en enthousiast in zijn kamer op de universiteit van Leiden. Buiten hangt een grauwe lucht, waaruit de regen druilt, maar binnen schuiven foto's en kaarten over de tafel die de ene vondst na de andere laten zien. Het resultaat van drie jaar intensief graven door een betrekkelijk grote groep studenten en onderzoekers.

"Alles wat we daar hebben opgegraven is tijdelijk naar Nederland overgebracht om het te bestuderen. Het ging om een gigantisch hoeveelheid van 4000 kilo. Gelukkig beginnen we er op het laboratorium doorheen te komen; de belangrijkste resultaten zijn nu binnen".

Nieuwe foto's laten zien wat er met de vondsten gebeurt. "Alle scherven worden gewassen, gewogen, geteld. De belangrijkste stukken worden geplakt, zodat we daar weer hele botten van kunnen maken. Er zijn er al een paar die we helemaal hebben bestudeerd en die nu in het museum op Sint Eustatius staan. De eerste rapportages zijn er en dat moeten we tenslotte allemaal in een Engelstalig boekje samenvatten".

ENORME OPPERVLAKTE

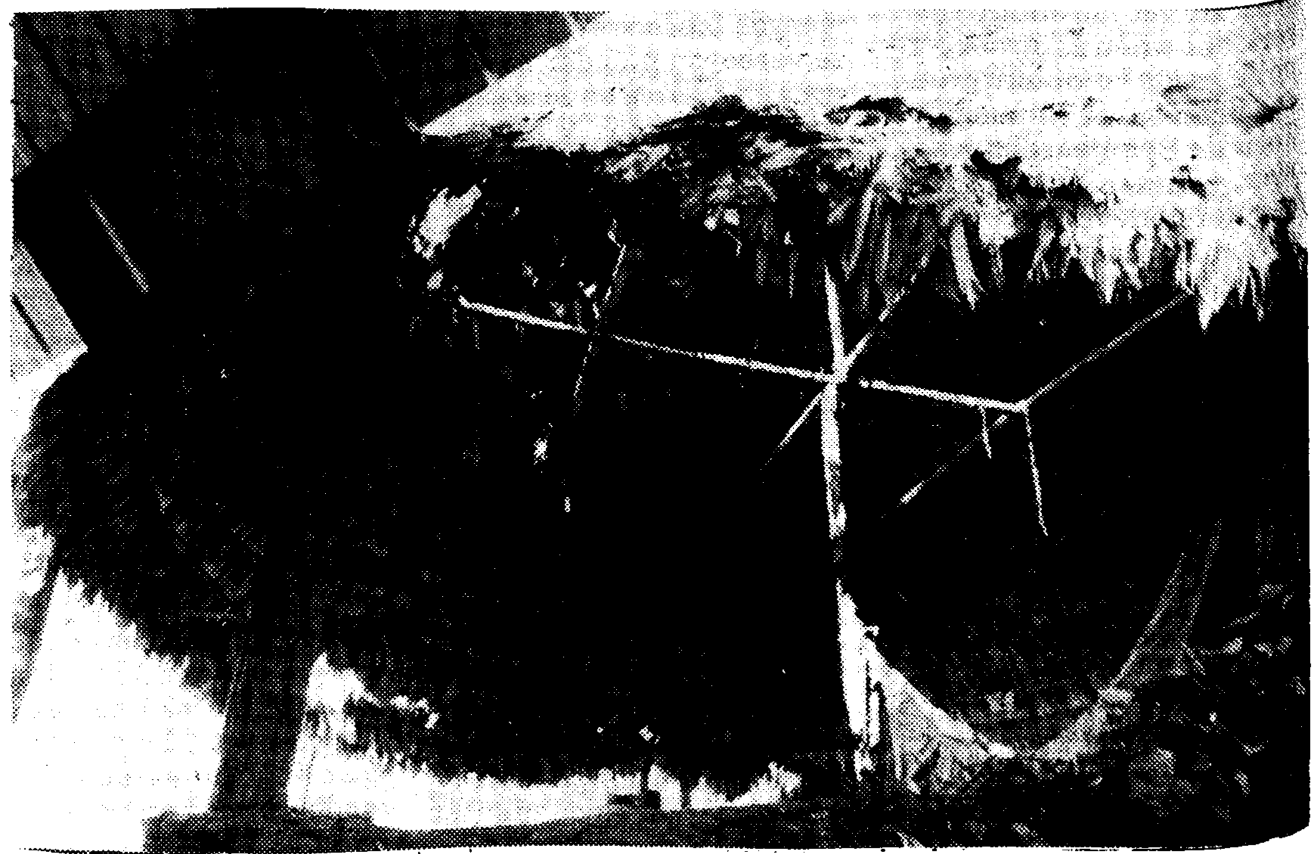
Versteeg noemt het belangrijkste resultaat een vondst, die uniek is voor het Caribisch gebied. "We hebben twee huizen gevonden met waarschijnlijk nog een derde erbij. Het ene huis is klein, met een doorsnee van acht meter. Het is een ronde, houten hut, bedekt met palm- of grasbladeren, die als dak- en regenbescherming dienden. Beide huizen bestaan uit palen die heel diep in de grond zitten. De indianen groeven hele grote gaten en zetten er hele zware palen in. Het acht-meter-huis bestaat uit negen palen. Maar het andere huis is uniek: een heel groot gemeenschapshuis, waar meerdere families woonden. Het bestond uit 26 palen en had een doorsnede van negentien meter, wat een enorme oppervlakte is, groter dan het huis waar ik woon. Daar woonden indianen in het jaar 500 na Christus, duizend jaar voor Columbus.

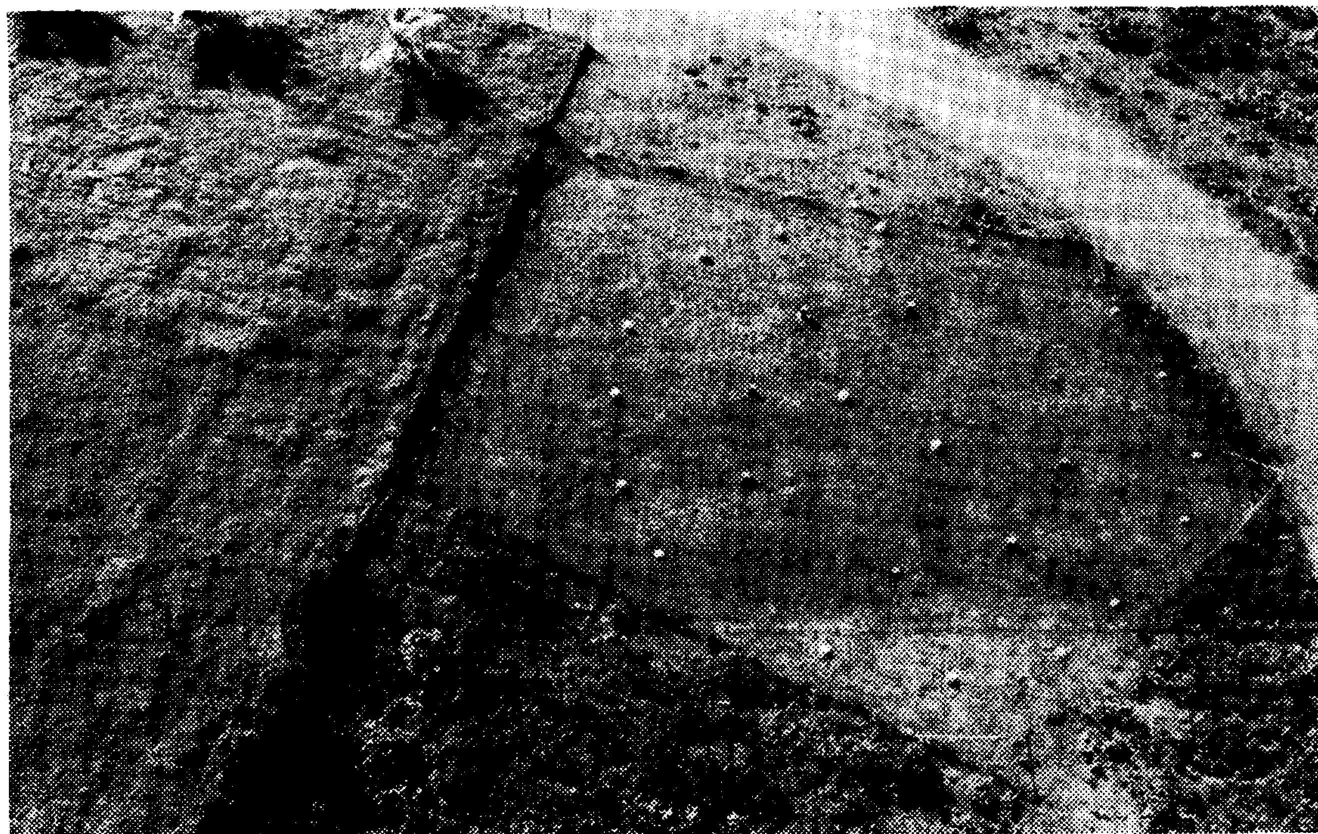
De huizen zijn rond, dat is bij hedendaagse indianen- groepen in het noorden van Zuid-Amerika ook nog gebruikelijk. Het is een symmetrische vorm. Hedendaagse indianen vertellen dat de vorm van de aarde en de kosmos hun het idee voor dit huis heeft gegeven. De wereld ligt in concentrische cirkels om dat ronde huis heen. Of dat in vijfhonderd jaar na Christus ook het uitgangspunt van de Statiaanse indianen was, kunnen we natuurlijk nooit honderd procent zeker te weten komen, maar het is bij groepen in Frans-Guyana, Venezuela en Brazilië vandaag de dag nog het leidend beginsel.

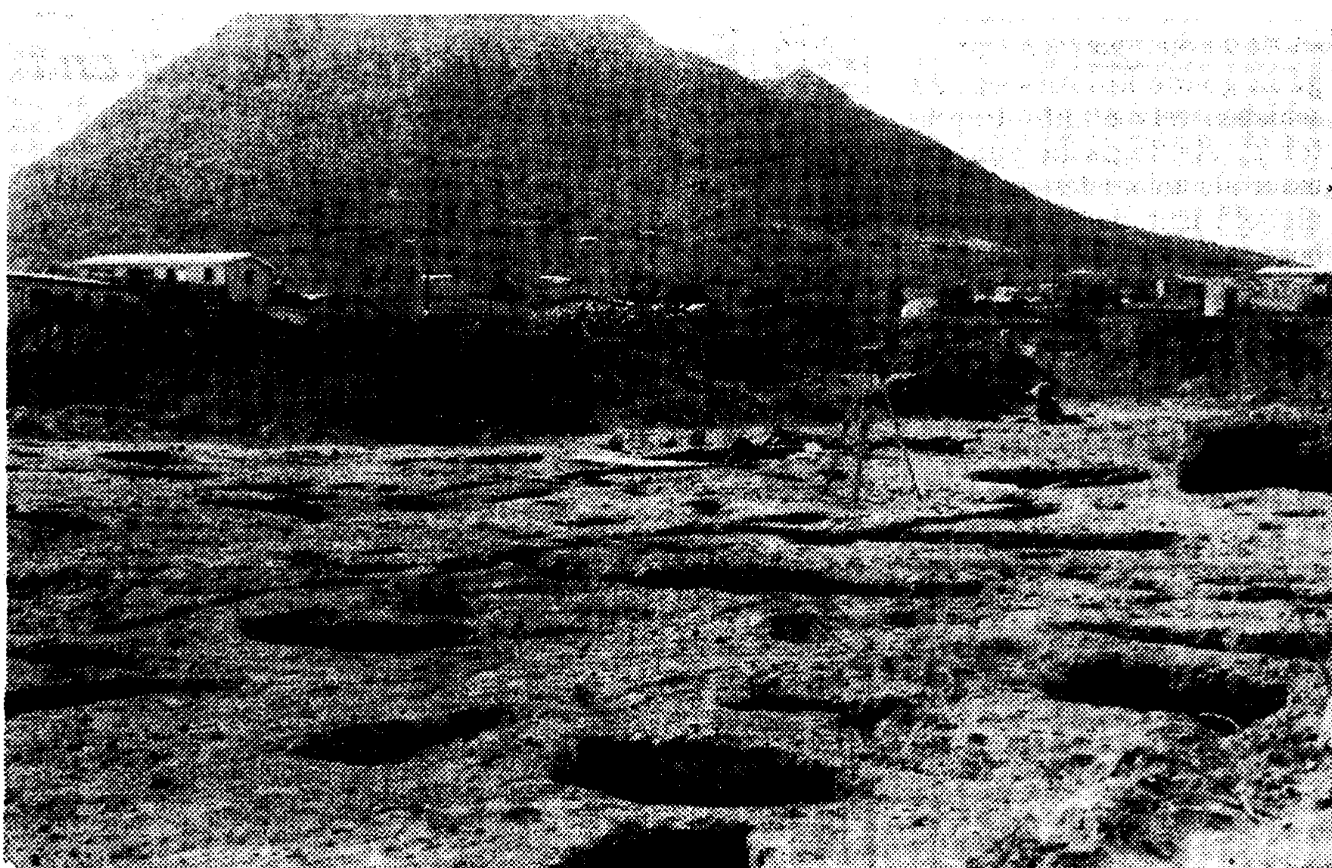
Het grote gemeenschapshuis op Statius was een vondst van de eerste orde. Het is een enorm huis, als daar alleen maar hangmatten hangen, kunnen er wel tweehonderd mensen in slapen. Soms worden dat soort huizen daar tegenwoordig nog voor gebruikt, dan slaapt iedereen bij elkaar uit een soort verdedigings- oogpunt. In andere gevallen wonen er zo'n zes, zeven families in en dan moeten we denken aan zo'n dertig tot vijftig man".

VERKLEURINGEN

Het huis is gevonden door een strikt Nederlandse archeologische methode te gebruiken. "We hebben eerst met de schop in de afvalhoop gegraven, zoals dat altijd gebeurt, want de vondsten die in de afvalhoop liggen, vind je aan de oppervlakte. We hebben de afvalhoop helemaal met de hand afgegraven en we zagen dat eronder de afvalhoop geen spoor van een huis te vinden was. Als je op de lichtkleurige ondergrond bent gekomen, moet je

...voorbeeld van een indiaans huis in Frans-Guyana. Zo ongeveer moet het kleine huis op Statia eruit gezien hebben...

Luchtfoto van de vindplaats. Links het vliegveld, rechts de 26 palen van het grote Indiaanse gemeenschapshuis, nu gemarkeerd door betonnen sokkels. Absoluut een unieke vondst in het Caraibisch gebied.

De gaten van de fundering van het grote gemeenschapshuis met een diepte variërend van 1.60 meter tot 3.75 meter

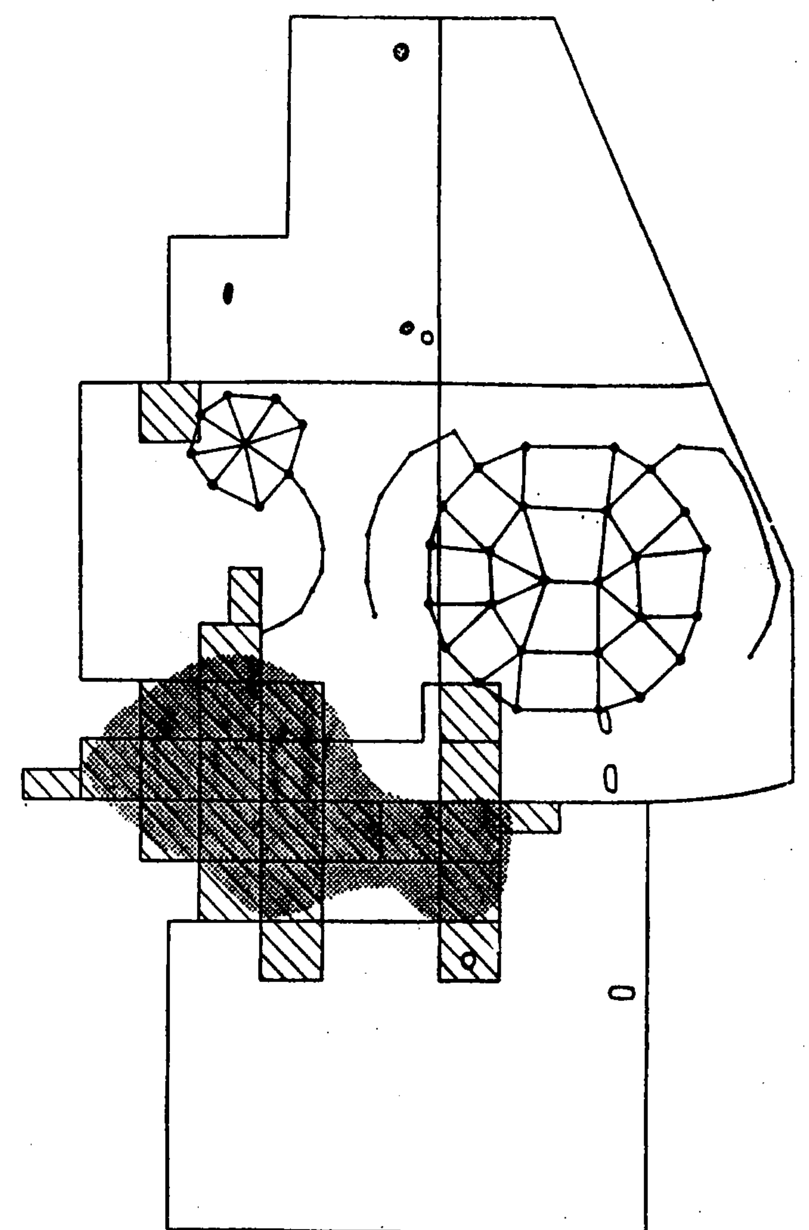

Fig. 4
GR-1 excavations 1984-87.

Zo werd het aardewerkdépot aangetroffen ten noorden van het grote huis.

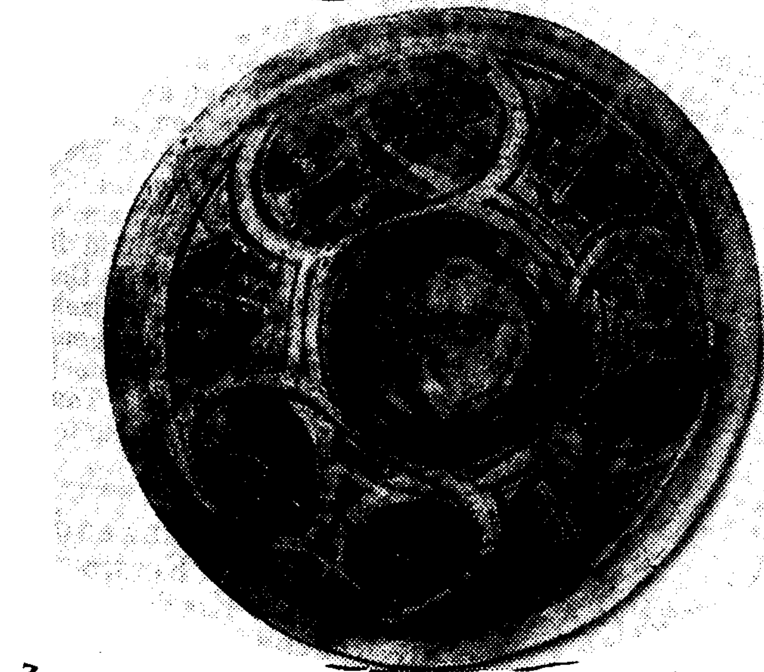
die namelijk goed bestuderen op donkere verkleuringen, want deze geven de plaats aan waar vroeger de palen hebben gestaan.

Toen we ze niet bij de afvalhoop vonden, hebben we een loader met een voortreffelijke bestuurder gehuurd en die heeft in een straal van vijftig meter ronde de afvalhoop de oppervlakte van de omgeving weggegraven en..... inderdaad, daar kwamen de zwarte verkleuringen tevoorschijn. We vinden er in totaal 712, we hebben ze allemaal afgegraven. Een deel bleek boomwortels te zijn en andere verkleuringen in de grond, maar voor een groot deel waren het putten die de indianen hebben gegraven".

Hoe is het verschil tussen een vroegere boomwortel en een paal te zien die de indianen erin hebben gezet?

"Dat zie je aan de vorm, de vulling van het gat, de kleur en de inhoud. Om bij de palen te blijven: het waren grote, houten palen die op een gegeven moment verrot zijn. Dan ontstaat er een holte. Daar is oppervlakte- materiaal ingekomen bij regenbuien en andere gebeurtenissen, misschien zelfs nog wel in de koloniale tijd toen daar werd geploegd. Je vindt dus indiaans afval- materiaal precies op de plaatsen waar die palen hebben gestaan en verder blijkt het zo te zijn, dat die huizen zijn uitgebrand, tenminste we vonden grote brokken houtskool als enig restant van de palen zelf".

Op de plattegrond wijst Versteeg de 26 palen aan van het grote gemeenschapshuis, die samen een kring vormden. "De minst diepe paal zat 1.60 meter in de grond en de diepste 3.75 meter. Als ik erin stond en naar boven keek, kon ik nog een kleine stukje lucht zien, een afschuwelijke nauwe kerker leek het. Ongelooflijk, dat indianen zo'n diep gat hebben gegraven.

Zo wisten de archeologen één van de potten te reconstrueren, nu te bezichtigen in het museum van St. Eustatius.

KINDEREN

We hebben ook onderzocht hoe ze dat moeten hebben gedaan. Met grote zwarte puntige stokken hebben ze de grond losgeslagen; dat gaat betrekkelijk goed met die vulkanische ondergrond, tuflagen en vulkanische steentjes, die je moet loskloppen en -rammen. Het is hard materiaal, onze schoppen kun je er krom en bot op slaan, maar het losse materiaal kun je vervolgens uit zo'n gat halen. Dit is hoogstwaarschijnlijk door indiaanse kinderen gebeurd, die aan touwen of op een andere manier naar beneden zijn gelaten. De gaten, die door de indianen waren gegraven, waren tenminste niet groot genoeg om een volwassene in te laten. En als een paal 3.75 meter de grond ingaat, helpt het ook niet om volwassenen aan hun benen naar beneden te houden, daar kunnen ze op een gegeven moment ook niet meer bij. De enige oplossing waren kinderen".

Als een paal zo diep de grond ingaat, hoe hoog steekt hij dan boven de grond uit?

Versteeg: "Waarschijn een meter of acht. Misschien hebben deze huizen ook nog een verdieping gehad, dat weten we nog niet zeker. We moeten eerst heel zorgvuldig alle parallellen vergelijken, die daarvoor zijn uit de historie en de hedendaagse tijd.

Die 26 palen zijn overigens niet het enige dat we gevonden hebben. Zowel aan de oost- als aan de westkant van dit grote gemeenschapshuis vonden we een windscherm, bestaande uit minder diepe paaltjes, waartussen weer gras of palmblad was gevlochten. Ze hebben als windscherm gediend, waarachter speciale activiteiten werden verricht, er werd waarschijnlijk gekookt, of aardewerk gemaakt. Voor het koken hebben we de aanwijzing dat ze vlak naast de afvalhoop liggen".

MYSTERIEUS SKELET

Er werden ook verschillende graven gevonden. "Aan de zuidkant van de afvalhoop lagen vijf volwassenen begraven, allemaal in verschillende houding. In een graf lagen twee individuen boven op elkaar in gestrekte houding met het gezicht naar boven, iets op de zij- kant gedraaid.

Merkwaardig is dat bij het bovenste individu van deze twee het skelet niet helemaal intact was, het bovenbeen en een deel van de bovenarm was weg. Het moet er uitgehaald zijn toen het vlees al helemaal was weggerot. Ook heel opvallend was, dat de mensen in het dubbelgraf oostwest liggen, terwijl de overige opgravingen noord-zuid zijn".

Moeten we aan een vorm van kannibalisme denken?

"Nee, dat geloof ik niet, we hebben allemaal geen knaagsporen gevonden op de botten. Het zal wel te maken hebben met de rituelen, die deze indianen verrichtten. We hebben daar wel wat vergelijkingen voor uit de meer recente tijd, maar die zijn toch wel zo verschillend dat daar niet precies uitspraken over te doen zijn. Ik wil wel een voorbeeld noemen: in de zestiende eeuw was het op de grote Antillen zo, dat onderdelen van het botmateriaal van hoofdmannen werden vermalen en dat de mensen uit het dorp, dat met een soort drank innamen om zo een stuk van de goede eigenschappen van deze hoofdman te krijgen. Of zoiets ook op Sint Eustatius is gebeurd? Het is niet uit te sluiten.

POT

"Uniek is wel dat wij voor het eerst zo'n grote oppervlakte hebben opgegraven dat we al deze fenomenen bij elkaar hebben kunnen aantreffen. We hebben bijvoorbeeld ook, wat wij archeologen "een depôt" noemen, aangetroffen, dat zijn met opzet begraven voorwerpen. In dat depôt hebben we twee keer vier van hun mooiste potten aangetroffen. Twee ervan kunt u al zien in het musuem van Sint Eustatius, twee andere worden momenteel nog in Nederland gerestaureerd, maar die zullen ook in het museum van Statius terecht komen. Naast het depôt lag het enige graf met een grafgift. Het was een kind, dat in gebogen houding was begraven met een pot boven het hoofd.

Op nog grotere afstand van dit depôt en deze begraving vonden we een prachtig gepolijste steen met een doorsnee van wel dertig centimeter, die helemaal op de zijkant gezet, in de richting stond van het kleine huis. Dit is ook ongetwijfeld een ritueel element. We weten daardoor wat de voorkant en wat de achterkant van het huis was, want de voorkant lag naar de rituele voorwerpen, aan de achterkant had je de afvalhoop".

UNIEK MOMENT

Helemaal aan het begin van het Golden Rock- project sprak ik Versteeg ook. Hij zei toen dat er haast geboden was met de opgraving, omdat de plaats zou verdwijnen door een verlenging van de startbaan. Gaat ze nu verdwijnen, omdat de landingsbaan wordt uitgebreid?

"Inmiddels zijn de plannen voor de uitbreiding van het vliegveld concreter dan ze toen waren. Er bestond toen een ernstige bedreiging voor dit archeologisch belangrijke terrein. We hebben door financiële en materiële hulp van allerlei instanties het hele terrein adequaat kunnen onderzoeken, voordat het vliegveld wordt uitgebreid. Door ons onderzoek is gebleken, dat we hier met een volstrekt unieke lokatie hebben te maken, van geweldig belang voor de Nederlandse Antillen en voor het hele Caribische gebied. Daarom zal nu worden geprobeerd het vliegveld iets te verleggen, waardoor dit terrein gespaard kan blijven. Een van de belangrijkste redenen daarvoor is dat het eilandsbestuur van Sint Eustatius heeft besloten om van deze vindplaats een uniek monument te maken, gewijd aan de oude indiaanse bewoners van het eiland. Van het grote gemeenschapshuis is de preciese plattegrond met korte betonnen sokkels weergegeven, die iedereen, die op Sint Eustatius aankomt, onmiddellijk naast het vliegveld kan bezoeken".

Verder herinnert het museum op Sint Eustatius aan het oude indiaanse dorp. Naast de twee potten, die er al staan, is daar ook het skelet van een 55-jarige man, en zijn er vele andere voorwerpen, tekeningen en foto's.

"Een prachtig plan, dat op korte termijn zal worden uitgevoerd, is dat er een complete reconstructie zal worden gemaakt, op schaal, van het indiaanse dorp zoals het is geweest. Die komt ook in het museum te staan".

Tussen de vele foto's op tafel vis ik er eentje uit van een merkwaardig gevormde steen. ik vraag Versteeg wat dit voorstelt. Hij begint te lachen: "Dat is een versteende menselijke drol. We noemen dat een coproliet, afgeleid van «copros»=mest en «liet»=steen. Voor de eerste keer bij een opgraving in het Caribisch gebied zijn er twee coprolieten gevonden.

We hadden hoop, dat we daar de restanten van parasieten of andere bijzonderheden in zouden vinden. Een van de twee hebben we kapot gemaakt om helemaal te onderzoeken onder een microscoop. Daar is helaas niets uitgekomen. De mooiste hebben we bewaard en die zal ook in het museum terecht komen".

Wist je dat

Een van de merkwaardige dingen, die Columbus was opgevallen tijdens zijn ontdekkingsreizen naar Amerika was het volgende. Op sommige eilanden van de Caribische archipel leefden indianenstammen, waar de vrouwen een eigen taal spraken, die de mannen niet verstonden. Het "geheim" daarvan werd later ontdekt. De Cariben-indianen hadden vanuit het vasteland een aantal eilanden veroverd, die bewoond werden door Arowakken-indianen. Zij doodden de mannelijke bevolking en trouwden de vrouwen ter plekke. Welnu: de jongens uit deze huwelijken leerden alleen de Caribische taal, de meisjes zowel het Caribisch als het Arowaks, zodat de vrouwen zich in een eigen taal onderling konden onderhouden.

..*.*.*.*.*.*.*.*

Bij volle maan organiseren de Papoea's aan de bovenloop van de Prurari-rivier (voormalig Nieuw-Guinea) een merkwaardig concert. Ze benutten daarbij ronde houten schijven, ongeveer 8cm dik en met een middellijn van 80 tot 120cm, glad gepolijst. Menada-Kukuku heten die. De 5 à 6 muzikanten drinken vooraf zoveel water als ze maar kunnen. Dan gaan ze in een kring zitten, trekken hun buik zover mogelijk in en drukken de houten schijf in hun maagholte. Dan sperren ze hun mond wagenwijd open en blijven zo roerloos en als verstard zitten. Een oude man gaat dan de kring rond en slaat zachtjes met een stenen hamer midden op de houten schijven, in een bepaald ritme. Er uit de opengesperde monden komen doffe, dreunende klanken, waarop de dorpsbewoners dansen.

..*.*.*.*.*

Een mannetjesvlinder kan een wijfje al op 4 kilometer afstand ruiken. Zijn reukorgaan zit in zijn sprieten en is zo fijngevoelig, dat het al op enkele molekulen geur reageert.

..*.*.*.*.*.*.*.*

Zoals bekend, kan een kameel dagenlange marsen maken door de woestijn, zonder te drinken. Hij draagt een voorraad vocht met zich mee, niet in de vorm van water, maar in de vorm van vet in zijn bult(en). Uit 100 gram vet haalt het dier 107 gram vocht. Het wordt er dus wel mager van.

..*.*.*.*.*.*.*.*

In Zuid-Amerika, Oost- en West-Indië groeien zogenaamde "zeepbomen". Ze worden tien meter hoog, met brede kroon en witachtige schors. De vruchten zijn roodgeel, en glanzen alsof ze gevernist zijn. Wanneer men het donkere vruchtvlees in water stukwrijft, ontstaat er een soort schuim, waarmee je uitstekend de was kunt doen, zoals de bewoners van die streken hebben ontdekt.
In Noord-Amerika heb je een soort roodhoutnaaldbomen, waarvan de schors onbrandbaar is. Slaat de bliksem in zo'n boom, dan brandt deze eventueel van binnen uit, maar de buitenkant blijft als een schoorsteen overeind staan.

In de brievenbus

Kumbai Tante Nel,
Mi nomber ta Chaldinette Wanga. Mier kier a puntra tante Nel ku tin un luga pa mi kuenta den e korant di Pasku. Mi tin dies aña i mi ta den 5e klas. Danki.
Ayo tante Nel.

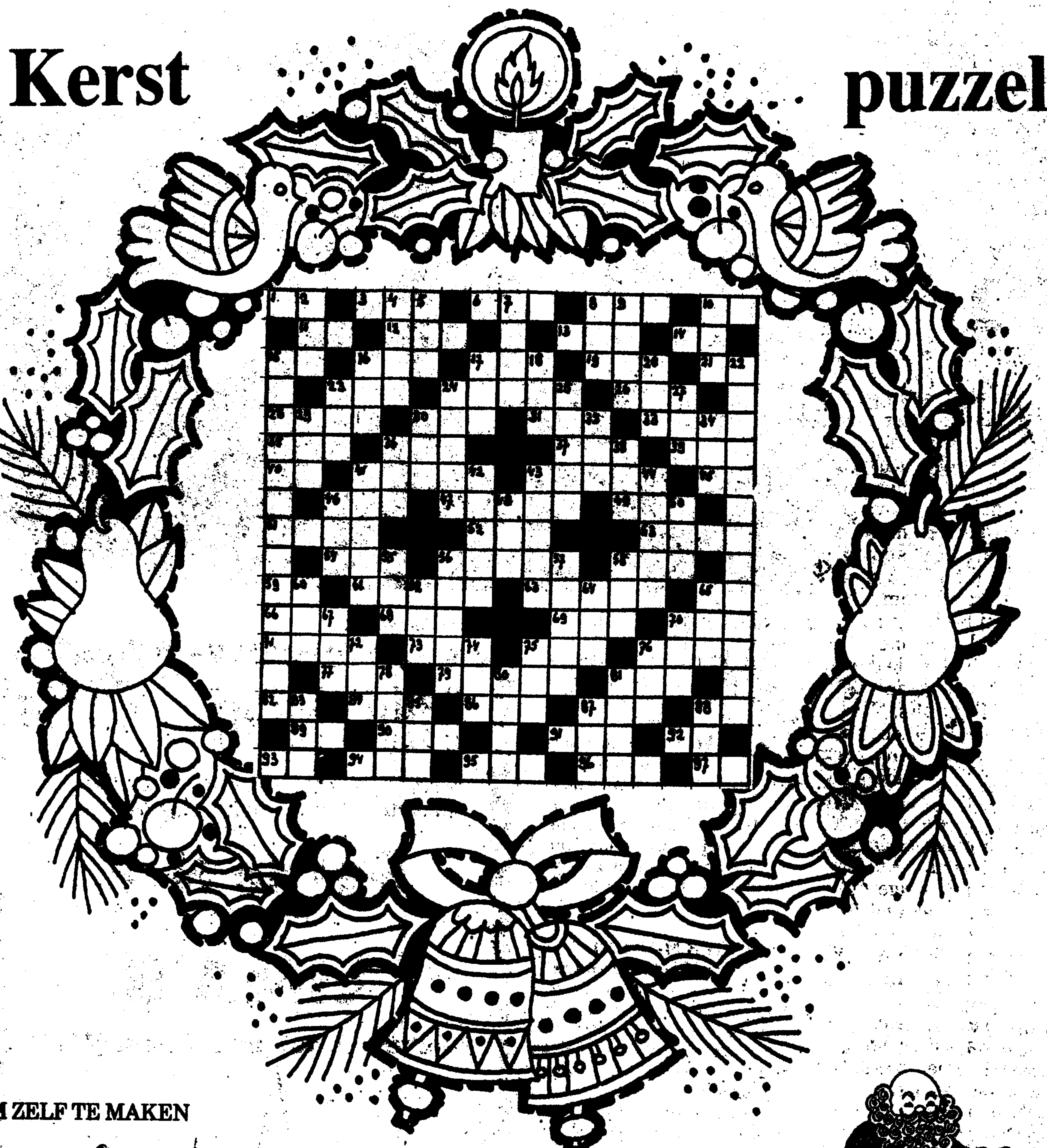
Chaldinette Wanga

Dit briefje heb ik verigjaar al gekregen. Jammer dat ik het te laat kreeg, zodat het verhaaltje niet meer in de kerstkrant geplaatst kon worden. Maar ik heb het goed bewaard, want ik vond het een heel mooi verhaal.
Chaldinette sta bo kuenta perfin. Sigur sigur bo ta den 6e klas awor, no?
Mi tin gana di puntra bo pa skirbi mas kuenta pa nos, pero lo bo ta hopi druk ku schoolonderzoeknan. Exito Chaldinette.
Un kordial saludo di
Tante Nel

Kerst puzzel

HORIZONTAAL
1. Mij. 3. Deel van een boom. 6. Eerste persoon enkelvoud van willen. 8. Zeedier. 10. Reeds. 11. Deel van een mast. 12. Niet wijs. 13. Plechtige belofte. 14. Daar. 15. Kilogram. 16. Deel van een schip. 17. Plaaggeest. 19. Telwoord. 21. Knock out. 23. Duw. 24. Sieraad. 26. Lidwoord. 28. Inwoner van Noorwegen. 30. Hoge berg. 31. Plant. 33. Meubelstuk. 35. Speelgoed. 36. Soort papegaai. 37. Kledingstuk. 39. Afkorting van Rio de Janeiro. 40. Okay. 41. Plaats in West Afrika. 43 Eerste persoon enkelvoud van tekenen. 45. Muzieknoot. 46. Oorhanger. 47. Teer, zacht en lief. 49. Seconde. 51. Zie je bij brand. 52. Hoofd van een dier. 53. Meisjesnaam. 54. Krijg je op school. 56. Vent. 58. Opstoot. 59. Centimeter. 61. Edel. 63.... en dood. 65. Rooms Katholiek. 66. Lidwoord. 68. Teer, zwarte kleverige stof. 69. Jas en broek. 70. Op welke manier? 71. Klein beestje, dat je vaak bij honden vindt. 73. Van de. 75. Naaldboom. 76. Gedeelte. 77. Pluk haar. 79. Deel van een vinger. 81. Koud. 82. Muzieknoot. 84. Gebruik je voor je haar. 86. Deel van een boom. 87. Geluid van een koe. 88. Eerste persoon enkelvoud. 89. Derde persoon enkelvoud van zijn. 90. Deel van een huis. 91. Rund. 92. Lidwoord. 93. Overblijfsel van vuur. 94. Kledingstuk. 95. Niet rijk. 96. Sneeuwschoen. 97. Deel van de mast.

VERTIKAAL
2. Zeer. 4. Bloedvat. 5. Een man die kookt. 7. Jongensnaam. 8. Beesten. 9. Gedachte. 10. Woonboot. 15. Soort rechter. 16. Verdord. 17. Vruchtennat. 18. Teken om te stoppen. 20. Hals. 22. Gesloten. 23. Een pluk gras. 24. Prent. 25. Iemand die loopt. 27. Paljas. 29. Tevens. 30. Woonboot. 32. Kledingstuk. 34. Manier (Eng.). 36. Paling. 38. Kerrig. 41. Beddegoed. 42. Ondeugende jongen. 43. Deel van de borst. 44. Zonen van je oom. 46. Rond. 48. Droog. 50. Oorlel. 55. Water met zeep. 56. Verleden tijd (meervoud) van kijken. 57. Bestek. 58. Latwerk om iets op te plaatsen. 60. Mede. 62. Meubelstuk. 64. Voorzetsel. 65. Gard. 67. Seconde. 70. Plaats van eeuwige straf. 72. Iemand die kookt. 74. Knaagdier. 75. Deel van een schip. 78. Aanwijzend voornaamwoord. 79. Geschenk. 80. Goed gekookt. 81. Snoepgoed. 83. Verlangen. 85. Tam. 87. Woud. 88. Bewoner van Ierland.

ZIE VOOR oplossing en de winnaar van de Kerstpuzzel de eerste Kinderkrant van volgend jaar. Stuur je oplossing vóór 10 januari 1988 naar de Amigoe (Scherpenheuvel z/n Curaçao, P.O.Box 577; Aruba - Nassaustraat 100; Bonaire - heer Linkels, P.O.Box 12, Bonaire) en zet op de envelope: KINDER KERSTPUZZEL.

De winnaar ontvangt een waardebon van f.25,- van Augustinus Boekhandel.

OM ZELF TE MAKEN

Met Kerstmis eten we niet alleen lekkerder dan anders, maar ook "deftiger". Misschien komt er familie op bezoek. Het mooiste tafellaken wordt op tafel gelegd. En wat denk je van een diner met kaarslicht? Met kleine kerstboompjes, waarop het menu of de namen van alle personen staan geschreven? Zo maak je ze: Teken op een dun vel karton of stevig papier een kerstboompje (ongeveer 15 cm. hoog) volgens voorbeeld 1. Neem hiervoor groen kartoen, dan lijkt het net echt. Maar goud- of zilverkleurige boompjes zijn natuurlijk ook heel mooi.

Teken van dit eerste boompje nog twee dezelfde boompjes na en vouw deze twee door midden volgens voorbeeld 2.

Bestrijk de linker achterkant van een ervan met lijm en druk dit tegen de linker voorkant van het eerste boompje. Bestrijk de linker achterkant van het andere boompje met lijm en druk dit tegen de rechter achterkant van het eerste boompje (voorbeeld 3). Zo blijft het boompje stevig staan. Voor elk boompje, dat je wilt maken, heb je dus drie dezelfde tekeningen nodig.

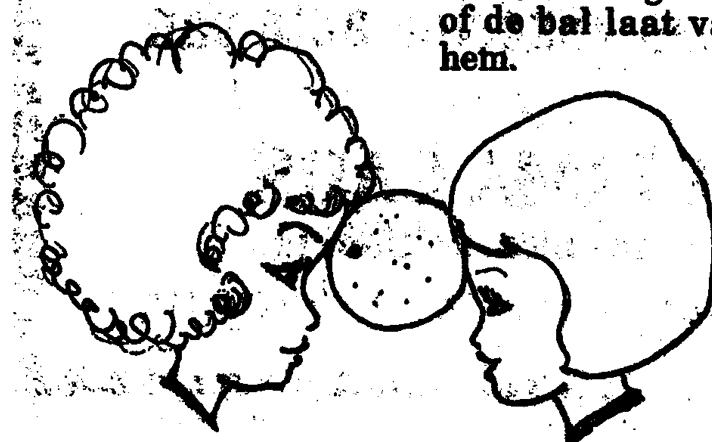
Soep

WANNEER DE MENS de eerste soep gemaakt is, weten we niet. Tussen 9.000 en 10.000 jaar geleden werd er in Noord-Afrika graan gekookt in primitieve potten. De eerste soep? In het oudst bekende kookboek, een Chinees kookboek, dat 4700 jaar geleden geschreven werd, staan al een paar soepen. Een van die soepen werd van duiveëieren gemaakt en heette «Gouden Maan boven een Zilveren Zee».
Bij de eerste Olympische Spelen, een paar duizend jaar geleden in Griekenland, bracht elke deelnemer een offerdier (geit of kalf) mee voor Zeus, een Griekse god. Het vlees werd in enorme ketels gekookt en de atleten dronken de soep ervan om kracht op te doen.
Tegenwoordig eet men nog steeds soep. In alle landen van de wereld. Omdat soep niet alleen gezond en voedzaam is (kalk, ijzer, vitamine B en C enz.), maar om nog een heleboel redenen meer. We eten soep om slank te blijven. In Japan gelooft men, dat zeewiersoep geneest. In Zuid-Europa en Noord-Afrika zegt men dat knoflooksoep goed is tegen allerlei ziekten. In Amerika zegt men dat van kippesoep. En in Korea is men ervan overtuigd, dat slangesoep je langer doet leven.
Het Nationale Instituut voor Kanker-onderzoek in Tokio, Japan, is er na jarenlange onderzoeken zelfs van overtuigd, dat het gevaar van maagkanker wordt verminderd door het eten van misosoep.
Eet dus maar eens een extra bordje soep, maar ook met de feestdagen. Het is heel wat gezonder dan alle bolo's, oliebollen en zelfs ham.

Spelletjes in de tuin

WE HEBBEN NU lang genoeg rustig op een stoel gezeten en met het bezoek gepraat. We trekken nu fijn onze oude kleren weer aan en gaan een paar "wilde" spelletjes doen.
We beginnen met de SINAASAPPELRACE. Twee kinderen (grote mensen mogen ook mee doen!) rennen samen van de keukendeur naar de mispelboom (je mag natuurlijk ook twee lijnen op een bepaalde afstand op de grond trekken) met een sinaasappel tussen hun voorhoofden geklemd. Wie het verst komt, heeft gewonnen.
Mensen met een rok aan, kunnen niet zo goed mee doen met het spelletje TIKKERTJE MET DE BAL. Iedereen, ook degenen die hem is, houdt namelijk een bal tussen de knieën. Wie getikt wordt, of de bal laat vallen, is hem.

Pasku Kontentu

Korinchi tabata un mucha di sinku aña. E tabata tin koló bruin, wowo pretu, kabei pretu i e tabata un leuk mucha.
Korinchi no tabata tin tata, e no tabata tin ruman. Korinchi su mama tabata yama Iris. Un dia su mama a bira malu. Dos siman promé ku pasku Korinchi su mama a bai hospital. Korinchi a bai keda serka su wela.
Korinchi su wela tabata stima Korinchi mashá i Korinchi tambe tabata stima su wela hopi. Tòg Korinchi tabata sinti falta di su mama.
Tempu a pasa, a bira bispu di pasku. Anochi ora Korinchi tabata riba su kama e no por a pega soño lihé, lágrima tabata basha for di su wowo. E tabata tin asina tantu gana di mira su mama. Porfin Korinchi a pega soño. Ela soña ku su mama. Ela soña ku ela bai serka su mama; ela soña ku e ku su mama a bai den avion i ku nan a bai Miami i hopi kos mas.
Ora Korinchi a lanta pasku mainta, tristu ela kuminsa prepará pa bai misa. Ela bisti su shimis hel blanku, su sapatu blanku, streki hel i su meña hel ku strepi blanku. Den esei ela tende pitamentu na porta. Korinchi a pensa: "Ta ken por ta"? Ela saka su kabes i Korinchi no por a kere su bista. Ta ken ela mira sinta den auto?
Ta su mama. Korinchi a kore bai serka su mama, ela brasa su mama, su mama. Ata wela tambe a bini pafó. I asina wela, mama ku Korinchi a bai misa huntu. Nan a pasa henter dia kontentu den kompania di otro. Pa Korinchi esei tabata un pasku kontentu, un pasku pa no lubidá nunka mas!

Chaldinette Wanga
Fatima College
Klas 5A

Kerstboom

Karolus Kerstboom [illegible] al heel lang in de [illegible] van meneer Manus. [illegible] naast het huis en lek[illegible] in de schaduw, want [illegible]stbomen houden niet [illegible] zoveel zon. Meneer [illegible] had hem gekocht, [illegible] hij nog een heel klein

[illegible]stboompje was. Met [illegible] en al, anders had [illegible] natuurlijk niet zo groot [illegible] worden. Nu kwam [illegible] bijna tot aan het [illegible], kleintjes worden [illegible]. Zo is het met jullie [illegible] is het ook met ker[illegible].

[illegible] jaar tegen Kerstmis [illegible] meneer Manus gek[illegible] lampjes in de boom. [illegible] genóót Karolus, want [illegible] was best een beetje [illegible]. Dat kan ik jullie [illegible] wel vertellen. Hij [illegible] en pronkte en [illegible] elke keer weer een [illegible], als hij de bezoekers [illegible] zeggen hoe mooi hij [illegible] was. En hij wist [illegible], wanneer het tegen [illegible]mis liep. "Het wordt [illegible] minder warm", zei hij [illegible] tegen Fifi Flam[illegible], die naast hem [illegible]. "Jij bent [illegible] kwijt en het heeft [illegible] flink geregend. Ha, [illegible] weer gauw lampjes[illegible]" "Ahan", ruiste de [illegible]boyant dan. "Ja hebt [illegible]. De vogeltjes [illegible] weer al [illegible]. Kijk [illegible] die kleine tak

van mij is al bijna klaar". En elke keer, als meneer Manus het huis uitkwam, keek Karolus Kerstboom vol verwachting of hij de [illegible] met lampjes bij zich had.

Maar meneer Manus kwam met van alles de deur uit, behalve lampjes. Met een emmer water, met een vuilniszak, met de was, die opgehangen moest worden of met een kleed, dat geklopt werd. En op een dag zelfs met een grote koffer. "Wat is dat nu voor een ding?", vroeg Karolus Kerstboom verbaasd. Hij had nog nooit meegemaakt dat meneer Manus met vakantie ging, dus hij wist helemaal niet wat een koffer was. "Wel, heel lang geleden heb ik er meneer Manus een keer mee gezien", vertelde Fifi Flamboyant. Hij stapte er toen mee in de auto en kwam een heleboel dagen niet meer terug. Alala, dat was een droevige tijd, want er was niemand om me extra water te geven. En dat jaar regende het nog minder dan anders. Pietje Fransebloem is er bijna dood aan gegaan."

"Maar wat zit er dan in dat ding?", vroeg Karolus Kerstboom nieuwsgierig. "Ik weet het niet", zuchtte de Flamboyant. "Toen meneer Manus terugkwam, had hij hem weer bij zich en tot vandaag heb ik hem nooit meer gezien, gelukkig. Oh, waar is meneer Manus nu zo gauw gebleven?" De twee bomen waren zo druk aan het praten geweest, dat ze niet meer op meneer Manus gelet hadden. [illegible]

tapt", riep een suikerdiefje. "Met het ding?", vroeg Fifi Flamboyant. "Ja, met het ding", knikte het vogeltje. "Hoe moet dat nu?", zuchtte Karolus Kerstboom angstig. "Het is al kersttijd. Hij moet de lampjes ophangen".

Maar de eerste dag ging

voorbij en de tweede en meneer Manus kwam niet terug. En de derde dag hingen de overburen lampjes in de boom voor hun huis. "Het is niet eens een kerstboom", sputterde Karolus Kerstboom verontwaardigd. "Je moet het je niet zo aantrekken", probeerde Fifi Flamboyant hem te troosten. "Kijk nou eens, je naalden vallen ervan uit". "Ik kan het niet helpen", ritselde Karolus en zag er elke dag een beetje verlepter uit. [illegible]

Manus hem geen water geeft", kwetterden de suikerdiefjes. Maar Fifi Flamboyant wist wel beter. "Het regent toch elke nacht", zei hij. "Nee, het komt van verdriet, omdat hij dit jaar geen echte kerstboom mag zijn". "Konden we hem maar helpen",

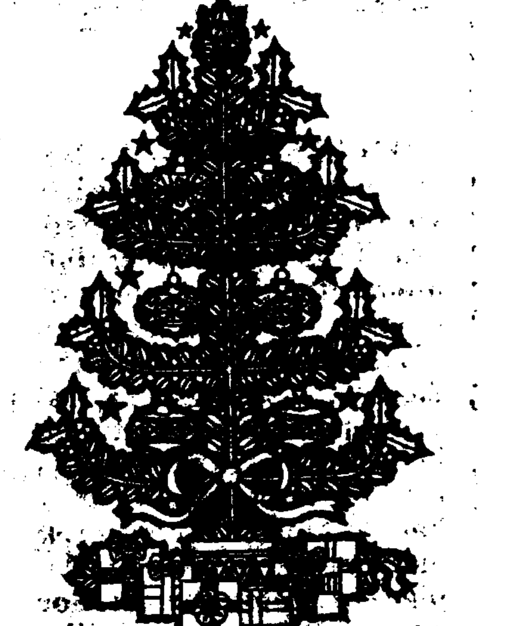
zei een suikerdiefje. Maar niemand wist hoe. En bovendien hadden de suikerdiefjes het reuze druk, want ze moesten een nestje bouwen.

"Misschien helpt het als jullie je nestjes in Karolus de kerstboom bouwen", bedacht Fifi Flamboyant. "Dan heeft hij wat afleiding als de eitjes uitkomen". En dat vonden de suikerdiefjes een goed idee. "Wij maken er een op deze tak", riepen [illegible]. "En wij in dit hoekje", schetterden Pedro en Shasta. "Moet je zien wat ik gevonden heb", schreeuwde Toonchi en begon zijn nestje te bouwen met een pluk engelenhaar. "Oh wat mooi!" vonden alle andere suikerdiefjes. "Waar heb je dat gevonden, Toonchi?" "Daar bij de buren, vlak voor het raam", wees Toonchi trots. "Er is nog veel meer hoor!"

Woepf! De hele zwerm vloog naar het buurhuis, waar een grote kerstboom voor het raam stond. Vol engelenhaar en slingers, dat niemand de vogels in de gaten had. En die vlogen af en aan met takjes, pluisjes, stukjes mob en een heleboel engelenhaar. Een paar suikerdiefjes hadden zelfs een slinger te pakken gekregen. Ze duwden en trokken net zo lang tot hij helemaal in hun nestje gevlochten was.

"Oh, kijk nu toch eens", riep Fifi Flamboyant verrukt. "Het lijkt wel of je vol ballen hangt, Karolus. Net als die eerste keer, toen je nog klein was en in het huis van meneer Manus stond." Hij had gelijk. De nestjes van de suikerdiefjes leken wel witte en zilveren kerstballen door het engelenhaar en de slingers, die erin gevlochten waren. En elke keer als er een paar andere suikerdiefjes langs kwamen, besloten die ook zo'n mooi nestje te maken. Het was een gedrang en een gekwetter van jewelste.

Je had Karolus Kerstboom moeten zien toen alle vogels hun nestje af hadden en rustig op de eitjes zaten te broeden! Alle vogels uit de buurt streken op zijn takken neer om de mooie zilveren en witte bollen eens van dichtbij te bekijken. Er zaten al gauw hele rijen

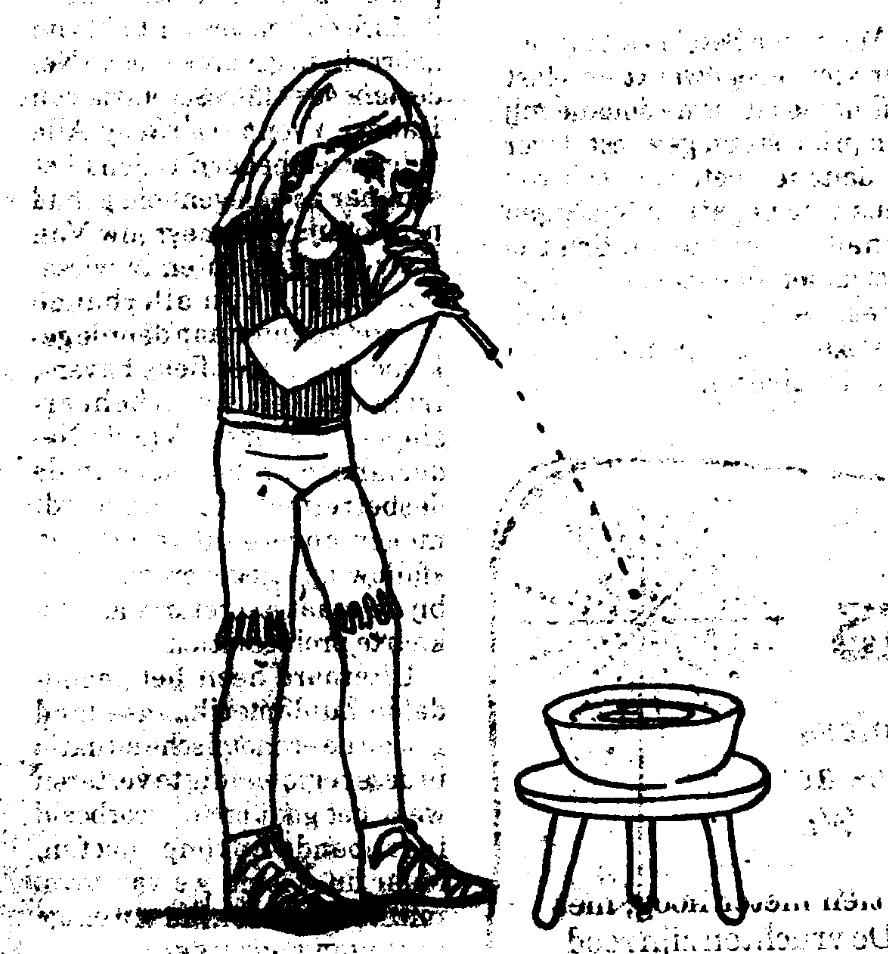
troepialen, alablanca's, totolica's, parkietjes en kolibrietjes. En alle mensen die langs kwamen bleven vol bewondering staan. "Ai, wat mooi!", klonk het steeds maar weer. "Die rijen vogels lijken wel zwevende slingers", zuchtte een klein meisje verrukt.

Maar opeens klonk er een boze stem: "Hé, gaan jullie eens allemaal opzij! Wat is hier aan de hand? Staat mijn huis soms in brand?" Het was Shon Manus, die eindelijk toch nog thuis was gekomen. Maar toen hij Karolus Kerstboom zag bleef hij met open mond staan staren. "Hesus!", bromde hij. "Zo'n mooie kerstboom heb ik nog nooit gehad. En ik was nog wel thuis gekomen om de kerstlampjes erin te hangen."

"Nee, nee!", ruisten Fifi Flamboyant en Karolus Kerstboom verschrikt. Ze vonden de zilveren vogelnestjes veel mooier. Gelukkig vond Shon Manus dat zelf ook. In plaats van kerstlampjes in de kerstboom hing hij kleine bakjes met suiker in [illegible] kon[illegible] tijdens het broeden hun buikjes aan vol eten. En de bomen kregen [illegible] water uit de tuinslang. Karolus Kerstboom straalde. En Fifi Flamboyant niet minder. Want als alle takken vol [illegible] vogels zaten, [illegible] [illegible] het leukst.

Denkspelletje

LEG ZES [illegible] (of knopen) neer, zoals dat op de tekening is gedaan. Een rij van drie en een rij van vier dus. Verleg nu één munt en [illegible] rijtjes van drie. [illegible] voor de oplossing onderaan de pagina.

Een leuk spelletje voor de feestdagen. Ieder kind krijgt een limonade-rietje en tien afbrandende lucifers. Probeer nu met het rietje de lucifers in een bakje te schieten. (Zie tekening).

Degene, die de meeste lucifers in het bakje heeft geschoten heeft gewonnen.

Het is Kerstmis of Nieuwjaar en er zijn een heleboel kinderen op bezoek. Of misschien zijn jullie thuis met veel broertjes en zusjes. Dan heb ik hier een leuk spelletje voor jullie:

Een van de kinderen gaat de kamer uit. En de anderen gaan nu samen bespreken, voor wie ze een koffer [illegible]. Dit kan bijvoorbeeld zijn voor een grootvader, een vader of moeder, een oudere zus of jonger broertje.

Ieder kind schrijft nu op een stukje papier iets wat in de koffer moet. Laten we bijvoorbeeld de koffer voor de grootvader gaan pakken. [illegible] een: ik pak [illegible] schrijft "pijp" [illegible] [illegible] kind [illegible] heeft, gaan alle stukjes papier in een bak

[illegible] het weggestuurde kind [illegible] weer binnen komen. [illegible] kind mag [illegible] [illegible] de papiertjes [illegible] [illegible]

gepakt. Het kind dat het laagste aantal briefjes nodig heeft gehad om goed te raden heeft gewonnen.

Brand!

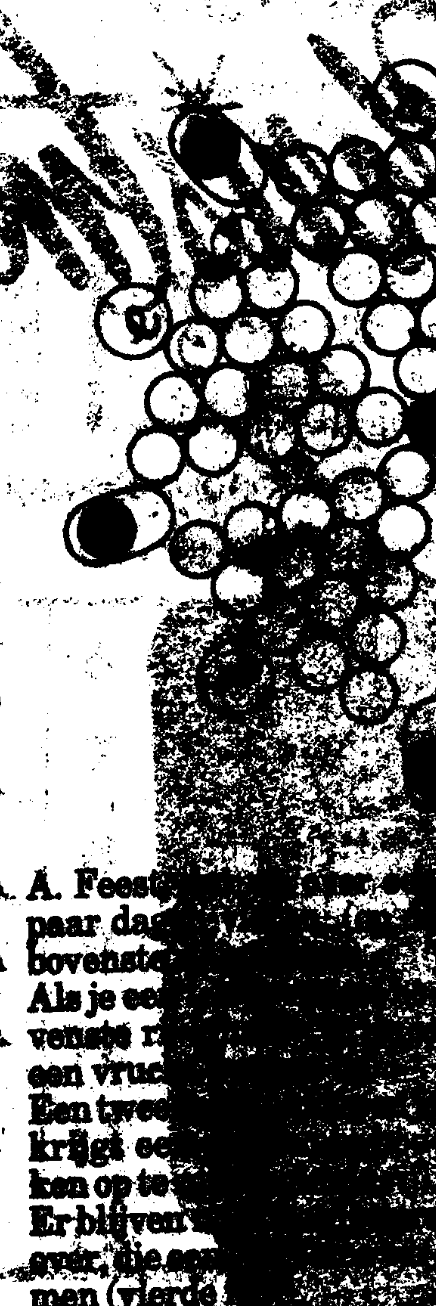
DE KERSTTIJD IS eigenlijk een heel gevaarlijke tijd met al die brandende kaarsjes en veel barbecues. Daarom ga ik jullie nu vertellen, wat je het best kunt doen, als er brand uitbreekt. Brand voorkómen is natuurlijk het allerbeste. Steek daarom nooit je kleine zusje of broertje een lucifer aansteken. Misschien is de beste manier het je ouders te laten doen, als er kaarsjes aan te steken zijn. En zeker, als de barbecue aangestoken moet worden. Ai, dat weet je allemaal al, he? En je weet ook vast wel, dat je, als je bijvoorbeeld je hand brandt, die onder stromend water moet houden. Maar wat [illegible], als het huis [illegible]

1. [illegible] rennen. Niet onder [illegible] of in een kast kruipen, en schreeuwen: Brand! Brand! Voor [illegible] in de [illegible]

2. Kruip [illegible] rook. Houd je [illegible] en je handen voor je [illegible] te voelen, [illegible] [illegible]

3. Als je kleren al vlam gevat hebben, zet het dan niet op een lopen, want [illegible] [illegible]

4. Het [illegible] kunnen al [illegible] eens een paar keer te oefenen. Wel zonder het huis echt in brand te steken, hoor!

puzzeltje

1	8
4	3
9	5

WISSEL TWEE [illegible] in het vierkant zo, [illegible] als je [illegible] [illegible] (van links naar [illegible]), vertikaal (van [illegible] naar beneden) en [illegible] (schuin van [illegible] naar beneden).

Puzzeltje

[illegible] van naar beneden [illegible] naam van het [illegible] de puzzel ge[illegible] [illegible] (links naar rechts) [illegible] in van het [illegible] staat.

A. Feest[illegible]

[illegible]

C.
1. Soort voedsel
2. kleur
3. droog
4. muzieknoot
5. klinker

D.
1. maakt men van room
2. [illegible]
3. [illegible] van Zwarte Piet
4. muzieknoot
5. klinker

E.
1. Vind je in een enveloppe
2. trots
3. man uit Ierland
4. afkorting van ingenieur
5. klinker.

Rekenpuzzeltje

DE LETTER "A" in dit [illegible] is steeds hetzelfde cijfer. Zoek nu [illegible] het is!

OPLOSSING Tovervierkant

OPLOSSING [illegible]

OPLOSSING [illegible]

Handelscommissaris Hans Tigelaar:

"Organiseren van belangrijke evenementen op Curaçao zeer goed mogelijk"

WILLEMSTAD — Nederlands handelscommissaris voor het Caribisch gebied, drs. Hans Tigelaar, verblijft momenteel in het moederland, om op het Haagse ministerie van Economische Zaken het onlangs op Curaçao gehouden internationale havenseminar te evalueren. Kort voor zijn vertrek had de Amigoe een gesprek met Tigelaar over de voorlopige resultaten van dit voor ons eiland zo belangrijke congres.

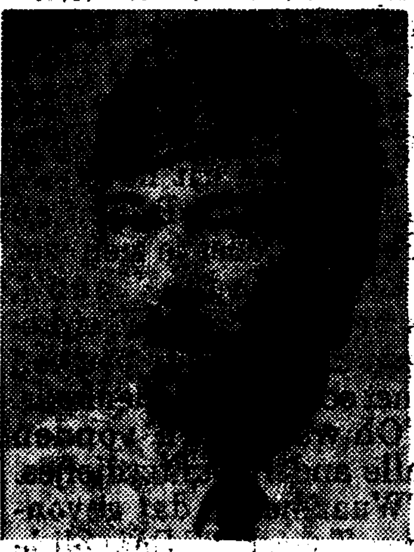
"Voor de aanvang van het eind oktober gehouden havenseminar", resumeert drs. Hans Tigelaar, "hadden we een paar vooropgezette doelstellingen in ons hoofd. Ten eerste het leggen van contact tussen het Nederlandse bedrijfsleven en Zuidamerikaanse «decision-makers». Ten tweede kreeg het Curaçaose bedrijfsleven, met name Curaçao Ports Authority, Curaçao Dry Dock en de Anthony Veder groep, de kans zich uitgebreid te profileren, terwijl ook Setel en Landsradio acte de présence gaven.

Ik denk overigens dat deze Curaçaose deelnemers bijzonder tevreden zijn geweest over de algemene loop van het seminar. Men was in staat op een gemakkelijke wijze contacten te leggen omdat men alle belangrijke functionarissen hier verzameld kreeg.

DOUANE

Een derde punt wat wij eerst niet voorzien hadden, is dat er goede contacten zijn ontstaan tussen de Zuidamerikanen onderling. Het seminar gaf blijkbaar een unieke kans voor hen om informatie over hun havens uit te wisselen. Gezien mijn ervaringen met dit congres", benadrukt de handels- commissaris, "moet ik ronduit stellen dat het organiseren van zo'n belangrijk evenement op Curaçao zeer goed mogelijk is. Ik heb op allerlei manieren van diverse instanties en persmedia medewerking aangeboden gekregen. Er wordt wel eens geklaagd op het eiland, dat alles te lang duurt of dat er met de mensen niet te werken valt, maar ik heb alleen maar lof.

Met name Setel heeft bijzonder vlot meegewerkt en «last but not least» is de douane mij een grote steun geweest. Over de douane heeft men ook wel eens wat negatiefs te zeggen gehad, maar mijn indruk is niet anders dan zeer positief geweest. Alles is zeer flexibel, zeer soepel verlopen. Dus geen enkel probleem.

Drs. Hans Tigelaar

Momenteel ga ik naar Nederland om de gang van zaken rond het havenseminar te evalueren. In wezen komen hierbij twee zaken aan de orde, namelijk de evaluatie van het seminar «an sich» en de uitwerking van een aantal concrete actiepunten die door de Zuidamerikaanse delegaties ter tafel zijn gebracht in gesprek met de Nederlandse staatssecretaris van Handel, Yvonne van Rooy. Alle delegaties hebben tijdens het seminar de gelegenheid gehad persoonlijk met mevrouw Van Rooy van gedachten te wisselen. Hierbij zijn allerhande concrete punten aan de orde gekomen over specifieke haven-, irrigatie- en waterbeheersings- problemen. Via de Nederlandse ambassades in de desbetreffende landen wordt nu een andere uitwerking en «follow up» gegeven aan deze bij de staatssecretaris aangekaarte problematiek.

Uiteraard heeft het gemiddelde Zuidamerikaanse land gezien de economische situatie in deze regio weinig te verteren waar het gaat om bijvoorbeeld ingrijpende havenprojecten. Maar dit wisten we van tevoren. Vandaar dat wij enige vertegenwoordigers van de Wereldbank en de Inter American Development Bank uitgenodigd hadden om het seminar bij te wonen. Die stonden weliswaar niet meteen met de vette geldbuidel te rammelen, maar gebeurt er iets dan heb je hen in ieder geval broodnodig.

Daarnaast zijn havenprojecten gewoonlijk ingrijpende zaken met een lange looptijd. Het is geen noodzaak om binnen veertien dagen van Brazilië twintig miljoen dollar te krijgen voor een bepaald project. Je moet echter wel in de toekomst kijken. Vandaar dat op het afgelopen seminar een eerste contact tussen potentiële afnemers, potentiële leveranciers en internationale financiers tot stand kon komen.

KANTTEKENING

Toch nog een kleine kanttekening over het organiseren van congressen of seminars op Curaçao. Ik zei: "Niets dan lof voor de zeer goede samenwerking. Er zijn echter wat «missing links». Zo zijn er op het eiland bijvoorbeeld geen simultaan- vertaal- installaties te krijgen. Die hebben we in moeten vliegen. Toch zou dit soort apparatuur permanent op Curaçao moeten zijn, wil je er hier werkelijk een seminar- en congrescentrum van maken. Je moet daarnaast een complete ploeg simultaan- tolken klaar hebben staan.

Het Internationaal Trade Center Curaçao is op het seminar niet ter sprake gekomen. Uiteraard hadden wij hen een uitnodiging gestuurd, maar zoals ik het heb kunnen zien, heeft het ITC niet daadwerkelijk aan de vele vergaderingen en besprekingen deelgenomen. Laat ik zeggen, dat ik dat wel vreemd vind... Vertegenwoordigers van het ... gaan immers wel op re... het buitenland om contacten te leggen. Nu hier ... gati... je a... Zoiets vind ik dus vreemd..."

GEWELD

Uitingsvorm op vele manieren mogelijk

DE LAATSTE tijd is de discussie over "het geweld, met name in de scholen toegenomen. Het R.K. Schoolbestuur heeft tegen het geweld stelling genomen in een brief die voor de ouders en de leerlingen bedoeld was. Terecht eiste allerlei zaken die plaatsvonden op een aantal scholen deze maatregelen. In de brief worden naast een aantal maatregelen een aantal tips gegeven om tot een vermindering c.q. een indamming van het geweld te komen. Het R.K. Schoolbestuur is (gelukkig) bezig om het geweld in te dammen maar het feit dat zij zich tot de ouders en de leerlingen richt toont overduidelijk aan dat ze niet meer kan doen dan indammen, de oorzaken en de daadwerkelijke bestrijding ligt niet binnen haar bereik.

ONTSTAAN

Geweld is een menselijk gegeven. Het hoort bij de mens, net zoals het eten en drinken. De oorzaak hiervan moet men zoeken in het feit dat de mens een sociaal wezen is, dat wil zeggen dat de mens opgevoed wordt door soortgenoten en hiervan waarden en normen overneemt. Als kind groei je op tussen mensen, tijdens deze perioden kom je regelmatig in aanraking met volwassenen. Deze volwassenen proberen hun waarden en normen aan jou over te dragen. Op zich een heel begrijpelijk en logisch proces maar het legt tevens de kiem van het geweld. Een van de consequenties van hetgeen hierboven staat is het feit dat ik dezelfde waarden en normen nastreef als diegene die mij hierin heeft onderwezen. Dit geldt ook voor die dingen die ik belangrijk acht om te bereiken.

Dit plaatst mij meteen in een concurrentie- positie met mijn medemens, met name als hetgeen ik wil bereiken niet overvloedig voor handen is. *(Hiermee bedoelen we ook zaken als macht, eer en erkenning). Is er een overvloed in hetgeen begerenswaardig is dan zullen zich niet over het algemeen geen problemen over voordoen. Echter, eigenlijk vanaf het begin der mensheid is de situatie zo dat dit niet het geval is. Daar beginnen dan de problemen. Je bent een concurrent van de ander en probeert te krijgen wat hij heeft of wat hij wil hebben. Het gebruik van geweld is dan een voorwaarde voor het verkrijgen wat je geleerd heb te willen hebben.

SOORTEN

Geweld is [illegible] dubbelzinnige term, en kan men op vele manieren uiten. Het is zinvol om ter verduidelijking en om de discussie zuiver te houden de term geweld wat nader te gaan bekijken. Als eerste wil ik de "agressie" [illegible]. Hieronder versta ik het lichamelijke geweld: Het slaan van iemand anders, het [illegible]. Als tweede vorm zou men geweld kennen dat zich op geestelijk gebied afspeelt. Iemand constant beledigen, mensen vernederen zijn twee uitingsvormen van dit soort geweld.

De derde en laatste vorm noemen we onderdrukken en moet in een meer maatschappelijke kontekst worden gezien; je machteloos voelen (en zijn) het gevoel hebben dat er toch niets kan veranderen enz. Als we nu spreken over geweld dan bedoelen we deze drie vormen die gezamenlijk optreden.

REGULERING

Waar mensen samen zijn komt het geweld bovendrijven. Er is echter geen enkele samenlevingsvorm die het toestaat om in deze concurrentieslag een medemens zomaar een kopje kleiner te maken. Men zoekt ter bescherming en ter overleving van de gemeenschap alternatieven, zodat de schadelijke gevolgen zoveel mogelijk kunnen worden vermeden. Dit kan gebeuren in de vorm van offers, ook mensenoffers, aan de goden of de gehele schuld, geweld symbolisch over te hevelen op een dier, de zondebok.

Onze samenleving heeft uiteraard ook een manier gevonden om het geweld te reguleren: Het politie en justitie apparaat [illegible] van geweld [illegible]. Er valt echter [illegible] te constateren dat het geweld in onze maatschappij niet [illegible] is. Met andere woorden: ons politie en justitie apparaat is niet opgewassen tegen de hoeveelheid geweld. Hiermee wil ik niet zeggen dat politie of justitie slecht functioneert. Daar weet ik niets van, ik kan alleen constateren dat er een toenemende hoeveelheid geweld een spoor door onze samenleving trekt. Je kunt niet 10 liter water in een klein kopje opvangen.

Er zijn twee wegen om het geweld terug te dringen. Ten eerste zou men het politieapparaat sterk uit kunnen breiden en grote bevoegdheden aan hen moeten geven. De andere mogelijkheid is te zoeken naar de oorzaken van het geweld en deze te bestrijden. Vooropgezet moet worden dat oplossingen altijd in de sfeer van veranderingen zullen liggen die dan weer op zich ook geweld kunnen oproepen.

ANTILLIAANSE SAMENLEVING

Het is erg moeilijk om onze samenleving te definieren en hiertoe wil ik in het kader van dit artikel ook geen poging ondernemen. Wel wil ik proberen om enige facetten van de samenleving eruit te lichten en wel die waarvan ik vermoed dat ze rechtstreeks te maken hebben met het geweld. Durft u uw toekomst in de handen van de politici te leggen? Vele mensen zullen deze vraag ontkennend beantwoorden. Hiermee tonen ze aan dat ze vertrouwen in de politici missen. Men gaat er vaak van uit dat mensen die politiek bedrijven dan [illegible] meerdere [illegible] van henzelf doen. Hier heeft men dan een excuus gevonden om zijn of haar eigen handelen te richten, namelijk gericht op het eigenbelang. Als iedereen zijn eigen belang nastreeft is geweld hiervan een gevolg.

Mensen die een machtspositie in onze maatschappij hebben proberen deze te handhaven. Een manier om dit te doen is het benoemen van vriendjes in bepaalde functies. Hierdoor zijn mensen afhankelijk van hen. Afhankelijk, of beter zich afhankelijk voelen leidt tot geweld. Het streven naar macht is een uiting van een pessimistische visie op de toekomst. Macht is een verzekering in de zin van "mij kan niets gebeuren". Een andere oorzaak van het geweldprobleem is te vinden in het feit dat men merkt dat het uitoefenen van geweld positieve resultaten heeft. Een kind zeurt en huilt om zijn zin te krijgen, als het merkt dat deze vorm van geweldsuiting tot resultaat heeft dat het kind zijn of haar zin krijgt dan zal hij of zij het vaker toepassen. Als mensen merken dat het gebruik van geweld, zonder hiervoor gestraft te worden, tot goede resultaten kan leiden dan zullen ze geweld blijven gebruiken.

Ik heb geprobeerd om enige facetten van het geweld in onze maatschappij bloot te leggen. Bewust kwamen hier geen zaken als alcohol- of drugsgebruik aan de orde. Niet dat deze zaken niet tot geweld leiden maar omdat ik denk dat dit een uitingsvorm van problemen zijn die diepere maatschappelijke wortels heeft. Ik denk dat met name het gevoel van machteloosheid en een positieve kijk op de toekomst, deze zaken hangen duidelijk samen, in onze maatschappij tot geweld leiden.

RON SKOMOROWSKI

Hekeldichten uit de jaren '50

DE ANGEL VAN MARIE BOMBA:

Een van de problemen waarmee, volgens Cola Debrot, de historiograaf van de Antilliaanse literatuur te maken krijgt, zijn de talrijke 'mystificaties'.

"Dan hebben wij de mystificators, die het nodig oordelen zich te verbergen. Devele schrijvernamen die ons bekend zijn, herbergen personages of groepen van personages, die zich daarmede een kunstnevel verschaffen om tegen anderen of zichzelf te heulen. Hieronder vallen uiteraard in de eerste plaats de scheppers van hekelproza en -poezie, een genre dat bij tijd en wijle de afmetingen van een plaag kan aannemen."
(Debrot, "Literatuur in de Nederlandse Antillen", in: ANTILLIAANSE CAHIERS, jrg. 1, nr. 1, 1955).

Debrot noemt in deze geen namen, maar het is niet uitgesloten dat hij mede de hekeldichten van MARIE-BOMBA voor ogen had staan. MARIE-BOMBA publiceerde van 25 juli 1953 tot en met 4 juni 1955 een kleine negentig hekeldichten in CURACAO: WEEKBLAD VOOR DE STAATKUNDIGE, ECONOMISCHE EN CULTURELE BELANGEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN. Deze hekeldichten verschenen onder het hoofd: "Dieren op Corsow: sprookjes voor grote en kleine kinderen".

Behalve de mogelijke verwijzing naar deze hekeldichten door Debrot, werd bij mijn weten nergens in de Antilliaanse literatuurkritiek aandacht gevraagd voor deze "sprookjes voor grote en kleine kinderen". Er blijken nog wel talrijke Antillianen te zijn die zich de gedichten van MARIE-BOMBA herinneren, maar wie er schuil ging achter dit 'instekt' kon slechts met moeite worden achterhaald. Mevrouw Martiza Eustatia, tot voor kort bibliothekaris van de Universiteits- bibliotheek, kwam het werk van MARIE-BOMBA tegen op een van haar vele speurtochten naar vergeten en minder bekende teksten uit de Antilliaanse literatuur. We spraken talrijke mensen aan over de gedichten in CURAÇAO om uiteindelijk uit te komen bij Dr. Hans G. Hermans.

Hermans, een Nederlander van geboorte (1908) verbleef van 1950 tot in 1966 op Curaçao, waar hij de Nederlandse voorlichtingsdienst organiseerde en uitbouwde. Hermans heeft zijn taak op Curaçao altijd ruim opgevat en raakte dan ook betrokken bij, of initieerde talrijke aktiviteiten op sociaal-kultureel terrein. Zo is zijn naam verbonden onder meer aan de Curaçaose afdeling van het Prins Bernhardfonds, aan de Stichting Monumentenzorg en aan het "Algemeen Sociaal-Cultureel Maandblad voor de Nederlandse Antillen": CHRISTOFFEL. In dit blad publiceerde hij enkele artikelen die slechts een klein onderdeel vormen van wat er aan teksten door Hermans is geschreven. Zo verschenen van zijn hand foto/ tekstboeken over Curaçao, over Aruba en over de gehele Nederlandse Antillen. In de Verenigde Sta[illegible] over onder meer [illegible] lijke [illegible] van de Nederlandse Antillen [illegible] name. Een van de [illegible] ten in de Verenigde Staten [illegible] [illegible] zijn Hermans [illegible] hij onder het [illegible] RIE-BOMBA [illegible] het weekblad CURAÇAO.

Het eerste [illegible] gereeks 'Dieren [illegible] als gezegd verschenen [illegible] [illegible] illustratief [illegible] hekeldichten die nog [illegible] komen, een vlot lopend ritme [illegible] gekozen woorden [illegible] wederwaardigheden van een dierenleven heen, betrekking hebben op het [illegible] [illegible] groepen in de [illegible] gemeenschap. De [illegible] betreft [illegible] ZENDPOOT, waarmee de Democratische Partij wordt gekritiseerd om haar [illegible] [illegible] in de Curaçaose gemeenschap die tot aanhang van de [illegible] [illegible] en ideeën [illegible] [illegible] beschikt [illegible] [illegible]

DE DUIZENDPOOT
[illegible] zijn broodje
naar Otrabanda met het bootje,
maar 't bootje was al volgepropt:
daar stonden [illegible] potenop!
De schipper zei: "U kunt niet mee!
Ieder krijgt [illegible] plaats voor twee
voeten en U hebt waarachtig
er negenhonderd acht- en tachtig.
Als U er niet op twee kunt staan,
moet U het Schottegat om gaan."

Dus kinderen, als goed democraat
werd het dier... [illegible]

Het politieke [illegible] in de [illegible] helft van de jaren '50 en de belangrijkste [illegible] die daarbij betrokken waren, vormen steeds terugkerende onderwerpen van lichte spot of kritiek.

Vanzelfsprekend behoren de Ronde Tafel Conferentie, de politici Dr. M.F. da Costa Gomez en Dr. Efrain Jonckheer, de verkiezingen eind 1954 en het Statuut voor het Koninkrijk der Nederlanden uit datzelfde jaar tot de 'speerpunten' in de hekeldichten van MARIE BOMBA. Da Costa Gomez werd halverwege het jaar '54, in de tijd dat zijn politieke macht meer en meer werd afgenomen door Jonckheer, door Hermans opgevoerd als een knorrige geit.

DE CABRIET
Een cabriet, die veel studeerde
en in de Statenzaal doceerde
dat Adam reeds in 't Paradijs
opkwam voor Lager Onderwijs
heeft onlangs voor zijn verder leven
de brui aan politiek gegeven.
"Dit vak", zegt hij, "is hier ontaard
ze trekken mij maar aan mijn baard;
't zijn net cacteeën in de knoek
ze prikken je door hemd en broek
en slaan aan 't eind van je carrière
hun stekels nóg in je derrière.

-Ziet kinders, 't leven eens [illegible]
is ook in 't staatsbestel maar niets.

In de praktijk van alledag liet de functie van Hermans niet toe om zich uit te spreken over politici en hun handel en wandel, de gedichten waren voor hem [illegible] zermiddel. In een gesprek dat ik met Hermans onlangs had over zijn MARIE-BOMBA-gedichten, liet Hermans zich uit [illegible] De Costa Gomez [illegible] gelijke [illegible]. De waardering vanuit het kamp van de Democratische Partij lijkt beduidend [illegible] te zijn [illegible] uiteindelijk toe bijgedragen dat MARIE-BOMBA ophield met schrijven: "Er zijn er die het accepteren en er zijn er die er moeite mee hebben. Jonckheer was van een heel ander kaliber dan Da Costa Gomez. Jonckheer kon die lichte kritiek in de versjes niet hebben, en (Isaac) Debrot van de DP al helemaal niet — zo kleingeestig. Toen de regering Jonckheer eenmaal goed in het zadel zat, ben ik ermee gestopt. Geen politieke druk, maar meer uit consideratie, zo van 'ach, dan maar niet meer'.

Het was niet de bedoeling dat er moeilijkheden van zouden komen". De Democratische Partij werd met een zekere regelmaat onder de ironische loep van MARIE-BOMBA genomen, Jonckheer en Debrot krijgen de huid van een dier aangemeten, waarna ze te kijk worden gezet voor de lezers van CURACAO. De zoete angel van MARIE-BOMBA prikte echter niet uitsluitend de Democratische Partij en haar kaderleden, zoals hiervoor aan de hand van "de Cabriet" als duidelijk werd gemaakt.

Naast de bovengenoemde aangelegenheden op politiek terrein, komen we ook de wrijvingen tussen Curaçao en Aruba tegen in de versjes - het woord [illegible] gebruikt voor [illegible] en het functioneren van de Staten. Over het [illegible] MARIE-BOMBA [illegible] volgt uit:

DE [illegible] WORM-
[illegible]
[illegible] sprak een schroef-
[illegible]
[illegible] babywiegje
[illegible] zet.
[illegible] van mij gedraagt zich
[illegible]
[illegible] lid is van de Staten!
[illegible] maar [illegible] Heren
[illegible]
[illegible] veel [illegible] veel
ruchtbaarheid;
maar ik merk niets van vruchtbaarheid!"

-Wat wilt ge, kinders, zo'n klein dier
begrijpt van wetenschap geen zier.

Niet alleen het politieke leven en de mensen die het maakten werden door MARIE-BOMBA uitverkoren om te worden gestoken. Het sociaal-kultureel leven kende een scala aan voorvallen en mensen die door de dichterlijke wringer van MARIE-BOMBA gingen en vervolgens te drogen werden gehangen.

Een van deze mensen was de arts/dichter CHRIS ENGELS. De poezie die Engels schreef kon MARIE-BOMBA niet bekoren en de wesp sprak zich er dan ook overuit in een van haar gedichten: DE OEHOE. In dit gedicht wordt ook Prof. Donkersloot opgevoerd, hoogleraar in de Letterkunde en zelf ook de schrijver van gedichten die (aanzienlijk) afwijken van de poëzie van Engels. Het vers dat MARIE-BOMBA aan Engels wijde, luidt als volgt:

DE OEHOE
Een oehoe, die bij tijd en wijle
verzen schreef in alle stijlen,
die niemand, dan hijzelf, begreep
zei onlangs: "Weet je wat de kneep
van 't dichten is? Jezelf te zijn!
Zo'n Donkersloot leert mij geen grein.
Stel je voor! ik zou misschien
aan 't twijfelen slaan! Mij niet gezien!"

-Leert, kinders, dat de kunst van schrijven
voor 'n oehoe is... een uil te blijven!

De daarop volgende week - 5 februari 1955 - neemt CURAÇAO geen gedicht op van MARIE-BOMBA, maar van DE OEHOE. Chris Engels nam de hem toegeworpen handschoen op en schreef zelf een antwoord onder de titel: "AAN MARIETJE BOMBA"

De hoogleraar en de uil
[illegible]
[illegible] weinig aan de
[illegible]
[illegible] beest,
[illegible],
[illegible] voor beter,
[illegible] als hun peter,
[illegible] maar wist niet beter.

Als enige 'gestoken' slachtoffer van MARIE-BOMBA heeft Chris Engels 'teruggestoken' en zich met "Aan Marietje Bomba" tussen de versjes van Hermans gewrongen. Een week later heeft MARIE-BOMBA nog een laatste woord ter overdenking voor Engels:

CORRESPONDENTIE VOOR HET OEHOETJE
Klein oehoetje heeft 't goed verstaan:
het trok de schoen, die 't paste aan!
Dag lief diertje: leer maar vlijtig:
Maar dicht voortaan niet meer zo spijtig.

Hiermee was de kous af. MARIE-BOMBA ging nog [illegible]

CHRISTOFFEL
ALGEMEEN SOCIAAL-CULTUREEL MAANDBLAD
VOOR DE NEDERLANDSE ANTILLEN

[illegible]anden door met haar st(r)e-[illegible], terwijl maar heel weinig [illegible]ensen wisten wie er nu eigen[illegible]k schuil ging achter dit pseu[illegible]niem.

Hermans herinnert zich niet [illegible]er wat hem [illegible] om [illegible]t het pseudo[illegible] "MARIE-[illegible]OMBA" [illegible], [illegible] waar[illegible]ter" zo merkt Hermans nog [illegible] "volgens heel wat mensen [illegible] vrouw schuil ging". Het [illegible] van [illegible]hekeldichten met als [illegible]trale figuur een dier als [illegible] voor het luchtig kri[illegible] van [illegible] en voorval[illegible] ontleende Hermans aan de [illegible] hekeldichter [illegible]es Stip. In de jaren vijftig [illegible]hreef Stip in DE [illegible]OLKSKRANT onder het [illegible]udoniem TRIJNTJE FOP [illegible] zulke gedichten. Hermans [illegible] het idee van Stip in met [illegible] het Curaçao van dat [illegible]blik ontleende gegevens. [illegible] Stip verschool hij zich [illegible]ter een "nom de plume". In [illegible] tweetal gedichten [illegible]eert [illegible]mans op de paginagen die [illegible]maals werden ondernomen [illegible] om erachter te komen wie [illegible] eigenlijk schuil ging [illegible]ter MARIE-BOMBA.

[illegible]ET LIEVEHERE-[illegible]ESTJE

[illegible] schuchter lievehereebeestje [illegible] onlangs op een fontje, [illegible] [illegible] [illegible] welke lieden schuilgn [illegible] al die versjes-dieren; [illegible] zit week in week uit te [illegible]ten." [illegible]hij, "en kom ik in de stad, [illegible] ik weet toch echt niet wie is [illegible] [illegible] kind, een lievehereebeestje [illegible]ft nog geen Lieve-Here-[illegible]tje.

[illegible] versje verscheen op 30 [illegible]il 1955 een van de laatste [illegible]

oom hen-nie en om raus-kie
za-ten sa-men in een schuit.
oom raus-kie zei als ik ga druk-ken
dan druk ik jou er-uit
oom hen-nie zei jij mag niet druk-ken
jij bent een le-lij-ke scha-vuit
en ik kan lek-ker har-der druk-ken
en druk jou eerst er-uit.
zo za-ten zij [illegible] kib-bel-den
al in die [illegible]-schuit,
straks slaat het he-le schuit-je om
o wat zijn die oom-pjes dom.
zegt [illegible]
tan-te bie-be-le-bom.

Dit vers verscheen op 27 maart 1954 in CURAÇAO.

De politieke wandel van "sjakie" Debrot viel niet bijzonder in de smaak bij MARIE-BOMBA. Debrots overstappen van de (Curaçaose) Katholieke Volks Partij naar de Democratische Partij ontlokte aan MARIE-BOMBA de gedachte met een "kameleon" van doen te hebben. Op 27 november 1954 brengt de [illegible] het aan Debrot [illegible] opportunisme als volgt onder woorden:

DE KAMELEON

Een kameleon op Sans Souci
zei laatst: "Al oogt het thans goed uit
dan moet ik niet te lang meer zeuren
en zoetjes [illegible] eens ver-kleuren.
Zolang het droog was bleef ik groen,
rood zal 't na regen beter doen!"

-Al[illegible] 'n dier van zijn kleur af-g[illegible]

[illegible] versje dat verscheen op 12 maart 1955. Welke zakenman model had gestaan voor DE BUNZING [illegible] Hermans zich niet meer te herinneren. [illegible] vele lezers zichzelf een voorstelling maakte van wie MARIE-BOMBA [illegible] weer op het oog had, kan dat nu met dit [illegible] wel een keer.

[illegible]NG

[illegible]
[illegible] snaadde
[illegible]

[illegible]en dat "Dieren [illegible] [illegible] [illegible] de schrijver was [illegible] "sprookjes voor grote en [illegible] kinderen", en dat [illegible] [illegible] Op 4 juni [illegible] Hermans het [illegible] [illegible] te [illegible] MA[illegible]BOMBA [illegible] [illegible] LIEVE KINDEREN [illegible] volgende [illegible]: "[illegible] [illegible]eek heeft Tante Marie [illegible] aanleiding tot het [illegible]ven van een sprookje. [illegible] [illegible] sprookjes niet meer zo leuk [illegible] zal zij voortaan slechts [illegible] steken valt en de geest [illegible] MARIE-BOMBA [illegible]laten wegvliegen. [illegible] van het weekblad [illegible] staan de [illegible]steken van MARIE-[illegible]BA opgeslagen. [illegible] [illegible]BA een drietal versjes uit [illegible] opmerking [illegible] waarop zij reageren.

[illegible] politieke tegenstellingen [illegible] tussen J.[illegible] (Hen[illegible]) en J.E. Yrausquin [illegible]den door Hermans als zo [illegible] verheffend beschouwd, [illegible] hij meende dit niet door [illegible]IE-BOMBA aan de kaak [illegible]ten stellen, maar door [illegible] en dit [illegible] KLEINE KIN[illegible] zelfs de spelling [illegible] tante, [illegible] het oog op die "kleine (ru[illegible]

met een vies luchtje af te maken,
slaakt' onlangs een droeve zucht:
"Hoe boos is toch", sprak hij, "'t gerucht!
Mijn neus weet van mijn achterwerk
niet wat het doet, maar ied're vlerk
trekt tegen mij een vieze snuit
als ik een mooi contract afsluit.
Die boze tongen zijn gemeen!
Wat donder! Stink IK dan alleen?"

-Foei kinders, wilt niet met z'n allen
dat arme dier de pret vergallen!

Voor de tientallen andere hekeldichten van MARIE-BOMBA zal de geïnteresseerde vooralsnog naar het Centraal Historisch Archief moeten om daar de betreffende jaargangen van het weekblad CURAÇAO op te slaan. Het zou hem of haar een plezierig aantal uren brengen, maar misschien wordt - in de nabije toekomst? - de Antilliaanse uitgeverij KOLIBRI wel bereid gevonden om een keuze uit de "wespesteken" te bundelen.

ALMERE, oktober 1987
AART G. BROEK

Union voorzitter Frank Willem:

"Gepensioneerden moeten vaak financieel terugvallen op familie en vrienden"

WILLEMSTAD — "Tot voor kort werd slechts over de ruggen van de overheids-gepensioneerden beslist. Enige eigen inbreng had men geenszins". Dit is de stelling van Frank Willem, die na dertig jaar bij de overheid werkzaam te zijn geweest, nu voorzitter is van de Union di Pensionado di Antillas Ulandes, een bond van voormalige overheidsdienaren die inmiddels ruim vijfhonderd leden telt, op een totaal van 2500 gepensioneerden.

"We zijn in 1986 gestart met onze bond", vervolgt Willem. "We verkeren nu in een duidelijk groeifase. De mensen moeten beseffen dat er nu een vereniging bestaat, die voor hun — vaak minder serieus genomen — belangen opkomt. Onze doelstelling is het behartigen van alle belangen van de overheids- gepensioneerden en de verdediging van hun rechten. Zo'n bond is niet zomaar uit de lucht komen vallen.

Een voorbeeld: De overheid heeft momenteel te kampen met enorme tekorten. Dit betekent sanering, waarbij mensen moeten afvloeien. Ik voorzie dat de overheid er ook in de toekomst toe zou kunnen besluiten de duurte-toeslag van de gepensioneerden af te schaffen of in het meest gunstige geval te besnoeien. Iets wat trouwens al gebeurd is met de indexering en de vakantie- toelage. De gepensioneerde nu, heeft al een zeer marginaal inkomen en is veel en veel kwetsbaarder dan de man die werkt. Men maakt vaak de denkfout te stellen, dat er geen materieel verschil bestaat tussen een gepensioneerde met een pensioen van duizend gulden en iemand in actieve dienst die ditzelfde verdient. Die vergelijking mag je echter niet maken. Je moet uitgaan van de man, die actief is en dan van de één op de andere dag gepensioneerd wordt. Die man heeft het moeilijk, want hij begint, zelfs met een maximum pensioen- grondslag, eenderde achteruit te gaan in salaris of zelfs, wanneer hij niet zo lang voor de overheid heeft gewerkt, met de helft van dat salaris.

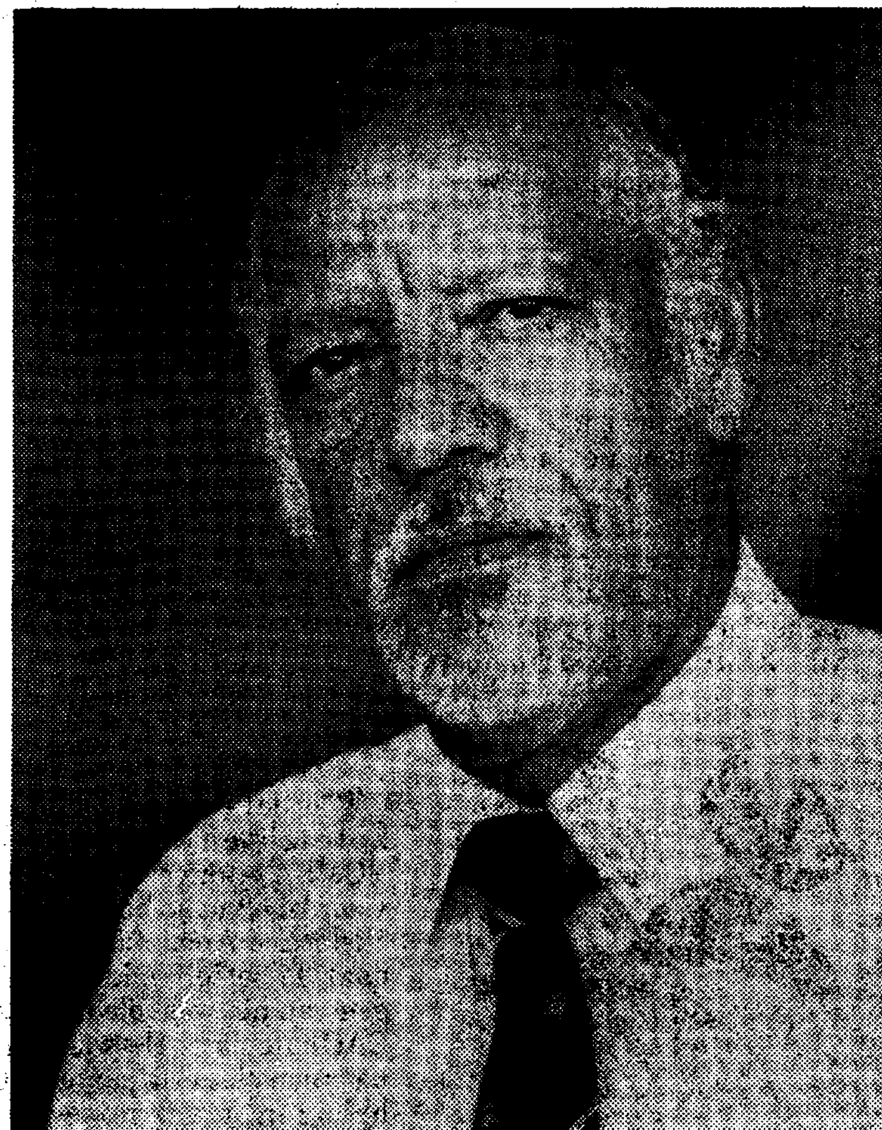
GEEN LENING

Het lijkt mij als oudgediende van de overheid", aldus Frank Willem, "voor de regering toch mogelijk om ook op andere manieren aan geld te komen dan alleen door middel van het heffen van belastingen. Blijf je echter in dit stramien doorgaan, dan zal de gemiddelde gepensioneerde zijn leven nog marginaler in moeten kleden.

De doorsnee gepensioneerde heeft een pensioen van om en nabij de duizend gulden. Om het nog scherper te stellen — en dit geldt ook de weduwen van ex-gepensioneerden — een inkomen tussen de zeshonderd en duizend gulden. Je vraagt je dan af: 'Hoe kan zo iemand daar überhaupt van leven, van zo'n zakcentje van zeshonderd gulden?' Slechts een handjevol gepensioneerden heeft een veel beter inkomen om van te leven. Onze Union komt echter vooral op voor die laagstbetaalde groep. In wezen kan deze groep onmogelijk in inkomen verder achteruit.

In deze categorie komen schrijnende gevallen voor. Laat ik een voorbeeld geven. Een weduwe belt mij op. Samen met haar man werkte zij in het verleden keihard. Ze heeft nu een pensioentje en woont in een eigen huis. Het houtwerk van de woning is echter in de loop der jaren volledig aangetast door witte mieren. De vrouw kan er jammergenoeg niets aan laten doen, want ze heeft er eenvoudigweg geen geld voor. Het huis stort dus langzaamaan in elkaar. En dit is slechts één voorbeeld. Het kan ook om een voorgaan[illegible] een slecht functionerende ijskast. Vervanging is er niet meer bij. Zelfs op afbetaling niet.

Onze bond streeft er dan ook naar op een gegeven moment een fonds te kunnen stichten om die specifieke gevallen geldelijk of materieel te kunnen helpen. Wellicht in de vorm van een soort credit union. De gepensioneerde kan namelijk nergens anders terecht. Hij moet maar zien rond te komen met zijn pensioen. Kom je als gepensioneerde bij een bank, dan verstrekt men je geen lening, omdat je een te klein pensioen hebt. En bij het Pensioenfonds kent men het systeem van voorschotten niet. Dan zeg ik nogmaals, de actieve man of vrouw mag dan een klein inkomen hebben, maar beschikt daarnaast over de nodige financiële faciliteiten, die de gepensioneerde niet meer heeft.

Frank Willem

VEREENZAMING

"Dat de bank zou discrimineren op grond van leeftijd is mij niet bekend. Het is echter wel zo, dat juist die mensen, die een klein pensioen genieten, eerder bij een bank aankloppen voor een lening. Want die zitten het meest in nood. Neem iemand, die zijn leven lang arbeider in gouvernements- dienst is geweest voor duizend gulden in de maand. Wat houdt die met zijn dertig dienstjaren nu over? Zeshonderd gulden misschien, maar niet veel meer.

Op dit moment laten onze statuten het niet toe andere personen dan ex--overheidswerknemers in onze bond op te nemen. In een later stadium is dit wellicht wel mogelijk. Zo hebben wij inmiddels een protocol van samenwerking gesloten met de bond van ex-Shell- werknemers. Want gepensioneerden hebben uiteraard veel punten met elkaar gemeen, of je nu uit de overheid afkomstig bent of uit de particuliere sector. De belastingdruk voor de gepensioneerden bijvoorbeeld. Vervoer, water, electra. Alle utiliteitsbedrijven zijn flink duur geworden en de gepensioneerde krijgt geen opslag. Die moet het constant met eenzelfde bedrag zien vol te houden. De gepensioneerde gaat terug in inkomen, maar zijn uitgaven-niveau blijft op hetzelfde peil of wordt in sommige gevallen zelfs groter".

Volgens Willems gaat zijn Union zich ook op het zuiver sociale vlak bewegen. Onder de gepensioneerden treft men vaak een zekere mate van vereenzaming aan. Contacten via het werk gaan meestal verloren en men valt op zichzelf terug. Willem: "Vandaar ook dat één van onze prioriteiten het hebben van een eigen gebouw is. Nu huren we een kantoortje in de buurt van de Amigoe. Zo'n nieuw gebouw zou moeten dienen als een echte «get together» plaats. Het slagen van dit project hangt echter ten nauwste samen met het aantal mensen dat zich bij ons aansluit. We zouden dan tevens afspraken kunnen maken met supermarkten, zodat bepaalde kortingen bedongen kunnen worden voor gepensioneerden.

ONRECHTVAARDIGHEID

En laten we wel wezen. Niemand wil er eigenlijk over praten, maar Curaçao vergrijst zienderogen. Mijns inziens besteedt de overheid hieraan ook weinig aandacht. Men is wel zeer druk bezig met allerlei prioriteiten op economisch- of toeristisch gebied en dit is uiteraard heel goed, maar aan de andere kant vergeet men dat er ook nog even belangrijke zaken zijn, waarop men moet letten. één van die zaken is de vergrijzing van ons eiland. Ga maar na, er zijn momenteel al zo'n 12.000 gepensioneerden. Omgerekend zijn dat vier zetels in de Staten. Wanneer men deze groep vergeet, begaat men een grote onrechtvaardigheid.

We kunnen stellen dat de groep gepensioneerden een enigszins vergeten groep is in onze samenleving. Dit komt deels omdat het merendeel van onze wetten van toepassing is op de actieve mens. En passant wordt daarbij de gepensioneerde in de marge genoemd. Er zijn vrijwel geen speciale wetten voor onze gepensioneerden. Zelfs de pensioenwet is gemaakt voor de actieve man.

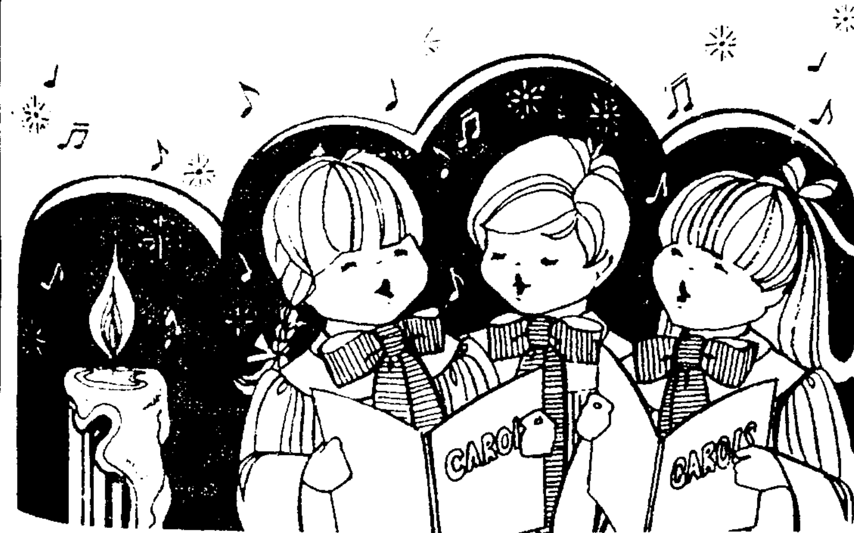
Laatstelijk heb ik nog gereageerd op een uitspraak van gedeputeerde Bentoera. Die stelde dat 'de gedeputeerden ook pensioen gaan krijgen'. Nogal laconiek. Zij zouden ook gaan betalen analoog aan de ambtenaar. Ik heb toen een kleine rekensom gemaakt. Het gros van de ambtenaren heeft dertig jaar nodig om te komen tot een vol pensioen. Hoeveel zal een

Zelfs de pensioenwet is gemaakt voor de actieve man

minister of een gedeputeerde — mensen die [illegible] vier jaar of minder [illegible] post bekleden — moeten st[illegible] om datzelfde te krijgen in vergelijking met een ambtenaar die dertig jaar lang maand in, maand uit stort?

KWAAD BLOED

We hebben hier te maken met een onevenredige gang van zaken. In vergelijking

wordt de ambtenaar de facto met een magere fooi voor bewezen diensten afgescheept. Uiteraard hebben ministers en gedeputeerden een zeer grote verantwoordelijkheid. Het zijn tenslotte bestuurders van een land. Ik geloof dus ook dat eenieder van hen recht op pensioen heeft. Maar dan moet men niet uitgaan van de pensioenregeling van een ambtenaar. Het geeft geen pas om een minister of gedeputeerde automatisch in te delen in één van de hoogste ambtenaren- schalen. Zo krijgt een minister zomaar — omdat hij minister is geweest — duizend gulden meer pensioen. En die duizend gulden meer, is duizend gulden meer dan het vastgelegde pensioen in de hoogste ambtenaren- schaal. En vergeet de andere, zeer lucratieve emolumenten niet. De wetgever geeft de hoge functionaris een aantrekkelijke overbruggingstoelage van zestig procent van zijn ministersinkomen. Ik zou zeggen, stelt dit dan ook in voor een ambtenaar, een aflopende overbruggings- toelage zodat de man in kwestie «poko poko» aan zijn verminderde inkomsten kan wennen.

Goed, er is nu een kentering, maar het heeft binnen het ambtenarenbestand in het verleden enorm veel kwaad bloed gezet dat er via baantjes- jagerij en politieke patronage allerlei mensen op belangrijke stoelen terecht kwamen, zuiver en alleen om er uiteindelijk zelf beter van te worden. Dit beklemtoon ik! Werd je door wat voor omstandigheid dan ook op de zetel van gedeputeerde of minister gedrukt, dan was je wel haast verzekerd van een goed pensioen. En dit dan in vergelijking met al die mensen, die 25 of 30 jaar hebben moeten ploeteren om hun welverdiende, doch minimale pensioen te kunnen incasseren.

De gepensioneerde heeft de beste jaren van zijn leven gegeven. Niet voor de gedeputeerde of minister, nee voor het welzijn van zijn land. Daarom ben ik ook blij dat het gouvernement al enige tijd aan het stelsel van premiebetaling sleutelt. Het salaris dat je in actieve dienst verdient, zou namelijk automatisch je pensioen moeten worden. Dit betekent echter wel dat de actieve ambtenaar meer premie moet gaan betalen.

Het zijn moeilijke economische omstandigheden waarin ons land verkeert. We moeten de mens echter niet vergeten. De mens dienst centraal te staan. En de mens, dit is ook de gepensioneerde, die eigenlijk geheel zelfstandig tot zijn dood zijn eigen zaken zou moeten kunnen beredderen. Want op dit moment is het zo dat vele gepensioneerden noodgedwongen, met schaamte en pijn in hun hart terug moeten vallen op familieleden en vrienden... Dit zou eens goed moeten doordringen tot de overheid".

Licht der wereld

Moge Gods Licht De Puzzel Van Onze Toekomst Bestralen

Bon Pasco

Nog weinig armslag wegens gebrek aan fondsen

Twee-en-een-half jaar Stichting Monumentenzorg Aruba

IN DE NIEUWE Ecyclopedie van de Nederlandse Antillen (1985) staan onder het lemma "architectuur" exact 22 regeltjes over de Arubaanse monumentenzorg:
— het noemt "Aruba Nostra" dat in 1964 werd opgericht met als hoofddoel "de cultuur- en natuur- monumenten van het eiland te behouden en te beschermen;
— het noemt de restauratie van Fort Zoutman (uit 1796) en de Willem III toren (uit 1868) die nu door het C.C.A. beheerd worden;
— het noemt de kalkoven van 1892 en het waterreservoir uit 1900 die het eigendom zijn van de Stinapa;
— het prijst het opknappen van oude knoekoehuisjes door particulieren, maar constateert ook somber: "Enkele oudere gebouwen in de stad zijn goed onderhouden, enkele echter verwaarloosd. Door uitbundige nieuwbouw is er geen samenhang meer."

Om het weinige wat er nog aan oude Arubaanse architectuur rest nu professioneel te beschermen, werd op 29 april 1985 de Stichting Monumentenzorg Aruba opgericht. Het doel is volgens de statuten vijfledig: het kweken van waardering; het behoud en herstel; het exploiteren; financiële hulp verlenen; het kweken van begrip en waardering voor stads-, dorps- en landschapsgezichten. Van de zeven bestuursleden worden er drie door het C.C.A., drie door het Prins Bernhard Fonds Nederlandse Antillen en Aruba, en één door de Overheid benoemd.

In het halve lustrum dat de stichting nu bestaat, is ze enkele keren in het nieuws geweest. Dat was tijdens het instorten van "El Castillo" in de Wilhelminastraat en het protest tegen de sloop van de politiewacht te Oranjestad.

Verdere daadwerkelijke resultaten laten voorlopig nog op zich wachten wegens gebrek aan financiën en de lange adviestijden die de verschillende instanties namen eer er tot werkelijke uitvoering van iets wordt overgegaan. Een gesprek met de huidige en eerste voorzitter ing. Carlos Bikker, over plannen, projecten en de filosofie van de Stichting Monumentenzorg Aruba.

In een "Beleidsnota Monumentenzorg Aruba" die op 29 april 1986, dus bij de eerste verjaardag van de stichting, is aangeboden aan de minister van Welzijnszaken, Mr. Mito Croes, vat het bestuur de inhoud van haar monumentenbeleid in drie punten samen: de bescherming, de instandhouding en het onderzoek naar het bouwkundig bestand.

Carlos Bikker vertelt dat de vorige regering het oude bibliotheek- gebouw eigenlijk aan de stichting had beloofd als bezitsvorming. Hoewel dit historische gebouw nu een andere bestemming heeft gekregen, is de stichting wel gelukkig met de manier waarop het geheel gerestaureerd is; ook de nieuwe ingang aan de kant van de Zoutmanstraat is geheel in stijl geconstrueerd.

Bikker: De stichting heeft een aantal restauratie- objecten op het oog. Dat is allereerst de vuurtoren te Hudishibana/Arashi die bij een verantwoorde restauratie een belangrijke rol kan gaan spelen als toeristische attractie, zeker nu het vuurwachtershuis een restaurant is geworden. Het projectdossier hiervoor is al helemaal afgerond.

De vuurtoren zelf is nog in goede staat maar moet geheel schoongemaakt worden en geschilderd. De deuren en ramen moeten worden gerepareerd en de houten trap zal moeten worden voorzien van anti- slipstrippen en een degelijke leuning. De toeristen kunnen vanaf het platform dat ook grondig gerenoveerd dient te worden, een prachtig uitzicht hebben, zeker als we er enkele telescopen zouden plaatsen. De entreegelden, het gebruik van de telescopen en het verkopen van souvenirs zouden de exploitatie- kosten o.a. onderhoud kunnen dekken.

Over de voorgenomen restauratie van de goudsmelterij te Balashi moest de stichting in haar verslag over 1985/1986 schrijven:
"Helaas is dit historische object in particuliere handen overgedragen die tot volle commercialisering zijn overgegaan. Onze Stichting heeft zowel bij de Minister van Openbare Werken als bij de Commissie van Statenleden geprotesteerd, dat de uitvoering van dit plan het karakter van de goudsmelterij heeft veranderd, echter tevergeefs".

Bikker: Dit project is totaal de vernieling in gegaan, zeker nu men zo'n schreeuwend geel gebouw heeft geplaatst. Werkgelegenheid en dergelijke argumenten hebben het gewonnen van historische culturele. Nu is het karakter als monument geheel te niet gedaan, ook met de hele omgeving die eerder op een botanische tuin is gaan lijken.

Laten we hopen dat onze plannen met de ruïnes van de goudmijn te Bushiribaña beter aflopen. Daarvoor zijn we nu bezig een projectdossier op te stellen, evenals voor de Commandeursgraven op Ponton en te Seru Patrishi. Laatst hebben we in het kader van de grote schoonmaakactie op het eiland al de aandacht gevestigd op dit project door de omgeving van de graven schoon te maken. Noch de eigen bevolking, noch de toerist moet in troep terecht komen als ze op zoek zijn naar onze historische plekjes die toch al niet zo dik gezaaid zijn.

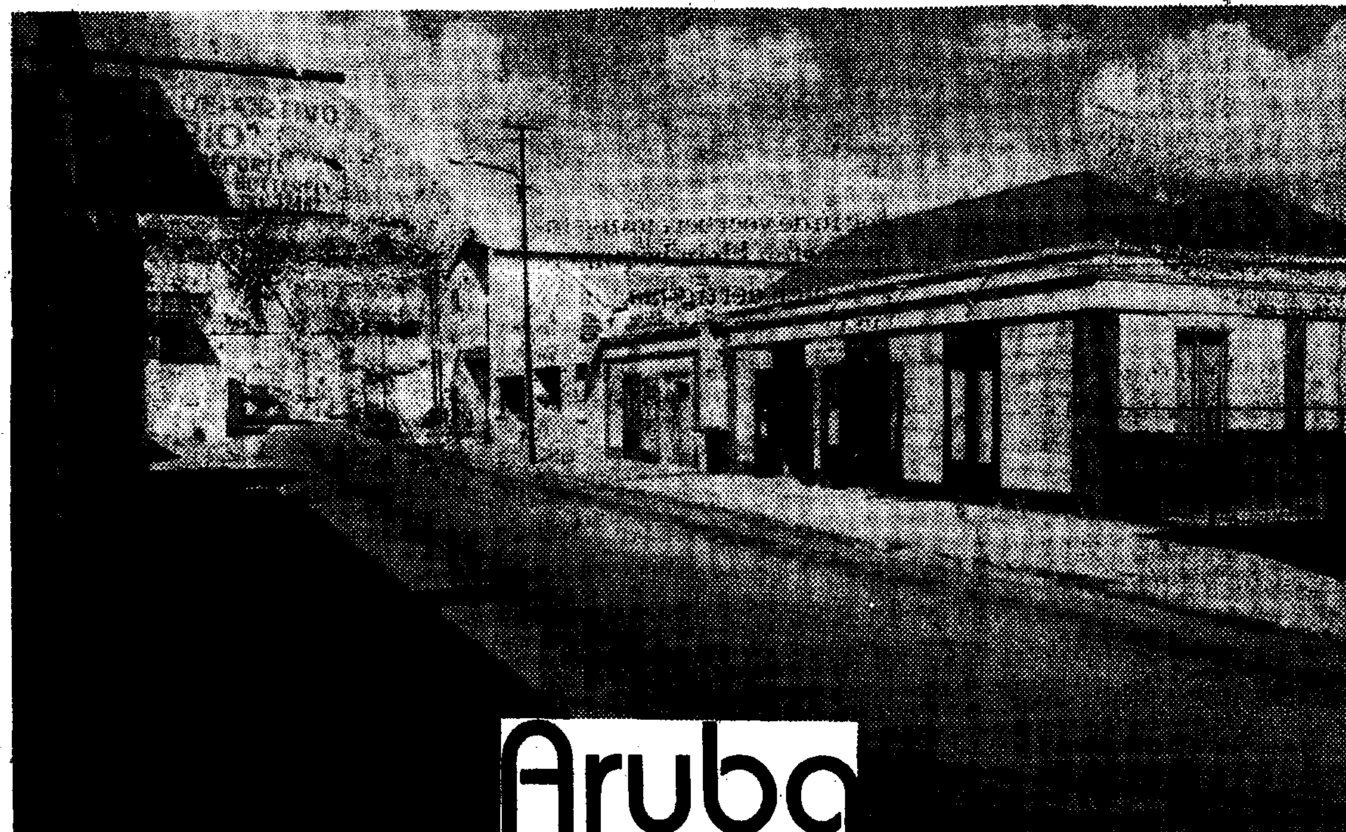

In samenwerking met de F.C.C.A. willen we ook een aantal typische oud-Arubaanse woningen opknappen. Daarbij houden we wel rekening met het verschil tussen opnieuw goed bewoonbaar maken en het op historische wijze geheel restaureren — het eerste is natuurlijk heel wat goedkoper. Als we alleen kijken naar bouwvallige huizen waarvan muren en andere delen nog intact zijn, komen we op een aantal van zo'n tweehonderd historische panden die voor een grondige opknapbeurt in aanmerking komen. We zitten alleen met het probleem dat we deze huizen moeilijk kunnen verwerven wegens erfeniskwesties — vaak kijkt niemand er meer naar om, maar men wil het ook niet verkopen, evenmin aan ons.

Er zijn gelukkig ook eigenaars die bewust zijn van de culturele waarde van hun huizen. Als voorbeeld noem ik een leegstaand "casito di torto" in Savaneta. Dat zouden we graag willen kopen of beheren, om het in goede originele staat te behouden voor de gemeenschap en om fondsen te verwerven voor onze stichting. Als we eenmaal over enkele monumenten beschikken, kunnen we daar hypotheek op nemen, waarmee we weer verder kunnen werken.

Gelukkig krijgen we financiele steun van het Prins Bernhard Fonds Nederlandse Antillen en Aruba en van de UNOCA op Aruba zelf. Verantwoord restaureren kost veel geld. We hebben de kosten voor de vuurtoren begroot op 125.000 gulden; voor de Commandeursgraven en de goudmijn te Bushiribana zo'n kleine drie ton; voor het opknappen van oud-Arubaanse woningen zouden we zo'n 130.000 florin kunnen gebruiken. Maar als je deze projecten goed beheert en exploiteert brengen ze die kosten op den duur wel weer op.

We zouden ook een fotoarchief en landkaart voor educatieve doeleinden willen maken. We willen de oorspronkelijke benamingen weer in ere herstellen van de historische wijken en plaatsen. Wat nu iedereen "grapefield" noemt heette vroeger "costa" bijvoorbeeld. Als je nu een toeristenkaart maakt waarop alle historische monumentale bezienswaardig- heden staan, heb je er weer een belangrijke toeristische attractie bij! Ook willen we graag informatieborden plaatsen bij toeristische bezoekplekken, waarop de historische achtergronden worden belicht. Een toerist wil we-

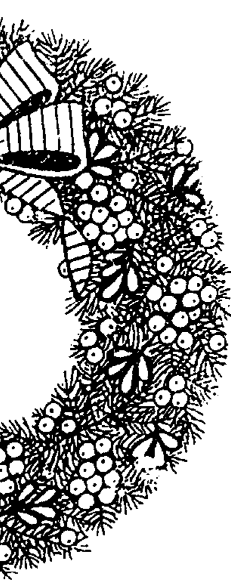

Karakteristieke huizen in de Wilhelminastraat

ten wat de historie van een bepaalde plaats is; daar is hij echt in geïnteresseerd.

Er zijn een paar straten en wijken op ons eiland die om hun samenhangende geheel in aanmerking komen om bewaard te blijven, bijvoorbeeld delen van de Wilhelminastraat, een stuk van Savaneta en ook diverse huizen in de Schelpstraat. Er wordt momenteel overal zoveel gebouwd, in zoveel verschillende stijlen, dat de samenhang er geheel uit is. We zouden bepaalde gedeelten tot beschermde stadsgezichten moeten maken.

Professor Temminck Groll die bij uitstek deskundig is, maakte in 1966 en 1976 lijsten van monumenten, waarop alleen al in de Wilhelminastraat meer dan twintig huizen voorkomen, in de Emanstraat een zevental, in de Schelpstraat vier, enz. In Savaneta vond hij ook meer dan twintig panden die bewaard zouden moeten blijven. In totaal noemde Temminck Groll zo'n zestig panden in Oranjestad en nog een iets groter aantal over de rest van het eiland verspreid.

Hiervoor hanteerde hij de internationaal aanvaarde norm dat een pand alleen "historisch" is als het meer dan vijftig jaar oud is. Wij zouden deze lijst moeten aanvullen met andere gebouwen die weliswaar jonger zijn, maar die ook bewaard verdienen te blijven. Daarom ook hebben we geprotesteerd tegen het slopen van de politiewacht in de stad. Het was nog geen monument maar wel een opmerkelijk gebouw, dat paste in de bouwstijl van die hele omgeving. Je zou het Nederlands-tropische bouwstijl kunnen noemen.

Toen er sprake was van afbraak, hebben we tevergeefs geprotesteerd. Het argument dat de Wacht niet op de lijst van Temminck Groll voorkomt, is relatief, want deze schreef ons nadat we hem om advies vroegen:

"De bedoelde Politiewacht is een goed voorbeeld van wat men zou kunnen noemen: het moderne tropische bouwen in de Nederlandse invloedssfeer. Een architectuur die aansluiting vindt op de onderscheidene stromingen die in de fase 1900-1940 zich in Nederland ontwikkelen en die internationaal toen steeds veel aandacht trokken en nu nog trekken. Anderzijds een architectuur die zorgvuldig rekening houdt met de tropische omstandigheden: grote daken, ruime overstekken, galerijen, goede natuurlijke ventilatie.

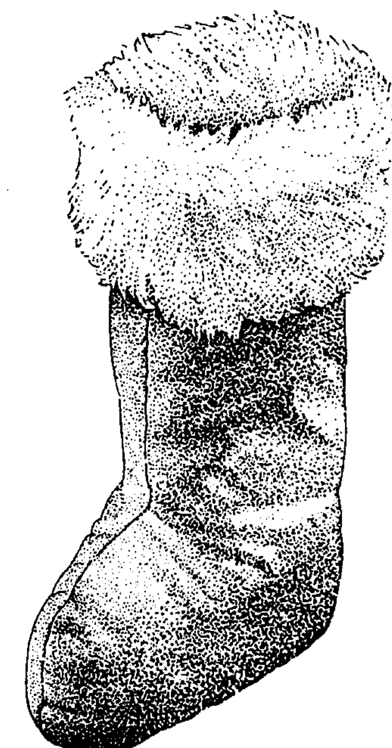

In Indonesië bestaat momenteel voor dit type gebouwen zeer veel belangstelling; in Nederland is een groot opgezet inventarisatie- project op stapel gezet. De Politiewacht zou als gebouw ook in Indonesië denkbaar zijn, de kleurstelling echter maakt het weer typisch Caribisch. Al vinden velen het thans misschien nog vrij "gewoon". het is zeker dat een volgende generatie, vooral ook Amerikanen, een grote waardering voor dit gebouw zullen opbrengen, voor het gebouw zelf en voor de "architectuur- school" die het voortbracht".

Maar we kregen deze brief te laat — het gebouw lag al tegen de grond. Zo raken we onze karakteristieke bouwwerken kwijt.

Bikker: Wat me vreselijk dwars zit, is wat er nu met Strada gebeurt. Let wel, we zijn blij als er geld is en als er geïnvesteerd wordt op ons eiland. Maar Nederlandse grachten gevels naäpen in wit en rose, dat is fake en kitsch en lijkt op de Curaçaose Handelskade. Iedereen zal daar het onechte karakter direct van herkennen. Dit is schijnarchitectuur!

We willen niet een restauratie om het oude alleen maar te bewaren, maar onze filosofie is

verantwoord restaureren en het pand weer een functie voor deze tijd geven. De sfeer van vroeger haal je toch niet terug. Als een zakenman een pand opknapt, hebben we weer een levend en functioneel monument bewaard.

Aeron Matthew die ons nu via Plan D2 — het Institute for Development and Design — adviseert, heeft indertijd het belangrijke monumentale pand "El Castillo" op de hoek Wilhelminastraat / Kruisweg helemaal opgemeten. Het zou op advies van professor Temminck Groll ons belangrijkste restauratie- project worden, maar intussen is het gebouw op 31-10-1985 ingestort en daarna opgeruimd. Nu is er alleen een kale plek over voor het parkeren van auto's. Het was trouwens ook onmogelijk voor ons om het op tijd te kopen, omdat destijds de terreinwaarde op 1000 gulden per vierkante meter berekend werd! Hier hebben we dus duidelijk de boot gemist om een van onze meest karakteristieke gebouwen te bewaren.

Zodra eigenaars merken dat Monumentenzorg geïnteresseerd is, zie je iedere keer dat de prijs enorm omhoog gaat. "Jullie vragen toch subsidie", is de redenering. Daardoor lukt het ons niet om met iets substantieels te beginnen. We zouden zo graag eens een paar schenkingen zien, zoals dat op Curaçao is gebeurd, dat iemand ten behoeve van de gemeenschap iets afstond, zodat we het economisch en verantwoord konden beheren. In februari jl hebben we een bespreking gehad met een vertegenwoordiger van de UNESCO. Nu we onlangs officieel zijn aangesloten, kunnen we uit die hoek misschien wel enige hulp verwachten.

We willen ook wijzen op het belang van een geïntegreerde ruimtelijke ordening. Daarom juichen we samenwerking met Overheidsdiensten als Domeinbeheer, Kadaster en Woningtoezicht ook toe. Neem nou als voorbeeld de parkeerterreinen die de laatste tijd op verschillende plaatsen in Oranjestad zijn aangelegd — daar heeft men kale en ongezellige stukken asfalt van gemaakt. Alle oude bomen werden zonder meer omgehakt, wat het landschapskarakter geheel aantast.

Oud-Hollandse gevels in neo-Arubaanse nepstijl

In de Overheidsplannen dienen historische panden geïntegreerde aandacht te krijgen. Zo zou bij de planning van de Nassaustraat ook rekening gehouden moeten worden met de aansluitende Schelpstraat en de historische huizen daar. In dit soort zaken willen we graag adviseren.

"Casita di torto" in Savaneta

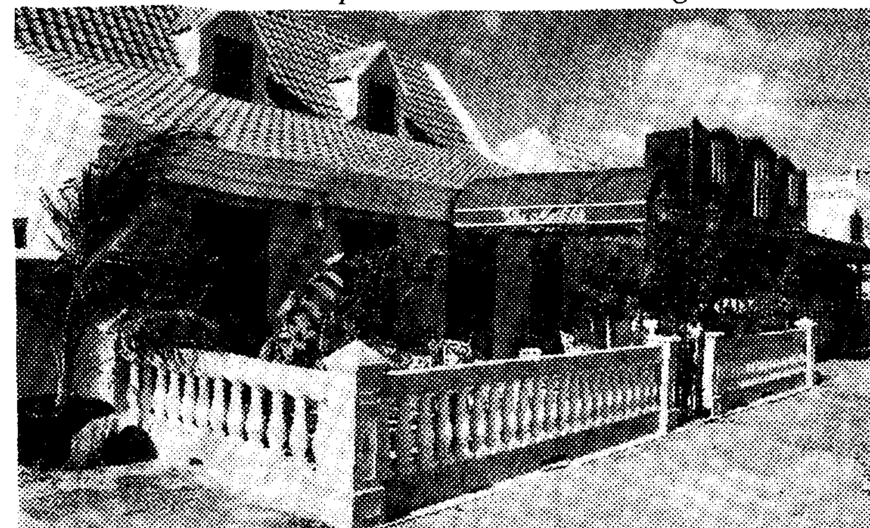
Een particuliere restauratie als van Chez Mathilde vinden wij uitstekend gelukt. Het is jammer dat La Cantina ernaast nou net weer een voorbeeld is van hoe het niet moet, net als het Papiamento-restaurant een aantal jaren geleden.

Een kijkje in de Schelpstraat: verval naast keurig onderhoud.

Het prachtige huis waar vroeger Oriental restaurant was gevestigd, moet nu terwijl het in volkomen verwaarloosde staat is, toch nog twee miljoen gulden opbrengen. Als je dan rekent dat de oude bibliotheek al zes ton kostte om op te knappen, kun je voor dit grote gebouw zeker nog een miljoen rekenen.

Voor dit soort grote projecten zijn we nog veel te klein. We zijn nog in de voorbereidingsfase; we moeten klein beginnen. We zijn hier dertig jaar later dan op Curaçao, waar men de zaken goed heeft aangepakt. Het lijkt erop dat men op Aruba nooit geïnteresseerd was voor deze zaken! Jan Beaujon, die het al in de jaren zestig probeerde, kreeg toen met veel moeite iets van de grond.

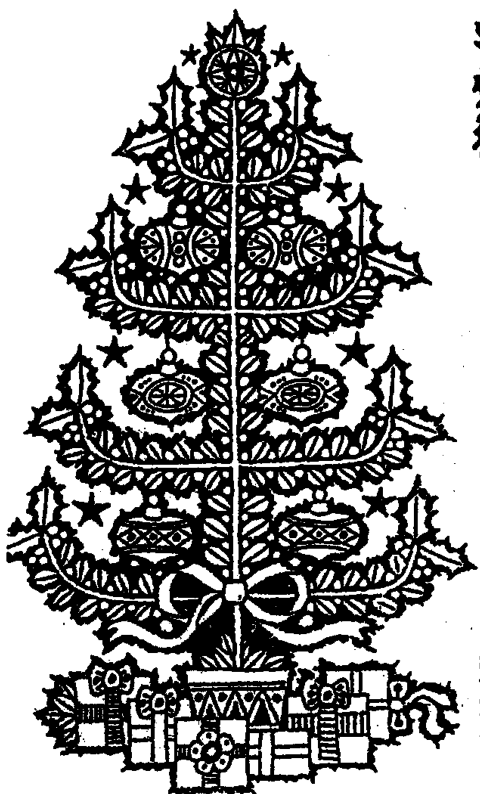

Zakenpanden in oude Arubaanse woningen: hoe het wel en niet moet

We willen de bevolking van de waarde van onze historische gebouwen bewust maken. Nu worden oude gebouwen ook nog vaak beklad met namen. Denk aan de vuurtoren en de goudmijn van Bushiribana. Dit soort vervuiling moeten we grondig schoonmaken en schoonhouden. Als iets eenmaal beklad is, nodigt dat kennelijk uit om ermee door te gaan.

We zouden M.T.S.-leerlingen kunnen inschakelen bij het opmeten van historische panden; scripties over onze monumenten zijn natuurlijk ook heel belangrijk. We werken ten dienste van de gemeenschap. Goed verzorgde monumenten zijn ook van belang voor het toerisme. Geef ons de kans om met steun van de Overheid en de bevolking in haar geheel onze historisch waardevolle gebouwen verantwoord te bewaren, te restaureren en te beheren.

WIM RUTGERS (tekst)
RONALD LEMMINGA (foto's)

Korte cursussen gericht op het dagelijks leven

P.E.A. Projecto pa Educacion pa Adulto

DE NAAM PEA krijgt steeds meer een bekende klank op Aruba. Regelmatig kan men lezen of horen van de activiteiten van PEA. Wat is PEA? Wat doet PEA eigenlijk? Om antwoord te krijgen op deze vragen hebben we gesproken met de coördinator van PEA, Felix Bardouille.

Wat is PEA eigenlijk?

PEA is één van de vele initiatieven wat betreft sociaal-cultureel en educatief werk in de districten en buurten van Aruba. PEA heeft een coördinatiecommissie bestaande uit mevr. Sandra Robles en de heren José Fernandes Perna, Roque Dirksz en mijn persoon. Deze groep stippelt het beleid uit, komt met nieuwe initiatieven, evalueert het werk en geeft advies.

Zelf ben ik met de dagelijkse coördinatie belast, het uitvoerend werk. PEA is zuiver educatief en educatief werk en wel volwassenen- educatie. Het is namelijk gebleken dat cursussen en lezingen bijna allemaal geconcentreerd zijn in Oranjestad. PEA brengt haar cursussen naar de verschillende districten van Aruba, naar de mensen toe. Er is veel interesse.

Vooral cursussen?

Ja! PEA organiseert korte cursussen die vooral gericht zijn op het dagelijks leven. De bedoeling is de mensen meer bewust te maken van de aspecten van het leven van elke dag. De cursussen "Conoce bo Auto", "Electricidad na Cas", "Horticultura" zijn gericht op praktische vaardigheden voor eigen gebruik. Hierbij speelt het bezuinigen een grote rol. B.v. via de auto-cursus leert men een auto zodanig te onderhouden dat onnodige kosten voorkomen kunnen worden.

De cursussen "Economia di Cas", "Nutricion", "Mayornan y educacion di nan yui" gaan meer in de richting van vorming en bewustmaking van het eigen handelen op verschillende gebieden van het leven van alledag: Wat doe ik? Waarom doe ik het zo? Waarmee moet ik rekening houden? De mensen worden kritisch wat betreft het eigen handelen. PEA richt zich op volksontwikkeling. We willen de mensen stimuleren om actief en creatief te zijn.

We horen PEA ook via de radio.

Dat klopt! Behalve cursussen en lezingen heeft PEA ook een wekelijks radioprogramma welke elke zaterdagmorgen via Canal 90 wordt uitgezonden. Hierin behandelen we allerlei onderwerpen van educatieve of informatieve aard. Deze onderwerpen komen ook in de wekelijkse krante-rubriek van de PEA. Het betreft meestal basis-informatie over onderwerpen op opvoedkundig, maatschappelijk, economisch, historisch terrein. Kortom een groot scala van interesse- velden voor het grote publiek.

Hoe zijn de reacties van het publiek?

De opkomst voor de cursussen is over het algemeen goed. Redenen hiervoor: de cursussen zijn praktisch gericht, er is geen kwestie van eisen wat betreft vooropleiding of nivo van de cursisten, de cursussen zijn niet lang, meestal 8 lessen van 1½ uur.

Wat betreft het radioprogramma: steeds meer mensen geven blijk dat ze het programma beluisteren. Eén ding is wel jammer, nl men maakt geen gebruik van de mogelijkheid om PEA op te bellen en door te geven voor welke onderwerpen men interesse heeft. Misschien is onze keus gevarieerd genoeg.

INSTRUCTEURS

We hebben ook gesproken met 2 instructeurs van de cursussen van PEA nl. met Manuel Ruiz van de cursus "Horticultura Basico" en Haligan Riley van de cursus "Conoce bo Auto". We hebben ze gevraagd hoe zij het werken met volwassenen ervaren.

Manuel Ruiz: Het werken met volwassenen is voor mij een mooie ervaring. Praktisch alle cursisten zijn enthousiast. Dit blijkt o.a. ook uit het feit dat het overgrote gedeelte de cursus volledig volgt. Volwassen cursisten hebben een duidelijk doel voor ogen.

Het bestuur van PEA, v.l.n.r. Felix Bardouille, Sandra Robles, Jose Fernando, Perna en Roque Dirks.

Hoe zit het eigen ervaring van de cursisten?

Manuel Ruiz: De cursisten hebben op het gebied van planten veel meer praktische ervaring dan mijzelf. De lessen zijn vaak een onderlinge uitwisseling van ervaringen. De cursisten praten met elkaar, vergelijken, geven elkaar advies. Mijn rol is vaak de theoretische achtergrond van de zaak te belichten. Wat ik ook steeds probeer te bereiken is de mensen bewust te maken dat een mislukking niets vreemds is bij tuinbouw. De natuur is moeilijk te controleren en als een poging een keer mislukt, moet men opnieuw proberen.

Haligan Riley: cursus "Conoce bo Auto".

Het werken met volwassenen is heel anders als het werken met kinderen en jeugdigen op school. Het werken met volwassenen is aantrekkelijk. Volwassenen zijn gemotiveerd en daardoor begrijpen ze sneller. Een punt is opvallend: Volwassenen stellen veel meer vragen. Overdag, op school, moet je bijna dwingen of je moet smeken om vragen te krijgen. Bij volwassenen is het net omgekeerd! Hun participatie is groot, het enthousiasme tijdens de lessen is groot. Er is een goede wisselwerking tussen instructeur en cursisten.

Hoe zit het met de eigen ervaring van de cursisten?

Wat functioneren van een auto betreft, hebben de meeste cursisten weinig know-how. Wel is opvallend dat men vrij snel de basis-kennis onder de knie heeft. Het mooie is dat hoe meer ze begrijpen, hoe groter hun interesse wordt. Vooral de aspecten wat betreft onderhoud en daardoor onnodige kosten voorkomen, worden altijd met de grootste aandacht gevolgd. Veel cursisten vragen om een vervolg-cursus of willen zelfs een opleiding tot automonteur volgen. Misschien is dit iets voor de avondleergangen.

CURSISTEN

Om een gevarieerd beeld van PEA te krijgen hebben we ook met enkele cursisten gesproken. Allereerst het echtpaar Tromp

[illegible]alle cursussen van PEA [illegible]en bijgewoond. Verder met [illegible]la Kock en Deta Maduro die [illegible] de zaak waar zij werken [illegible] een cursus van PEA zijn [illegible]uurd. Tenslotte Lilian [illegible]tinus en Gregorio Carolina [illegible] respectievelijk de auto-[illegible] en de tuinbouw-cursus [illegible]n gevolgd.

[illegible]paar Judith en Frank [illegible]p

[illegible]rste vraag is natuurlijk: [illegible] de motivatie dat jullie als [illegible]paar de cursussen bij-[illegible]n?

[illegible]ank Tromp: Wij hebben al-[illegible]naar gestreefd zoveel [illegible]elijk samen te doen: het [illegible] thuis, onze hobbies, ook [illegible]rsussen. Wij gingen ervan [illegible] wij als echtpaar de the-[illegible] thuis konden bespreken [illegible]ardoor beter begrijpen. [illegible]eze redenen hebben wij [illegible]ertijd ingeschreven voor [illegible]rsus "Económia di Cas". [illegible]th Tromp: "Economia di [illegible] was onze eerste cursus en [illegible]cente, mevr. Sandra Ro-[illegible]gaf zulke uitgebreide uit-[illegible] op een begrijpelijke wijze [illegible]ij besloten de andere cur-[illegible] ook te volgen.

[illegible] jullie ervaring met de [illegible]hillende cursussen van [illegible]

[illegible]th Tromp: De cursussen [illegible]en geweldige hulp voor [illegible] het dagelijks leven. Zij [illegible]g waardevol. Jammer [illegible] mensen niet weten wat [illegible]sen. De cursussen zijn [illegible]moeilijk en dank zij het [illegible] werk van de docenten [illegible] begrijpen.
[illegible] Tromp: De cursussen [illegible] en interessant. [illegible] moesten meer mensen [illegible]ssen bijwonen. Het zou [illegible]ijn om de cursussen te [illegible]rijven in de persmedia. [illegible] het goed zijn om te be-[illegible]ken dat de Fl.10,-- bij-[illegible]eldt voor de hele cursus. [illegible]ebben nl. vaak meege-[illegible] dat mensen geloven dat [illegible]Fl.10,-- een bijdrage is [illegible] les.

[illegible] Kock/Deta Maduro [illegible]ursus van PEA hebben [illegible]

[illegible] [illegible]sen over tuinbouw [illegible] zowel de basis-cursus als [illegible]volg-cursus van 4 [illegible]

[illegible]ben begrepen dat jullie [illegible] is?

[illegible] Maduro: Dat hebben [illegible] begrepen. Het is al [illegible] op initiatief van de zaak [illegible] werken de cursussen [illegible] gevolgd. De directie [illegible] Arends and Sons [illegible] [illegible]

Stella Kock: Ik heb thuis veel planten, ik houd van planten. Wat betreft het planten thuis, heeft de cursus een heel verschil gemaakt. Ik weet nu vaak wat er aan de hand is. Als er iets is met de planten dan kan ik zelf met oplossingen komen.

Lilian Martinus: cursus "Conoce bo auto"

Wat was de motivatie voor jou als dame een cursus over auto's te volgen?

Het is mij enkele keren overkomen dat de auto niet wilde starten. Je zoekt hulp en de persoon komt en draai een beetje met enkele draden en de auto start weer. M.a.w. ik wist niets van de auto, en zelfs als er iets kleins aan de hand was, kon ik mezelf niet helpen. Toen ik de aankondiging voor de cursus zag, zei ik ook meteen: dat is iets voor mij.

Hoe was de cursus?

Zeer instructief! Ik had niet verwacht dat ik er zoveel ervan zou kunnen begrijpen. Kijk, je denkt altijd auto-onderhoud is iets voor mannen. Maar tijdens zo'n cursus leer je hoe een auto functioneert, je leert de auto te onderhouden, op een manier dat bepaalde mankementen of problemen voorkomen kunnen worden, preventief!

Je leert signalen van de auto kennen die duiden op problemen op komst en zo kun je tijdig maatregelen nemen. Neem b.v. de lichten op de dashboard. Nu weet ik bij welke lichten ik nog een eind kan doorrijden om hulp te halen of zelf iets te doen. Maar ik weet ook bij welke lichten de auto helemaal niet mag doorrijden. Eerlijk gezegd: ik heb nu meer zelfvertrouwen. En ik zou iedereen, vooral vrouwen, aanbevelen om deze auto-cursus van PEA te volgen.

Gregorio Carolina cursus: Horticultura

Om welke redenen heb je deze cursus gevolgd?

Carolina: Ik heb altijd zelf mijn eigen groenten willen verbouwen. Eigenlijk hou ik er niet van groenten die uit het buitenland komen te kopen omdat je niet weet hoe ze verbouwd zijn of wat ze doen met de groenten om ze vlug te laten groeien of mooi te maken. Een reden was ook dat ik altijd voor mijn hobby heb geplant.

Wat heb je aan de cursus gehad?

Carolina: De kennis die ik heb opgedaan tijdens de cursus heeft ertoe geleid dat mijn produktie veel groter is geworden. Ik heb geleerd hoe aarde beter klaar te maken, ook de beste tijd om te planten voor de verschillende groenten, ook hoe bepaalde planten-ziekten te behandelen en zelfs welke maatregelen te nemen om sommige ziekten te voorkomen. Bij mij speelt de toekomst ook een rol: als ik met pensioen ga, ben ik van plan om op commerciële basis te gaan planten. Door de cursus ben ik veel [illegible] geworden.

Weet je, er is nog een grappig gevolg van de cursus. Veel vrienden en kennissen die ook planten kweken bij mij om advies vragen. Ze planten iets, vaak mislukt het, ze weten dat ik de cursus van PEA heb gevolgd en ze komen vragen, vooral wat betreft planten-ziekten. Deze mensen zullen zeker de cursus van PEA gaan volgen als die weer wordt gegeven.

Gasten vertellen in Refresqueria 'Sonrisa'

Pastechi voor Kerstmis

IEDEREEN OP Aruba weet waar Refresqueria "Sonrisa" is. Inderdaad, ze ligt midden in Oranjestad en een ieder die naar de Nassaustraat wil komt er langs. Het is er dan ook altijd druk en de eigenaars, mijn goede vrouw en ik, hebben onze handen vol. De kinderen, Roy en Maria, werken ook wel mee en we hebben vier meisjes die helpen om de klanten te bedienen. De vier meisjes die voor ons werken, onze engelen noemen wij ze altijd, moeten flink aanpakken, want er gaat veel om in "Sonrisa".

Vroeger werkte ik bij de Lago, maar als zovelen raakte ik mijn baan kwijt, toen ze begonnen met de automatisering van de raffinaderij. Je kreeg wel een bonus bij je vertrek, maar veel was het niet en ik moest naar wat anders uitzien. Zo ben ik aan "Sonrisa" gekomen. Mijn zwager had een snacktruckje, waarmee hij sport- evenementen en processies nareed. Het was een goedlopende zaak en toen hij me vroeg om hem te komen helpen, hapte ik toe. Hij leerde me hoe je papates frites moest maken, hamburgers en hotdogs en we verkochten ook pastechi en impana en cake. We hebben samen hard gewerkt, maar hij begon last te krijgen van zijn hart en moest het rustiger aan doen. Toen heb ik de truck van hem overgenomen. Ik ben er nog jarenlang mee bezig geweest.

Op zekere dag hoorde ik dat er een kleine refresqueria te koop was. Het zag er verschrikkelijk uit! Alles was vervallen, vies en verrot, maar de prijs was schappelijk en ik kocht die oude tent. Wat heb ik er aan gewerkt om alles op te knappen. Maar toen het eenmaal klaar was, mocht "Sonrisa" gezien worden. Een tijdlang ging ik ook nog met de truck door, maar uiteindelijk heb ik die verkocht en ben ik me helemaal op de refresqueria gaan toeleggen.

Een refresqueria is een unieke plaats. Bij ons kun je op je gemak zitten. Er staat geen kelner bij je elleboog om je orders ogenblikkelijk uit te voeren. Soms moet je even wachten totdat mijn vrouw of ik, of een van de meisjes, tijd hebben om bij je tafel te komen. Maar aan de andere kant oefent ook niemand druk op je uit en je wordt niet naar buiten gekeken, wanneer je je bestelling op hebt. Wie een tijd wil blijven zitten, kan dat rustig doen. De atmosfeer is ontspannen. Dat blijkt ook al uit het bestaan van een aantal stamtafels. Bepaalde mensen vinden elkaar steeds weer in refresqueria "Sonrisa". Zo heb je bijvoorbeeld Pedro en Janchi, een paar gepensioneerden, die elke dag urenlang ontelbare koppen koffie drinken en ondertussen de gehele Arubaanse gemeenschap de revue laten passeren. Men zegt wel eens dat vrouwen veel praten, maar

Pedro en Janchi zouden het in een praatwedstrijd glansrijk winnen.

Gedurende deze afgelopen week hebben ze nog uitgebreid de bouwactiviteiten in Oranjestad besproken. De Hollandse geveltjes, die ze tegenwoordig overal tegenaan plakken, waren een dankbaar onderwerp. Pedro was er helemaal voor. "Nu kan Nederland ons geen onafhankelijkheid opdringen", zei hij, breed lachend. "Ze kunnen binnenkort geen verschil meer zien tussen Oranjestad en Amsterdam". Maar Janchi was het er helemaal niet mee eens. Volgens hem was alle gevelarij slechts een naäpen van Curaçao en dat zat de rechtgeaarde Arubaan natuurlijk erg hoog. "Waarom kunnen we niet gewoon Aruba blijven?", vroeg hij strijdlustig. "En denk je dat het nu echt verschil gaat uitmaken in de verkoop? Die Amerikanen zijn toch zeker niet zo dom? Iedereen kan toch zien, dat het nep is, die valse gevels?"

Van de Hollandse geveltjes kwam het gesprek op de hotels. Ze waren geen van beiden erg te spreken over de hotels, die in de binnenstad gebouwd worden. Het stadsbeeld wordt er door verwrongen, het parkeerprobleem wordt nog nijpender en het geeft je het benauwende gevoel dat alles wordt opgeofferd aan de afgod, die winst heet. Daarna kregen de regerings- gebouwen het te verduren. Het lachwekkelijke gouverneurshuis, het oerlelijke belasting- kantoer. Ook Charlie, die er bij kwam zitten, vond dat er architecten zijn, die nog niet slim genoeg zijn om een hondenhok te ontwerpen.

Het ontbreekt dergelijke ontwerpers aan een zin voor schoonheid en juiste verhoudingen. Nou, ik moet zeggen dat de praathoek vaak gelijk heeft, maar ik houd me er altijd buiten. Zo blijf ik met iedereen op goede voet! Mijn zaken gaan voor de wind en zo hoort het.

Terwijl het gesprek zo voortgolfde, kwam een andere trouwe stamgast binnen. Het was Harry, een vroegere havenmeester, die altijd met toepasselijke verhalen op de proppen kwam. Hij had al gauw door waar het over ging en warempel, ook deze keer schraapte hij zijn keel en zei: "Wat jullie zeggen, herinnert mij aan een geval waar ik eens van hoorde. Iemand wilde een huis hebben in de vorm van een schip". "Daar is een of andere gek ook op het strand mee aan de gang!", riep Janchi, die nog steeds kwaad was over de nepgeveltjes in de binnenstad. "Kom, laat Harry nou even vertellen", suste Pedro, die gek was op sterke verhalen. Harry ging rustig door. "Ik heb dit verhaal van een scheepskapitein, die op het Verre Oosten voer. Hij vertelde me hoe hij eens een lading kopra moest halen in Soerabaja. Dat ligt op Java, in Indonesië. Een grote stad, bloedheet, met een flink havenkwartier, vol met bierhuizen en hoerententen.

Nou, in die hitte werd heel wat gedronken! Tijdens het oponthoud daar kreeg de kapitein bezoek van een planter uit Midden-Java, een oude kennis, die er op stond dat zijn vriend hem op de plantage zou komen bezoeken. Omdat de aanvoer van kopra traag verliep en de eerste stuurman de leiding wel over kon nemen, stemde de kapitein toe. Ze reden weg uit de zwoele stad in een oude Ford, je weet wel met zo'n slinger voorop, want dit was nog voor de Tweede wereldoorlog. Het Javaanse landschap is prachtig.

De Sawahs glinsteren in de zon, vulkanen verheffen zich uit het landschap, dat ze met hun as vruchtbaar houden, en de vegetatie is er weelderig, ja tot overdadig toe. Ze stopten zo nu en dan bij een waroeng, een eettentje, langs de weg en tegen de avond kwamen ze op de plantage aan. Daar werd meteen iedereen aan het werk gezet om het de gast naar de zin te maken en de kapitein had het er best. Hij vertrouwde me toe, dat hij daar verliefd is geworden op de zuster van de planter, met wie hij later ook inderdaad getrouwd is. Maar dat doet er nu eigenlijk niet toe. Laat ik liever naar het eigenlijke verhaal toe gaan.

Tijdens een autotocht in de omgeving kwamen ze in het [illegible] Het is een centrum van de kretekindustrie. Kretek zijn sigaretten, waarvan de tabak vermengd is met kruidnagelen. Je kunt het overal in en om Kudus merken. In Kudus nam zijn gastheer de kapitein mee naar een huis, dat gebouwd was in de vorm van een schip. "Daar zul jij als zeerot wel interesse voor hebben", was zijn commentaar.

De kapitein vond het op zijn minst een curieus gebouw. Het stond gewoon tussen andere huizen in, maar week daar natuurlijk heel erg van af. Het was van [illegible] bepleisterd en [illegible] en op een afstand zou je gezworen hebben, dat daar een heus schip op onverklaarbare wijze in Kudus terecht was gekomen. Gelukkig was er een waroeng in de buurt, waar ze rustig konden gaan zitten en het vreemde bouwsel konden bekijken terwijl ze genoten van een goede kop Javaanse koffie. Die bestaat uit koffie, rijst en kokosnoot, die worden gebrand en fijn gestampt en dan met elkaar vermalen.

"Dat huis of die boot, die je daar ziet staan", begon de planter, "is het idee van een rijke Chinees, die meerdere grote tokos had in Semarang en Kudus. Hij maakte enorme winsten met zijn handel, vooral omdat er via de kleine inhammen langs de kust ten westen van Semarang vroeger ontzettend veel gesmokkeld werd. Je kunt gerust mogen zeggen, dat de smokkelarij zo groot zijn geword[en]

"Dat mag je hier op Aruba [...] wel zeggen!", riep Janchi [...] woed, maar weer was het Pe[dro], die hem de mond snoe[rde]. Harry ging gewoon ver[der]. "Welnu, die Chinees wilde [een] huis bouwen, zoals nieman[d] een had. Hij dacht er lang [over] na. Alleen maar een gr[oot] huis bouwen zou niet vold[oen]de zijn, want dan kon een an[de]re rijkaard hem wel weer o[ver]treffen. Een duurder huis b[ou]wen, versierd met kostb[are] materialen, zou hem ook m[aar] tijdelijk tot de meerdere [van] zijn medehandelaren ma[ken]. Ondertussen ging de smo[kkel]handel lekker door en toe[n hij] op een nacht aan de oever [van] een kleine baai stond, wa[ar] gesmokkelde waren aan [wal] werden gebracht, kreeg hi[j een] meesterlijke ingeving. Hi[j had] zijn rijkdom aan schepe[n te] danken en dus zou zijn hu[is de] vorm van een schip krijge[n].

Nu was gezegd gemakk[elij]ker dan gedaan. De Java[anse] metselaars, die heus niet [voor] een kleintje vervaard zijn, [had]den nog nooit van hun le[ven] een schip gebouwd. Er m[oest] dus heel wat over gespr[oken] worden voordat het werk [kon] beginnen.

Het duurde vele jaren [voor]dat het huis klaar was. [Toen] het eenmaal zover was [...] aan de binnenkant gew[erkt] kon worden, werden k[osten] noch moeite gespaard o[m het] schip een interieur te gev[en als] dat van de Titanic. Ko[stbaar] marmer, prachtige me[ubels], enorme spiegels, grote k[roon]luchters en gordijnen v[an de] fijnste weefsels moesten [...] uit het verre Europa wo[rden] aangevoerd. De bewoners [van] Kudus zagen dit alles me[t ver]bazing aan en het stadje g[onsde] van de geruchten. Onde[rtus]sen was de opdrachtgeve[r van] dit ongewone bouwwer[k ge]weldig met zichzelf i[nge]nomen.

Hij wreef zich van ge[noegen] in de handen, telkens wa[nneer] hij het ongewone huis be[keek]. Op een dag kreeg hij een [...]neus idee: hij zou de vloer [van de] salon met gouden tientjes [laten] bedekken! Dat had nog noo[it ie]mand gepresteerd. Hij spr[ak er] met enkele vrienden over. [...] waren in de loop van de ja[ren ...] wat aan zijn grill[en ge]wend geraakt en het lee[k ...] wel wat. Een van hen, ee[n ad]vocaat, raadde hem echter [aan] om eerst contact op te n[emen] met de gouverneur van de [pro]vincie. Dit alles gebeurde [im]mers nog in de koloniale ti[jd]. Het ging niet alleen om [...]ten, maar ook om de afbee[lding] van de koningin, die e[r op] stond.

Onmiddellijk zond de [Chi]nees een verzoekschrift [aan de] gouverneur. Mocht de vlo[er van] de salon van het schip-hui[s met] gouden tientjes belegd [wor]den? Die gouverneur w[as een] oude slimme hollander, d[ie zijn] mensen goed kende. Hij l[iet de] Chinees weten, dat de vl[oer] met gouden tientjes b[elegd] mocht worden, maar o[mdat] niemand met zijn voete[n op de] beeltenis van hare ma[jesteit] mocht staan, zouden di[e gou]den tientjes op hun kant [moe]ten staan! Toen zijn er ma[ar ge]wone marmeren vloeren [in het] schip-huis gelegd.

Toen het helemaal k[laar] was, is het schip-huis me[t veel] pomp en praal geopend. H[elaas] overleed de eigenaar kort [daar]na. Zijn gezin woonde [maar] korte tijd in het schip. He[t was] wel mooi, daar niet van, [maar] het was niet compleet. Ee[n] indisch huis moet grote r[uime] veranda's hebben en daa[r] was op het nauwe schip na[tuur]lijk geen plaats gewees[t. Zij] verhuisden dan ook weer naar hun gewone huis. P[ogin]gen om het bijzondere hu[is te] verkopen, liepen op niet[s uit]. Zo bleef het lang onbew[oond].

staan, ten prooi aan weer en wind, langzaamaan vervallend, een monument aan de trots van een ijdel mens.

De Engelsen noemen zoiets een "folly", een "dwaasheid". Harry kuchte en nam een ferme hap uit zijn pastechi. "Follies hebben we hier op Aruba ook genoeg", zei Charlie, "we hebben ze daar straks al genoemd. Dat belastingkantoor, dat lijkt op een slecht stuk legowerk van een onbeholpen kind; het gouverneurshuis dat met zijn achterwerk naar de zee staat als een bange zwemmer; en dan die afschuwelijke namaakgeveltjes". "Amen!", schreeuwde Janchi keihard. Iedereen lachte, want we kennen elkaar. Ondertussen bestelde Pedro nog een rondje koffie voor de stamgasten.

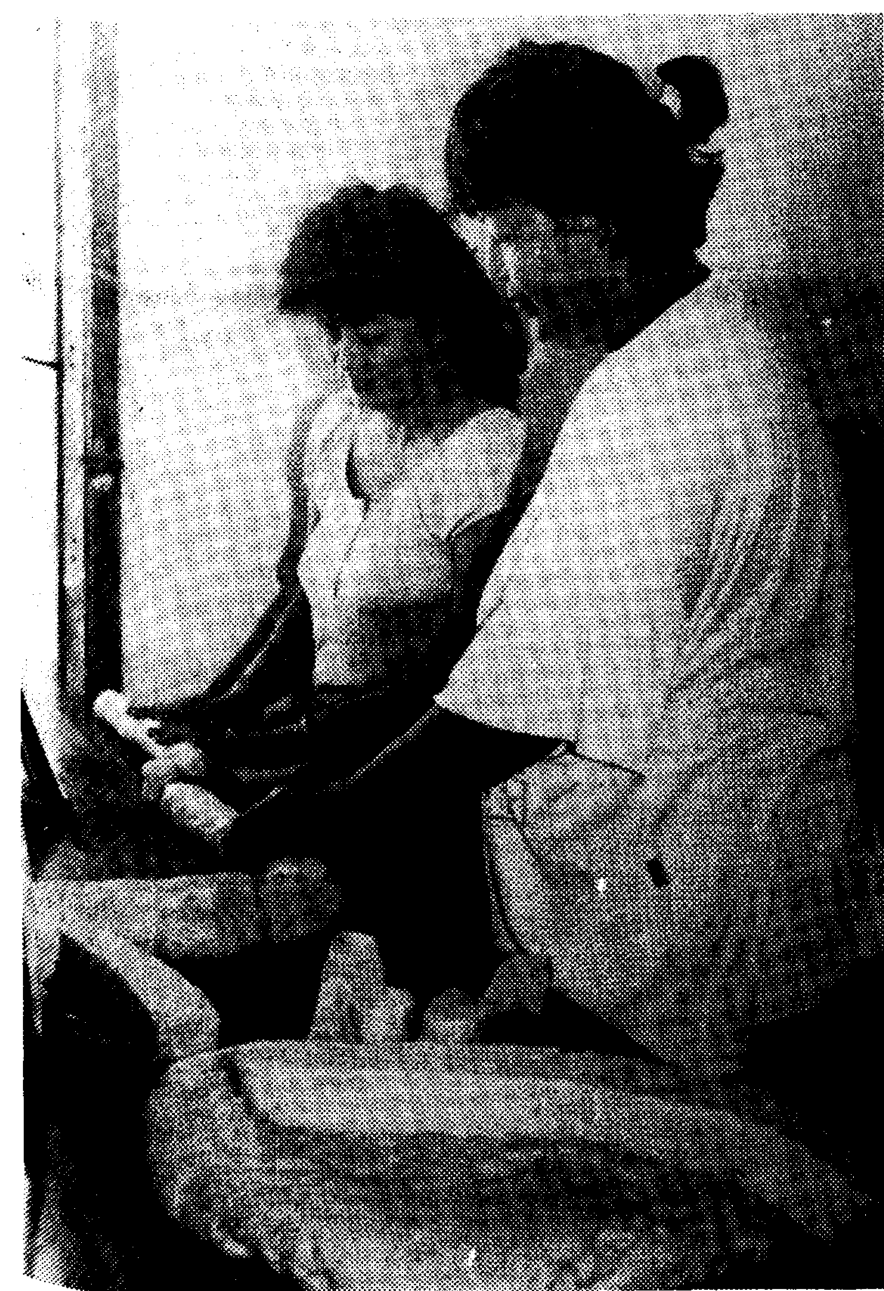
Behalve onze vaste Arubaanse klanten hebben we ook steeds veel aanloop van toeristen. De prijzen in de hotels zijn zo vreselijk hoog, dat ze er de voorkeur aan geven om in de stad te komen eten. nou, dat vinden wij niet erg. Laten de hotels er nog maar wat bovenop doen, dan wordt het voor de gewone handel nog beter. Maar goed, die morgen kwamen er ook weer een stel toeristen binnen. Lourdes en ik moeten er vaak wel om lachen. Zoals die mensen er uitzien! Oudere mannen met kromme, witte benen in bermuda shorts, luidkleurige shirts en petjes met zonnekleppen op. Natuurlijk ontbreekt het fototoestel niet. Hun vrouwen, de benen vol spataders en allerlei knobbels, ook al in korte broekjes en doorzichtige bloesjes, en beladen met plastic zakken. Een beetje schreeuwerig, maar goed dat is onze Janchi ook. In elk geval zorgen de toeristen voor afleiding, want, wees nu eerlijk, er gebeurt niet zo erg veel op ons kleine Aruba.

Op een dag kwam Janchi al vroeg de refresqueria binnen. Hij was naar het Ontvangerskantoor geweest en had flink de pest in. De behandeling was weer eens bar slecht en men had hem, zoals gewoonlijk, afgepoeierd tot de volgende dag. Hij stond daarover nog zijn hart bij mij te luchten, toen Pedro er aan kwam. "Je weet toch wel", zei hij tegen ons, "dat een ambtenaar de kortste afstand is tussen twee rustpunten? Dus wat kun je verwachten? Zeg nou zelf, Hans?" Ik zag net een ambtenaar binnenkomen, dus ik hield me op de vlakte. "Het zijn goede klanten van ons, ik kan niet anders zeggen", mompelde ik. "Jij bent een en al business!", zei Pedro. "Maar hier komt Lino. Die heeft altijd wel een goed verhaal. Lino was een zakenman, die voortdurend heen en weer naar Miami reisde en dus sterke verhalen van twee landen kon vertellen. Pedro had hem al gauw aan de stamtafel en Lino vertelde de laatste voorbeelden van ambtenarij in het land van Uncle Sam, want daar kunnen ze er ook wat van.

"Heb je al gehoord over dat schandaal bij de Amerikaanse sociale verzekeringsbank?", vroeg Lino. "Die ambtenaren ontdekten, dat ze aan duizenden mensen, die al lang dood waren, nog steeds ouderdomspensioen uitbetaalden". "Nou. dat is dan toch een meevaller voor de familie", grapte Janchi. "Precies, en dat gebeurde ook. De familie incasseerde de uitkering en liet die ambtenaren zo wijs als ze waren. Een ander geval van ambtenarij was dat van Bob Greene. Hij werkte op het postkantoor in Seattle, Washington. Hij is vierenveertig en linkshandig. Zijn baas, die waarschijnlijk niets anders te doen had, kwam op een dag bij Bob en zei dat hij de post met zijn rechterhand moest sorteren. In het handboek voor de posterijen staat namelijk dat de postambtenaren de post in de linkerhand moeten houden en met de rechterhand moeten sorteren. Bob werd met ontslag bedreigd als hij dat niet deed. Bob wees er zijn baas op, dat sorteren met de rechterhand lastig was voor hem en dat hij dus minder werk zou verzetten. De baas hield echter voet bij stuk. Dan maar minder produktie, maar de regels moeten gehandhaafd worden!" De protesten van de stamtafel konden tot in de verre omtrek gehoord worden. Janchi had meteen een verhaal over het Arubaanse postkantoor, maar omdat elke Arubaan daar klachten over heeft, zal ik dat hier maar niet herhalen.

Ondertussen had Lino nog meer pijlen op zijn boog, verhalen over een overheid, die meestal weinig blijk geeft van gezond verstand en soms gewoon gek lijkt te zijn. De Appalachian Mountains in de USA vormen een prachtig natuurreservaat, waar wandelaars met rugzakken op, graag doorheen trekken.

De parkdienst besloot nog niet zo lang geleden om er toiletten te installeren, om de vijf kilometer of zo. Een van die toiletten werd gebouwd op een heuvel en moest, volgens regerings- voorschrift, voorzien worden van een speciale oprit voor rolstoelen! Wie de bospaden in dat gebied kent, weet dat daar geen sprake kan zijn van vervoer in een rolstoel. Maar ja, voorschrift is voorschrift! Ja, en dan is hier ook nog een goede. Onlangs werd ontdekt dat de stad Washington in 1962 2100 sneeuwschoppen kocht, waarvan er nog nooit één gebruikt is. Verder hebben ze genoeg gloeilampen in voorraad voor de eerstkomende 561 jaar en genoeg schuimrubber balletjes voor veertig jaar. De stadsambtenaren weten niet van ophouden, wanneer ze eenmaal beginnen". Pedro kuchte en dronk zijn koffie op. "Lino, jij hebt altijd mooie verhalen. Maar ik heb er ook nog een voor dit departement. Mijn schoonzoon in Canada vertelde me dat de overheid daar in haar reglement voor vliegdiensten heeft staan, dat het verboden is om tijdens de vlucht een vliegtuig in te stappen. En mijn zuster in Engeland schreef me dat ze zich beklaagd had bij de busdienst, omdat het haar een paar keer overkomen was, dat een bus niet stopte, terwijl ze wel bij een officiële halte stond. Ze kreeg als antwoord, dat als de bussen zouden stoppen om passagiers mee te nemen, het tijdschema niet gehandhaafd kon worden. Maar waar heb je dan eigenlijk bussen voor?"

In de middag is het altijd wat rustiger dan 's morgens. Er wordt minder gewinkeld, de ambtenaren doen hun dutje en de toeristen liggen bruin te worden aan onze mooie stranden. Want je kunt zeggen van Aruba wat je wil, onze stranden zijn de mooiste van het Caribisch gebied. Daar ligt in feite ons goud! Zelf vind ik die middagen nog niet zo gek, want dan krijgen we vaak klanten, die wat serieuzer zijn, zoals die oude pater, die zo lang in de missie geweest is.

Ik mag hem graag horen. Lourdes heeft hem wel eens horen preken, want zij verzorgt de afdeling godsdienst bij ons thuis. Ik ben zelf al in geen jaren meer naar de mis geweest. Vroeger als kind moesten we. Het was ook een van de geboden van de kerk. Een keer per week moest je naar de mis. Maar alles is wat gemakkelijker geworden in deze tijd. De pastoor ziet mij dus niet zo vaak, maar die oude pater mag ik graag horen. Pedro is er ook altijd als de kippen bij om een parel van wijsheid op te vangen en Janchi kan het nooit laten om tussen de verhalen van de pater door roet in het eten te gooien.

Maar goed, die middag zag ik de pater weer op zijn dooie gemak aan komen slenteren. Hij is wel een Hollander van geboorte, maar hij heeft onze Arubaanse gewoonten overgenomen en doet alles rustig en bedaard. Trouwens, als je al tachtig bent mag dat ook wel, zou ik denken. "Thee voor pater", zei ik tegen een van de engelen, want ik weet van mijn vaste klanten precies wat ze graag willen hebben. De thee werd gebracht en de oude baas ging er op zijn gemak voor zitten. Pedro, Janchi en Charlie schoven dichterbij. Het gesprek ging eerst over het weer, maar dat duurt hier op Aruba nooit lang. We hebben geen sneeuw en ijs, geen ijzel of rijp, of orkanen en bliksem- inslagen. Eigenlijk gebeurt er op het gebied van het weer maar weinig op ons goede eiland, maar we vinden het best. Een paar voorbijgaande toeristen brachten het gesprek op andere gewoonten en zeden en de stamgasten, die wel wisten hoe graag de pater daar over sprak, vroegen of hij in zijn jarenlange verblijf in het buitenland ook nog eigenaardige dingen had meegemaakt.

De pater streek eens over zijn grijze baard, nam nog een slok thee en zei: "Nou ja, vreemd, vreemd. Weet je, de dingen die andere mensen doen zijn misschien vreemd in onze ogen, maar ze zijn heel gewoon in de ogen van die mensen zelf. Jullie kijken je de ogen uit naar elke toerist die met bijna niets aan gaat winkelen in de stad, maar ik heb jarenlang gewerkt onder mensen, die alleen maar een lintje droegen. Hier heeft de politie wel eens dames van het strand gehaald omdat ze geen topje droegen, maar in grote delen van Afrika dragen alleen maar de prostituees topjes. Gewone vrouwen gaan bloot.

Alleen de hoer heeft geld om kleren te kopen. Op vele eilanden in de Stille Zuidzee is het onzedig indien een vrouw haar benen bloot laat, maar van de bovenhelft zegt niemand wat. En zo heb je veel verschillen in gewoonte. Ik had een collega, die missionaris op de Filipijnen was. Hij was een van die mensen, die zijn huis bijhield alsof hij een vrouw was. Er lag geen stofje. Op een dag kreeg hij een stel onderwijzers op bezoek. Ze stoften allemaal met hun zakdoeken de stoelen af, voordat ze gingen zitten. Die arme pater was woest! Wat een schande. Hij had de zaak goed schoon gemaakt en nu meenden zij dat het niet in orde was. Hij kon van opgewondenheid bijna niet spreken.

Gelukkig kwam er net een broeder binnen, die iedereen kende en zo de zaak kon redden. Die Filipino's bedoelden het namelijk best. Zij drukten respect uit voor zijn eigendom door het af te stoffen. Het was een vorm van hoffelijkheid en helemaal niet van kritiek! Ik werkte een aantal jaren in Korea. Fijne mensen zijn dat. Wanneer je daar iemand iets geeft, behoeft hij je niet te bedanken. Juist omgekeerd: dan moet jij hem danken, want jij krijgt de gelegenheid om iets goeds te doen en daardoor verdiensten te verwerven. Toen ik in Mexico werkte, kende ik de dominee goed, die daar ook een kerk had. Zijn vrouw vertelde me dat ze eens een Indiaan op bezoek had, die op de vloer spuwde. Daar maakte zij bezwaar tegen. "Dat moet u niet doen. Dat is vies!". Heel kalm antwoordde de Indiaan: "Maar de grond buiten is net zo vies, mevrouw!" Ik moet er nog bij zeggen, dat de vloer in hun huis uit aangestampte aarde bestond, net zoals de meeste vloeren in die streek. De mensen waaronder ik werkte in Mexico, de Chol, hadden ook de gewoonte om te lachen bij het horen van slecht nieuws.

Toen ik het verhaal las over de onthoofding van Johannes de Doper, rolden ze van de banken van het lachen. Ik wist niet waarom ze dat deden, ik was er nog maar kort. Toen ik er later in de preek nog eens op terugkwam, gierden ze het weer uit. Pas achteraf heb ik geleerd dat het hun gewoonte is om te lachen, wanneer ze slecht nieuws horen. Dan behoeven ze immers niet te huilen. Ach, het is een kwestie van 's landseer".

De mannen lachten, maar de pater ging verder. Wanneer je ouder bent geworden en veel jongeren vinden dat je absoluut niets meer te zeggen hebt, dan je moet je dankbaar zijn voor het publiek dat nog naar je wilt luisteren. Nou, dan heb je aan Pedro en Janchi, aan Harry en Charlie een stel fijne jongens. Die weten een goed verhaal op prijs te stellen. Ze luisteren met net zoveel verve als de verteller het opdist en hoe vreemder het is, hoe beter. Janchi beweert altijd dat hij aan de stamtafel meer geleerd heeft dan in al de jaren dat hij op school zat. Toen zei Pedro lachend, dat hij er dan waarschijnlijk in de tweede klas al vanaf was gegaan, waardoor iedereen het uitproestte. Maar dat er veel wetenswaardigs verteld wordt, staat vast. "In mijn jonge jaren werkte ik op de Marshall Eilanden", zei de pater, "daar zat je zo ver van de rest van de wereld af, dat er maar een keer per jaar post werd bezorgd. De aankomst van de postboot was dus een gebeurtenis van de eerste orde. Dan waren wij verder die hele dag zoet.

In een van die jaren kwam de boot vroeger dan verwacht en wij waren op toernee op de kleinere eilandjes in die archipel. De plaatselijke bevolking nam onze post in ontvangst. Ze hadden wel in de gaten, dat wij daar altijd erg opgewonden over waren en dat we ons op de dag van de boot altijd in de pastorie terugtrokken en dan verder niet meer te zien waren. Zij konden zelf lezen noch schrijven, wij hadden in die tijd ook nog geen missiescholen, en ze wisten dus niet wat brieven waren. Het enige wat men op de Marshall Eilanden doet is eten en rusten.

Nou dat deden ze dan ook maar met onze post. Ze kookten de hele zwik en probeerden er van te genieten, maar het smaakte niet best en we kregen de samengekookte massa toen we weer thuis kwamen. We zijn dat jaar langer dan ooit met de post bezig geweest!" Pedro bestelde opnieuw koffie, voor de luisteraars en thee voor de pater. "Hoe was het trouwens met eten, pater? U hebt zeker wel vreemde dingen moeten eten?", vroeg Charlie. Die wil altijd het naadje van de kous weten.

"Nou en of", zei de geestelijke, "ik heb heel wat moeten slikken, maar je went er snel aan. De eerste keer dat je hondenvlees krijgt voorgezet denk je dat je zult overgeven, omdat je die trouwe huisvriend steeds maar weer voor je ziet, maar je bent er gauw overheen, vooral wanneer er weinig keuze is. We hebben ook aap gegeten en slang, en vleermuis.

Wanneer die vleessoorten goed zijn klaargemaakt smaken ze best". "Geef mij toch maar een hamburger van Hans", riep Janchi uit. "Die smaken inderdaad goed", stemde pater toe, "maar je moet denken aan de omstandigheden. Wat de boer niet kent, dat eet hij niet. Ik heb het altijd naar mijn zin gehad in die verre streken. Ja, ik denk er met plezier aan terug". Het gesprek golfde nog wat heen en weer. De pater gaf aan, dat hij weer eens moest opstappen en ook de anderen begonnen hun biezen te pakken.

"Man, hier leer je tenminste nog eens wat", zei Janchi. Pedro stemde toe. "Ik luister altijd graag naar die verhalen van de pater", zei hij. Voordat hij "Sonrisa" verliet draaide de pater zich om. "Mannen, ik ga jullie nog een verhaal vertellen. Ik denk er net aan. Jullie leren zo graag over andere volkeren. Dan vertel ik je een Afrikaans dilemma- verhaal. Dat is een verhaal, waarbij je zelf het eind moet bedenken! Hier gaat hij dan. Op zekere dag ging een man op reis. Zijn vrouw, zijn moeder en zijn schoonmoeder gingen met hem mee. Het was een lange reis en ze werden erg dorstig. Gelukkig zagen ze een waterput op een verlaten erf en ze gingen er meteen op af. Het water stond echter diep in de put en ze hadden alleen maar de schaal van een kokosnoot om water mee te scheppen.

Om er bij te kunnen komen, maakten ze een menselijke keten. De vrouw zette zich schrap tegen de muur van de put en hield haar man bij zijn benen vast. Hij hing voorover in de put en hield zijn moeder bij haar benen vast en die had weer op haar beurt de schoonmoeders- benen beet en die kon aldus bij het water komen. Ze doopte de schaal in het water en gaf die door naar boven. Na verloop van tijd kreeg de moeder kramp in haar armen en op een gegeven moment kon ze de schoonmoeder niet langer houden. Die schoot met een plons het water in. "Wat was dat?", vroeg de vrouw, die niets kon zien. "Mijn moeder heeft jouw moeder laten vallen", antwoordde haar man. De vrouw werd woest. "Dan laat jij jouw moeder maar vallen", dreigde ze, "anders laat ik jou los!" Mijn vraag, beste heren, is deze: wat moet die arme man doen?". Luid gelach, natuurlijk. "Daar moet ik eens goed over nadenken", zei Pedro. "Wat zou u doen, pater?", wilde Janchi weten. Maar de pater maakte zich er van af. "Zoals jullie weten heb ik geen vrouw en geen schoonmoeder. Voor mij is het verhaal dus niet bestemd. Jullie zijn getrouwde mannen. Denk er eens goed over na. Het is niet als grap bedoeld". "Zeg Pedro", riep Janchi, "eet eerst maar eens wat gebakken vleermuis of geroosterde aap, dan weet je het wel". "Mij niet gezien", kaatste Pedro terug, "geef mij maar pastechi voor Kerstmis!"

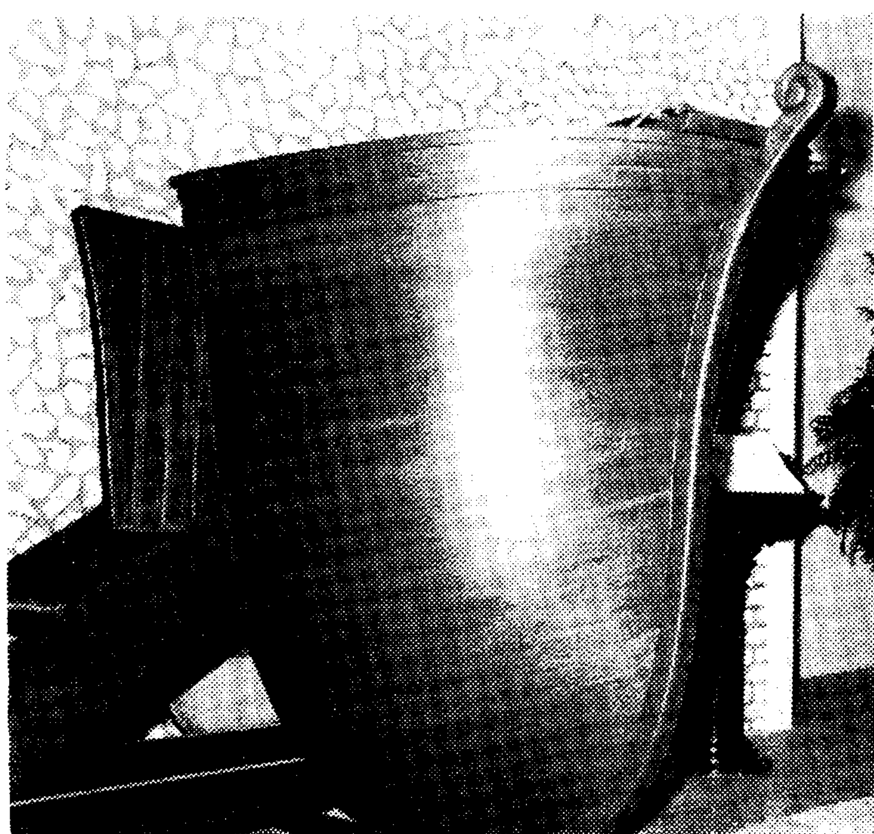
En daar wil ik het dan ook maar bij laten, beste lezer. Kom eens langs in "Sonrisa", wanneer u de tijd hebt. We zijn altijd open!

HANS HOOIBERG

Renovatie kerkgebouw Protestantse Gemeente Aruba voltooid

Een dominee bouwt aan de kerk

Op 13 februari gaf dominee dr. A. van den Doel, predikant van de Protestantse Gemeente Aruba, zichzelf een verjaardags- cadeautje zoals hij het uitdrukt: er werd een begin gemaakt met de restauratie van de totaal vervallen grote protestantse kerk in Oranjestraat. Na 2½ jaar bevindt de restauratie zich in de slotfase; op enkele kleinigheden na is ze geheel voltooid.
Een gesprek over een unieke renovatie.

De kansel

Al jaren was de kerk in Oranjestad van de Protestantse Gemeente van Aruba zo verwaarloosd dat ze zelfs niet meer veilig genoemd kon worden. Het houtwerk van de dakconstructie, van raamkozijnen en deurposten, was totaal aangetast en opgevreten door de witte mieren. Daarom week de gemeente uit naar het kleine, oude kerkje dat er naast staat.

De commissie Timmer bracht al in 1982 een rapport uit, waarin verschillende mogelijkheden werden nagegaan. Opknappen werd een absolute noodzaak gevonden, het werd geraamd op een half miljoen en dat geld was er niet. Een andere mogelijkheid was het verkopen van het gebouw en de grond. Er waren serieuze gegadigden, maar toen bleek dat de grond waarop de kerk gebouwd is geen eigendom van de Protestantse Gemeente van Aruba was. Dat sloot de verkoopmogelijkheid uit. Dan maar afbreken? Maar ook dat kost geld en dan heeft men nog niets. Het bleek ondanks vele vergaderingen moeilijk te kiezen uit de alternatieven en er werd daarom niets gedaan, waardoor de kerk steeds verder in verval raakte.

Ds. Van den Doel: Ik ga uit van een andere filosofie. Niet: is er genoeg geld, maar is er genoeg animo, dan komt het geld er vanzelf wel! Toen ik besloot tot restaureren, was er niet meer dan vijftienhonderd gulden beschikbaar.

Proces

Ik begon de grote bovenramen met behulp van één metselaar en één helper. Ik heb daarna mensen bezocht en om hulp gevraagd, zowel daadwerkelijk als financieel. Als er eenmaal wat gedaan wordt, geeft dat weer mond tot mond reclame, waardoor geld en hulp beschikbaar kwamen. Zo werkten er al gauw zo'n twaalf, en in de drukste periode liep dat zelfs op tot twintig mensen die tegelijk bezig waren. Die moest ik elke vrijdag uitbetalen — je loopt dan wel risico. Elke dag was ik zelf erbij om plannen te maken en te bespreken. Ik heb advies ingewonnen van deskundigen; dat waren vooral oudere ambachtslieden. Uit diverse opinies maakte ik dan een keuze. Zo was ik architect en uitvoerder tegelijk.

Stap voor stap zijn we te werk gegaan. Al het materiaal heb ik zelf gekocht en op die manier probeerde ik weer wat kortingen te krijgen bij de handel. We zijn heel zorgvuldig en zuinig met alle materiaal omgesprongen. Zo hebben vakmensen en vrijwilligers — onder andere van de marine — samengewerkt aan deze renovatie.

In het begin vonden sommige gemeenteleden het nog wel een vreemd idee de dominee in korte broek en t-shirt in de kerk te zien, maar als ik ze dan zei dat ze zelf voor mij in de plaats zouden kunnen komen werken, zweeg de kritiek al gauw.

Op 15 februari 1987 — twee jaar na het begin — werd de kerk weer in gebruik genoemen in aanwezigheid van koningin Beatrix, prins Claus en prins Willem- Alexander. Voldaan merkt de dominee op een pluimpje van de koningin gekregen te hebben.

Van alle stadia van renovatie zijn veel foto's en dia's gemaakt; die zullen nog gerangschikt worden zodat een compleet beeld van het herstel te zien zal zijn. Daarnaast maak ik ook een heel gedetailleerd financieel overzicht en verantwoording.

De hele restauratie komt nu uiteindelijk op zo'n drie ton; dat is dus iets meer dan de helft die de commissie Timmer dacht nodig te hebben. De winst is er uit gehaald, omdat alles op kostprijsbasis is verwezenlijkt. Maar het is wel tweehonderd keer zo veel als het beginbedrag dat beschikbaar was. Altijd is het geld ergens vandaan gekomen en ik heb alles contant betaald.

Interieur

We nemen een kijkje in de kerk zelf, nadat we eerst in een van de vergaderzalen gepraat hebben.

Ds. Van den Doel: we hebben de aangetaste balken allemaal stuk voor stuk van binnenuit vervangen. Zo is er een heel nieuwe dakconstructie gemaakt zonder de pannen weg te halen. We hebben alles van binnenuit gestut; daar kwam natuurlijk wel heel wat deskundigheid en vakmanschap bij kijken.

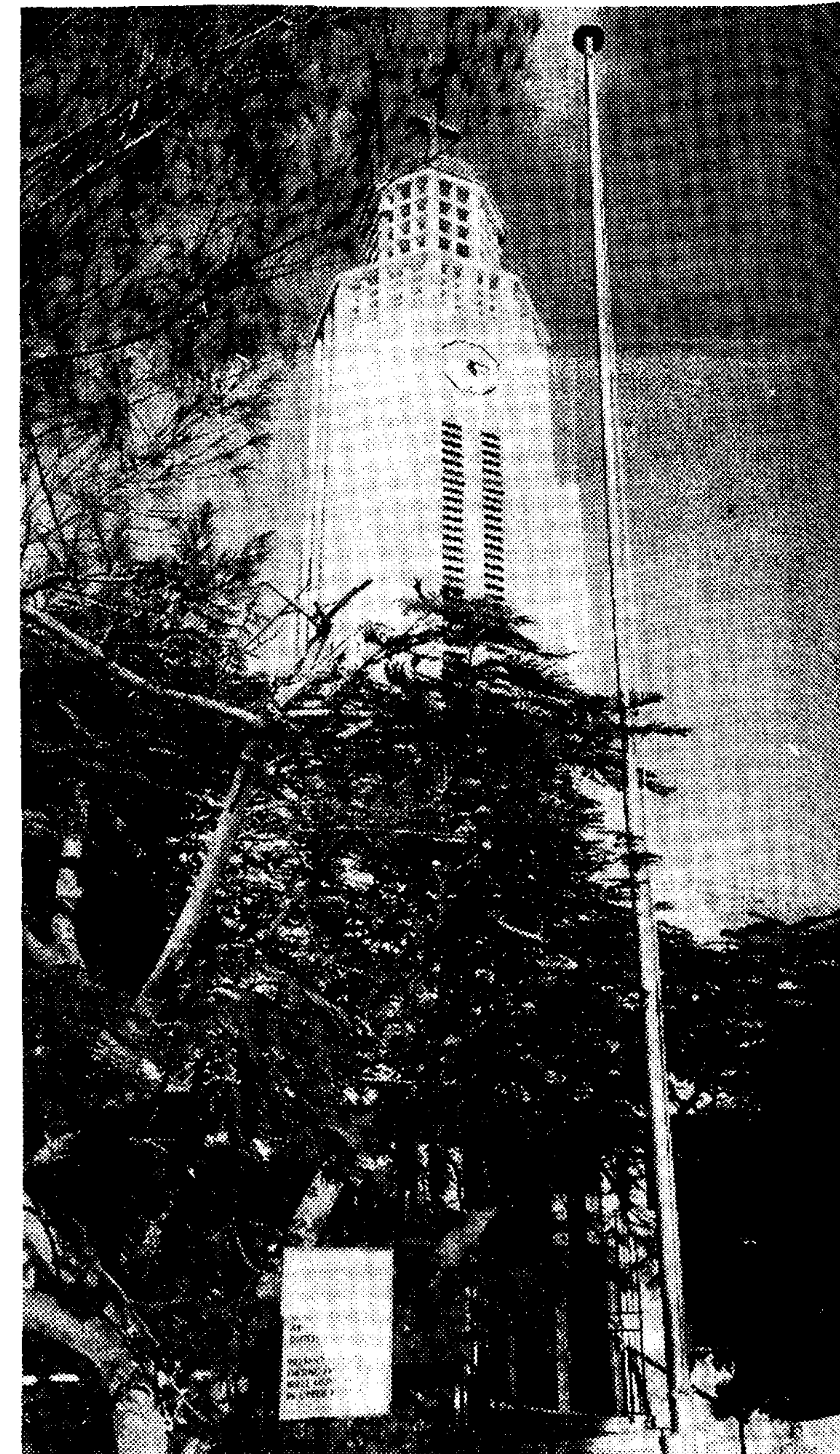
De pilaren van het hoofdschip hebben we bekleed met koraalsteen in donkere cement, net als de muur achter de preekstoel. Zelf heb ik aan het strand de stenen uitgezocht, nadat de schoonmaakploegen bij de hotels ze verzameld hebben en ze op een hoop gooiden om de toeristen een schoon strand te bieden.

Van het oude balkon hebben

we de vloer nu amfitheatersgewijs in drie niveaus gemaakt; eerst helde die sterk af. Bij alle werkzaamheden hebben we gelukkig niet één keer een ongeluk gehad.

De kansel hebben we de vorm van de voorsteven van een schip gegeven. Een schip is heel bijbels: de ark van Noach, Jezus predikte vaak vanaf een schip, Paulus ondernam zijn zendingsreizen per schip, ook de Wereldraad van Kerken

De vernieuwde toren met uurwerk

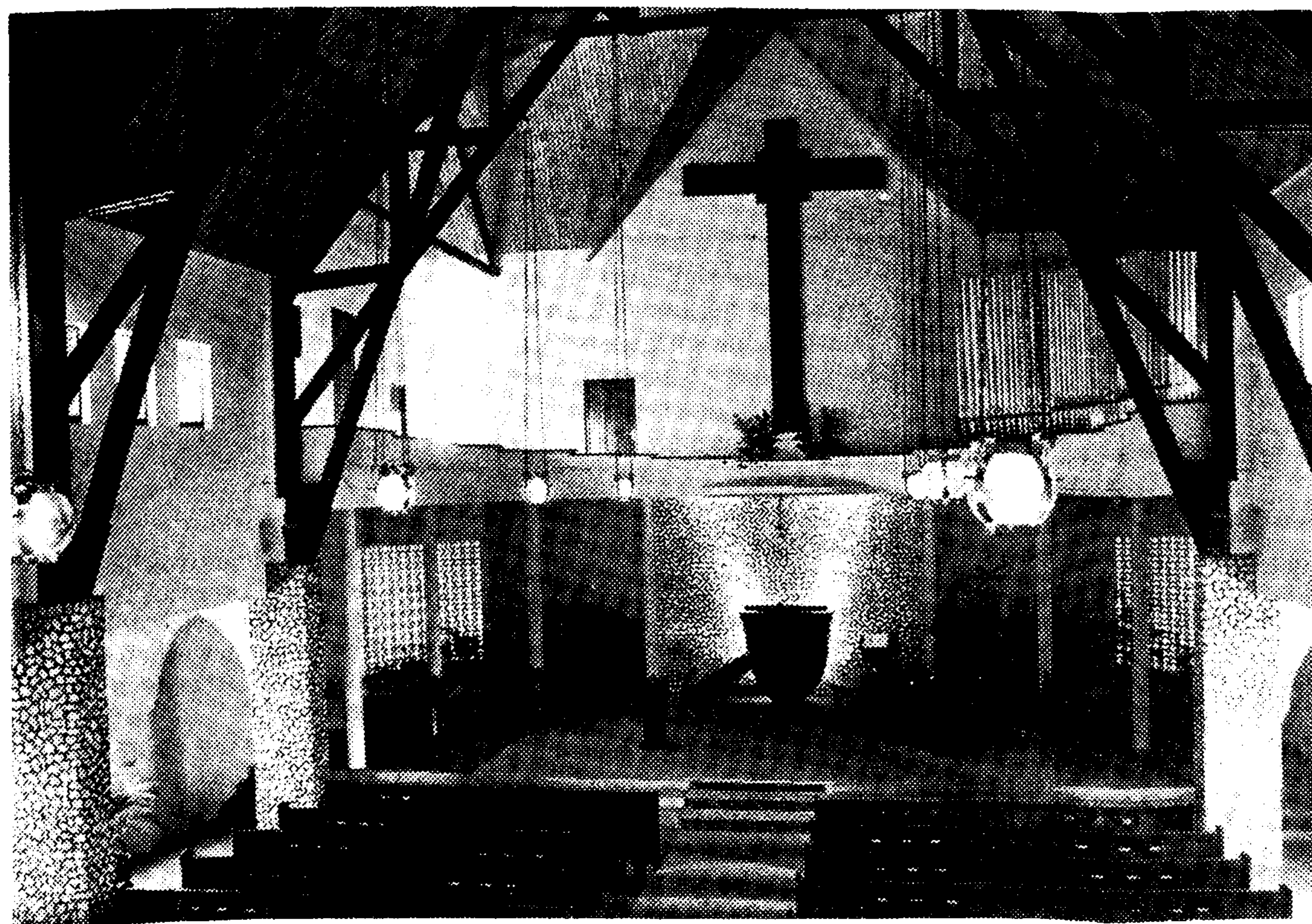
heeft een schip als symbool.

De blauwe vloerbedekking symboliseert dan het water. Rondom de niervormige avondmaaltafel staan twaalf stoelen die laag zijn en een wat hogere; dat symboliseert Christus en zijn twaalf discipelen. De kerkeraad krijgt nog twaalf stoelen: er zijn elf gekozen leden en de predikant. Daar zal Ciro Abath de apostelnamen in kerven.

We krijgen een nieuw doopvont waarin een golfmotief verwerkt is en waarop een duif als symbool van de vrede en de Heilige Geest prijkt. Het koper dat uit de dakgoten kwam hebben we gebruikt voor het maken van lampen — we hebben de hele kerk een maritiem karakter gegeven. Ze staat immers ook vlak bij de Paardenbaai?

Boven de preekstoel hangt een geweldig groot kruis van donkerbruin Surinaams hout, vierhonderd kilogram zwaar.

Bruin en blauw lijkt op het eerste oog een wat ongewone combinatie, maar het zijn bijvoorbeeld ook de kleuren van het Indonesische batikwerk.

Biografie

Dat brengt ons gesprek op de onconventionele levensloop van ds. Van den Doel. Ik heb in Nederland mijn onderwijsakte behaald, daarna mijn akte Nederlands MO-A en het diploma Ziekenverpleging B. Daarna ben ik op 24-jarige leeftijd naar de Verenigde Staten getrokken. Daar heb ik acht jaar gewoond; ik heb er mijn Amerikaanse vrouw leren kennen en ik heb er theologie gestudeerd, waarna ik in verschillende gemeentes predikant was. Ik ben er ook begonnen aan mijn dissertatie: BLESSING AND CURSING IN THE NEW TESTAMENT AND IN RELATED LITERATURE.

Met dat laatste bedoel ik het Oude Testament, de Dode Zee rollen en de apokriefe boeken. Dit proefschrift heb ik in december 1967 verdedigd, maar ik woonde toen al niet meer in de V.S.

In 1963 vertrokken we naar Nigeria; van 1966 tot 1970 werkte ik op Aruba als predikant van Seroe Colorado. Ik gaf ook godsdienstlessen op het Colegio Arubano en was daar gecommitteerde voor Nederlands. In heb op Aruba mijn dissertatie afgemaakt.

Van 1970 tot 1980 heb ik in Indonesië gewerkt; dat was in de Banggai-archipel bij Celebes. Dit eilandenrijk bestaat uit veertig eilanden met een 180- tal dorpen waar ik kadercursussen verzorgde en alfabetiserings- programma's. Met prauwen trokken we dan van het ene naar het andere eiland.

Uit die tijd heb ik de gewoonte overgehouden om mijn preken vol te stoppen met beeldende illustraties die door middel van de fantasie de Boodschap aanschouwelijk overbrengen.

Van 1980 tot 1983 werkte ik in Suriname. We woonden tegenover de Memre Boekoe kazerne aan de Verlengde Gemenelandsweg en hebben coupppogingen en tegencoups van nabij meegemaakt. Ik verzorgde daar radio Morgenwijdingen waarin ik op eenvoudige wijze met behulp van alledaagse voorbeelden de Bijbelse Boodschap bracht. Ook Jezus predikte eenvoudig met behulp van gelijkenissen.

Sinds 1983 zijn we nu voor de tweede keer op Aruba, en sinds 1985 ben ik ook weer predikant te Seroe Colorado, omdat wegens de Lago- sluiting de Amerikaanse predikant vertrok. Ik doe het gratis want oude liefde roest niet.

Blijvends

Steeds heb ik geprobeerd om in elke gemeente waar ik werkte iets blijvends achter te laten. Daarom ben ik voor Indonesië met commentaren op het Evangelie van Marcus en het Boek der Spreuken bezig. De commentaren zijn in eenvoudig Indonesisch gesteld zodat ze zowel voor studenten en predikanten als ontwikkelde leken geschikt zijn.

In Suriname heb ik ervoor gezorgd dat er iemand kon worden uitgezonden voor een predikanten- opleiding. Deze pleegzoon van mij heeft nu net zijn intrede gedaan in de Hervormde gemeente van Paramaribo, zodat die nu na 325 jaar eindelijk en voor het eerst een landskind als eigen predikant heeft.

Op Aruba zag ik dat de kerkgebouwen in slechte toestand verkeerden; dat heb ik toen besloten aan te pakken.

Oude kerkje

In oktober 1984 zijn we begonnen met het opknappen van het kleine oude kerkje dat naast de nieuwe grote kerk staat. Dat is het oudste nog bestaande kerkgebouw van Aruba. In de kerkarchieven die prachtig bewaard zijn gebleven, heb ik gevonden dat op 14 februari 1822 Klaas van Eekhout op Aruba arriveerde als onderwijzer aan de gouvernements- school en godsdienstleraar van de Protestantse Gemeente. Op 30 juni van datzelfde jaar was er de eerste protestantse kerkdienst in het huis van de heer J.H.G. Eman. Vanaf 25 augustus werden de diensten in de school gehouden. Maar op 8 augustus 1844 besloot de Kerkeraad om een huis van de familie Arends aan de Baai te kopen; de prijs was tweehonderd vijftig gulden. Dat huis werd tot op de fundamenten gesloopt en de nu nog bestaande oude kerk werd op die fundamenten gebouwd. Ze werd op 15 februari 1846 officieel geopend.

Dit oude kerkje was nog in 1977 gerestaureerd maar dat was slecht gedaan. De toren werd buiten beschouwing gelaten en daarvan zijn de balken die volgens de stapelmethode geconstrueerd zijn nu ook aangetast. Dit kerkje willen we volgend jaar opnieuw restaureren met behulp van financiële steun van de Stichting Monumentenzorg. Het kerkje is voortdurend gebruikt, het heeft een heel goede akoestiek en is een goed voorbeeld van hoe er in vroeger tijden gebouwd werd met los op elkaar geplaatste stenen die gepleisterd werden.

Plannen

We beklimmen de toren van de grote kerk en de dominee wijst op enkele kleinere dingen die daar nog moeten gebeuren. Maar het grote werk — het vernieuwen van het aangetaste beton — is allemaal al klaar.

Sinds 14 februari 1987 is er voor het eerst een echte klok in deze toren; vroeger was er alleen een stuk plywood waarop een klok geschilderd was.

Vanaf de omloop boven hebben we een prachtig uitzicht op Oranjestad en wijde omgeving.

Dominee Van den Doel heeft nog veel plannen voor het stadsgedeelte rondom zijn kerk, die hij met verve ontvouwt. Maar we bepalen ons verder tot de kerk zelf.

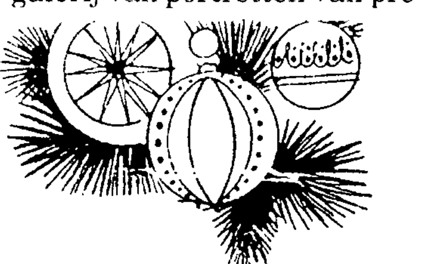
In de toren zouden foto's gehangen kunnen worden van oud Aruba en hoe de omgeving van de Paardenbaai vroeger was. Achterin de kerk wil ik een aantal vitrines plaatsen met wisselende schelpenverzamelingen. We maken ook nog een herinnerings- plakette waarop de geschiedenis van de Protestantse Gemeente in het kort wordt weergegeven.

In januari 1988 zal er begonnen worden met de restauratie van het kerkorgel. Dat kost zo'n vijftigduizend gulden plus de reis- en verblijfkosten van de expert. We hebben daar nu al vijftienduizend van binnen, dus het geld komt er wel.

In een van de bovenzalen van de kerk zal binnenkort een Bijbels Museum komen: bijbelse taferelen zullen daar worden uitgebeeld, maar verreweg het belangrijkste zal de uitgebreide verzameling van oude bijbels zijn die dominee Van den Doel bezit en die daar geëxposeerd zullen worden.

Vanuit de V.S. bood iemand een grote collectie gekostumeerde poppen aan; die zou eventueel een plaatsje kunnen krijgen in een andere zijzaal boven.

Als we tenslotte door de consistorie lopen zien we dat hier een galerij van portretten van predikanten die in de Protestantse Gemeente gestaan hebben, ontworpen is: van dominee Kuiperi die van 1858 tot 1871 de eerste officiële predikant op Aruba was tot op heden.

Dominee Van den Doel zal in deze portrettengalerij in elk geval een ereplaats verdienen — mocht hij de gemeente verlaten en elders werk vinden — wegens zijn enorme inzet voor een unieke kerkrestauratie.

Tekst: Wim Rutgers
Foto's: Ronald Lemminga

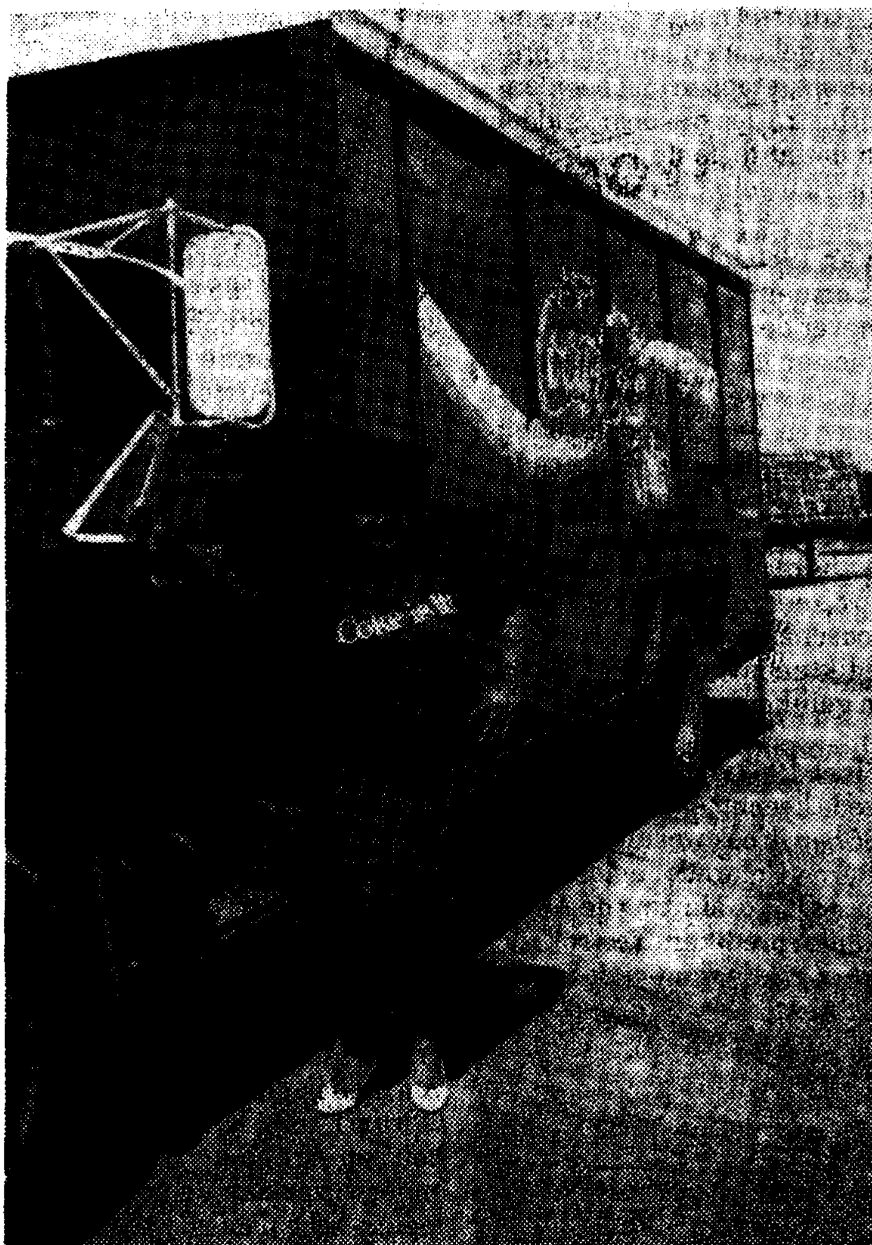

Vrouwen in de Arubaanse gemeenschap

(Anna Tromp Van der Schoot)

ORANJESTAD — De vrouwen nemen ook in de Arubaanse gemeenschap belangrijke posities in. Niet alleen als dokter of advocaat, als manager of onder leidinggevende functie, maar ook in het harde dagelijkse leven dragen, vrouwen een steentje bij. Dat wil de Amigoe benadrukken met dit kort interview.

Edith Croes-Maduro is een nog jonge vrouw, die vanaf 's morgens half acht tot laat in de middag chauffeur is van de limonade afleveringstruck van Tropical Bottling Co. Niet alleen een verantwoordelijke, maar ook een zware taak, die zij met veel plezier vervult.

Edith Croes-Maduro

ORANJESTAD — Enige maanden geleden behaalde Edith Croes-Maduro het rijbewijs-C en kon daardoor een truck besturen. Op de Amigoe-vraag over het waarom zij dit beroep koos, nadat zij vroeger werkzaam was bij de Boulevard Theaters, waar zij o.a. tickets verkocht bij 't theater, [illegible] zij lachend, altijd al wat avontuurlijk aangelegd te zijn geweest, het vreemde trok haar wel toen de heer Bikker van Tropical Bottling Co., haar voorstelde als chauffeur te gaan werken op een van de Coca Cola trucks en zij accepteerde.

Met doorzetting en aanpakken had zij het besturen van de zware truck al spoedig onder de knie. In het begin ging het wel wat moeilijk, vooral in de bochten, dan moet je rekening houden, dat de truck volgeladen is, anders worden het scherven.

Ook bij het achteruitrijden moet je met zo'n zware truck goed uitkijken. Niet altijd biedt de achteruitkijk-spiegel genoeg zicht — als een kleine wagen achter de truck staat, dan is het niet goed zichtbaar. In zulke gevallen moet de helper uitstappen en kijken of de kust vrij is, zodat je zonder brokken kan wegrijden.

Haar route brengt haar dagelijks via Dakota naar Santa Cruz. De meeste afleveringen zijn voor vaste klanten, 750 kratten bij één truck is geen ongewone aflevering. Het [illegible] valt best mee. Je [illegible] aan het gewicht van de kratten en op den duur [illegible] je het niet zo zwaar meer. Bij het inladen van lege kratten moet je eerst de flessen sorteren, dat vergt nogal wat tijd, maar ze verwacht het spoedig even snel te kunnen doen als haar mannelijke collega's.

Overigens treedt ze niet alleen als bestuurster op, ze is ook de contact persoon tussen de fabriek en de klant, waarbij het incasseren en beheren van het geld eveneens een belangrijke taak is. Over het algemeen valt het werk best mee, mede dankzij de collegialiteit en goede sfeer, die bij Tropical Bottling Co. bestaat.

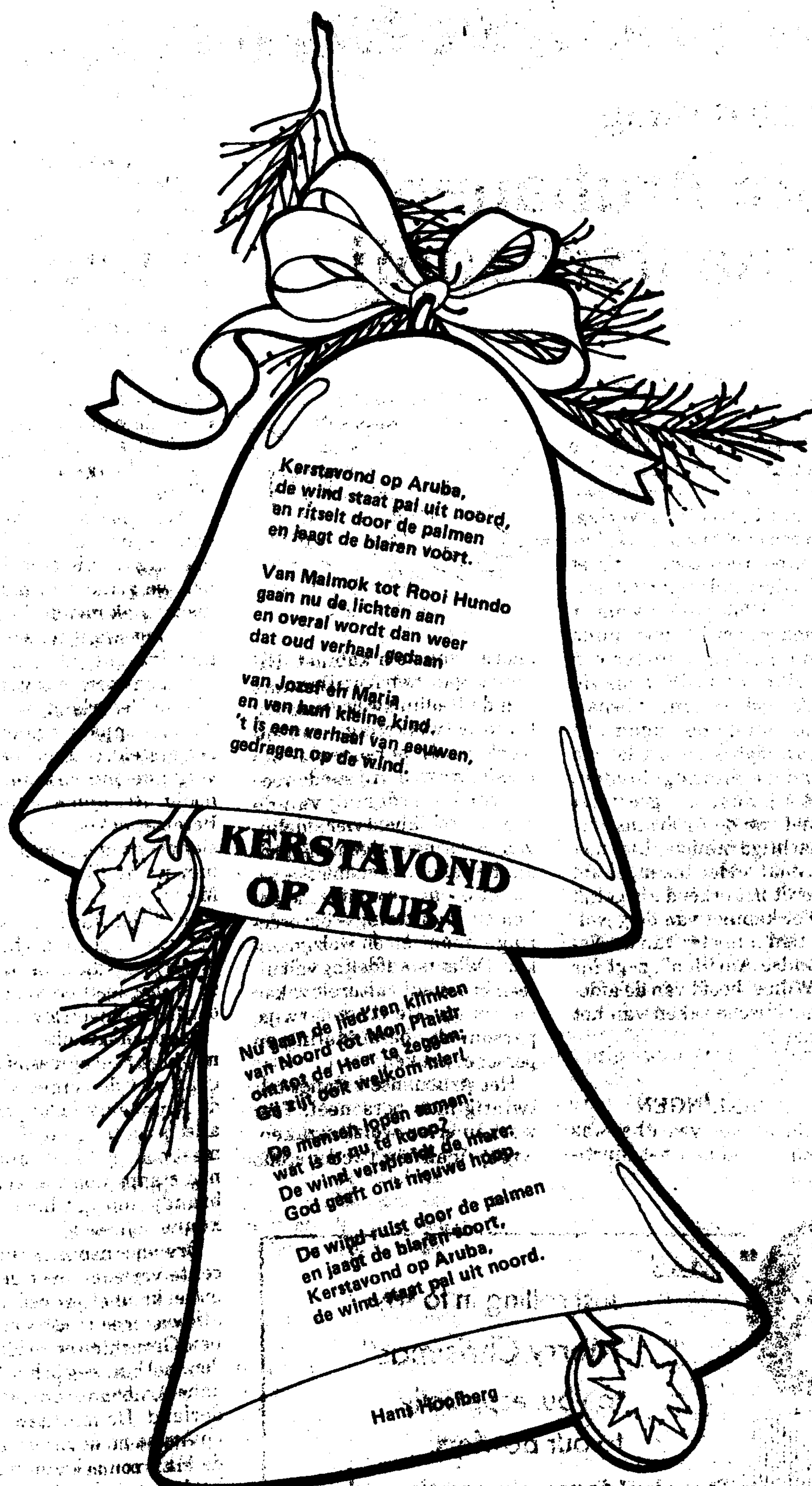
In het begin werd wel wat vreemd en misschien misdunkend gekeken naar een vrouw achter het stuur van zo'n grote truck. Maar dat was er vlug vanaf toen men zag dat zij haar "mannetje" wel kon staan.

Edith is getrouwd en heeft een dochtertje van vier jaar. Als de Coca Cola truck bij haar school komt afleveren, laat de kleine meid trots horen: "Daar is nu mijn mammie met haar truck". Thuis knappen Edith en haar man samen het huishouden op — soms neemt haar man het grootste deel voor zijn rekening — daar zij beiden buitenshuis werken.

Zij hoopt dat andere vrouwen het ook zullen inzien, dat iedere baan in de gemeenschap, hoe zwaar soms ook, ook door een vrouw kan worden gedaan. Vrouwen zijn echt niet zulke zwakke persoontjes. En door zwaarder werk hoeft een vrouw zich echt niet minder vrouw te voelen. Ze gelooft niet dat er een verschil bestaat tussen vrouwen- en mannenwerk. Door je houding toon je aan dat je vrouw blijft. Hedendaags heeft de man ook zijn deel in het huishouden en zorgt voor de afwas of voor de kinderen zonder iets van zijn status te verliezen.

Edith gaat verder, zij probeert nu een forklift te besturen, waarmee de kratten van en op de wagen komen bij de fabriek. Eens werd haar de vraag gesteld of ze er niet iets voor voelde een [illegible] te gaan besturen. Tegen het besturen heeft zij geen bezwaar, maar ze schrok wel van de werkuren die hieraan verbonden zijn.

Wat besturen betreft wil zij in de toekomst toch wel verder, waarbij het besturen van een vliegtuig tot de mogelijkheden behoort; ofschoon dat nog wel lange tijd zal duren. Ondertussen hoopt ze nog lang de Tropical-produkten bij de klanten te kunnen afleveren.

Kerstavond op Aruba,
de wind staat pal uit noord,
en ritselt door de palmen
en jaagt de blaren voort.

Van Malmok tot Rooi Hundo
gaan nu de lichten aan
en overal wordt dan weer
dat oud verhaal gedaan

van Jozef en Maria
en van hun kleine kind.
't is een verhaal van eeuwen,
gedragen op de wind.

KERSTAVOND OP ARUBA

Nu gaan de lied'ren klinken
van Noord tot Mon Plaisir
om tot de Heer te zeggen:
Gij zijt ook welkom hier!

De mensen lopen samen:
wat is er nu te koop?
De wind verspreidt de mare:
God geeft ons nieuwe hoop.

De wind ruist door de palmen
en jaagt de blaren voort,
Kerstavond op Aruba,
de wind staat pal uit noord.

Hans Hoefberg

Paleisstraat 6 in Den Haag

Toevluchtsoord voor Arubanen in de Nederlandse maatschappij

- door Victor Hafkamp -

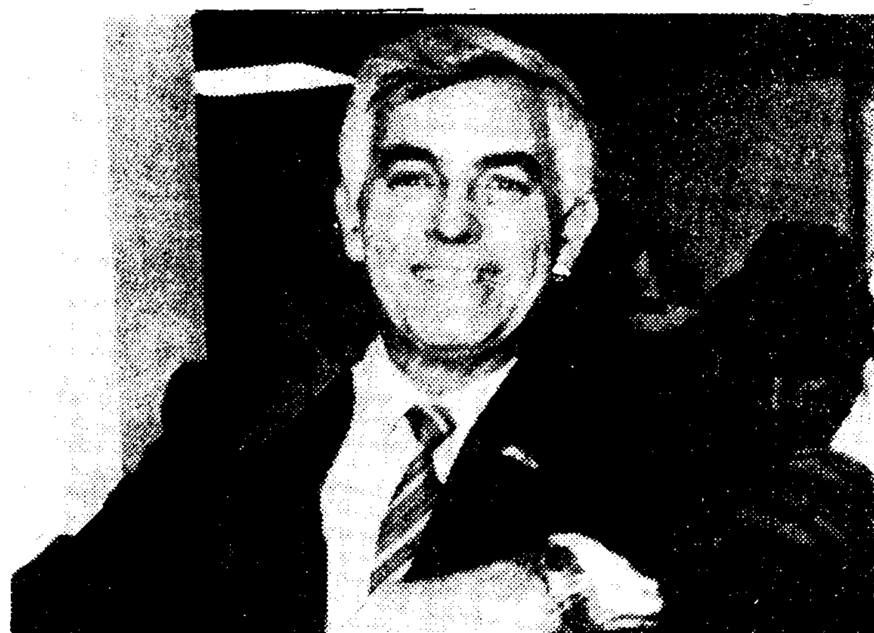
Wie het kabinet van de gevolmachtigd minister van Aruba aan de Haagse Paleisstraat nummer 6 verlaat, ziet rechts voor zich de ambtswoning van koningin Beatrix, het Paleis Noordeinde: Oranjestad vlakbij Oranje. Een beetje symbolisch wellicht.

Het gebouw dat het stukje Aruba in Nederland huisvest onderscheidt zich in weinig van de naaste omgeving: een rustige, statige straat vol diplomatieke vestigingen. Pal naast het kabinet van de gevolmachtigd minister de ambassade van de Tsjechoslowaakse socialistische republiek.

De zetel van gevolmachtigd minister John Merryweather en zijn staf heeft iets plechtigs. Dat is geen wonder. Vroeger was het de pastorie van de protestantse kerk die ernaast staat. Voordat het eilandgebied Aruba het gebouw kocht, had de Afrikaanse republiek Ghana er zijn Nederlandse ambassadeurs-zetel. Zowel kerk als kabinet staan nu op de monumentenlijst en zijn in waarde gestegen. Een goede investering van Aruba dus.

Het pand aan de Paleisstraat werd in 1983 aangekocht. In 1982 gedoogde de Nederlandse regering een eigen vestiging van het eilandgebied Aruba in Den Haag. Eerst aan de Lange Voorhout, later in het pal naast het Centraal Station gelegen hotel Babylon dat inmiddels Sofitel heet.

Aanvankelijk hielden de Arubanen in Den Haag zich uitsluitend bezig met beperkte werkzaamheden, zoals de inventarisatie van de problemen rond het bestedingsoverleg, projecten van Aruba in Nederland en politieke contacten met het Nederlandse parlement. "Alles heel low profile, want er was immers een kabinet van de gevolmachtigd minister van Nederlands-Antilliaanse zaken, dat zich ook met de behartiging van de belangen van Aruba bezighield naast dat van de andere eilandgebieden. Sinds 1 januari fungeert het kabinet van de Arubaanse gevolmachtigd minister hier met een totaal ander takenpakket en wordt het erkend als gelijk aan het kabinet van de gevolmachtigd minister van de Nederlandse Antillen", zegt mr Ben Wilms, hoofd van de afdeling juridische zaken van het kabinet.

Gevolmachtigd minister John Merryweather

AFDELINGEN

Minister Merryweather was niet onbekend met het functioneren van zo'n kabinet. Hij kwam van het Antillenhuis aan de Badhuisweg, waar hij hoofd ontwikkelings- samenwerking en personeels- bemiddeling was. Hij stelde voor om ter bevordering van de overzichtelijkheid vier afdelingen te vormen; algemene juridische zaken, economische acquisitie - nu economische zaken en investerings- bevordering - financiën en welzijnszaken. De laatste afdeling valt uiteen in sociaal-culturele zaken en remigratie en onderwijs, personeels- bemiddeling en personeelszaken.

Het Arubaanse kabinet telt twintig man personeel. Vier werken er op welzijnszaken, vijf op financiën, twee op economische en twee op juridische zaken. Het overige personeel is administratief en ondersteunend. De bode-chauffeur en de concierge zijn Nederlanders, op contract aangetrokken in Nederland, de overigen zijn vanuit Arubaanse overheidsdienst naar Den Haag overgeplaatst. De al in Nederland werkzame Arubanen werden op contractbasis aangetrokken.

Behalve de gevolmachtigd minister zelf, zijn nog twee stafleden van het Arubahuis van het Antillenhuis aan de Badhuisweg afkomstig. Het zijn het ex-hoofd ontwikkelingssamenwerking en personeelsbemiddeling van het Antillenhuis, mevrouw Myrtha Oduber, en Milda Simmeleer, voormalig medewerkster archief Antillenhuis, die nu de scepter [illegible] Wilms. [illegible]

[illegible] Brandjes hebben [illegible] recente verleden [illegible] op het kabinet [illegible] atie was er [illegible] nen. Geruchten [illegible] den snel hun weg [illegible] aans-Arubaanse [illegible] derland. [illegible] op Aruba na de [illegible] de MEP zou ook [illegible] hebben gehad op [illegible] ling van het personeel [illegible] in het Arubahuis. [illegible] spreekt met nadruk tegen [illegible] er in het kabinet [illegible] zijn geweest van een [illegible] wraakactie.

VOOR ARUBA

"Neem nu [illegible] Het feit dat ik hier [illegible] genspraak met [illegible] politieke wraakactie [illegible] Oduber is de zuster [illegible] -MEP-gedeputeerde [illegible] anderen hier [illegible] hebben moeten ruimen [illegible] machtswisseling, op [illegible] net zo zijn toegepast. [illegible] op de dag van vandaag [illegible] we hier nog. Kijk, wij [illegible] niet voor een bepaalde [illegible] maar voor Aruba", [illegible] Wilms, op Aruba [illegible] belangrijk adviseur van [illegible] MEP-leider Betico [illegible]

Hij wijst er op dat twee [illegible] op het kabinet [illegible] Het vertrek van dat twee [illegible] wakkerde de geruchten over politieke wraakacties [illegible] zou niet met anderen op [illegible] binet hebben kunnen op [illegible] ten. Wilms benadrukt dat de Arubaanse regering het nodig vond in beide gevallen een onderzoek in te stellen. [illegible]

...rzoek is inmiddels in handen ...n rechter en rijksrecherche ... men verwacht voor het eind ...n 1987 een beslissing in deze ...westie die - naar Wilms stelt - ...iver te maken had met het ...et goed functioneren van een ...ntal personen binnen het kabinet.

Aruba heeft in Nederland in...iddels de reputatie opgebouwd te beschikken over een ...ed public relations- apparaat. De op het kabinet geldende opvatting is dat een Aru...an in Nederland en andere ...ropese landen Aruba het ... kan profileren. Dat kan ...Nederlander heel moeilijk, ... het maar uit het oogpunt ... het hart voor de zaak. De gevolmachtigd minister ...de zelf aan hoe een Aru... zijn eiland internationaal ...best op de kaart kan zetten. ...de recente bijeenkomst van ...ld Tourism Organization ...Madrid bestreed hij het mis...tand, dat Aruba ergens een ...rting van zou zijn. Merry...ther trad er op als voorzit... van de koninkrijks- dele...e.

PR-HOEK

We hebben er goede zaken ...aan. Alleen al het op de ...rt zetten van ons eiland ... een groot internationaal ...lschap is voor ons van on...tbare waarde", stelt de mi...ter. Maar mondreclame is ... voldoende. We hebben nu ...twee externe adviseurs, die ...sis van een maandelijkse ... bepaalde zaken aandra... "Ik heb zelf altijd grote be...stelling voor public relati... gehad en bekijk alle voor...en uit de pr-hoek. De ad...ten worden hier zoveel ...lijk vertaald naar Aru...se begrippen. Dat werkt ...onze volle tevredenheid", ... de minister.

...a twee jaar kabinet weten ...erland en de rest van Euro... die er in de Paleisstraat 6 in ...Haag zetelt. Niet meer ...a, maar Aruba. De grote ...kendheid van het eiland ...jn vertegenwoordiging in ...erland hebben geleid tot ...grote stroom telefoontjes ...verscheidene Europese lan... Fransen, Belgen en ...duitsers ... ...n informatie.

...we ons hier presenteren ...n efficiënt geheel dan ... dat het mondelinge ...t de rest doet en er tele... binnenkomen uit lan... waaruit we nooit reacties ...wacht hadden", aldus ...

HULP

...rraine Croes, telefoniste-...honiste op het kabinet, ... de telefoontjes en bezoe...op. "We krijgen allerlei ...en telefoontjes" vertelt ... gaat om sociale kwes... informatie over toeris... mogelijkheden enz. Ik ... werk. Het ... wel met de dag drukker ... van de receptie ... geen over... Ik ... Ik kan ... hulp gebruiken", be...

Veel telefoontjes om informatie komen ook van Arubanen in Nederland, die op een of andere wijze in de problemen zijn geraakt. Wilms heeft als hoofd van de afdeling juridische zaken een aardig inzicht in de scale problemen, waarmee de Arubaan in Nederland kampt.

"Ze komen in contact met instanties, die hen bepaalde faciliteiten kunnen verlenen. Dat gebeurt dan niet, omdat ze niet beschikken over de noodzakelijke papieren. Er zijn hier genoeg instanties die hen wegwijs kunnen maken, maar de drempelvrees brengt de Arubanen er vaak toe ons te bellen om raad. Het kabinet is voor hen een meer vertrouwde instelling".

"Er zijn bijvoorbeeld Antillianen en Arubanen die naar Nederland komen met een Antilliaanse respectievelijk Arubaanse rijbewijs. Ze denken dat ze met dat bewijs hier kunnen rijden, maar op dat moment zijn ze in feite al in overtreding. Dat ... Wordt zo'n Arubaan met een Arubaans rijbewijs hier aangehouden, ontstaat vaak een heel vervelende situatie. Hij ziet zich geconfronteerd met autoriteiten, die hij niet kent. De rijks- politieman in Nederland heeft een bepaalde manier van optreden en handelen: zakelijk, over het algemeen wil hij snel tot afhandeling overgaan. De Arubaan wil het hoe en waarom van zijn overtreding weten, krijgt niet voldoende antwoord en klopt dan bij ons aan. Wij stellen hem dan gerust".

BEGRIP

"Aan de andere kant zoeken wij dan contact met de autoriteiten hier en proberen begrip te kweken voor de situatie van zo'n Arubaan, die te goeder trouw in overtreding is en voortdurend specifiek Nederlandse problemen op zich ziet afkomen", legt Wilms uit.

Ook op het terrein van de criminaliteit zijn er legio problemen. In Nederland wordt helaas maar al te vaak gegeneraliseerd: alle buitenlanders deugen niet, zijn crimineel, gewelddadig. ... voordoen, staat de Arubaan vaak erg geïsoleerd. Een bureau voor rechtshulp is duur, en bedient zich bovendien van een vreemde taal, waarin de Arubaan zich nog onvoldoende kan uitdrukken. Op het kabinet wordt hij in zijn eigen taal te woord gestaan en daar kan hij zijn verhaal van a tot z kwijt. Telefoontjes naar het kabinet hebben vaak dezelfde teneur: verlies van rijbewijs, problemen met het paspoort en het contact met de justitiële autoriteiten.

In verschillende Nederlandse huizen van bewaring zitten nu Arubanen hun straf uit. Ze worden niet zelden de dupe van een onjuiste behandeling. Ze zijn vaak verstoken van bezoek, want hun familie zit 10.000 kilometer verder. Ook in dit soort zaken komt het kabinet tussenbeide.

"De Nederlandse manier van leven is totaal anders dan op Aruba. Zakelijker, minder familiaar. Wij proberen toch de indruk te geven dat hoewel Den Haag dichterbij is dan Oranjestad er via ons kabinet toch een stuk Arubaanse gevoel in beide richtingen stroomt", aldus Wilms.

BURSALEN

Een andere groep Arubanen in Nederland zijn de bursalen, de studenten die met een beurs in Nederland studeren. Alex Croes van de afdeling Financiën vertelt dat zijn staf de administratie bijhoudt van ongeveer 470 bursalen.

"Daarnaast regelen we hier de betalingen die rechtstreeks voor rekening van Aruba komen, zoals de kosten, verbonden aan de bezoeken van ministers en Statenleden. Verder maken we hier kosten om het product Aruba als toeristeneiland aan de man te brengen. Ook zijn er studenten, die vallen onder de wet op de studiefinanciering in Nederland. Aruba vult dan de bedragen aan. Dat zijn zo van die dingen die hier omgaan en daar hebben we de handen vol aan", aldus Croes.

De afdeling economische acquisitie en investerings- bevordering vormt een niet onbelangrijke poot van het kabinet. De opening van die afdeling gaf een toevloed aan extra werkzaamheden. Maar, zo benadrukt men op het kabinet, voor de Arubaanse regering is die afdeling belangrijker dan voor de ondersteuning van de gevolmachtigd minister. De afdeling localiseert mensen die in investeringen op Aruba geïnteresseerd zijn.

Als er binnen een maand bijvoorbeeld twintig investeerders naar Aruba zouden gaan, is dat voor die afdeling een geweldige succes en een pluspunt voor Aruba. Maar de koninkrijks- ministerraad is in dit soort details niet geïnteresseerd. Wel als die trend zich voortzet en de hele financieel-economische situatie van het eiland beter wordt.

TIMMER

Henk Timmer, hoofd van die afdeling economische acquisitie zegt zich in Den Haag als een vis in het water te voelen. In februari jongstleden tijdens het koninklijke bezoek aan Aruba sprak hij het gevolg van de vorstin nog toe met uitgebreide informatie over het economische wel en wee van Aruba. Korte tijd later reisde hij af richting Nederland om zijn nieuwe taak op te vatten. Muziekliefhebber Timmer is een vaste klant in het nieuwe Haagse muziektheater.

"De winter wachten we hier maar even af", zegt hij met een blik naar boven op de grijze massa die Den Haag de sombere najaarsaanblik geeft. "We krijgen veel verzoeken om inlichtingen over vestigings- mogelijkheden. Men krijgt de indruk dat Aruba zich behoorlijk aan het opwerken is uit het dal, waarin het zat na de sluiting van de Lago- raffinaderij. De toeristische ontwikkeling is spectaculair. Geweldig zoveel nieuwe projecten er startklaar zijn. De verdubbeling van het aantal hotelkamers in 1991 zit er dik in".

Timmer vertelt dat Aruba veel succes boekte met zijn deelname aan de Holland Expres in Japan. Aruba wordt interessant voor de Japanners als internationaal distributiecentrum voor foto- apparatuur en auto- onderdelen. De Japanners zouden overwegen het onrustige Panamá te verlaten en Aruba als nieuw regionaal verdeelcentrum te kiezen. Japan heeft al een deelname van tachtig procent in het Hyatt-project.

CARNAVALSSHOW

"Als je één Japanner over de brug hebt, krijg je er meer", citeert Timmer een bekend gezegde in de zakenwereld. De directe televisie- uitzending met een Arubaanse carnavalsshow is ingeslagen in het land van de rijzende zon. "De Japanners weten nu ook waar Aruba ligt en wellicht dat we daar veel profijt van zullen krijgen", blikt Timmer optimistisch vooruit.

Een blik vooruit naar 1996 leert, dat in dat jaar het huidige kabinet een ambassade zou moeten worden, als de totale onafhankelijkheid op die datum een feit zou worden.

Wilms: "Nee, als dit een ambassade zou moeten worden, moet er heel wat veranderen. De gevolmachtigd minister heeft geen diplomatieke, maar een politieke functie. Doorgaans wordt de ambassadeur van de zendstaat niet vervangen als daar een politieke machtswisseling plaats vindt. De ambassadeur is een beroeps- diplomaat, onafhankelijk van welke politieke schommelingen ook. De functie van gevolmachtigd minister maakt deel uit van een politiek akkoord. Als morgen het Arubaanse kabinet valt, zal de functie van de gevolmachtigd minister aan de onderhandelings- tafel opnieuw bekeken worden".

Als het aan Wilms ligt, zal minister Merryweather eventuele politieke stormen moeten doorstaan. "In dat geval zou ik het het prettigste vinden als hij kon blijven, want hij doet het uitstekend. Eens in de veertien dagen is er koninkrijks- ministerraad en daarin komt Merryweather op voor de Arubaanse belangen. Dat heeft hij met zoveel verve gedaan dat het net is alsof Aruba al jaren in dat college participeert".

Er is geen wantrouwen meer tussen de Antillen en Aruba. De polemieken zijn tot een minimum teruggebracht, nu beide rijksdelen elkaar leren kennen. Ook de verhoudingen binnen het koninkrijk zijn sterk verbeterd, is de opinie op het kabinet. Wilms: "De status aparte doet na twee jaar recht aan de koninkrijks- verhoudingen. Aruba heeft de vrijheid gekregen zich te profileren en maakt er gebruik van binnen de marges van het Statuut. Drie jaar na de sluiting van de Lago kun je stellen: die vrijheid is perse nodig geweest".

HET KABINET van de gevolmachtigd minister van Aruba gaat op verzoek van de regering in Oranjestad pogen alle in Nederland woonachtige Arubanen te registreren. Het kabinet doet dat onder meer door middel van het informatieblad «Noticiero», waarop Arubanen in Nederland zich kunnen abonneren. Verder is de jaarlijkse Arubadag een middel voor het kabinet een inventarisatie te houden van de Arubanen in Nederland en de wensen die bij hen leven.

Volgens mr. B. Wilms van de afdeling algemene juridische zaken van het kabinet zijn er ongeveer 10.000 Arubanen in Nederland. Naar zeggen zijn er inmiddels al weer 3.000 tot 4.000 geremigreerd. Volgens Wilms zijn de Arubanen, die na de sluiting van de Lago en uit angst voor de gevolgen van de Status aparte naar Nederland vluchtten, weer vrij snel teruggekeerd.

"We hebben grafieken opgesteld, waaruit blijkt dat er een duidelijke interesse voor terugkeer is". Vooral in Lelystad in de nieuwe provincie Flevoland en in Spijkenisse bij Rotterdam zijn grote groepen Arubanen. Het kabinet wil vooral onder hen voorlichtings- bijeenkomsten houden. "We hebben gemerkt, dat ze slecht zijn voorgelicht over wat er op Aruba gaande is. We gaan ze vertellen dat ze zich snel moeten opgeven als ze bereid zijn terug te keren. We willen weten welk vak ze beheersen. Zijn ze timmerman geweest, dan kunnen ze terug, want er wordt de komende jaren veel gebouwd. Zo nodig kunnen ze zich laten bijscholen. Dat brengen we ook in kaart".

"We krijgen van de Nederlandse overheid hiervoor alle medewerking. Zo krijg je een stel gemotiveerde Arubanen. Degenen, die hier blijven, zullen het maken. De Arubaan heeft van huis uit een geweldig stuk daadkracht meegekregen en een groot incasseringsvermogen", aldus mr. Wilms. "We hopen dat ze er bij terugkeer hun schouders onder zullen zetten. Ze weten nu wat Nederland is".

Wonderen in onze tijd:

De stand van de parapsychologie

GEBEUREN ER HEDEN ten dage nog wonderen? Wonderen zoals bijvoorbeeld Jezus ze verrichtte? Zijn er mensen die anderen kunnen genezen op miraculeuze wijze, die kunnen wandelen over het water of die kunnen "zien" wat andere mensen denken? Zijn er geesten die mensen lastigvallen of juist inspireren? Zijn er mensen die toekomstige gebeurtenissen kunnen voorspellen? Bestaan er vliegende schotels met als piloten wezens die over wonderbaarlijke krachten beschikken (en volgens verslagen vooral geïnteresseerd zijn in vrouwelijk schoon)? Kloppen horoscopen?

Deze, en soortgelijke, vragen worden meestal ofwel met een volmondig "ja" ofwel met een uitgesproken "nee" beantwoord. Bijna iedereen is gelovige: men gelooft vast in bovennatuurlijke zaken, of men gelooft met evenveel stelligheid dat paranormale verschijnselen zich juist niet voordoen. Eenzelfde situatie treedt op bij vragen op (puur) godsdienstig terrein: veel mensen geloven echt in God, veel andere mensen zijn hartstochtelijk atheïst. In dit verband zijn twee zaken de moeite van het bestuderen waard: de eerste is, uiteraard, wie er nou eigenlijk gelijk heeft bij al die problemen, en de tweede vraag is, waar dat geloof, met name van de mensen die géén gelijk hebben, vandaan komt en hoe het stand houdt; in dit artikel blijft die twee vraag verder buiten beschouwing.

WONDERGENEZINGEN

Tijdens een symposium over paranormale geneeswijzen werd ooit door een grappige inleider opgemerkt dat een arts iemand is die poogt te genezen, terwijl een genezer geneest. Met andere woorden: wie geneest, heeft gelijk. Dit soort kreten doet het goed in het paranormale circuit, maar helaas: zo zitten de zaken niet in elkaar. Veel meer dan een woordspelletje is het niet. Immers, waar het niet om gaat is de vraag of genezers genezen (per definitie doen ze dat namelijk) maar de vraag of zij die claimen wondergenezingen te verrichten ook echt iemand van zijn of haar klachten afhelpen èn of zulk een genezing dan wel heus op wonderbaarlijke weg gebeurt.

Welnu, laten wij ons eerst ontdoen van de religieuze showmasters die bijvoorbeeld als TV-dominee hun riante salaris en attractieve secretaresse bijeenkakelen en onder vele herhalingen van "Hallelujah" en "Praise the Lord" goedgelovige contribuanten aan het betasten zijn. In de eerste plaats is hun uitgangspunt volstrekt onlogisch: waarom zou God iemand die Hij eerst flink ziek heeft gemaakt, plotseling, als het voor de TV komt, willen genezen, en als de Heer al iemand zou willen genezen, waarom laat Hij die persoon dan eerst ziek worden en waarom laat Hij al die andere zieken aan hun droeve lot over?

Bovendien genezen zij echt niet zo bijzonder goed. De goochelaar en onderzoeker van paranormale claims James Randi heeft tientallen en nog eens tientallen gevallen onderzocht waarbij zulk een genezing werd verkondigd. Resultaat: het paranormale behoefde in geen enkel geval als "verklarende factor" te worden gebruikt. Als voorlopige conclusie lijkt het gewettigd mensen die de Heer èn de mammon schijnen te dienen en die bovendien zichzelf een genezend werktuig van God noemen, met een wijde boog te passeren.

Blijven over de magnetiseurs, aura-lezers, iriscopisten, kortom de kleinschalige paranormale genezers. Artsen zijn het er in het algemeen over eens dat zulke mensen niet al te veel kwaad aanrichten, zolang de patient maar niet wordt belazerd en zolang de patient ook in de handen van de reguliere geneeskundigen blijft vertoeven. Het aantal verhalen over genezingen "die de artsen verbijsterden", enzovoorts, is legio. Problematisch is echter een kritisch, goed verlopend onderzoek naar het waarheidsgehalte ervan. Evenzeer moeilijk te verifiëren of falsificeren is het theoretisch model waarvan de genezers zich bedienen: onzichtbare velden, energiestromen, resonanties en vibranties zijn de meest genoemde ingrediënten van de paranormale geneeskeuken, doch een ook maar iets wat materialistisch ingesteld onderzoeker kan daar weinig mee beginnen. Los van dit alles: het schijnt buiten kijf te staan dat nogal wat mensen zich in hun leven wel eens tot een magnetiseur of zo wenden en dat velen van hen zeggen er baat bij gevonden te hebben.

TELEKINESE, oftewel: wonderbaarlijke voortstuwing.

Enkele jaren geleden maakte de jonge Israëli Uri Geller furore in vrijwel de hele Westelijke wereld. Voor het oog van de camera waarachter miljoenen TV-kijkers, verboog hij bestek door er zachtjes over te aaien, kompasnaalden draaiden zonder dat de aardmagnetische as hetzelfde deed, kapotte klokken en horloges kreeg hij weer aan de praat zonder ook maar iets aan het mechaniek te doen, enzovoorts. De Westduitse parapsycholoog prof. Hans Bender maakt melding van een eenmalige "schokgolf" die door het land trok waar Geller met zijn performance voor de TV had gebracht: kinderen konden opeens ook bestek of tinnen borden dubbelvouwen zonder klaarblijkelijk krachtsinspanning, sleutels pasten na de para-show niet meer in het daarvoor bestemde slot, en ga zo maar door.

Eveneens enkele jaren geleden deed de Transcendente Meditatie (TM)-beweging van zich spreken doordat zij voor hen, die al enige tijd TM beoefenden en tienduizend gulden teveel hadden, een siddhi-cursus gaf. Enkele kunstjes die je daarbij kon leren, zijn: kleiner worden dan een atoom, net zo groot worden als het universum en het fameuze "hoppen", waarbij de cursist zonder spierinspanning zich vanuit zittende positie in de lucht zou verheffen om na enige tijd een eindje verder weer neer te komen (dit laatste zou ik zelf ook erg graag willen kunnen, doch dit terzijde).

drs. N. Schulte
SIDDHI'S
ZWEVEN NAAR IDEAAL LEVEN

Siddhi's of supernormale vermogens - een nieuwe doorbraak in menselijke mogelijkheden. Zelfkennis en verlichting. Het Transcendente Meditatie programma, een nieuwe formule voor succes

Bovendien verschenen in die tijd de boeken over "Parapsychologische Ontdekkingen achter het IJzeren Gordijn" waaruit bleek dat deze wonderbaarlijke bewegingen niet slechts te interpreteren waren als afwijkingen ten gevolge van het Kapitalisme. Voeg daarbij de Heilige Boeken die in de loop der eeuwen verschenen zijn, zoals de Bijbel en de Koran, de biografieën van vermaarde Indiase en Tibetaanse Yogi's, zoals die van Milarepa, die een leerling van de grote, maar strenge, yogi Marpa was, èn de talloze andere getuigenissen van alle tijden over de krachten van mediums en meisjes in de puberteit, dan valt niet te ontsnappen aan de gevolgtrekking dat veel mensen oprecht geloven in het bestaan van vermogens van mensen om dingen te laten bewegen zonder gebruik te maken van de normale fysische principes daartoe.

ONDERZOEK

De vraag is natuurlijk wat er aan paranormaliteiten over blijft bij zorgvuldig onderzoek. Welnu, goochelaar of niet, Uri Geller heeft zich, d.w.z. zijn vermogens, diverse malen door teams van natuurwetenschappers laten onderzoeken. Twee befaamde fysici hebben er zelfs een artikel over geschreven in Nature, waarbij echter de nodige relativerende opmerkingen door de redactie in een hoofdartikel vermeld waren.

Merkwaardig bij de resultaten van het onderzoek was, dat Geller niet zozeer in staat was de geplande verschijnselen te bewerkstelligen (zoals het paranormale metaalbuigen), maar dat er allerlei onverwachte gebeurtenissen optraden. Met name prof. John Taylor, hoogleraar theoretische fysica aan het King's College in Londen, vertelt vele sappige verhalen over zijn "laboratorium-experimenten" met Geller. Echter, kritisch ingestelde personen wijzen erop dat [illegible] deze randverschijnselen, juist omdat ze buiten het programma dat door de wetenschappers [illegible] gepland was vallen, door een handige goochelaar prima voor te bereiden zijn. Met andere woorden: sommige experimenten "mislukken" doordat de controle redelijk goed was, en andere spookverschijnselen traden op omdat daar geen gerichte controle plaatsvond. "Neen", stellen gelovigen in paranormale fenomenen dan weer, "sommige proeven mislukken door de [illegible] andig- skeptische sfeer die [illegible] van een laboratorium met allerlei electronica uitgaat, waardoor de proefpersoon, in casu Geller, niet op zijn gemak is".

Sinds één decennium is er [illegible] in de ontwikkeling van de parapsychologie, nl. de CSICOP (=Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal), waarvan sinds enkele maanden ook een Nederlandse afdeling bestaat. Hoewel veel "gelovige parapsychologen" met [illegible] zijn meedogenloos keiharde en niets-ontziende kritiek die deze organisatie op de parapsychologie heeft, naar mijn smaak een dergelijke groep van goed geïnformeerde en handige [illegible] een bittere noodzaak om het kaf van het koren te scheiden.

[illegible] kom ik aan het [illegible] van dit artikel nog even terug [illegible] e, nu, [illegible] Uri Geller [illegible] beziggehouden, [illegible] medewerking van Geller himself, die eerder [illegible] al een onderzoek door enkele kritische medewerkers van het tijdschrift The New Scientist [illegible]. Het onderzoek van CSICOP is inmiddels wel [illegible] afgerond, met nogal [illegible]. Niet alleen beschikken zij over video-opnames waaruit blijkt [illegible] als professioneel goochelaar het paranormale wel eens helpen door van de normale wetten van de natuur gebruik [illegible]

[illegible] maken (zij het zo mogelijk [b]uiten het zicht van de [t]oeschouwers), bovendien heb[be]n zij onder dezelfde controle [a]ls die waaraan Geller bij labo[ra]torium- onderzoek onder[w]orpen was, volstrekt dezelfde [re]sultaten weten te vertonen, [w]ij het dat zij toegeven dat alles [be]rustte op trucs. De al eerder [g]enoemde Randi verbuigt be[st]ek in een frequentie waarop [G]eller jaloers zou worden, spul[le]n verdwijnen en komen weer [te]rug zonder dat iemand eraan [te] (b)lijkt te zitten, enzovoorts. [G]iets paranormaals, allemaal [ha]ndigheid. Daarmee zou het [ho]ofdstuk "Geller" afgesloten [m]oeten zijn, doch eenieder die [w]eet hoe het met de boeken van [de] oplichter "Lama Lobsang [R]ampa" gaat (tot mijn schrik [st]aken er flink wat van in de [A]rubaanse Nationale Biblio[th]eek tussen serieuze boeken [ov]er paranormale fenomenen [te] staan), houdt zijn hart vast [al]s Uri Geller een nieuw boek [ov]er hemzelf in Nederland [he]eft laten verschijnen. Niet [ko]pen, is mijn advies.

Dan de TM-beweging met [h]aar siddhi's. Allereerst valt [vas]t te stellen dat er volop on[de]rzoek plaatsvindt naar [Tr]anscendente Meditatie en de [da]aruit volgende gunstige ef[fe]cten: verlaagde bloeddruk, [ge]nezing van de slapeloosheid [en] zelfs een drastische ver[mi]ndering van de criminaliteit [[illegible]]nen volgens onderzoek tot [de] gevolgen van TM te beho[re]n. De enige pech is, dat dit [soo]rt onderzoeken (voorname[lij]k of geheel, dat weet ik niet) [doo]r TM-aanhangers in TM-[tijd]schriften of TM-boeken, die [va]n de MIU-press rollen, gepu[bli]ceerd worden. Zo ook met de [sid]dhi's, de wonderen die zij [ve]rrichten, zoals het "hoppen". [In]dertijd is er een wervend [boe]kje verschenen over het [TM]-siddhi- programma waar[in] foto's van zwevende TM-ers [we]ren opgenomen. [Wo]ordvoerders van de bewe[gin]g kondigden aan dat TM-[beo]fenaars binnen enkele ja[ren] boven de Zwitserse meren [(wa]ar in de buurt bevindt zich [het] TM-hoofdkwartier) zouden [zwe]ven, èn: ja hoor, het Nieuwe [Ti]jdperk zou binnenkort aan[bre]ken.

[D]e laatste jaren hoor je niet [v]eel meer van ze, [wa]arschijnlijk omdat de [sidd]hi's toch wat blijken tegen [te v]allen. Zwevende TM-ers [zijn] nog niet gefotografeerd bo[ven] de mooie Zwitserse meren [[illegible]] boven dikke matrassen, [zo]als twee Nieuwe Revue-[jour]nalisten kort daarna; zij [zag]en echter dat het "hoppen" [sch]oon een handigheidje [[illegible]]...). Toch jammer, dat van [die] mooie beweging met van [zulke] idealen geen bericht [[illegible]]t vernomen als blijkt dat [[illegible]] [illegible] wonder[bar]lijke prestaties niet aan de [[illegible]] [illegible] [be]antwoorden. Dit neemt [[illegible]] niet weg dat de ge[[illegible]], normale TM-beoefenaar [[illegible]]een vriendelijk en waar[schijn]lijk lieve[[illegible]] persoon kan zijn [[illegible]] [illegible] er [illegible] [illegible] [illegible] in andere bewegingen [[illegible]] het nog wel eens voor dat [[illegible]]op" publiekelijk door "de [[illegible]] wordt bekritiseerd in de beweging moet men dat, [[illegible]] ik, nog leren.

[[illegible]] de vele meldingen [s]pontane spookverschijn[selen], doden-kruispunten, [[illegible]]geesten, onverklaarbare [ele]ktrische storingen, "haun[ted] houses", enzovoorts. Het [[illegible]] duidelijk zijn dat een echt [[illegible]]tie-bewijs" voor [illegible] [illegible] bijna onmogelijk door [[illegible]] soort verschijnselen te [[illegible]] zal zijn. Daarmee zij [[illegible]]gens niet gezegd dat al die [fe]nomenen zouden berusten [op bedro]g of inbeelding; het is [[illegible]]r wel zo dat wetenschap[pers] niet vlug tevreden zijn, en [[illegible]]s in het algemeen maar [[illegible]]ook! Kenmerkend voor de spontane PK (= psychoki[nese], ander woord voor teleki[nese]) verschijnselen is, dat er [[illegible]] sprake is van constructief [werk]: [illegible] [illegible] [me]ubilair gaat eraan, er be[ge]ven ongelukken, mensen [[illegible]] gewond of compleet ont[[illegible]]rd. Wellicht [illegible] [illegible] bij dit soort verschijnselen [[illegible]]ook een veel belangrijkere [[illegible]] dan fundamenteel we[tensch]appelijk onderzoek, im[mers] [illegible] in zulke situaties

iets mis is evident. In Nederland houdt het Parapsychologisch Instituut (niet het laboratorium; dat is, meen ik wegbezuinigd) te Utrecht zich onder andere met die hulpverlening bezig. Op het fundamentele onderzoek kom ik in de laatste paragraaf nog terug.

BUITENZINTUIGLIJKE WAARNEMING

Met het onderzoek naar buitenzintuiglijke waarneming (BZW) worden de meeste experimenteel- ingestelde parap[sychologen bezig gehouden] ... [illegible] num Press verscheen. Helaas vormt het boek, dat goed in elkaar steekt, een illustratie van de vervelende gevolgen die kunnen optreden wanneer er maar wat raak geëxperimenteerd wordt zonder dat er sprake is van een richtinggevend beginsel dat door grote groepen van de empirische wetenschappers wordt gedeeld. De schrijvers van het boek merken zelf op dat er experimenten volop worden gedaan, maar dat de theorievorming schromelijk achterblijft. Hypothesen worden ad-hoc, en zonder merkbare samenhang, geformuleerd en vervolgens "getoetst", selectief rapporteren schijnt geen uitzondering te zijn en zg. data-massage wil ook nog wel eens voorkomen. Al met al een indrukwekkende staat van dienst voor een jonge tak van experimentele wetenschapsbeoefening.

sychologen van de straat gehouden. Een uitgebreid overzicht van hun activiteiten vinden we in deel 2 van de serie Advances in Parapsychological Research dat in 1978 bij Ple-

Toch is buitenzintuiglijke waarneming (waarmee helderziendheid en telepathie worden bedoeld) juist het fenomeen waar de meeste mensen de minste moeite mee hebben (niet om het te bewerkstelligen, maar wel om het te accepteren als reëel verschijnsel). Oorlogs- of rampen- voorspellingen, dromen van ongevallen die daadwerkelijk plaatsvinden, aanwijzingen van helderzienden die politieel onderzoek verder helpen, profetieën en merkwaardige coïncidenties (zoals mensen die na jaren opeens besluiten contact te zoeken met een oude bekende terwijl die bekende precies hetzelfde doet): iedereen heeft er wel eens van gehoord, veel mensen maken zoiets wel eens mee in hun leven. Er schijnt dan een zinvolle samenhang tussen bepaalde gebeurtenissen te bestaan, zonder dat die samenhang verklaard kan worden met normale fysische principes; kortom, er treedt dan een a-causale, zinvolle coïncidentie op. De roemruchte Zwitserse psycholoog heeft er, samen met de fysicus Wolfgang Pauli, de term synchroniciteit voor bedacht, en hij zag synchroniciteit als een verklarend beginsel.

Veel hedendaagse wetenschappers zullen er op zijn hoogst een beschrijvend beginsel in willen zien, iets wat zich openbaart in verschillende fenomenen, zonder het als verklaring te willen accepteren. De echte, hard-boiled scepticus zal zelfs dat echter nog te ver gaan. Die vindt zoiets gewoon regelrechte onzin. Leuk, en een beetje cynisch in dit verband, is dat het felbestreden fenomeen van wichelroedelopen, waarover sceptici decennia lang niet uitgelachen kwamen, onlangs voor een deel voor de wetenschap verklaard is en aldus gerehabiliteerd. Waarmee moge blijken dat scepsis ook op zichzelf moet worden toegepast, wil er van een wetenschappelijke houding sprake zijn. En daar ontbreekt het de sceptici nog wel eens aan.

FUNDAMENTEEL ONDERZOEK

Anders dan mijn leerleester, de illustere en veelzijdige professor Henri van Praag, verkeer ik in de mening dat de bewijslast nog steeds berust bij "de gelovigen". Terwijl veel parapsychologen verkondigen (en dat deden ze drie decennia geleden ook al) dat wel genoegzaam is aangetoond dat paranormale fenomenen zich daadwerkelijk vóórdoen, staan daar nog vele malen méér wetenschappers tegenover die vinden dat genoegzaam is aangetoond dat alle paranormale fenomenen berusten op bedrog, zinsbegoocheling, onzorgvuldige experimenten, onzorgvuldig conclusies trekken en op zg. wetenschappelijke artefacten. Men kan en mag zich niet van dit dilemma afmaken door te stellen dat de waarheid wel ergens in het midden te vinden zal zijn: paranormale fenomenen bestaan òf ze bestaan niet! En de zaak is (in eerste instantie, althans; uiteindelijk weer wèl, doch dat is niet triviaal) géén kwestie van stemmen tellen bij een verkiezing vóór of tegen het bestaan van zulke verschijnselen. Zo werkt men niet in de wetenschap.

Alhoewel er geen middenweg is tussen wèl en niet bestaan van bepaalde verschijnselen, is er wel degelijk een andere opstelling mogelijk dan de antagonistische houding die zowel parapsychologen als sceptici tentoonspreiden. Een vroege poging daartoe, zo'n tien jaar geleden ondernomen in het tijdschrift PRANA, is een voortijdige dood gestorven, hetgeen tot op heden te betreuren is. Voor zover ik weet is er sinds die tijd geen dialoog op dit gebied — die aanzienlijk meer moed en intellectuele openheid dan een sneerende polemiek vereist — tussen "gelovigen" en sceptici geweest. De publicaties die verder van de hand van parapsychologen verschijnen, waarbij aan argumenten van sceptici geen aandacht wordt besteed, getuigen van gevoelens van beledigde onschuld, terwijl het zuivere scepticisme toch nog altijd het idee van intellectuele onvolwassenheid oproept. Het verwijt dat er oogkleppen gedragen worden, treft helaas beide partijen. En daarmee is de waarheid niet gediend.

LITERATUUR, waarvan gebruik is gemaakt bij het samenstellen van dit artikel:

1) Parapsychologie vanuit antropolisch, en ook religieus perspectief, treft men aan in het omvangrijke oeuvre van prof. Henri van Praag. Men raadplege zijn tiendelige Parapsychologische Bibliotheek, die in de zeventiger jaren bij Meulenhoff verscheen (Baarn), alsmede de vierdelige serie Alles wordt anders: perspectieven en toepassingen van de parapsychologie (Meulenhoff, Baarn).

2) Voor gegevens over experimenteel parapsychologisch onderzoek, en ook voor de "theorieën" kan men terecht bij: Stanley Krippner (ed.): Advances in Parapsychological Research [illegible] [illegible] Perception Plenum Press, New York, [illegible].

3) Nog twee aardige inleidingen van "gelovigen" zijn: Paul Uccusic: Buiten Ruimte, Materie en Tijd (Gottmer, Haarlem, 1978), en Stuart Holroyd: PSI en de bewustzijns- explosie (de Fontein, Baarn, 1977).

4) Ietwat onsamenhangend, maar wel informatief, vond ik: Martin Johnson: Parapsychologie: onderzoek in de grensgebieden van ervaring en wetenschap (de Kern, Baarn).

5) Uiterst leesbare opstellen, alsmede een verklarende woordenlijst, van de hand van bekende parapsychologen treft men aan in: John Beloff (ed.): Parapsychologie Vandaag: nieuwe vormen van onderzoek (Lemniscaat, Rotterdam, 1975).

6) Een beknopt beeld van de wetenschap van het occulte, in: Hans Bender: Parapsychologie: Ihre Ergebnisse und Probleme (Fischer, Bremen, Duitsland, 1976).

7) Fysici spreken zich uit in: Laura Oteri (ed.): Quantum Phusics and Parapsychology (Parapsychology Foundation, New York, 1974).

8) Een voorbeeld van hoe het niet moet treffen we aan in: John White & Stanley Krippner (eds): Future Science (Anchor Books, 1977). Veel geschreeuw, wat [illegible].

9) Nogal wat naïef geloof spreidt Nona Coxhead tentoon in haar Mindpower (Penguin Books, Middlesex, Engeland, 1977). Vooral schrijft zij nog: "While the over-all theme of this book presents the author's viewpoint, its spectrum of facts, information and theory is not based on her personal opinion". Wie is dan verantwoordelijk, zo vraag ik mij af.

10) Over miraculeuze zaken bij andere volken gaan bijvoorbeeld: Alexandra David-Neel: Magic and Mistery in Tibet (Dover, New York, 1971 (1932)), alsmede de lucide geschriften van Carlos Castaneda, de tovernaarsleerling. Deel 1 van zijn serie was: The Teachings of Don Juan (Penguin, Middlesex, Engeland, 1970), maar veel leuker vond ik: Tales of Power (Touchstone, New York, 1974), dat als vierde boek van Castaneda uitkwam. Over een moeizame, maar wonderbaarlijke, "inwijding" in Tibet leze men: W.Y. Evans-Wenz: Milarepa, de grote Tibetaanse yogi (Ankh-Hermes, Deventer, 1975).

11) Het sceptische standpunt wordt vier maal per jaar in het clubblad van CSICOP, The Skeptical Inquirer (New York), hard gemaakt. Douglas Hofstadter schrijft hier naar mijn smaak toch wat oppervlakkig over in het verder meesterlijke Metamagical Themas (Penguin, Middlesex, Engeland, 1985).

12) [illegible] [illegible]: wonderen van TM, fotografisch bewezen en [illegible] in....drs. N. Schulte: Siddhi's: zweven naar ideaal leven (MIU Pers, Den Haag, 1977).

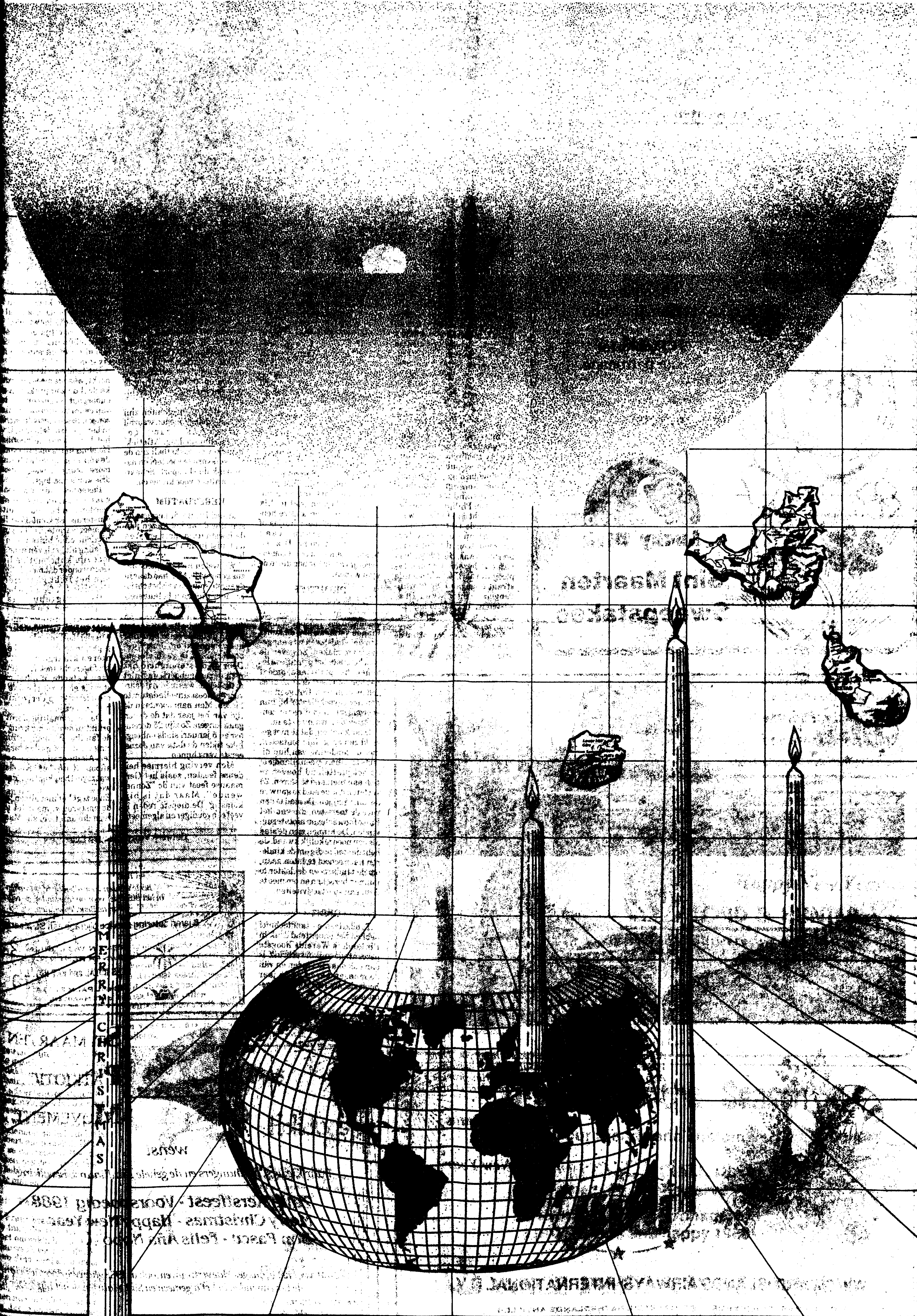
* Twee uitmuntende schrijvers over de geschiedenis van het paranormale zijn:

° Dr. J.J. Poortman, die in zijn vierdelige "Vehicles of Consciousness" (Kalakshetra [illegible], Madras, India, [illegible]) [illegible] van opvattingen over menselijke meervoudigheid zoals die leefden in India, China en Europa, beschrijft en analyseert, en:

° Brian Inglis, die in Natural and Supernatural [illegible] acus, [illegible], 1978) inderdaad een [illegible] of the Paranormal [illegible] mes to [illegible] wijze [illegible].

November 1987
Mike Staring

Life In Light For People Of Peace

Kerstmis in Suomi

Een ervaring van de zinvolle keuze van de kerstdatum

Het aantal lezers van de Amigoe dat ooit eens Kerstmis heeft gevierd in Suomi, is waarschijnlijk op één hand te tellen. Sommigen weten misschien niet eens, waar Suomi ligt. Tussen haakjes: je spreekt het uit met het accent op de eerste lettergreep. Súomi, een naam die bij ons niet zo is ingeburgerd. Wij zeggen doorgaans Finland. En ook dan is de geografische ligging niet voor iedereen duidelijk. Ik herinner me dat ongeveer tien jaar geleden koningin Elisabeth van Engeland met haar gemaal prins Philip een staatsbezoek bracht aan Finland, waar de bejaarde Uhro Kekkonen (accent op de eerste lettergreep) toen al twintig jaar president was. Bij gelegenheid van dat bezoek was een tv-ploeg van de BBC in Londen de straat opgegaan om voorbijgangers te interviewen. Of ze wisten waar Finland lag? Ergens in de buurt van Groenland, zei de een.

Vlak bij de Noordpool, zei de ander. Geen idee, zei nummer drie.

Het ligt dus in Skandinavië, tussen Zweden en Rusland. Een Europees land met weinig Europese trekken, en ontegenzeggelijk beïnvloed door de Oosterbuur, de Sovjetunie, waarmee het een gemeenschappelijke grens heeft van 1.200 kilometer. Finland heeft nog geen 5 miljoen inwoners, waarvan ruim een half miljoen in de hoofdstad Helsinki woont. Helsingfors, mag je op zijn Zweeds ook zeggen.

Het land telt ongeveer 30.000 meren en bijna hetzelfde aantal eilanden en eilandjes langs de kust van de Baltische Zee. Sommige van deze eilandjes zijn juist groot genoeg om plaats te bieden aan een paar bomen (natuurlijk Berke-bomen) en andere hebben er een of meer hutjes of huisjes op staan, vaak compleet met sauna. Deze eilandjes dienen vaak tot zomerverblijf van de Finnen die in de stad wonen.

PRIMITIEF

De hele bevolking is zeer natuurgericht en voelt zich onwennig in het stadspatroon. De Finnen verstaan niet de kunst van het stadsleven iets aangenaams te maken. Ze geven de voorkeur aan het primitieve leven op het platteland, omdat het hen activeert daar ze alles zelf moeten doen. Ook geeft het hen het gevoel dichter bij hun voorouders en in directer contact met de natuur te staan.

Daar komt bij, dat ze niet gesteld zijn op sociale contacten, met uitzondering van hun directe familie. Op een eilandje of op het platteland hoeven ze zich aan niemand te storen. Ze verlaten dus de stad zo gauw ze de kans krijgen. De stad is dan voor de toeristen, die van het Finse familieleven niets terugvinden. De Finnen zien de stad als een noodzakelijk kwaad. Je hebt de stad nodig om de kinderen naar school te laten gaan, om de tandarts en de dokter te kunnen bezoeken en om mee te doen aan sportactiviteiten.

GEBIT

Tandartsen en tandtechnici hebben het ontzettend druk in Finland. 's Werelds hoogste percentage suikerverbruik is dan ook daar te vinden en van de mensen boven de 35 jaar heeft slechts 15% zijn eigen gebit nog.

Ook in de ziekenhuizen is veel te doen. Finland heeft ook het hoogste percentage hartaanvallen op haar naam staan, en niemand wil toegeven dat het te maken kan hebben met de sauna-cultuur die hun nationale specialiteit is.

Ook is verrassend te horen, dat van ieder vier werknemers er één onder behandeling is van een psycholoog of psychiater.

De sport-evenementen zijn de enige gelegenheden waarbij sprake is van gemeenschapsgedrag. Atletiek, ijshockey en basketball zijn de meest favoriete sporten, en natuurlijk de ski-sport. Schaatsen is alleen voor kinderen.

KERSTDATUM

Misschien wordt nergens de zinvolheid van het kiezen van de kerstdatum meer ervaren dan juist in dit merkwaardige land.

Wij weten niet wanneer Jezus geboren is. Men had daar in de eerste eeuwen van het christendom niet zo'n belangstelling voor. Het Paasfeest als heilsfeit van de volwassen Christus had alle aandacht. Pas in de derde eeuw ontstond het verlangen om Jezus' geboorte apart te gaan vieren. Door de omstandigheid dat men Jezus' geboortedag niet meer kende, was men vrij daarvoor de meest zinvolle datum te kiezen. Men nam spontaan de tijd van het jaar dat de dagen gaan lengen. Zo zijn 25 december en 5 januari sinds onheugelijke tijden de data van Jezus' eerste verschijnen.

Men verving hiermee heidense feesten, zoals het Germaanse feest van de "Zonnewende". Maar dat is bijkomstig. De diepste reden is veel eenvoudiger en algemeenmenselijker. Met de komst van het nieuwe licht in de natuur, viert men de komst van het nieuwe Licht dat nooit zal doven: het Licht der wereld.

Het christelijk geloof sluit zich dus bij de natuur aan, en in Suomi wordt dit aan den lijve ervaren.

Dit land van de midzomernacht, waar de meest noordelijke deel de zon praktisch niet ondergaat, evenzeer het land van de midwinternacht, als de zon praktisch niet opkomt. Ook in het meer zuidelijke deel van het land, waar de hoofdstad Helsinki ligt, gaat in december de zon niet op vóór elf uur 's morgens en gaat weer onder om drie uur 's middags.

Pas op het eind van december gaan de dagen weer langer worden een bevrijding uit de duisternis. Er komt méér licht en méér warmte. Er komt meer uitzicht naar buiten, een bevrijding uit het leven in de stad met zijn kunstmatige licht. Geen wonder dat men de komst van het licht gaat vieren: Kerstmis, het feest van licht.

Het hoogtepunt is de kerstmaaltijd. De Finse keuken is uitmuntend, maar je moet wel een visliefhebber zijn. Allerlei soorten vis komt er aan te pas, en op alle mogelijke manieren klaargemaakt. Het hoofdgerecht met Kerstmis is geen kalkoen of ham, maar stokvis en hardgekookte eieren (eieren koop je er per kilo en niet per dozijn).

De kerstmaaltijd wordt gebruikt in de intieme kring van de familie. Bij hoge uitzondering worden er gasten toegelaten. Als die er zijn, zeggen ze na afloop "Kiitos" of "Kítoksia", wat zoveel betekent als "dank u wel".

En je zegt het niet alleen tegen de gastvrouw, maar tot iedereen die aan tafel zit. Maar je

Ontwerp Voorpagina Jan Linschoten

heeft geen hand. Alleen wanneer je de eerste keer aan iemand wordt voorgesteld, geef je elkaar de hand.

SCHEPPER

Kerstmis in Suomi, is heel anders dan Kerstmis in de tropen, met Bon Pascu's en abrazo's. Het hoogtepunt van de kerstviering is niet de religieuze kerkdienst, althans voor de meesten niet. De Finnen zijn

niet religieus en nog minder kerks.

Er is een soort religiositeit in hun bewondering voor de Schepper, en met name de Schepper van het licht. Als de dagen lang zijn geworden en de temperatuur het toelaat, kunnen ze urenlang op een bankje zitten in het park, zonder een woord te zeggen. En ze staren naar de zon die op de berkebomen schijnt.

Als er 20 mensen in het park zijn, zitten ze op 20 verschillende bankjes. Niemand zoekt contact met de ander, maar allen zoeken contact met het licht.

RELIGIE

Het kerkelijk leven staat op een laag pitje. Van de hele Finse bevolking behoort 95% tot de Lutherse Staatskerk, maar slechts 2% praktiseert.

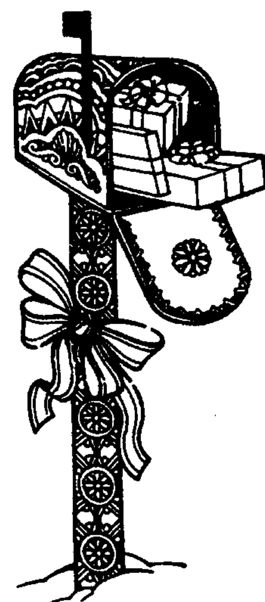
De overige 5% is aldus verdeeld: 2% behoort tot de Orthodoxe kerk, 2% behoort tot geen enkele kerk en 1% is aangesloten bij andere dan de Lutherse en Orthodoxe kerk. Zo bestaat het katholieke volksdeel uit 0,1% van de bevolking.

Er zijn in heel Finland 5 parochies die bediend worden door Nederlandse priesters. Op de hele wereld is er 1 Finse priester, die aangesloten is bij de Franse paters Dominicanen, en verbonden is aan een wetenschappelijk instituut.

KERSTKRANT

De Finse kerstkrant is iets heel anders dan de Amigoe-kerstkrant.

Het lijkt een alledaagse krant in hun begrippen. Maar die alledaagse krant is dagelijks zo verschillend van wat

wij gewend zijn, dat je op het eerste gezicht denkt dat ze op de drukkerij een fundamentele vergissing hebben gemaakt.

De advertenties zullen de voorpagina's, gevolgd door het plaatselijk nieuws.

Het wereldnieuws komt altijd helemaal op het eind, als een soort aanhangsel. Het is alsof ze daarmee willen uitdrukken: met de rest van de wereld hebben we eigenlijk niet veel te maken.

TAAL

De krant brengt ons op de Finse taal, die zich zeer snel aan het ontwikkelen is. Jaren geleden was Zweeds de officiele taal, en Fins werd als minderwaardig beschouwd. Maar de laatste tientallen jaren is dat volledig veranderd. De Finnen kennen nu een zodanig taalpurisme, dat ze nauwelijks woorden van andere talen overnemen. In verre oorsprong schijnt het Fins enige connectie te hebben met Hongaars en Turks en is zelfs voor bedreven linguisten een uiterst moeilijke taal. Bepaalde letters die voor ons als vanzelfsprekend er bij horen, komen in hun alfabet eenvoudig niet voor, zoals de letters b,d,f, en z.

ISI

Een internationaal woord als "bank" wordt in het Fins "pankki". Wanneer je weet, dat "isi" het woord is voor "vader", kun je er misschien achter komen, dat de tekst in het nevenstaand kadertje, niets minder is dan het "Onze Vader".

Er bestaan geen woorden in het Fins voor ja en nee. Wanneer ze een vraag beantwoorden, herhalen ze de vorige zin bevestigend of ontkennend. ("Heb je goed geslapen?" "Ik heb goed geslapen")

Het is de parlementsleden echter toegestaan de Zweedse woorden "jå" en "nej" te gebruiken, maar alleen wanneer iets in het parlement in stemming wordt gebracht.

HUMOR

Het meest heb ik dat ervan, toen op een bepaalde dag mijn gastheer, die niet alleen mijn gids, maar vooral ook mijn tolk was, bezet was met andere bezigheden. Ik stapte toen alleen, even buiten Helsinki, omstreeks luchtijd een restaurant binnen om iets te gaan gebruiken. Toen ik daar aan een tafeltje zat en naar de waterige zon staarde, kwam de kelner naar me toe en overhandigde zwijgend de menukaart. Met een gezicht alsof ik alles begreep, bestudeerde ik de daarop beschreven gerechten. In werkelijkheid zocht ik koortsachtig naar een woord dat mij althans enige aanknopingspunten zou geven met de mij bekende wereld. En plotseling zag ik het: het was het enige woord op de hele menukaart, dat me bekend voorkwam.

Ik wenkte de kelner, en omdat de Finnen geen mensen van veel woorden zijn, was voor hem één woord voldoende, en viel ik niet als onwetende door de mand.

"Stroganoff", zei ik, met een air, alsof ik net zo goed iets anders had kunnen bestellen. Het klonk blijkbaar geloofwaardig, en de boodschap was goed overgekomen, want even later kreeg ik inderdaad Beef Stroganoff met alles wat er bijhoorde.

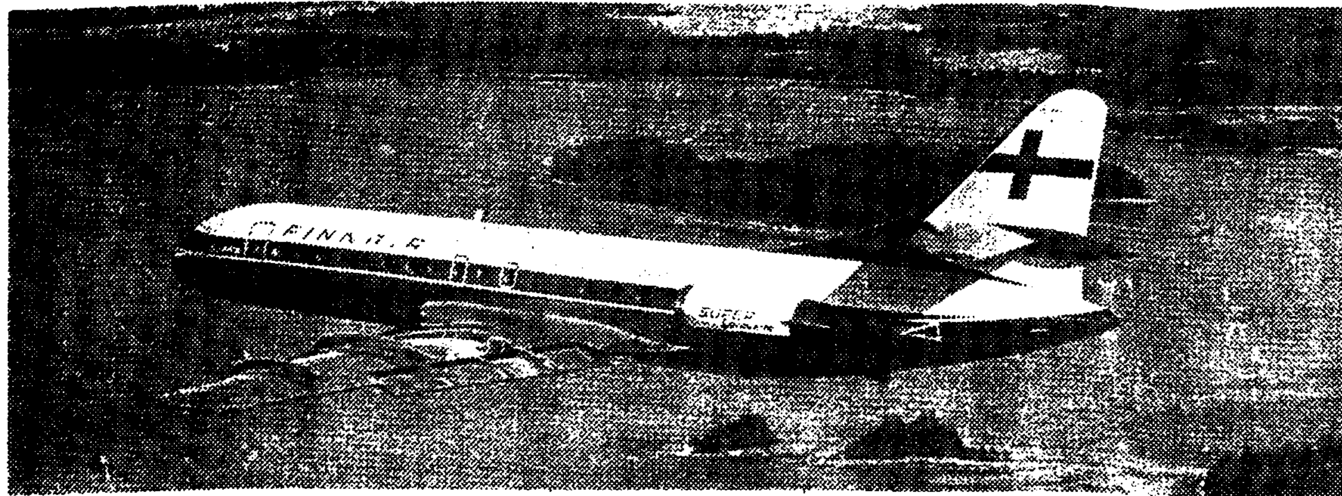
Na het afrekenen mompelde ik iets van "Kitoksi" en had er reuze schik in dat het allemaal zo goed was afgelopen.

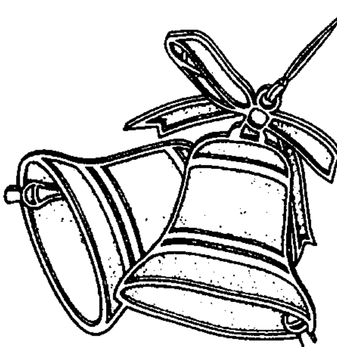
HERRAN RUKOUS

Isä meidän, joka olet taivaissa.
Pyhitetty olkoon sinun nimesi.
Tulkoon sinun valtakuntasi.
Tapahtukoon sinun tahtosi myös maan
päällä niin kuin taivaassa.
Anna meille tänä päivänä jokapäiväinen
leipämme.
Ja anna meille anteeksi valkamme
niin kuin mekin annamme
enteeksi yelallisillemme.
Äläkä saata meitä kiusaukseen,
vaan päästä meidät pahasta.

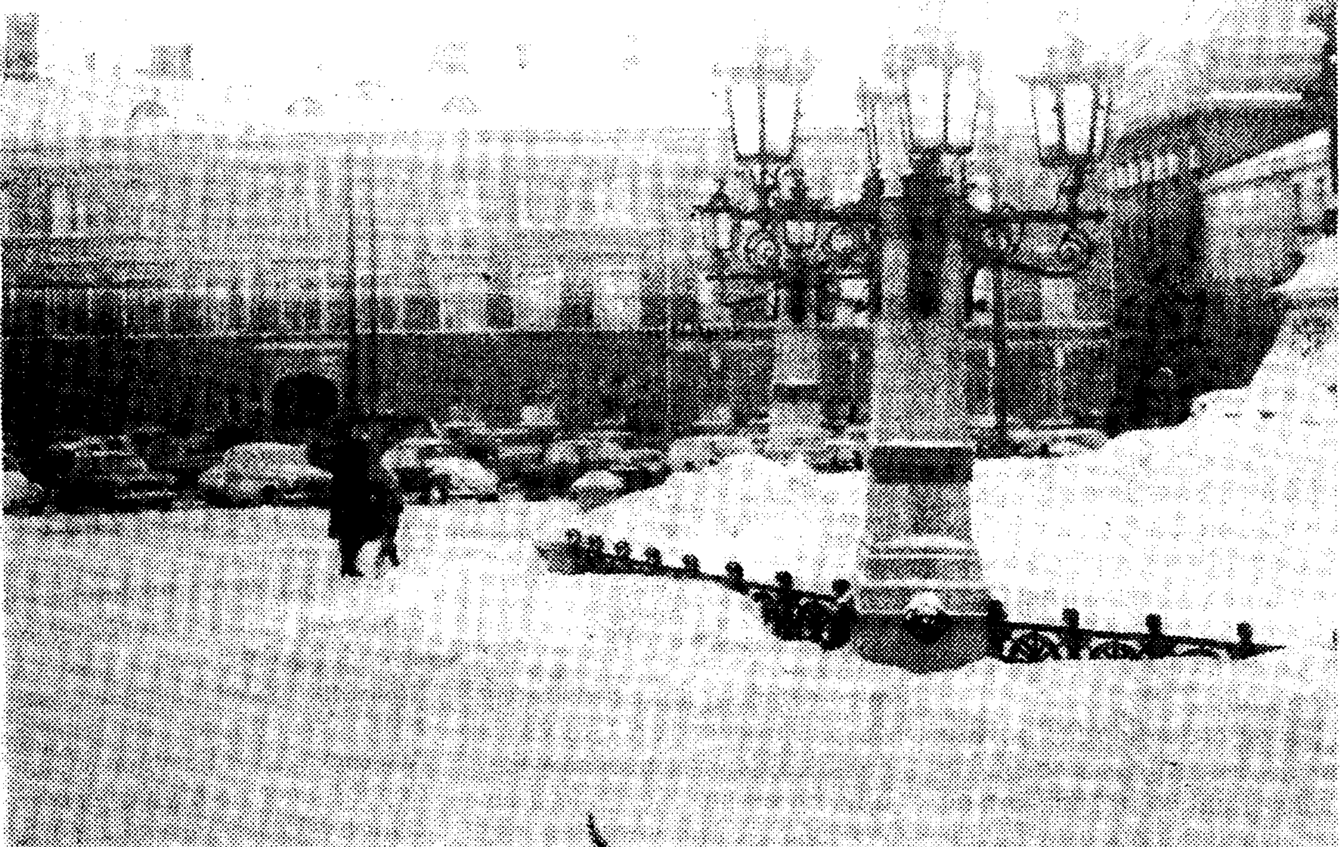
Sillä sinun on valtakunta ja voima
ja kunnai iankaikkisesti.

Aamen.

VERTALINGEN

Soms gebruiken de mensen "Külle" voor "ja", maar dat schijnt niet helemaal correct te zijn. De juiste vertaling van "külle" is: "ik ben het er mee eens".

Overigens spreken de Finnen heel langzaam, en alleen wanneer ze het nodig vinden te spreken. Ze houden het liefst hun mond. Je hoort dus helemaal geen geschreeuw op straat. Bezoekers die in de zomer komen, en denken eens gezellig op de markt te kunnen rondlopen, komen van een koude kermis thuis. Zelfs op de markt is het doodstil. Niemand prijst zijn waren aan. Je kunt er een speld horen vallen.

Een wereld die ons volkomen vreemd is. Je voelt je ook echt een vreemde als je daar rondloopt.

Tenslotte nog dit: de Finnen hebben niet het minste gevoel voor humor.

Terwijl ze wonen rond 30.000 meren vol water, zijn ze de droogste mensen van de wereld.

G.RICHARDSON

Invloed op St. Maarten en de St. Maartenaren

GARVEYISME

door Daniella Jeffrey

DANIELLA JEFFREY IS LERARES AAN DE MIDDELBARE SCHOOL AAN DE FRANSE KANT VAN ST MAARTEN. Ze is bijzonder geinteresseerd in de geschiedenis van het eiland en heeft bij meerdere gelegenheden door lezingen of publicaties haar kennis aan anderen meegedeeld.

Het hier volgende artikel is een voordracht, gehouden in de Jubilee Library te Philipsburg op 17 augustus 1987 bij de herdenking van de 100e geboortedag van Marcus Garvey.

De vertaling vanuit het engels werd verzorgd door de Amigoe.

Vandaag de dag zijn veel mensen verbaasd te horen dat Garveyisme op St Maarten heeft bestaan. In feite is het als beweging uitgedoofd, maar zijn ideologie heeft vorm gegeven aan het leven van menige Sintmaartenaar.

Eigenlijk werd de aandacht weer op Marcus Garvey gevestigd, toen de beweging van Rastafarians in de jaren '70 de kop opstak op ons eiland. De gedichten van Bob Marley en andere reggae-zangers hebben in hoge mate er toe bijgedragen om de bevolking van ons eiland vertrouwd te maken met de

Jose Lake sr.
(1925 - 1976)
Een van de aanhangers van Garvey in St. Maarten

boodschap van Marcus Garvey.

In de grond van de zaak is ons gebrek aan kennis in deze te wijten aan het feit dat onze geschiedenis niet zwart op wit is gesteld en daarom niet op school wordt onderwezen. We moeten dus afgaan op mondelinge overlevering voor de kennis van ons verleden, hoewel we moeten zeggen dat deze mondelinge overlevering, die een van onze eigen cultuurgoederen was, door de recente economische ontwikkeling van ons eiland praktisch is verdwenen.

Maar er zijn nog getuigen en volgelingen van deze beweging in leven, en dankzij hen is het ons mogelijk een analyse te geven van de invloed van het Garveyisme op Sintmaartenaren en de Sintmaartense gemeenschap.

Na de officiele afschaffing van de slavernij in 1848 aan de Franse kant en in 1863 aan de Nederlandse kant, ging het eiland een periode van economische achteruitgang tegemoet, en het was zaak het hoofd boven water te houden.

De massale emigratie van Sintmaartenaren naar grotere Caribische eilanden, Panama en de Verenigde Staten in het begin van deze eeuw, was de voornaamste factor die Sintmaartenaren in staat stelde in contact te komen met de ideologie van Marcus Garvey.

LEZINGEN

De Garvey-beweging startte in Jamaica in 1914 en Marcus Garvey had om en nabij 1918 in 38 staten van Noord Amerika rondgereisd en lezingen gehouden om de boodschap van rassen-trots, zelfvertrouwen en verheffing te verspreiden onder de miljoenen kleurlingen die naar hem luisterden. De beweging had zich uitgestrekt over vele Caribische eilanden, waaronder Santo Domingo en Cuba. Daarom is het zeer waarschijnlijk dat alle Sintmaartenaren die verhuisd waren naar de Verenigde Staten en naar deze Caribische eilanden van deze beweging op de hoogte waren, over Garvey hadden gehoord of naar hem hadden geluisterd, en volgelingen van zijn denkbeelden waren geworden.

DENKBEELDEN

De Garvey-beweging bereikte Sint Maarten al in 1918, want die Sintmaartenaren die in Santo Domingo, Cuba en Jamaica werkten, konden gedurende de "dull season" zoals ze

het noemden, naar huis terug en propageerden Garvey's denkbeelden wanneer ze wekelijks bij elkaar bleven komen. We moeten niet vergeten, dat Garveyisme, na de Eerste Wereldoorlog, toen de meest belangrijke gebeurtenis was. Daarom zou het moeilijk geweest zijn voor welke Sintmaartenaar dan ook, waar hij zich ook bevond, er langs heen te leven, omdat Garvey bezorgd was over de levensomstandigheden van de kleurlingen over de hele wereld, en de Sintmaartense emigranten een manier zochten om hun bestaan te verbeteren.

Thuis waren deze Sintmaartenaren beschaafde en welopgevoede mensen. Ze waren naar school geweest en hadden lezen en schrijven geleerd. In die tijd waren de onderwijzers toegewijde leerkrachten die hun taak erg serieus opnamen. Ook de Methodistische en Protestantse geestelijken droegen hun steentje bij in het leren le-

zen van de Engelse taal. Deze Sintmaartenaren waren ambitieuze, hardwerkende mensen die niets liever wilden dan economisch, sociaal en cultureel vooruit komen. Deze kleurlingen waren arm, maar gecultiveerd, en ze vertegenwoordigden de zwarte aristocratie, die zich onderscheidde van de blanke aristocratie aan beide kanten van het eiland.

ARISTOCRATEN

En juist deze zwarte gecultiveerde en werklustige aristocraten vormden het leeuwenaandeel van de eerste emigratiegolf naar Santo Domingo vóór de jaren 1920.

Ofschoon de maatschappij in die dagen gebaseerd was op de tweedelige structuur van het koloniale systeem blank/zwart rijk/arm, hadden de zwarte aristocraten hun eigen waarden die door de blanke aristocraten werden gerespecteerd, en ze hadden thuis al een gevoel van rassentrots en rassenbewustheid ontwikkeld.

RACISTISCH

In feite was het koloniale systeem in de grond van de zaak racistisch, maar de twee klassen waren economisch van elkaar afhankelijk. Zo konden de blanken op de lange duur niet te veel raciale druk op de zwarten uitoefenen, omdat zij de handelaren waren en de zwarten nodig hadden om van hen te kopen. Sint Maarten was toen een heel kleine gemeenschap en de handel was niet zo florissant. Deze omstandigheden leidden tot een vriendschappelijke verhouding tussen de rassen, ofschoon de blanke aristocraten aan de Nederlandse kant een uitgesproken rassen- discriminatie ten toon spreidden, door de rassen gescheiden te houden en zich zelf superieur beschouwden ten opzichten van de blanken aan de Franse kant, omdat ze met de zwarten omgingen.

DISCUSSIES

De zwarte aristocraten waren dichters, onderwijzers, pleiters voor het Gerecht in Marigot, en kwamen op het eind van de dag samen om de St. Kitts Daily te lezen en over onderwerpen van groot belang te discussieren. Er bestond een traditie van lezen en discussieren onder deze gecultiveerde Sintmaartenaren. We kunnen hier ook opmerken dat zij op de hoogte waren van hun geschiedenis, want plaatselijke geschiedenis en aardrijkskunde werden toen op school onderwezen.

Al deze factoren verklaren de reden, waarom Sintmaartenaren zo diep betrokken raakten in de Garvey-beweging en popelden om zijn boodschap uit te dragen.

PROMINENTEN

De Sintmaartense Garvey-aanhangers die van Santo Domingo en de Verenigde Staten terugkeerden, werden prominente figuren in onze gemeenschap. Ze richtten aan beide kanten van het eiland mini-verenigingen op. De heer Felix Choisy kan zich her-

dat ze bijeenkwamen bij ...tant Thomas in Hameau... ...ont, bij Charles Baly — bekend als Joley — in Ram... bij de heer Froston en ook ...ench Quarter.

...j vermeldde dat de heer Scott de vergaderingen in ...baud of French Quarter ...onde en dat hij te paard ...de Franse kant kwam. Tijdens het meemaken van een ...ie vergaderingen werd hij ...de Franse autoriteiten ...Franse kant verbannen, ...or de gendarmes over de ...gezet. Boeken en kran...

...rden in beslag genomen. ...chijnlijk waren daar exemplaren bij van Garvey's "The Negro World". De ..., Franse en andere bestuurders waren erg bang van "Negro World". Het was in ...anden van Afrika en West ...verboden, wat de mensen ...t van weerhield om het ...n te smokkelen.

...RSCHEIDENHEID

...heer Choisy herinnert ...ok verscheidene andere ...nen die van de Nederlandse kant naar deze vergaderingen kwamen. Onder hen ...n zekere Peters, een ...Colebay, die vlak bij ...ion Hall woonde. Dan ...James, een metselaar, ...camper van Great Bay ...et kwam onder een creulige parasol, met ...gevoerd.

...as Emanuel Durie was ...er van een afdeling van ...eging in Santo Domin... schreef gedichten en ...

Danjella Jeffrey

Improvement Association), die een uitgroei was van Garvey's U.N.I.A. (Universal Negro Improvement Association).

Melford Hazel die de vergaderingen van de beweging in Santo Domingo bijwoonde en later aandeelhouder was van de door Garvey opgerichte Black Star Line in New York, was een van de eerste kleurlingen die van buiten naar de Frontstreet in Philipsburg verhuisde. Hij is de eigenaar van het Seaview Hotel, een van de eerste hotels dat geopend werd rond 1950.

DE 'OPINION'

Tenslotte, maar zeker niet het minst werd de invloed van het Garveyisme gevoeld in de persoon van Jose Lake sr. jour... ...wekelijkse krant oprichtte, de Windward Islands Opinion, in de jaren 1950.

Zijn hele opvatting van het geschreven woord als een middel om de ... aan de massa bekend te maken, is een duidelijke afspiegeling van wat ... Garvey ... verbonden. ...

Dit zijn de ... ten van de invloed van het Garveyisme op de gemeenschap van Sint Maarten, die er toe hebben bijgedragen een intellectuele elite op het eiland te vormen. Toch moeten we niet vergeten ... Garvey ... massa, ... daan ... van bewu... zelfvertr... ras.

Als een anti-koloniaal zal Marcus Garvey de vechters voor vrijheid in Afrika, Amerika en het Caribisch gebied blijven inspireren.

Het is belangrijk dat wij als volk de traditie van Garveyis... mediade Sintmaar... volgelingen van Garvey hierheen hebben gebracht, ... opnemen en ... werken de geschiedenis van ons volk te schrijven, als wij ons werkelijk als volk willen ontwikkelen.

ST. MAARTEN FOUNDATION FOR REHABILITATION
STICHTING RECLASSERING ST. MAARTEN N.A.

DE HOEK DER VERGETENEN

Ze leven afgesloten
niet met familie, niet onder vrienden,
zelfs niet op Kerstmis.
Wanneer wij in feeststemming zijn
op het eind van het jaar,
zijn zij eenzaam en alleen.

Misdadigers, die het verdienen, ...
De meesten van hen zijn dat niet.
Ze hadden een zwak ogenblik
zoals wij allen kunnen hebben.

Misschien kregen ze niet de ...
die U en mij sterker maakte ... zijn.
Of misschien kwamen ze op het verkeerde pad
omdat wijzelf hen die richting opduwden.

Hebben wij ze geen baan geweigerd?
Hebben wij ons werkelijk ingespannen
om meer mogelijkheden te vinden
onze jongeren nuttig bezig te houden?
Hebben wij als ouders
...
Als kinderen zich thuis niet thuis voelen,
...

... gevangenis,
dat is geen grapje.
De Reclassering St Maarten
doet iets voor hen
en voor hun gezinnetjes:
moeders met kinderen die achterblijven,
onschuldig, maar door het lot gestraft.
Want: kostwinner weg,
betekent: geen geld in het laatje.

We ... beroep doen op de gemeenschap:
...
die ... worden vergeten.

... zijn welkom op
de Windward Islands Bank St Maarten
acc. nr. 871 717 - 06
t.n.v. Stichting St Maarten Foundation for Rehabilitation

St. Eustatius

Historical Foundation

ST EUSTATIUS — Het idee om een museum te stichten dateert uit de beginjaren '70. Een aantal mensen, waaronder Statianen, Amerikanen en Nederlanders kwamen regelmatig bijeen en maakten plannen. Daar bleef het echter niet bij: op 14 maart 1974 werd de St. Eustatius Historical Foundation opgericht. De notaris die de akte van oprichting verleed, vroeg als honorarium dertig [illegible] [illegible] [illegible] alleen op Curaçao, maar [illegible] Nederland, kreeg men belangstelling, hetgeen resulteerde in een eerste donatie van [illegible] gulden. Men ging leden [illegible] en voor de "overzeese" leden, werd een Foudation Bulletin gemaakt. Een ruimte om een museum te houden, ontbrak [illegible] Vice- president van de stichting, J. Maduro hoofd [illegible] Toeristen- bureau, be[illegible] de Bicentennial te gebrui[illegible] toeristen naar St Eusta[illegible] [illegible]ken. Dit vanwege [illegible] in de Amerikaanse ge[illegible].

BICENTENNIAL

De overheid steunde het idee en benoemde een Bicentennial Committee. Toen het comite van het Bestuurscollege ruimte kreeg in een gouvernements- ge[illegible] werd een Bicentennial bi[illegible] opgericht. Dit werd [illegible] hoofdkwartier' van de Historical Foundation. In datzelfde jaar werd ook een museum ingericht. Deze ruimte werd echter al snel te klein en men zocht naar een nieuwe lokatie in het centrum van Oranjestad, gemakkelijk bereikbaar en liefst een historisch pand: het Simon Doncker huis.

Dit huis is omstreeks 1750 gebouwd maar naderhand regelmatig uitgebreid en behoorde toe aan Simon Doncker en zijn familie. Deze familie kwam voor het eerst in 1686 op St Eustatius in de persoon van Jan Zymonsz Doncker die benoemd werd als geneesheer in dienst van de Nederlandse Westindische Compagnie en tevens lid was van de eilandsraad. Hij kwam uit de provincie Zeeland en vestigde zich aan het eind van de 17de eeuw op St. Eustatius. In 1689 werd hij gekozen tot kapitein van de militie. Vanaf die tijd tot aan zijn dood in 1717 is zijn leven hoofdzakelijk beheerst door de strijd naar politieke macht waarbij hij voortdurend belaagd werd door vreemde bezettingen en plunderingen.

Zijn enige zoon, Jan Jr. Doncker, probeerde zijn vader op te volgen die uiteindelijk kommandeur was geworden. De Nederlandse Westindische Compagnie koos echter iemand anders. Volgens de overlevering vernam men uit verschillende bronnen dat zijn karakter niet erg positief was. Tijdens de laatste levensjaren van zijn vader namen Jan Jr. Doncker en zijn zwager Johannes Lindsay het ervan, zij verrijkten zich op een oneerlijke manier en gingen zich vaak te buiten aan 'zwelgpartijen' met een kliek vrienden. Hij maakte het zelfs zo bont, dat hij tijdelijk werd weg gestuurd omdat hij de vrouw van een Nederlandse officier gemolesteerd had.

Het museum van de Historical Foundation

Het Hepplewhite hemelbed uit het jaar 1780 uit de erfenis van Simone de Beauvoir. Dit typisch Hepplewhite hemelbed is bekleed met "sits" stof vervaardigd uit puur plantaardige verfstoffen speciaal in Frankrijk voor dit bed gemaakt.

De pasingerichte stijlkamer in het Museum

FRAUDE

Simon Zymonsz Doncker werd in 1714 als vijfde van de negen kinderen geboren. Ook hij had politieke ambities en klom op tot gouvernements- secretaris. Deze functie kreeg hij in 1738 maar het jaar daarop werd hij al wegens fraude ontslagen. Daarna heeft hij nooit meer een politieke of administratieve functie bekleed. In 1753 huwde Simon Doncker de toen 16-jarige Aletta van Beverhoudt. Ze trokken samen in het Simon Doncker huis toen dat omstreeks 1750 gebouwd was met twee verdiepingen en een kelder. In 1781 werd het huis bezet door admiraal Rodney die de woning als zijn hoofdkwartier gebruikte. In die tijd was Simon Doncker koopman en planter, afkomstig van één van de rijkste en invloedrijkste families die het op St. Eustatius in feite voor het zeggen hadden in de 18de eeuw. Zijn laatste levensjaren bracht Simon Doncker door op plantage Princess waar hij in 1796 overleed. Toen zijn weduwe Aletta overleed werd de plantage en het huis geërfd door Simon Doncker Jr. samen met zijn dochter Aletta en zijn kleinzoon Henri Geneste.

EIGENAAR

Simon Doncker Jr. verkocht het huis aan de familie Heilligers die het op hun beurt doorverkochten aan gouverneur Groebe. De tweede vrouw van gouverneur Groebe was de weduwe van dominee Sudden, die enige tijd ervoor was overleden. Op die manier kwam het huis in het bezit van juffrouw Ada Sudden, de dochter van dominee Sudden en zijn vrouw van de Methodisten gemeenschap op St. Eustatius. In 1960 verkocht Ada Sudden het huis aan de heer van Rijswijk. Het huis stond vervolgens een tijdje leeg, voordat de heer Lucas, een Amerikaan, het zou kopen. Of hij het ooit werkelijk in zijn bezit heeft gehad, is niet helemaal duidelijk.

In totaal is het Simon Donckerhuis zes maal van eigenaar verwisseld, voordat de St Eustatius Historical Foundation het in haar bezit kreeg. Er werd veel over het huis gesproken, maar de stichting beschikte helaas niet over voldoende financiele middelen. Op een gegeven moment kreeg men te horen dat het Donckerhuis binnen zes weken bij opbod zou worden verkocht.

De leden van de Historical Foundation begonnen onmiddellijk over allerlei mogelijkheden te denken, hoe men ooit in het bezit zou kunnen komen van dit huis. Men was wanhopig. De heer John May van het Old Gin House stelde voor koningin Beatrix om hulp te vragen. Of het nog mogelijk was binnen zes weken door de ambtelijke papiermolen te gaan, leek een hopeloze zaak. Nogmaals werd alles doorgesproken, maar er bleek geen andere oplossing te zijn.

KONINGIN

Twee dagen later kreeg het Old Gin House een telefoontje vanuit Curaçao... er werd gevraagd: "wie heeft het ooit in zijn hoofd gehaald om de koningin te bellen?" Vervolgens werd telefonisch bericht dat men toestemming kreeg een bod te doen op het Simon Donckerhuis.

De gelden kwamen van de vertegenwoordiger van Nederland voor Ontwikkelingshulp aan de Nederlandse Antillen, een in 1971 door de Nederlandse regering op Curaçao gevestigd instituut dat tot taak heeft de projecten af te handelen die uit het fonds voor sociale en educatieve projecten worden gefinancierd. Sinds 1976 financiert dit fonds ook culturele projecten. Voor een project kan worden goedgekeurd, moet eerst een verklaring van geen bezwaar worden afgegeven door de regering van de Nederlandse Antillen en door het Bestuurscollege van het eilandgebied. Er wordt een eigen inbreng van de aanvrager gevraagd van meestal 25 procent. Dat mogen contanten zijn, waarden van grond, materiaal of arbeid.

De vertegenwoordiger, F. van Wittmarchen, kwam naar St Eustatius met een blanco cheque van dit fonds, om een bod te doen op het Donckerhuis. Voor de eigen bijdrage, werd bijgesprongen door de Landsloterij met een bedrag van 61.500 gulden.

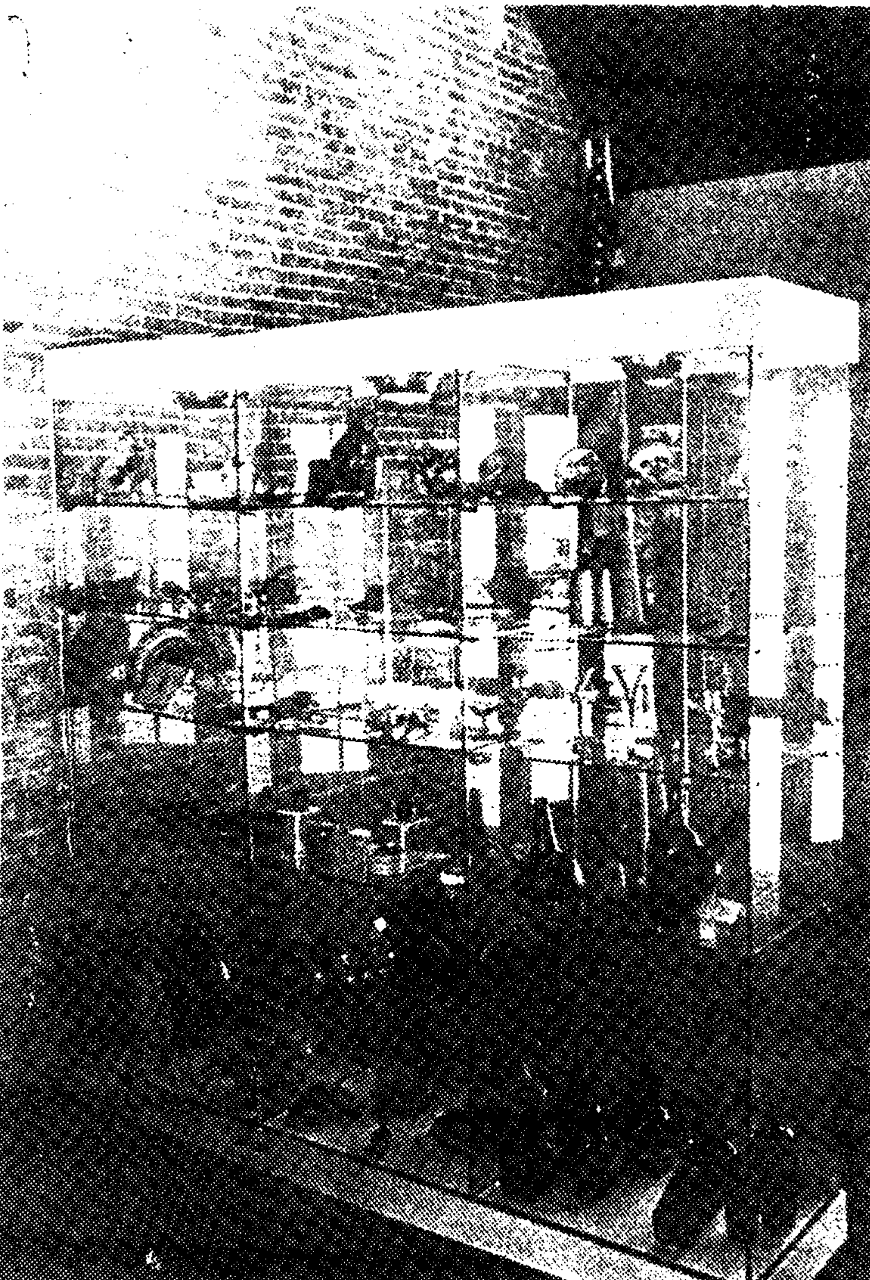

Het Simon Donckerhuis bij binnenkomst

STIJLKAMERS

Toen de Historical Foundation het huis in bezit kreeg, werd dit eerst grondig gerestaureerd door de firma Woudenberg NV die het op 8 september 1985 opleverde. Het museum heeft momenteel vier afdelingen. Zo is er de geschiedenis van St Eustatius vanaf de tijd van Columbus te zien en er is een pre- Columbiaanse tijd gewijd aan de archeologie. Deze ruimte is ingericht door archeoloog A. Versteegh van de Universiteit van Leiden. Er is een afdeling uit 'grootmoederstijd' in de kelder en er zijn twee opnieuw ingerichte stijlkamers. In ver-

band met deze laatste aanwinst, is het museum onlangs goed onder handen genomen. Daarbij is alles van binnen en van buiten geverfd en heeft het huis een termietenbehandeling gekregen.

Na de opening in september 1985 leende de Historical Foundation meubilair. Na verloop van tijd kwamen de eigenaren hun bezittingen echter opeisen. Daarop diende de stichting een verzoek in bij de OKSNA om meubels aan te schaffen voor de twee stijlkamers in het Simon Donckerhuis. Er werd een bedrag van 140.000 gulden ter beschikking gesteld door deze instelling.

Besloten was om meubels die rond 1800 op St. Eustatius gebruikt werden, aan te schaffen. Gedurende de 18de eeuw ontwikkelde de meubelindustrie in Noord Amerika zich zeer snel. Men kopieerde hoofdzakelijk Engelse meubelstijl. Naast de Engelse uitvoer, voorzag de Noordamerikaanse meubelindustrie de Westindische markt. Alhoewel St Eustatius de naam had Nederlands te zijn, kwam zeer snel na de kolonisatie de Engelse invloed. Inclusief haar producten en de taal op het eiland.

In het interieur zag men de vooruitgang die een kleine groep rijke burgers zich eigen hadden gemaakt. Hun interieurs deden niet onder voor die van de welgestelden in Engeland of Noord- Amerika. In het Simon Donckerhuis is geprobeerd een indruk te geven van de meubels welke gevonden zouden kunnen worden in een middenklasse Statiaanse woning in de late 18de eeuw, begin 19de eeuw.

HEMELBED

Voor de aanschaf van het meubilair is de vice- president Ger- Jan Hofstee in juli zes weken samen met de antiquair in Nederland en Londen geweest. In Londen bezocht men ongeveer 240 antiekzaken waar drie grote stukken werden aangeschaft. De grootste aankoop van een hemelbed: een typisch Hepplewhite hemelbed uit 1780 en afkomstig uit de erfenis van Simone de Beauvoir (schrijfster). Dit bed werd bekleed met 'sits', andere namen voor de stof zijn 'Chintz' of 'Chitta', de originele Indiaanse naam, wat betekent: met veel bloemen beschilderde katoen. Sits is het meest bekend als een glanzende katoen met rode, gele, groene en blauwe bloemen en bladeren aan dunne ranken. In deze stof zijn invloeden verwerkt uit India, China, Europa, Turkije, Perzië en Japan, kortom de hele westerse en oosterse wereld op één lapje stof. Sits werd in Europa het eerst gebruikt op dikke doorgestikte dekens en als bedbehangsel.

KAARTTAFEL

De Verenigde Oostindische Compagnie gebruikte het Indiase katoen als ruilmiddel bij de handel in specerijen. Het grootste deel van het textiel was bestemd voor andere Aziatische landen, voor Afrika en het Caribisch gebied.

Tevens werd een kaarttafel aangeschaft voor het kaartspel uit de 18de eeuw. Het is een 'Queen Anne' kaarttafel. Daarnaast werd een telescoop gekocht, in perfecte staat die in 1799 vervaardigd werd door Fraser & Sons Londen.

Ook werd in Londen vracht uit het schip 'Geldermalsen' achterhaald. Dit schip was van de VOC en voer vanuit China in de 18de eeuw met een lading Nanking Cargo, dat grotendeels uit kommen, koppen en borden van porselein bestond, van Batavia naar Nederlands West Indië. De Geldermalsen verging echter in de grote oceaan. Twee jaar geleden werd het schip ontdekt: het porselein had slechts een lichte schade opgelopen door het zoute water maar was voor de rest nog helemaal intact. Het veilinghuis Christie bood het grootste deel van de vracht te koop aan.

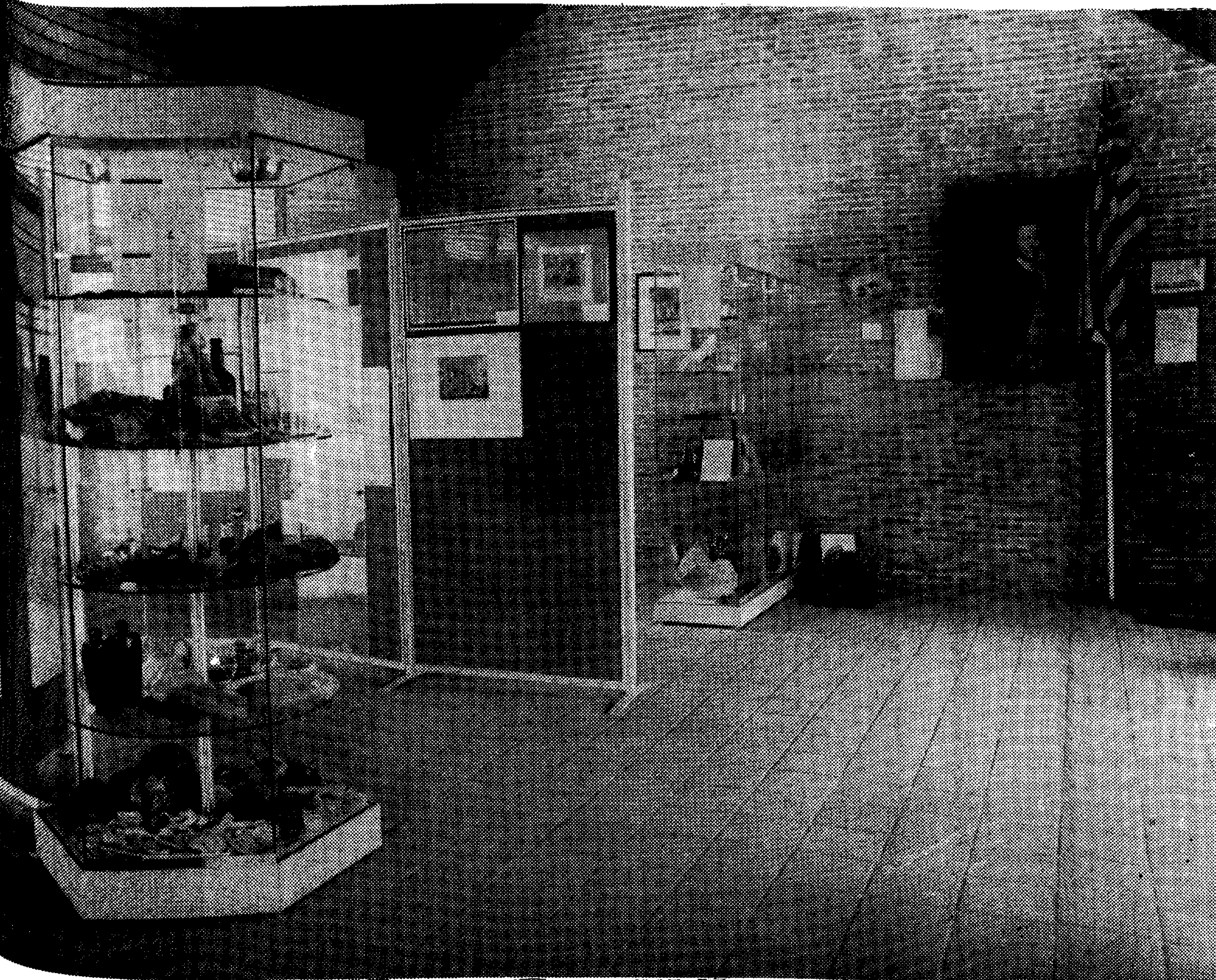

Een typisch hollands enkelgebogen secretaire met een keldertje (geheime lade) uit de 2de helft van de eeuw 1755

PORSELEIN

De Historical Foundation was in staat een gedeelte van deze vracht te lokaliseren en aan te schaffen. Uit deze lading zijn drie stukken porselein aangeschaft, een kop, een schotel en een kom. Verder is er in zeer fraai kwaliteit Chinees Imari met goud opgehoogde borden aangeschaft. Twee stuk 'famille Rose', merendeels 'Queen Anne', 'Chippendale' en 'Sheraton', ook een aantal zeer kostbare blanc-sur-blanc dubbelgebakken Chinese borden uit de Chien Lung periode.

(Informatie is verkregen van de St. Eustatius Historical Foundation; West Indisch Plakkaatboek; Geschiedenis van St Eustatius van dr. J. Hartog; een kranteknipsel van de Volkskrant over 'sits' van Maria Hendriks en de Encyclopedie van de Nederlandse Antillen.)

De hal van het Simon Donckerhuis met rechts het potret van Johannes de Graaff

STATIA ON THE BRIGHT SIDE

ORANJESTAD, ST. EUSTATIUS — On Tuesday November 17th the Minister of Education of the Government of the Netherlands Antilles, Mr. Ellis Woodley, inaugurated a seminar on Communication skills on St. Eustatius. The opening ceremonies were attended by various local dignitaries amongst whom Lt. Governor George Sleeswijk, Commissioner of Education Julian Woodley, Hetty Misser (representative of Sede-Antias), Ismael Berkel (president of Sede Statia) and many other social leaders of the Statian Community.

This workshop, which is being sponsored by Sede Statia, was held at the Community Centre. Forty (40) participants, all coming from the Educational Sector of Statia (schoolteachers and youth-leaders) will get training in communication skills from two professional trainers from Curaçao, namely Billy Hoogenbergen (Head of the Training Department of the island Government of Curaçao) and Henry Pietersz (Psychologist) and Therapist at the School Advies Dienst (Sedukal).

These sessions form the first in a serie of six (6) workshops in the field of communication, which Sede Statia is organizing in very close cooperation with the Central Government's Department of Education (Section St. Maarten).

COOPERATION

"This spirit of cooperation forms the basic philosophy of this Naf 65.000,- project financed by Sede Antias", says Leslie Roosberg (Media-Sociologist), who together with Debbie Brown, vice president of Sede Antias coordinates the whole project. "Better communication skills are indispensable for getting people closer together, to get social organizations of various religious, political or any other background to initiate and carry out social and economic activities, which could serve the interest of the Statian people", reports Roosberg.

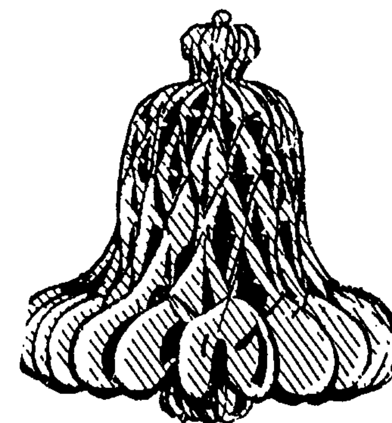
Debbie Brown adds that "Better communication skills will help us all to become aware of the "Bright sides" of our Community and encourage us to strive with total conviction and determined faith for the realistic goals we have set".

PROFESSIONAL

When preparing this project the coordinators emphasized from the beginning that the workshop would be at a serious professional level. Secondly, that the programme- contents of each seminar would be completely based on the specific needs of the participating Statian groups and finally that each group would get the opportunity to attend at least two workshops. In this way the coordinators are ensuring that each participant will get follow-up training, which will enable him or her to receive feedback and coaching after having been practising the communication skills for some months in real-life situations. All participants who have attended the seminars will receive an official certificate.

SIX WORKSHOPS

The six workshops will be spread out over a period of eighteen months and the idea is to involve all important social sectors of the Statian Community (e.g. social organizations like women's club, the Lions and Lionesses, the political, business and Church leaders) in the future sessions. This means that when this project is completed at least 120 Statians will have attended two workshops, totalling more than 40 hours of intense and systematic training in the field of communications.

Making use of five assistant-trainers, who have been well prepared beforehand in St. Maarten by Hoogenbergen and

Pietersz, each group of forty (40) participants is ensured of an in-depth training consisting of much possibility to do practical exercises.

The assistant- trainers for this first Seminar were:
- Borgred Schotborgh (Dept. of Education section St. Maarten);
- Maxime Larmonie, (Dept. of Education section St. Maarten)
- Jane Buncamper, (Dept. of Education section St. Maarten)
- Nora Sneek, (Personnel Dept. of St. Eustatius Govt.)
- Leslie Roosberg (Kodela, Electricity Co. of Curaçao).

For the future sessions there will be special training opportunities for persons who wish to become assistant- trainer. The "Statia on the Bright Side" project was held from November 17th till 20th with forty (40) dedicated and enthusiastic participants and the coordinators and trainers are convinced that all efforts shown these days will surely help to bring out the brightness of the lovely island of St. Eustatius.

ƒ 65.000 project Launched to Foster Awareness

St. Eustatius Lioness Club

Celebrating the fifth anniversary

ORANJESTAD, ST. EUSTATIUS — This year the Lionesses from St. Eustatius celebrated her 5th anniversary in the Community Centre. Many guests attended, among which Lionesses from St. Thomas and Saba.

GUEST-SPEAKER

The guest-speaker, Lion R. Joseph, installed two new members Aracelis Bernabela and Therasita Penijn. The person who took the initiative to form the St. Eustatius Lioness Club was past Liaison Officer Carl Lijfrock; "After successfully forming the Lions Club in 1979, I still felt something was lacking and that something to me was a Lioness Club, not only because the burden was too heavy for the Lions, but somehow Lionesses elsewhere have been able most of the time to get things done at a more rapid pace. During the year 1982 I approached the past District Governor E. Woodroofe and we discussed the matter of forming such a club. He told me he would give this matter his full attention, as this would be a great help to the Lions Club and the District in general. He then contacted the Lion Louis Tjong, who worked very hard along with Mr. Woodroofe and myself to get the Club certified during Mr. Woodroofe's year as District Governor".

MEMBERS

The 1st president was Mrs. Mary Brown. The club consisted of 25 chartered members (one honorary member), when it started in 1982. They started with the celebration of Mother's Day, which is now an annual event. The club also aided a family of eight children and gradually obtained funds during October 1982 - March 1983.

The Statia Lionesses' 1st Anniversary was celebrated with Lions from St. Maarten, Saba and Anguilla in attendance. The same day they held a raffle of 2 round-trip tickets to St. Maarten. The result of this raffle was that a donation could be made to the Boy's Brigade of St. Eurtatius to aid them in attending a camp in St. Vincent. The 2nd president was Mrs. Evona Canword. In June 1983 the Lionesses organized a cycleton, and also an information evening for schoolchildren and a party. They donated a babyscale to the hospital, prepared and delivered meals for handicapped and Senior Citizens (joint project with Lions for World Food Day) and painted and replaced traffic signs.

Guestspeaker Lion R. Joseph installed two new members Aracelis Bernabela and Theresita Penijn

INSTALLATION

Six new members were installed, namely: Lucia, Leonie, Hyacintha, Theresia, Francine and Euton. These Lionesses joined in visiting prisoners and presenting them with fruit baskets, especially on their birthday. A cheque was also sent to Lions International for the struggle against Diabetes. Another cheque was sent to Grenada during the Grenada crisis. Special Christmas treats were held for the Senior Citizens and less fortunate persons on Statia. The Lionesses also sent donations, clothing and foodstuff to Anguilla. The Lionesses together with the Lions had their successful Christmas Party and the Lionesses donated a Bankbook to the first baby of the year, followed by clothes line for a needy home. The Bussy Bees Pre-school received a swing set. Police Officers Monsanto came from St. Maarten to give an informative talk on drug abuse and informative talks on Lionism were also given. During the same year old cars were removed and donations were made to the Anglican Church. The handicapped were presented with a TV-set and plaques were presented to the four most dedicated persons in our community, namely: Ethel Woodley, Rosa Courtar, Dennis Sprott and Ishmael Berkel.

CERTIFICATE

A new member, Eileen Patric, was installed and a well attended four months course in "Baby and Child Care" marked the closing of this Lionestic year, with 26 candidates out of 27 receiving a certificate. The 3rd president, Mrs. Marchelle Brown, started to keep a B.B.Q. and held a panel discussion with as topic "The effects of Teenage Pregnancy" which was well attended. A follow-up discussion was held the following week.

On July 22, Lionesses attended the Dedication Service of the Anglican Church. Discussions were held on "The development of Education". The annual informative night for schoolchildren was held. A pair of eye glasses was donated to an elderly lady and a box of foodstuff and clothing was sent to Anguilla. Mrs. M. Brown and five members attended the 1st Cabinet meeting in St. Thomas. In September the Lionesses repaired the roof of two elderly persons' houses. Also a successful Bingo was held.

FUNDRAISING

On the occasion of World Lions Day on October 8, 1984 two homes were repaired and partly furnished. The regular fundraising Bake Sale and Tea Party was held, as well as preschool and a diabetic seminar with visitors from Curaçao. Two boxes of foodstuff went to Dominica. The Christmas committee received a donation and Mrs M. Brown, and the secretary and six other members attended the joint Zone Advisory meeting held in Nevis. Traffic signs were replaced, a Bingo and Raffle were held and 12 less fortunate children from Anguilla spent Easter Weekend in Statia. The Lionesses made a donation to Mr. E. Timer Jr., who lost his leg in a traffic accident. New officers were installed.

Mrs. Carin Henriquez, 4th president, started helping the Teenage Committee by catering for about 106 guests and making costumes for three teenagers to participate in the Folkloric show. A watermelon game and a fundraising "Bon Ku Ne" was held in aid of the Anglican Church. Thanksgiving dinner was held and some medical expenses paid for a handicapped person.

FACELIFT

The Governor de Graaff-school was given a facelift and the Anglican Church was painted. A radiotalk on Lionism and "What is Diabetes" was held. A clean-up campaign was organized and garbage pails were painted. On May 7th, the Lionesses were visited by the Deputy District Governor, Mr. Ben Vlaun, The Multiple District 60 Convention was attended by the Lioness president, secretary and three other members. A bakesale was held for the St. Eustatius Boy's Brigade to assist seven members, including the captain, to attend a camp in Scotland. Mrs. Leonie Brown, assisted the Lions in their carnival booth. Proceeds from this went to the Lions Hearse-fund. The 1st Zone Advisory meeting of Zone 2-B Districts 60-B was held. Mr. Gregory Thompson

Mary A. Brown, president Lionessclub STATIA

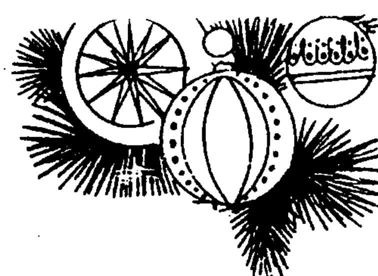
gave a talk on computer science and demonstrated a computer.

CONTRIBUTION

The club made a financial contribution to Radio Statia PJE-3. On World Lions Day they took 15 children to Saba and made a donation to the Christmas Committee. In November a monetary donation for the children's book-

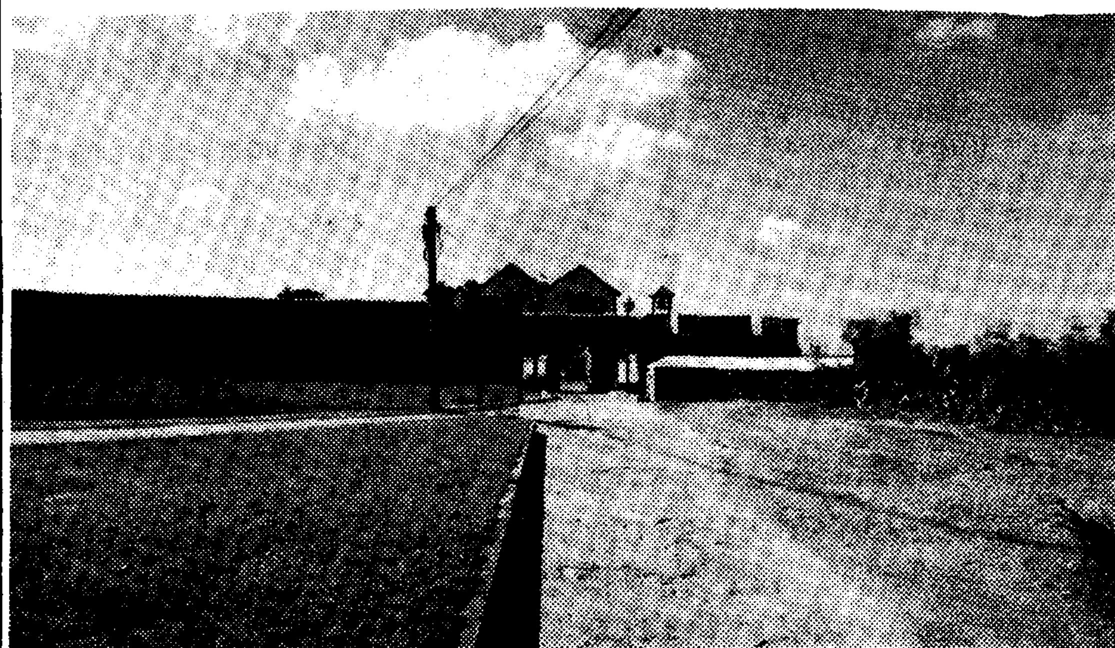
week and 300 books, collected by the club during a bookdrive, were presented to the Library. An eye-glasses collection was held and 200 glasses went to the St. Thomas eye-glasses bank. The health committee aired a program on diabetes over the local radio station and presented 20 bells to the Princess Beatrix Hospital. The Lion District Governor Bill Ben-

nett, accompanied by Lion D.D.G. Hector Blackman, and the Lion Zone Chairman, Samuel Johnson, made their official visit to the Lioness club. The club also sent a member along with a teacher to Saba to attend a drug seminar, sponsored by the Saba Lions and Lioness Club.

Vrijheid is nog steeds een abstract begrip

Een Verscheurd Haiti

HAITI NEEMT binnen het Caribisch gebied een bijzondere plaats in. Al in 1804 bevrijdde het zichzelf als eerste van alle eilanden van het koloniale regime. Nu, ruim anderhalve eeuw later, lijkt dit land wel het trieste bewijs te vormen van onmacht tot een gezond zelfstandig bestaan. Na het vertrek van dictator Duvalier is de situatie zelfs verslechterd: vrijheid is in Haïti nog steeds een abstract begrip en het zal veel strijd vergen voordat dit woord in praktijk gebracht kan worden.

GESCHIEDENIS

Het denken over het hoe en waarom van een dergelijke situatie lijkt in dit soort landen een privilege van de schrijver te zijn. Dit moet dan in het geval van Haïti echter wel ver buiten de grenzen gebeuren: sinds twintig jaar leeft het grootste deel van de schrijvers als politieke balling in het buitenland. Een groep leeft in Franstalig Canada, een ander deel in het voormalig Franse Senegal, en een enkeling in het vroegere moederland Frankrijk. Tot de laatste kleine groep behoort Jean Métellus. Hij is neuroloog en daarnaast publiceert hij gedichten en romans. Sinds het begin van de bewustwording van de Antilliaanse eilanden staat de opvoedende rol van de schrijver in dit opzicht vast. Hij, die enigszins bekommert om zijn vaderland is per definitie geëngageerd.

PRINCIPIEEL

Sinds de strijd tussen de aanhangers van de "négritude" en "anti-négritude" wat is geluwd, is er een belangrijk principe overgebleven: het vinden, zoniet kweken van een eigen culturele identiteit. Het is duidelijk dat dit streven op de praktijk en op de toekomst is gericht, en daarom zinniger dan het soms wat mystiek aandoende zoeken naar de Afrikaanse "roots" van de Antilliaanse mens.

IDENTITEIT

Om zich bezig te houden met de identiteit en toekomst van het vaderland moet geen gemakkelijk iets zijn voor iemand, die noodgedwongen al jaren in het buitenland verblijft. Toch is het overduidelijk, dat Métellus zich het lot van zijn land zeer aantrekt. Het doel van zijn werk is echter niet alleen de bewustwording van zijn eigen volk, afgezien van het feit dat de censuur de toegang van zijn boeken in Haïti wel zeer moeilijk of zelfs onmogelijk zal maken. Hij wil tegelijkertijd de wereld op de hoogte stellen van de situatie in zijn land, en ook bijdragen aan de toetreding van Haïti tot de wereldliteratuur. Wat dat betreft was zijn debuut een schot in de roos: het lange gedicht "Au pipirite chantant" (1978) sloeg geweldig aan bij de literaire avant-garde van Parijs. Met een zeer oorspronkelijke vorm van lyriek brengt hij hierin een ode aan zijn land, waarvan alle schoonheid en wreedheid wordt weergegeven. Na dit debuut publiceerde Métellus zowel dichtbundels als romans, en ook in de laatste wordt het proza vaak afgewisseld door lyrische passages.

CREOOL

Waarschijnlijk met het oog op de universele toegankelijkheid van zijn werk schrijft hij in het Frans. Als hij zo nu en dan creoolse uitspraken gebruikt, is het vooral ter bepaling van de "couleur locale": volkswijsheden, spreuken en inheemse gerechten worden — met vertaling — in het "patois" weergegeven. Om duidelijk te maken, dat een Haïtiaan niet alleen maar over Haïti kan schrijven, publiceerde Métellus ook enkele romans die zich in Frankrijk afspelen. Zij behoren echter niet tot het interessantste onderdeel van zijn werk.

Tot nu toe werd alleen de eerste roman van deze schrijver in het Nederlands vertaald, bij de Novib, onder de titel

KRONIEK

"Duisternis over Jacmel". Het gaat hier om een kroniek van de bevolking van Jacmel, de geboorteplaats van de schrijver, in het jaar 1956. Het verhaal opent met een poëtische proloog, die vooruit loopt op de inhoud: "Al drie eeuwen lang voerde de stad Jacmel een dialoog met de zee. Haar stegen, haar paden, haar straten en haar lanen telden de keien, maten het geduld van de mensen af aan het aantal passen dat ze maakten, schatten de hevigheid van de regen aan de hand van de hoogte van het water, de warmte van de zon aan de hand van de dorst van de kinderen, de zachtheid van het maanlicht aan de hand van het aantal muggebeten.

Jacmel verblijdde zich over haar bergen en vlakten, over haar gezwollen wensen, over de ongrijpbare vruchten die door haar verlangens werden gevoed, over de huivering die door haar zonen voer wanneer ze een kroes rum voor zich hadden staan. Jacmel wakkerde het leven en de nachtmerrie aan op haar stranden in de Caribische Zee. De grote en kleine huizen luisterden aandachtig. In elke muur werd geschiedenis met onsamenhangendheid vervlochten. De schaduw van de bomen schonk de stad leven. De gelovige en de zwerver voelden zich dankbaar of zetten zich aan tot rebellie. Alle gesprekken schommelden tussen hoop en angst. De mens verrees telkenmale uit zijn fouten, uit zijn ondankbaarheid.

HALLUCINATIES

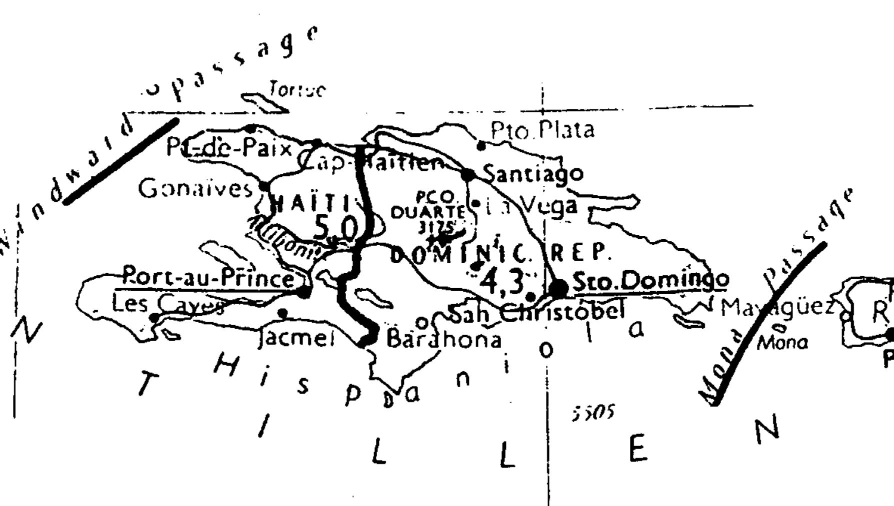
Jacmel kwam in het geweer, hallucineerde. Ze droeg de fakkel over aan de analfabeten. Ze schonk hoop aan de uitgestotenen, aan de verontwaardigden, aan de oproerlingen en aan al degenen die bij gebrek aan bewijs veroordeeld waren. Iedere dag opnieuw trok Jacmel ten strijde om knopen door te hakken, om leven te brengen, waarbij de stad als een waanzinnige de wet van de liefde voorschreef. De hongerige, de gebrekkige zonder benen, de dronkaard, de leraar, de ambachtsman, de priester, de predikant, de hoer, de ellende en de verveling waren op zoek naar adelbrieven".

Ik citeer dit lange fragment omdat verschillende themas van het werk van Métellus hierin aanwezig zijn, en ook de vreemde, paradoxale sfeer die hij beschrijft goed weergeeft.

TEGENSTELLINGEN

Er bestaat in zijn romans steeds de tegenstelling tussen de berustende, lethargische houding van de massa enerzijds, en de drang tot verandering van enkele — meestal jonge — individuen anderzijds. De revolutionaire jongeren zijn ook degenen die verbanden proberen te leggen tussen de gebeurtenissen in het "onsamenhangende" verleden van Haïti, en hieruit conclusies trekken en ten aanzien van de toekomst. In Jacmel zijn dit, zoals de proloog al aangaf, jonge, ongeletterde plattelands-bewoners. De hoofdpersoon van de kroniek is Pisquette, wat klein visje betekent, die verandert in een grote vis als hij de hoofdprijs in de loterij wint.

De ontwikkeling die hij hierdoor meemaakt, van eenvoudige jongen tot een van de aanzienlijke burgers in het dorp, geeft hem de mogelijkheid om verschillende revolutionaire ideeën te verwezenlijken. Hij trouwt een meisje, dat even zwart is als hij zelf, en "zondigt" dus tegen het principe dat je als Haïtiaan altijd moet proberen om je geslacht te laten stijgen op de sociale ladder door er zoveel mogelijk blank bloed aan toe te voegen. Het geld dat Pisquette wint, investeert hij in binnenlandse bedrijven, en hij zwicht niet voor de verlokkelijke aanbiedingen van buitenlandse maatschappijen.

GELIJKHEID

Zijn leermeester is en blijft Iériné, de schoenmaker, een bon vivant die overigens zijn kritiek op de sociale verhoudingen in Haïti niet onder stoelen of banken steekt: "Met mijn koppige hoofd wil ik dat er onweer, een storm, een orkaan zal woeden over die elegante uitsmijters van de nachtclubs, over al die elegante figuren die zo mystiek doen over een lichtgekleurde huid, over die elegante bankdirecteuren. Ja, wij waren allemaal gelijk, allemaal slaven, allemaal als paarden getatoeëerd vóór 1804...(...) Onze eigen zwarte broeders hebben ons verraden door onder één hoedje te spelen met de blanken en met alle naties!".

MARIONETTEN

De groep die het scherpst afsteekt tegen Pisquette en zijn jonge medestanders is die van de half-bourgeoisie. Deze bestaat voornamelijk uit ambtenaren, die in een zelfgekozen afhankelijkheid leven. Door hun opleiding — en vaak ook huidkleur — voelen zij zich verheven boven de lagere klassen, maar in wezen zijn zij niets meer dan marionetten. Al hun zekerheden zijn gekoppeld aan hun relatie met het heersende regime, en bij de nogal frequente machtswisselingen aan de top breekt er onder deze groep steeds weer een ware paniek uit. Enige vorm van kritiek is van deze — relatief grote — bevolkings-groep uiteraard nooit te verwachten.

In deze roman probeert Métellus voornamelijk een optimistisch beeld te geven van de "gewone" Haïtiaan. Pisquette vertegenwoordigt de drang en de capaciteit tot verandering van de situatie die onder het volk bestaat. Allerlei gewoonten en eigenschappen van de traditionele bevolking worden "getoond", waarbij natuurlijk het belangrijke culturele element van de Vaudou- praktijken niet ontbreekt.

Er wordt een aardig sociaal-cultureel overzicht gegeven, hoewel de stijl helaas soms wat te didactisch aandoet. Omdat het hier zo duidelijk gaat om een rehabilitatie van de authentieke plattelands- beschaving en de revolutionaire ideeën worden verkondigd door jonge, zelfbewuste boeren, sluit Duisternis over Jacmel aan bij het traditionele genre van de "roman paysan" (boerenroman), waarvan het in 1944 geschreven Gouverneurs de la Rosée van de eveneens Haïtiaanse Jacques Roumain het bekendste voorbeeld is.

Het kleurvooroordeel, wat in belangrijke mate de Hiërarchie van de Haïtiaanse maatschappij bepaalt, is de grondoorzaak van de grote verdeeldheid die het volk kent. Deze verdeeldheid is het belangrijkste thema van de twee volgende romans van Métellus: La famille Vortex (1982) en L'Année Dessalines (1986). Hoofdpersonen in beide romans zijn de leden van de familie Vortex, een vrij eenvoudig, zwart geslacht waarvan de generatie van het moment van handeling het bijna zonder uitzondering heeft gebracht tot hogere posities in de hoofdstad Port-au-Prince. Hier wordt dus het stadsleven beschreven, en ook de atmosfeer in politieke kringen.

SYMBOLIEK

De verdeeldheid van Haïti wordt in een vrij directe symboliek weergegeven: de zeven kinderen Vortex worden in het eerste "deel", dat zich afspeelt in een jaar tijd, op één na allen verbannen naar het buitenland. Zij zijn van nogal verschillende pluimage: van socialistisch arts tot zeer regeringsgezinde militair. Deze beide voorbeelden brengen het in dat ene jaar ook tot een — zeer kortstondig — presidentschap. Zoals de kinderen het veelkleurige heden van het land vertegenwoordigen, zo zijn de ouders symbolen van het verleden: Olga stamt af van de Arowaks, de oorspronkelijke Indiaanse bewoners van het eiland, en Solon, wiens geslacht uit Afrika stamt en wiens bestaan vroeger zeeman was, vertegenwoordigt het slavenverleden van Haïti.

PERSONAGES

De personages worden bepaald niet geïdealiseerd, integendeel, het wordt heel duidelijk hoe het magnetisme van de macht alle verhoudingen binnen deze hogere bevolkingsgroep bepaalt. Niemand is solidair ten opzichte van anderen, familie of niet. Het perspectief van de roman is realistischer dan dat van Jacmel, zo laat Métellus bv zien dat de incidentele acties van socialistische groeperingen nauwelijks of geen invloed op de praktijk van het dagelijkse en politieke leven hebben. Het wordt heel duidelijk gemaakt, dat het gebrek aan eenheid onder de bevolking een rechtvaardiger toekomst in de weg staat.

In L'Année Dessalines wordt dit idee doorgevoerd. Het speelt zich af in het jaar 1960 — weer één jaar —, ruim tien jaar na de gebeurtenissen in La Famille Vortex. Noodgedwongen is er hier nog maar één hoofdpersoon, de enige zoon van de familie die nog in Haïti woont. Ludovic is een wat verlegen en ziekelijke apotheker die zich in de loop van de roman transformeert tot een zelfbewuste, revolutionair denkende man. Het gaat dus weer om een ontwikkeling in opgaande lijn van de hoofdpersoon, niet alleen innerlijk maar ook op de sociale ladder: Ludovic trouwt met de notarisdochter Clivia. Zij delen een grote bewondering en verering van de bevrijder Dessalines, wiens geboortejaar door hen en gelijkdenkende vrienden wordt gevierd. Hoewel zij verder geen actie ondernemen, veroorzaakt het bestaan van deze kern grote politieke onrust, hetgeen culmineert in de executie van achttien onschuldige naaste medewerkers van de president. Hoewel Papa Doc niet met name wordt genoemd, is het duidelijk dat het om hem gaat. Zijn angst om de macht te verliezen, de willekeur waarmee de slachtoffers worden uitgekozen worden door Métellus met wrede ironie beschreven.

Naast de kritische toon ten opzichte van de politiek, valt Métellus wederom de onderlinge kleurvooroordelen aan: de familie van Clivia — zij heeft een kwart blank bloed in zich — is een duidelijk voorbeeld van wat Frantz Fanon noemde "Peaux Noires, Masques blancs". Dat zij uiteindelijk toch instemmen met een schoonzoon, die ten eerste diep zwart is en ten tweede uit een familie van ballingen komt, en verder gedwongen worden om toe te geven dat de president voor geen cent deugt (een broer van Clivia is een van de achttien slachtoffers), draagt bij aan het symbolische beeld dat de schrijver van de toekomst van zijn land wil geven.

De conclusie van het verhaal is nauwelijks optimistisch te noemen: hoewel Ludovic en Clivia jong zijn en hun vaderland graag zouden willen veranderen, is hun realiteitsbesef verscherpt door de ervaring. Zij beseffen goed, dat de keus voor hun toekomst er een is tussen twee weinig verheffende alternatieven: vertrekken naar het buitenland uit onvrede met de situatie komt erop neer, dat zij Haïti aan z'n lot over laten; blijven betekent indirect instemmen met het regime. Het is ook duidelijk, dat één generatie de verziekte toestand niet zal veranderen, omdat de wortels hiervan diep in de geschiedenis liggen: "cet état d'esprit qui engendre des dictateurs aux noms différents, aux méthodes toujours identiques, depuis la mort de Dessalines".

Het gevoel voor realiteit, dat in de twee laatste romans van Métellus veel duidelijker aanwezig is dan in de eerste, maakt dat hij hierin overtuigender overkomt. De kracht en bondigheid die hij op het stylistische vlak steeds verder weet te ontwikkelen, maken hem tot een belangrijk vertegenwoordiger van de Frans- Caribische literatuur. Dat zijn stem gehoord moge worden.....

MARJAN GROENEWEGEN

Jean Métellus: Jacmel au Crépuscule, 1981, vert. Duisternis over Jacmel, Novib 1984, La famille Vortex, Gallimard 1982, L'Année Dessalines, Gallimard 1986.

KAARSEN

SINDS DE UITVINDING van het elektrisch licht hebben we eigenlijk geen kaarsen meer nodig om 's avonds te kunnen lezen of elkaar te kunnen zien. We praten nu even niet over de avonden dat de stroom al of niet aangekondigd uitvalt, maar gaan uit van de normale situatie.

Kaarsen zijn nu meer een luxe geworden dan een noodzakelijke gebruiksartikel. We zetten ze als decoratie op tafel of in de hoek van de kamer en steken ze aan om een bepaalde stemming te kweken of een bepaald feestelijk cachet aan de avond te geven. Zo is dineren bij kaarslicht nog altijd feestelijk, intiem of romantisch. Zo versieren we ook de kersttafel met kaarsen, rood, wit en groen.

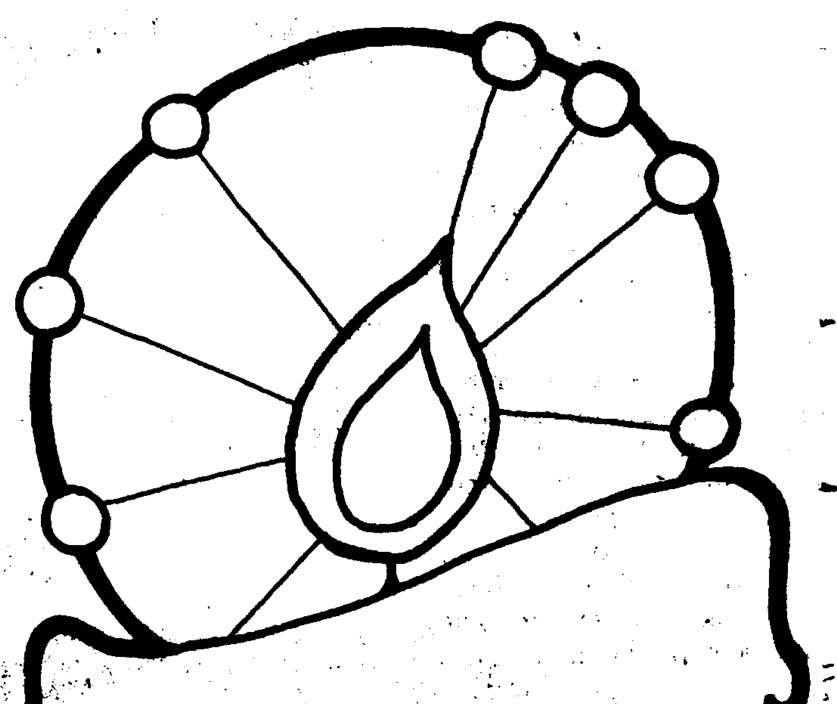
De kerstboom- kaarsjes zijn meestal door de meer veilige electrische lichtjes vervangen, maar daartegenover staat dat je tegenwoordig veel meer soorten kaarsen kunt kopen: dikke en dunne, lange en korte, gekleurde en beschilderde, en in alle mogelijke vormen uitgevoerd. Onlangs zag ik een groene kaars in de vorm van een kerstboom, en een Santa Claus die je moest aansteken aan de punt van zijn muts. Het fenomeen kaars is dus nog lang niet verdwenen.

De kaarsen worden ook afgebeeld op de kerstartikelen zoals tafellakens en papieren servetjes, en niet te vergeten op de kerstkaarten die bij tienduizenden onze postkantoren in en uitgaan. Die kerstkaarten vertonen naast religieuze voorstellingen van kribbe, Moeder en Kind, herders en wijzen, sterrenhemel en engelenschaar, en de sneeuw-landschappen al of niet met rendieren en Santa Claus afgebeeld, ook een grote varieteit van kaarsen, meestal met een groen dennetakje afgezet, om duidelijk te maken dat dit een kerstkaars is en niet een gewone kaars. Kaarsen die aanduiden dat Kerstmis het feest is van het licht.

Dat er Licht in deze wereld is gekomen. Dat het Licht schijnt in de duisternis. Dat er ondanks alles, altijd toch een Lichtpuntje is. Dat is de boodschap van Kerstmis. Dat is de boodschap van de kaarsen en de kaarten. Op die kaarten wensen we elkaar van alles toe: een Vrolijk, een Goed, een Gelukkig en zelfs een Zalig Kerstfeest. Die wensen zijn welgemeend. Toch zullen die wensen op de eerste plaats vervuld moeten zijn van wat we met Kerstmis vieren. Met Kerstmis vieren we een droom.

Een droom die eigenlijk te mooi is om waar te zijn, maar die toch werkelijkheid werd. Allereerst zouden we elkaar moeten toewensen om die droom opnieuw mee te dromen. Om er al dromende steeds meer van overtuigd te raken, dat het in onze ogen onmogelijke nog steeds mogelijk is: namelijk dat mensen van verschillende kom-af, zelfs mensen die elkaars tegenpolen zijn en over eendere zaken anders denken, elkaar toch kunnen vinden, zoals die eerste mensen rond de kribbe.

Zij hebben elkaar gevonden omdat ze de moed hadden op weg te gaan, zonder vooraf te weten waar die weg hen naar toe zou brengen. We zouden ons met Kerstmis op de vleugels van die droom moeten laten meevoeren: ze kan mensen boven zichzelf uittillen. Ze zal ons in staat stellen om datgene waarvan wij in onze beste ogenblikken soms dromen, tegenover elkaar uit te spreken en werkelijkheid te laten worden. Dan mogen we het beste verhopen van het Nieuwe Jaar dat voor ons ligt.

I SAW GOD WASH THE WORLD

I saw God wash the world last night
With his sweet showers on high,
And then, when morning came, I saw
Him hang it out to dry.

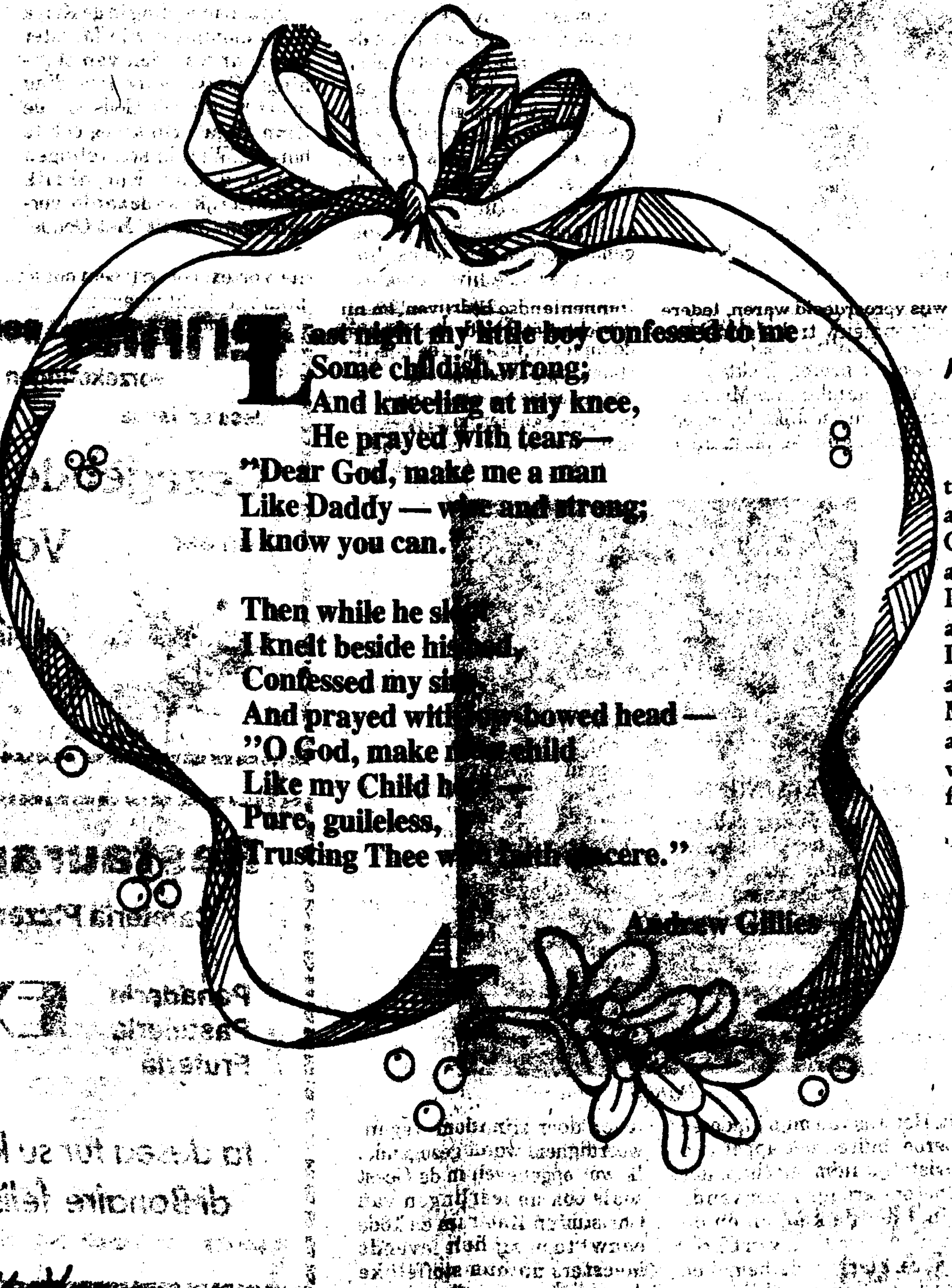
He washed each tiny blade of grass
and every trembling tree;
He flung his showers against the hill,
And swept the billowing sea.

The white rose is a cleaner white,
The red rose is more red,
Since God washed every fragrant face
And put them all to bed.

There's not a bird, there's not a bee
That wings along the way
But is a cleaner bird and bee
than yesterday.

I saw God wash the world last night
Ah, would he had washed me
As clean of all my dust and dirt
As that old white birch tree.

John Henry Newman

Last night my little boy confessed to me
Some childish wrong;
And kneeling at my knee,
He prayed with tears—
"Dear God, make me a man
Like Daddy — wise and strong;
I know you can."

Then while he slept
I knelt beside his bed,
Confessed my sins,
And prayed with low-bowed head —
"O God, make me a child
Like my Child here —
Pure, guileless,
Trusting Thee with faith sincere."

Andrew Gillies

The day of joy returns,
and crowns another year with peace and good will.
Help us rightly to remember the birth of Jesus,
that we may share in the song of the angels,
the gladness of the shepherds,
and the worship of the wise men.
Close the doors of hate and open the doors of love
all over the world.
Let kindness come with every gift,
and good desires with every greeting.
Deliver us from evil, by the blessing that Christ brings,
and teach us to be merry with clean hearts.
May the Christmas morning make us happy to be thy children
and the Christmas evening bring us to our beds
with grateful thoughts,
forgiving and forgiven, Amen.

To be Himself a star most bright
To bring the wise men to His sight,
To be Himself a voice most sweet
To call the shepherds to His feet,
To be a child — it was His will,
That folk like us might find Him still

John Erskine

I sought to hear the
voice of God
And Climbed the
topmost steeple,
But God declared:
"Go down again—
I dwell among
the people."

OUR UNFINISHED WORLD

God gave us a world unfinished, so that we might share in the joys and satisfactions of creation.
He left oil in Trenton rock.
He left electricity in the clouds.
He left the rivers unbridged — and the mountains untrailed.
He left the forests unfelled and the cities unbuilt.
He left the laboratories unopened.
He left the diamonds uncut.
He gave us the challenge of raw materials, not the satisfaction of perfect, finished things.
He left the music unsung and the dramas unplayed.
He left the poetry undreamed, in order that men and women might not become bored, but engage in stimulating, exciting, creative activities that keep them thinking, working, experimenting, and experiencing all the joys and durable satisfactions of achievement.

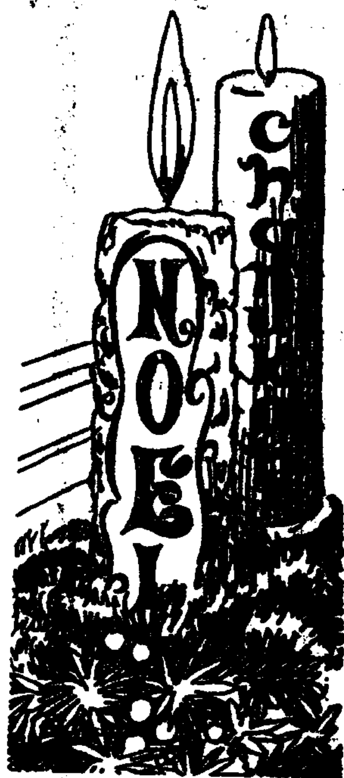
Allen A. Stockdale

Kerstviering van Yogananda

Jezus Christus in de Yoga-literatuur

"DE ONTVANGENIS van Christus was geen gewone, maar een onbevlekte. Daarom is zijn geboortedag voor ons een zeer speciale dag om te vieren. Want we weten en we voelen dat de hemelse Vader in Jezus' onbevlekte ontvangenis de geboorte van een volmaakt wezen voorbereidde. De echte kerstviering is het verwerkelijken van de geboorte van het Christus- bewustzijn in ons bewustzijn. Zet dus al je ronddwalende gedachten opzij en voel de eenheid met de geest van Christus. Ik roep de geest van Jezus aan en die van de Meesters die met hem één zijn in de Geest, dat het volmaakte wezen op aarde negentienhonderd-jaren geleden geboren nu in u zijn bewustzijn mag manifesteren".

Zo begon Parahamsa Yogananda zijn tweedaagse

kerstmeditaties te Los Angeles in het jaar 1939. Een reden om eens na te denken over Jezus Christus in de Yoga-literatuur is op de eerste plaats het beroep INCARNATIE, menswording, vleeswording van God; een woord uit het Johannesevangelie, maar ook echt een idee in de Yoga- godsdienstigheid. Mogelijk komt 'Incarnatie' inderdaad oorspronkelijk uit het oude India.

De christenen hebben van het begin af aan heftig gediscussieerd over Jezus Christus: mens of God of God-mens. Het bracht tot grote scheuring zoals tijdens het Arianisme van de 4-de eeuw. Daartegenover staat dat de Hindoes en de Yoga-literatuur althans nu gewoon zeggen: Jezus Christus is de tiende en de voornaamste incarnatie of menswording van God.

GEEN DOGMA'S, GEEN DISCUSSIE

Incarnatie wordt in de Yogaliteratuur nergens gediscussieerd. Yoga is het streven naar beleving, bewustzijn van je een-zijn met de wereld in en om je heen, met de diepste grond van al het bestaan, met God dus. Al het bestaande wordt ervaren als een manifestatie, belichaming van God, vooral de mens, beeld van God. Een woordelijke uitdrukking daarvan is noodzakelijk symbolisch, zoals in het algemeen religieuze taal alleen maar symbolisch kan zijn.

Het Christus- bewustzijn lijkt hier gezien te worden als het zich kind van God, zoon van God, weten, voelen; een soort incarnatie, belichaming van God. Yogananda geeft bijna altijd de voorkeur aan de bijbelse taal over Christus 'Zoon van God' en ook over de mens als kind van God.

HINDOE-CHRISTEN

In 1965 publiceerde de jezuïet Hans Staffner in India een boekje over "The Significance of Jesus Christ in Asia". Ik heb het boekje niet, maar I.D. (Informatie Dienst Februari 1987) zegt ervan dat het eigenlijk geschreven is om een betere methode van Christusverkondiging in India te vinden. "Deze Aziaten zien in Christus vooral de incarnatie van Gods grenzeloze liefde en genade. Van de Westerse christenen hadden zij de indruk dat zij die Christus zagen geïncarneerd in hun theologie en formalisme en in hun etische en fysieke macht. Bij de geestelijke denkers van Azië

Paramanansa Yogananda

speelt vooral mee dat de transcendente God schuil gaat in zijn immanentie. Christus wordt daarom heel innerlijk beleefd". Het boekje komt tot de conclusie dat in India een christen tegelijkertijd hindoe kán en móet zijn.

AUTOBIOGRAFIE

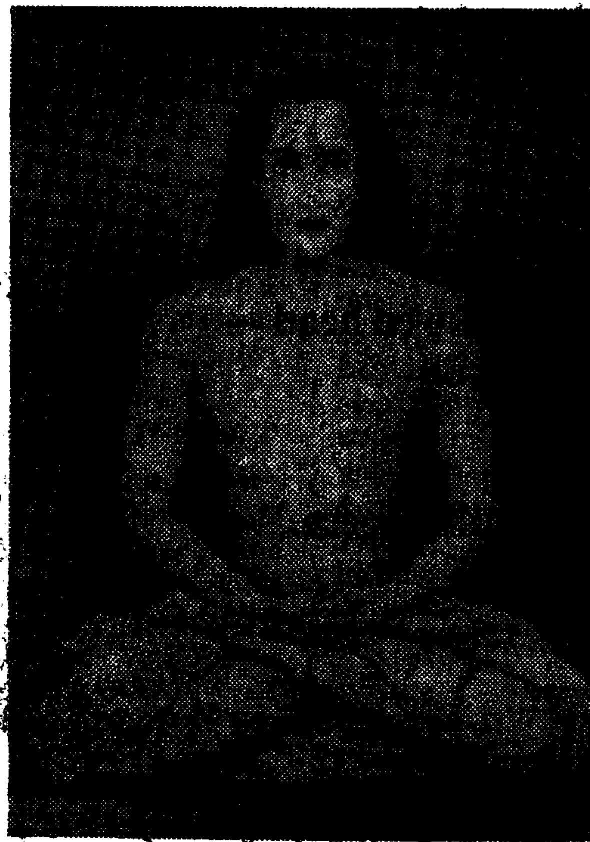
Toevallig kreeg ik een boek van 1949 in handen: "Autobiografie van een Yogi", door Parahamsa Yogananda, 475 paginas. Daarin vertelt Yogananda dat hun Yoga-centrum in Los Angeles elk jaar Kerstmis viert met een achtuurse groepsmeditatie op 24 december (geestelijke Kerstmis) en de volgende dag met een banket (gezellige Kerstmis). Zijn opvolgster Sri Daya Mata in Los Angeles gaat daarmee door, althans volgens hun periodiek 'Self-realisation' in 1986 nog.

Uit dit boek van Yogananda blijkt dat in de Yogameditatie, althans in zijn school, Jezus Christus de voornaamste plaats inneemt. Zijn school: dat zijn tenminste zijn opeenvolgende meesters of goeroe's Babaji, Lahiri en Yoekteswar. Dat zijn de "Meesters" van zijn kerstgebed "Ik roep de geest van Jezus Christus aan en die van de Meesters die met hem één zijn in zijn geest".

Christus staat model voor alle Meesters in de Yoga. Yogananda interpreteert de indische heiligen naar Christus toe: een Christusfiguur, het Christusvormig leven van Lahiri, op een Christusachtige wijze iemand vergeven, een moderne Yogi-Christus, Christus-Yogi enz. Doorlopend worden teksten uit de bijbel, vooral Nieuwe Testament aangehaald en in voetnoten becommentarieerd. Vele gedeelten van de bijbel, zoals Bergrede van Mattheus, Evangelie volgens Johannes behoren sinds eind vorige eeuw eenmaal tot de Yoga-geschriften.

OOSTERS BIJBELVERSTAAN

Van zijn goeroe Yoekteswar zei Yogananda: "De Meester legde de christelijke bijbel op een prachtig duidelijke manier

Babaji

uit. Het was van mijn hindoese goeroe, buiten het appèl van christelijk lidmaatschap, dat ik het onsterfelijk wezen van de bijbel leerde kennen en de waarheid verstaan van Christus' verklaring: de hemel en aarde zullen voorbijgaan, maar mijn woorden zullen geenszins voorbijgaan".

Het blijft wel een oosterse interpretatie, die soms wat vreemd aandoet voor de westerling, vooral in de kwestie van 'reincarnatie'. Yogananda, zelf zegt b.v.: "Door een eerbiedige studie van de bijbel vanuit een Oosters gezichtpunt en een intuitief inzicht ben ik overtuigd dat Johannes de Doper in vroegere levens de goeroe van Christus was. Er zijn talrijke plaatsen in de bijbel die aanduiden dat Johannes en Jezus in hun vorige incarnaties respectievelijk Elias en Eliseus waren". De eigen bijbelse interpretatie zegt echter dat het de geest en de kracht van Elias in Johannes de Doper gekomen was en dat Johannes beslist niet Elias was. Een verschil dus van inzicht of filosofie van geest, ziel, individualiteit. De Oosterling zegt 'iets wat niet sterft, wordt ook niet geboren! De Westerling houdt dat de ziel eens tot het bestaan kwam.

JEZUS ZOENOFFER

Ook over de kruisdood van Christus geeft Yogananda zijn oosterse interpretatie: "Jezus wees zich zelf als zoenoffer aan voor veler zonden. Met zijn goddelijke vermogens had zijn lichaam nooit aan de kruisdood kunnen worden onderworpen, als hij niet vrijwillig met de verborgen cosmische wet van oorzaak en gevolg had medegewerkt. Hij nam dus de gevolgen op zich van eens anders karma, in het bijzonder dat van zijn leerlingen. Op deze wijze werden zij in hoge mate gereinigd en bereid gemaakt het alomtegenwoordige bewustzijn te ontvangen, dat later in hen nederdaalde".

VERRIJZENIS

De verrijzenis van Christus blijft ook voor de Oosterling ongediscussieerd. Op Paasdag 1936 sprak Yogananda in een zondagsdienst te Los Angeles: "Christus, gij zijt de Verrezenen! Niet alleen met de lentezon, maar in eeuwige dageraad van de Geest". De groep van de opeenvolgende Meesters Babaji, Lahiri, Yoekteswar, Yogananda lijkt ook zoveel door Christus geïnspireerd te zijn dat een verrijzenis van de Meester heel gewoon is. Ook Lahiri sterft (in 1895), wordt verbrand en verschijnt de volgende morgen aan zijn leerlingen in levende lijve. Yoekteswar vertelt aan Yogananda over Lahiri: "Kort daarna gaf de onvergelijke goeroe zijn lichaam op te Benares. Niet langer behoefde ik hem in zijn kleine spreekkamer op te zoeken. Ik bevind dat elke dag van mijn leven door zijn alom- tegenwoordigheid wordt gezegend... Ik was opgeheven in de Geest zoals ook de leerlingen van Christus en Kabir (in de 16de eeuw) toen zij hun levende Meesters na hun stoffelijke dood hadden gezien".

Voor hen is sterven: de ziel verlaat het lichaam en door niet meer gebonden te zijn aan een lichaam, is zij ook niet meer gebonden aan tijd en ruimte.

KONINKRIJK GODS

In de meest eenvoudige zin is meditatie 'het zoeken van God', refererend aan Paulus op de Areopaag' om God te zoeken en al tastende Hem te vinden. Hij is immers niet ver van ons. Want door Hem hebben wij het leven, het bewegen en het zijn. Een duidelijke omschrijving van Yoga- meditatie! Yogananda vertaalt Yoga met 'vereniging met God', d.w.z. de fysieke werkelijkheid ook in het bewustzijn beleven. In bijbelse taal: het Koninkrijk Gods binnengaan: het Koninkrijk Gods is in u.

Lahiri zou eens tegen de moeder van Yogananda gezegd hebben: Moedertje, je zoon zal een Yogi wezen. Als een geestelijk werktuig zal hij veel zielen tot Gods Koninkrijk brengen". Yogananda spijbelde op de middelbare school nog al veel om in de Ashram van zijn Goeroe te zijn. Hij slaagde niet voor een of ander examen. Yoektes-

war troostte zijn leerling: "Geen luiheid, maar brandende ijver voor God heeft je verhinderd eer te behalen bij je studie.... Zoek eerst het Koninkrijk Gods en zijn gerechtigheid en al deze dingen zullen u worden toegeworpen".

Bij zijn inwijding in de Kriya Yoga mompelde zijn Meester een paar woorden van zegening: "Ontvang uw inwijding in het Koninkrijk Gods door de Krya Yoga". Hij kreeg ook te horen: "Weinig stervelingen weten, dat het Koninkrijk Gods het rijk van de aardse vervullingen insluit. Het Goddelijk Rijk strekt zich over het aardse uit, maar het laatste, als zinsbedriegelijk sluit niet het wezen der realiteit in". Dit dan ter overweging van" godsdienst en politiek".

WOORD EN GEEST

Het voornaamste grondwoord van de Yoga-spiritualiteit is AUM of OM, in de bijbel AMEN. Maar de bijbel speelt nog meer met WOORD EN GEEST. Grondwoorden zijn moeilijk te vertalen, zelfs moeilijk te omschrijven. AUM of OM kan zowel WOORD als GEEST aanduiden.

AUM wordt ook genoemd het 'geluidslichaam van God', zoals een licht een visueel lichaam van God kan zijn. Geluid en gezicht is een verstoffe-ling van de geest, zoals trouwens heel de schepping, het universum, het lichaam, de manifestatie of de uiterlijke vormen van God kunnen worden genoemd. Yogananda formuleert het aldus: De scheppende stem van God hoorde ik weerklinken als AUM, de trilling van de kosmische motor. Het is de Geest Gods, verklaarde de meester Yoekteswar, die daadwerkelijk elke vorm en kracht in het heelal onderhoudt. Toch is Hij transcendent en afzijdig in het zalige ongeschapene ledige buiten de werelden van de trillende verschijnselen". Natuurlijk herkent de Yoga de klank Aum het beste in de beginwoorden van het

Sri Yukteswar

[illegible]angelie volgens Johannes: [illegible] het begin was het woord en [illegible]t woord was bij God en het [illegible]ord van God". Het kan niet [illegible]ga-achtiger.

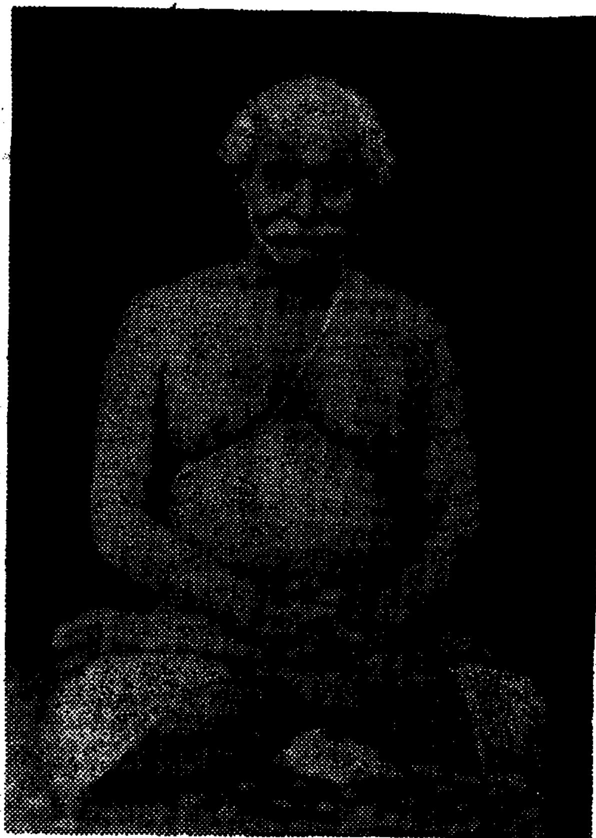
DRIE-EENHEID

[illegible]De oosterse Yogis hebben [illegible] ook geen enkele moeilijk[illegible]den met de christelijke leer [illegible] de Drie-ene God. "De bij[illegible]e woorden (SintJansEvan[illegible]ie) verwijzen naar de drie[illegible]dige natuur van God, als [illegible]der, Zoon en Heilige Geest [illegible], Aum in de hindoese ge[illegible]riften). God de Vader is het [illegible]solute, Ongeopenbaarde, [illegible]taan boven de trillende [illegible]pping: God de Zoon is het Christus- bewustzijn (Brahma) dat binnen de trillende schepping bestaat. Dit Christus- bewustzijn is de enig geborene of de enige weerspiegeling van het Ongeschapene, Oneindige.

Zijn uiterlijke openbaring, 'getuige', is AUM of Heilige Geest, de goddelijke scheppende onzichtbare macht die door trilling alle scheppingen opbouwt". Aldus Yogananda in een voetnoot.

CHRISTEN- BEWUSTZIJN

Hier werd duidelijk gezegd wat met Christus- bewustzijn bedoeld is: het bewustzijn van Gods Zoon te zijn en voor alle mensen: het bewustzijn van Gods kinderen te zijn, of het goddelijk bewustzijn in de mens. Dat was dan ook de eigenlijke betekenis van de kerstviering. Toen in 1920 Yogananda zich klaarmaakte om naar Amerika te vertrekken, zei Yoekteswar hem: "Wees je ware zelf, een kind van God. Zoek en belichaam in je zelf de beste hoedanigheden van al je broers in de verschillende rassen over de aarde verspreid. En vergeet dat je als hindoe geboren bent en wees geen Amerikaan. Neem van beiden het beste".

Lahiri Maha

OEKUMENE

Wat belette Yogananda nog om zich christen te noemen? Maar hij doet het niet. Zoals ook zijn meester Yoekteswar geen lid werd van een christelijke denominatie. Zijn oekumenische instelling, echt hindoes van aard, was te groot om zich bij een min of meer gesloten godsdienstige groepering aan te sluiten. In Amerika sprak Yogananda eens: Godsdienst is universeel en een. Wij kunnen onmogelijk bijzondere gebruiken en overtuigingen algemeen maken, maar met het gemeenschappelijk element in godsdienst kan dat wel. En we kunnen allen gelijkelijk vragen om het te volgen en te gehoorzamen".

Hindoeisme, zegt hij, is geen buitensluitende godsdienst. Er is ruimte voor de verering van alle profeten ter wereld. Het is geen zendings- godsdienst in de gewone zin van het woord. Het heeft zonder twijfel veel stammen in zijn schaapskooi samengebracht, maar deze opname is van een ontwikkelend onmerkbaar karakter. Hindoeisme zegt aan iedereen om God te vereren naar zijn eigen geloof of dharma en zo in vrede te leven met alle godsdiensten.

De Antilliaanse bezoekers van het Siddha Yoga Centrum te South Fallsburg N.Y. in het afgelopen jaar waren getuigen van eenzelfde volledig open en oekumenische instelling van de Meditatiebeweging van Moektananda.

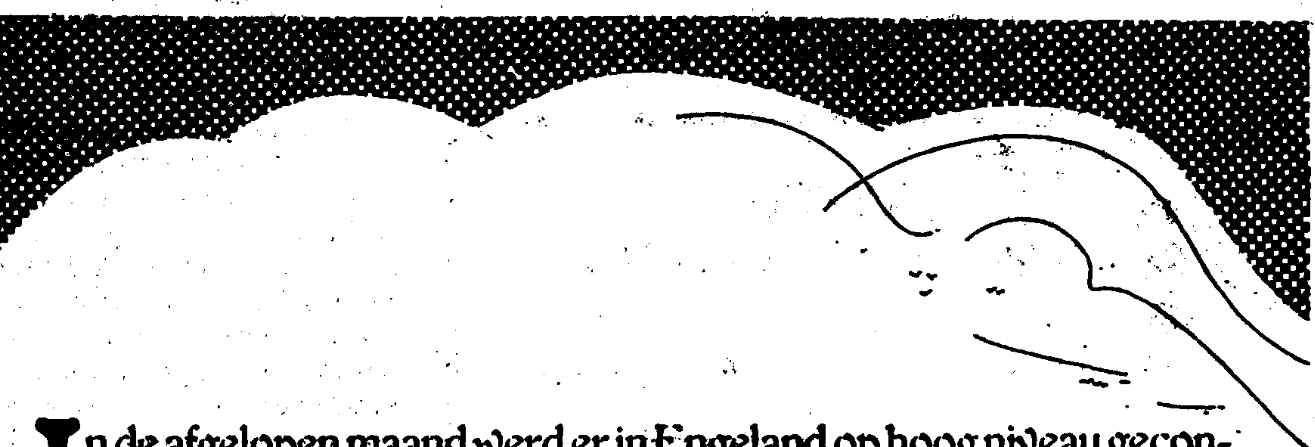
MAHATMA GANDHI

Vooral in Mahatma Gandhi ontmoette Yogananda iemand van dezelfde oekumenische instelling. In een geloofsbelijdenis van Gandhi vinden we o.a. het volgende: "Ik geloof dat de Bijbel, de Koran en de Zend-Awesta even goddelijk geïnspireerd zijn als de Weda's. Ik geloof in de instelling van Goeroe's, maar in deze eeuw moeten miljoenen het zonder Goeroe doen, omdat het een zeldzaamheid is een verbinding van volmaakte zuiverheid en volmaakte geleerdheid te vinden.

Maar men behoeft niet te wanhopen ooit de waarheid van zijn religie te leren kennen, omdat de grondslagen van het Hindoeisme als van elke grote godsdienst onveranderlijk en gemakkelijk te begrijpen zijn". Hindoeisme heeft zijn fouten en beperkingen, zegt Gandhi, maar dat heeft mijn vrouw ook en toch hoord ik van haar. Over Christus zei Gandhi: "Ik ben zeker dat wanneer Christus nu onder de mensen leefde, Hij de levens van velen zou zegenen die misschien nooit van Zijn naam zelfs hebben gehoord... zoals er geschreven staat: Niet iedereen die tot mij Heer, Heer zegt, maar hij die de wil van mijn vader doet... In de les van zijn eigen leven gaf Jezus aan de mensheid het prachtige doel en het enige oogmerk, waarnaar wij allen dienen te streven. Ik geloof dat Hij niet enkel aan de Christenheid behoort, maar aan de ganse wereld, alle landen en rassen".

R. NOOIJEN

In de afgelopen maand werd er in Engeland op hoog niveau geconfereerd over mogelijke maatregelen om te voorkomen dat de Noordzee nog verder vervuilt dan al het geval is. In het nieuwsjournaal op de tv zagen wij beelden van platvissen die aangetast waren door het chemisch afval dat op de zeebodem ligt. En dagelijks komen er onvoorstelbare hoeveelheden olie en chemicaliën bij. Vogels komen bij duizenden om het leven ten gevolge van de illegale olie-lozingen midden op zee. De overheid probeert dit kwaad te beteugelen, maar het is "dweilen met de kraan open". De daders zijn meest ongrijpbaar.

Niet alleen de zeeën, maar ook de atmosfeer, de ozon-laag daarboven en de aardbomen worden op een roekeloze manier aangetast. Wie op een warme zomerdag door het industrie-gebied reist dat niet ver van de Nederlandse grens in Duitsland ligt, kan soms de ervaring hebben dat laaghangende industrie-dampen het adem halen bemoeilijken. "Geef ons toch lucht!" moeten de mensen denken die altijd in zo'n omgeving moeten leven of die van nature al enige moeite hebben met hun ademhalings- organen.

Wie er over nadenkt wat er mis is gegaan en of de problemen voorkomen hadden kunnen worden, zal begrijpen dat wij de industrie eenvoudig niet kunnen missen. De wereld-bevolking is immers zo groot geworden dat er grootschalig geproduceerd moet worden om iedereen aan het eten te houden. Industrie is noodzakelijk, maar..... wij zijn wel erg laat geweest met te begrijpen dat er "grenzen zijn aan de groei", om een uitdrukking van de Club van Rome te gebruiken. Lange tijd hebben wij niet begrepen dat een zich steeds uitbreidende industrie uiteindelijk moet voeren tot het onmogelijk maken van alle leven. Waarschuwende gebeurtenissen maken even indruk, maar worden snel weer vergeten. Wie van ons herinnert zich b.v. nog wat er 35 jaar geleden in Londen gebeurd is? Bijzondere meteorologische omstandigheden veroorzaakten in Londen een extreme lucht- verontreiniging. Ten gevolge daarvan stierven in de periode van 5 tot 9 december 1952 omstreeks 4.000 personen.

Ondanks de duidelijke waarschuwingen van de Club van Rome destijds, wordt er m.i. nog steeds veel te weinig gedaan om het kwaad van de vergiftiging van ons leefmilieu internationaal te bestrijden. Acties van de pressiegroep "Greenpeace" zijn beslist niet overbodig. Zij richten de aandacht op het probleem.

Misschien is de kortzichtigheid van de mens wel de ernstigste factor die kan leiden tot zelfvernietiging. Want hebben wij niet allemaal de neiging om winst op korte termijn gretig te aanvaarden, ook al zouden wij weten dat het verlies op lange termijn veel groter zal zijn?

Rijk worden, nú, dit jaar nog, is een wens die onze ogen kan verblinden voor het feit dat ons straks de keel wordt dichtgeknepen en wij verzuchten: Geef ons toch lucht!

Die kortzichtigheid kan ons soms opvallen op meer dan op het gebied van handel, techniek en industrie. Ook in de omgang van ons mensen met elkaar kan die kortzichtigheid ons parten spelen. Wie teveel op zichzelf gericht is loopt de kans dat hij de rijkdom die gelegen kan zijn in de intermenselijke relaties volkomen verspeelt. Wat kunnen wij dan doen om ons leven tot zijn ware bestemming te laten komen? Wat kunnen wij doen om het Leven te vinden?

In het Evangelie vinden wij al de waarschuwing, die wij nooit genoeg tot ons kunnen laten doordringen:

"Wat zou het een mens baten, indien hij de gehele wereld won, maar zijn leven zou verliezen?

U en ik, wij zijn maar een korte poos op aarde. Laten wij dan onze tijd niet verdoen met ons onafgebroken in te spannen voor de stoffelijke dingen, hoe belangrijk die soms ook zijn. Maar laat ons iedere dag bedenken hoe wij deel mogen hebben aan het Leven, dat de schepper voor ons heeft bestemd.

Vanuit het verre Holland wil ik U graag hartelijk groeten en U mijn beste wensen aanbieden voor de komende feestdagen en voor het Nieuwe Jaar 1988.

WIM BAARS

Uit het logboek van de "ILTSHI"

Van Spanje naar de West

Rob en Jeannette ter Borg zeilden in hun stalen zeiljacht "ILTSHI" (lengte 38 ft) in de periode van november 1984 tot mei 1985 van Spanje naar Curaçao. Hieronder volgt een gedeelte uit het persoonlijk logboek, dat werd bijgehouden door de kapiteinse.

NA TWEE JAAR op de Middellandse Zee te hebben rondgezworven maken we "ILTSHI" en ons zelf gereed om uit te varen richting Canarische Eilanden. Begin november waren we van plan om uit Alicante (Spanje) te vertrekken, maar helaas het weer gooide roet in het eten. In plaats van de in die tijd van het jaar gebruikelijke Oostenwind bleef er een hardnekkige Westenwind blazen. Niet erg geschikt voor ons, dus besloten we te wachten totdat de wind weer draaide. Tijdens de lange wachtperiode verveelden we ons geen moment en we genoten van de diverse afscheidsdinertjes die we kregen aangeboden.

Op een gegeven moment voelden we ons als Heintje Davids — we bleven afscheid nemen. Net op het goede moment besloot de wind maar eens te draaien en onder luid getoeter van alle bekenden verlieten we eindelijk Alicante en gingen op weg voor de eerste etappe naar Gibraltar.

HINDERNISSEN

De tocht verliep met hindernissen. Het was wel wind — geen wind — verkeerde wind. Maar na enkele dagen bereikten we Gibraltar. Deze rots in het zuiden van Spanje is een verzameling van bijna uitsluitend flatgebouwen, die er grauw en armoedig uitzien. Er wordt Engels en Spaans gesproken. De bekendste jachthaven is de Sheppards Marina. Praktisch alle jachten die hier liggen zijn van Engelsen. Sommigen zien er zo slecht uit dat het ons een raadsel is hoe die schepen nog helemaal naar Gibraltar zijn gekomen. We hebben nog nooit zo'n armoedige verzameling boten bij elkaar gezien. We doen snel wat inkopen, omdat we direct weer willen vertrekken, maar alweer, het weer is te slecht.

De radio geeft windkracht 8 door in de straat van Gibraltar. Bovendien is de zee bijzonder ruw — dus weer wachten. Na 3 dagen geduldig wachten hebben we er genoeg van. We besluiten de harde wind te trotseren en naar Barbate de Franco in Spanje te varen. Dan hebben we de lastige "straat" maar gehad en kunnen we direct weg als de wind gunstig wordt.

SPANJE

's Morgens om vijf uur verlaten we Gibraltar. De vooruitzichten zijn Oostenwind tussen kracht 4 en 8 en ruwe zee. Doordat we wind en stroom meehadden viel de tocht mee. Alleen was de wind wel harder dan voorspeld. De windmeter gaf af en toe kracht 10 aan. In Barbate de Franco aangekomen merkte je direct dat je weer in Spanje was, want er scheen een heerlijk zonnetje.

Een hele verbetering na die sombere dagen in Gibraltar.

Maar ook hier is het devies WACHTEN. De ene depressie na de andere teistert Europa. Volgens de mensen die het kunnen weten is dit het slechtste najaar sedert vele jaren. Maar dit horen we overal. Het weer schijnt gewoon van streek te zijn. De dagen brengen we door met het beluisteren en tot in de finesses bespreken van de nieuwsberichten. Eén van de andere jachten heeft een briefkaart- model T.V. Iedere avond persen zo'n man of tien zich in de kajuit van een negen meter boot om de computerfoto's van het weer te bekijken.

GROTE STAP

Daarna wordt in een mengelmoes van Frans/Duits/Engels de weers- vooruitzichten besproken. Eindelijk op 17 december besluiten we de grote stap te wagen en in de loop van de morgen gaan we op weg. Ook de andere jachten vertrekken. Ons plan is om de eerste 100 mijl naar het westen te varen om daarna af te buigen naar de Canarische Eilanden. Door deze afleidings- manoeuvre hopen we het aangekondigde lagedruk gebied te ontlopen.

De eerste uren is het bladstil, zodat we onze paardekrachten moeten gebruiken. Tegen het eind van de middag verdwijnt de Spaanse kust uit het gezicht en zijn we alleen met de zee. Er begint een lichte wind op te zetten en de rest van de nacht zeilen we onder een heldere sterrenhemel. Het is alleen zo afschuwelijk koud. We lopen erbij als Michellinmannetjes uitgedost in warmte-ondergoed, extra truien, wollen muts + sjaal en niet te vergeten handschoenen. In mijn bed ligt een kruik, omdat ik anders niet meer warm kan worden. Wie heeft ooit gezegd dat zeilen leuk is!

Op de vijfde dag hebben we 445 mijl afgelegd. De wind is nogal wispelturig en soms is er helemaal geen wind. Als de schipper de koers goed heeft berekend zijn we binnen twee dagen op onze bestemming. De vislijn slepen we al een tijdje achter de boot aan, maar tot nu toe hebben we nog niets gevangen. 's avonds zien we tegen donker, land aan de horizon verschijnen. Of beter gezegd licht. De lichtjes van het eiland Lanzarote schitteren tegen de donkere hemel. We hebben hier de hele nacht van kunnen genieten want de wind liet ons in de steek. 's morgens de motor maar bijgezet omdat we anders nog een dag onderweg waren geweest. Na een voorspoedige oversteek van zes dagen lopen we tegen de middag van de vierentwintigste december de jachthaven van El Castillo op het eiland Fuerteventura binnen. Hier wacht ons een teleurstelling. De bekenden die we hier zouden ontmoeten zijn een week geleden richting Senegal vertrokken. De Kerstdagen brengen we door in de jachthaven. We betrappen ons erop dat we helemaal geen kerstgevoel hebben. Ook de bewoners van de andere jachten klagen hierover. We verkennen de omgeving en ontdekken dat El Castillo nou niet bepaald een interessant dorpje is. Eigenlijk is het een vakantie resort en erg in trek bij Duitsers.

INKOPEN

Na drie dagen verlaten we Fuerteventura en zeilen naar Las Palmas op het eiland Gran Canaria. We liggen heel lux in de jachthaven, omdat we grote schoonmaak willen houden. Bovendien moeten we aardig wat inkopen doen. De grote winkels bezorgen alles aan "boot". Lekker makkelijk! Las Palmas is een grote stad met vriendelijke en behulpzame mensen. Het ergste is de luchtvervuiling. De auto's rijden vier rijen dik door het centrum en het stinkt er verschrikkelijk. Het water in de jachthaven is erg smerig. Er drijft veel olie en, zoals bijna overal in Spanje, de riolering komt uit in zee.

VERVUILING

Men heeft getracht de vervuiling wat in te dammen door voor het strand een soort slurf in het water te leggen, die het allerergste een beetje tegen houdt. Dit helpt inderdaad wel iets. De haven ligt vol met jachten die zich aan het klaarmaken zijn voor de "Grote Oversteek". Voor de meesten is dit de eerste keer dat er een oceaan wordt overgestoken en men is knap nerveus. De Caribbean is uit! Senegal en Brazilië in! Hier gaan dan ook veel jachten naar toe. Wij zijn echter nog niet zover. Eerst willen we nog wat rondzeilen. Tenslotte hebben we nog niet echt veel van de Canarische Eilanden gezien.

Tenerife januari 1985

Oudejaars- avond brengen we door met een Duits stel. Om twaalf uur breekt in de jachthaven de hel los. Er worden vuurpijlen de lucht in geschoten en iedereen blaast z'n longen uit z'n lijf op de scheepstoeter. Onze buren komen naar buiten en wensen iedereen op z'n "frans" het allerbeste. Ook Rob ontkomt er niet aan. De buurman omhelst hem stevig en geeft op iedere wang een zoen. Rob ondergaat deze ongewone behandeling zonder blikken of blozen. Tenslotte wordt het maar één keer 1985.

VOORZIENINGEN

Op 11 januari zeilen we de haven van Las Palmas uit voor de 60 mijl naar Santa Cruz op Tenerife. Een voorspoedige maar koude tocht. De marina is in de Darsena Pesquera (= de vissershaven). Er zijn totaal geen voorzieningen voor jachten, maar je ligt er dan ook gratis. Jammer is wel dat de haven zo'n eind van de stad af is. Gelukkig is er een goede busverbinding. Het openbaar vervoer geschiedt in bussen van voor de eerste wereldoorlog. Alles kraakt, kreunt en steunt. Niets werkt — buiten natuurlijk de motor — maar het rijdt. Santa Cruz is niet zo'n grote stad met een gezellig centrum. We kijken en rijden nog wat rond op het eiland en op 25 januari varen we weer terug naar Las Palmas voor de laatste inkopen en klusjes.

OVERSTEEK

Voordat we de grote oversteek wagen bezoeken we eerst nog een paar vissersplaatsjes, maar eindelijk is het dan zover. Op 20 februari — een gedenkwaardige dag — slaan we de laatste verse etenswaren in en nemen afscheid met een "tot ziens in de Caribbean" van de bemanningen van de "Christina II" en de "Coralie". Daar gaan we dan — het onbekende avontuur tegemoet!

Om 15.00 uur G.M.T. plonst de Walkerlog in het water voor de oversteek van 2900 mijl naar Martinique. Het weer is goed — zonnig en de wind is Noord Noord West (N.N.W.) windkracht 4/5. De eerste uren komen de golven schuin in en we rollen dan ook behoorlijk. Een paar keer hadden we met veel plezier gezien hoe enkele onstuimige golven te pletter sloegen tegen de ramen van ons stuurhuis. Maar de straf kwam snel. Amper twee uur zijn we onderweg of een extra grote golf zoekt onze kuip uit als landingsplaats. Resultaat is dat we allebei drijfnat zijn en alle kleren zout, maar het is wel lachen.

KABAAL

In het begin vorderen we goed — 50 mijl in negen uur — maar daarna zwakt de wind af. Binnen is het een heidens kabaal. Zoiets als een slechtgestemd muziekkorps — alles rammelt — kreunt en steunt door het rollen van de boot. Maar alles went! Tot zonsondergang kunnen we Cran Canaria zien liggen. Daarna blijft het eiland nog bijna de hele nacht zichtbaar als een lichte vlek aan de horizon. Als de zon weer opkomt zijn we alleen met de zee. Wat staat ons te wachten? Wanneer zien we weer land? Deze vragen dringen zich op als je je realiseert wat je aan het doen bent. Over 2900 mijl weten we het antwoord!

KOUD

De eerste nachten zijn erg koud dus hebben we onze noordpooluitrusting weer te voorschijn gehaald. We lopen wachten van drie uur. Je hebt het gevoel dat de nacht bestaat uit het aan- en uitkleden. Er is weinig wind. Na drie dagen hebben we nog maar tweehonderd- vijfenzeventig mijl afgelegd. De volgens de zeekaarten altijd aanwezige stroom laat ons in de steek. We krijgen al echte zeebenen en hebben vandaag voor het eerst koffie gedronken. Het beste bewijs dat het goed gaat. De vijfde dag pikken we de Noordoost- passaat op en gaan we een meer westelijke koers varen. Totaal hebben we nu vijfhonderd-veertig mijl afgelegd. De dagafstanden worden beter. Gisteren hebben we bijvoorbeeld honderd-drieënveertig mijl afgelegd. Het is nog steeds koud. Ik ben benieuwd wanneer het eindelijk wat warmer wordt.

Eten koken op een rollend schip is een vermoeiende bezig-

Alicante 1984

d. Je hebt één hand nodig r jezelf en één hand voor de t. Uien snijden vereist wat ening maar het lukt. Op 27 ruari hebben we de eerste end mijl erop zitten. Om dit vieren maken we een fles n burgemeester. Het wordt delijk warm. Tot nu toe heb- we weinig dolfijnen of wal- en gezien. Trouwens er is maal weinig leven te bes- pen in de zee. Onze vislijn gt al ruim een week uit. r tot nu toe zonder resul-

HOGE GOLVEN

p twee maart halen we een fstand van honderdvijftig . Er waren de afgelopen ht nogal hoge golven met dkracht zes tot acht. Tegen orgen wordt het wat rusti-. Drie maart: vandaag is het eetje feest. Om 18.00 uur .T. hebben we veertien- erd mijn op de log. Dit is de helft. We vieren dit een glaasje wijn en wat

te hapjes. Zeven maart: en prima resultaat van- — 153 mijl bij Oosten- vijf/zes. Nog ongeveer onderd- vijftig mijl tot nique.

gen maart: dagafstand mijl. Voor het eerst een ra- nder uit de Caribbean ngen. Ook de Wereldom- hebben we kunnen be- en. Tien maart: 143 mijl O.N.O. vier/vijf. Zonnig en toe buien. De eerste gezien sinds tien dagen. ngeveer driehonderd mijl te gaan. Als alles aat zijn we over drie da- n Martinique. Het gekke we eigenlijk nog geen zin

n er al mee te stoppen. ren zo fijn dat het wat ons best wat langer had mo- ren. Vandaag de laatste tomaat en appel opgege-. Na rest ons nog kool — aar- len en uien en natuurlijk oer.

Halverwege de ochtend zie ik een masttop aan de ho- verschijnen. Dit is de "Christina II" met schipper Danny die twee dagen na ons met de "Coralie" van Canaria is vertrokken. vertrek van de Cana- Eilanden hebben we af- er een soort race van . Wel met een handi- de "ILTSHI" natuur-

lijk want zij is het kleinste en zwaarste schip. De "Christina II" is veertien meter lang en ontwerp van het beroemde Sparkman en Stevens. Dit schip heeft negentien jaar gele- den veel prijzen gewonnen in verschillende races. Zij vaart onder Zwitserse vlag. De "Coralie" is een Frans ontwerp van zestien meter lang en vaart onder Nederlandse vlag. De communicatie is een beetje ingewikkeld. De beide grote jachten kunnen via de Hamradio contact met elkaar onderhouden. Wij zijn helaas niet in het bezit van zo'n apparaat, maar door middel van een kortegolf- ontvanger kunnen we de gesprekken beluisteren.

Iedere dag op een vooraf afgesproken tijd hebben we aan de radio gekluisterd gezeten en hebben ontzettend veel plezier gehad. De schipper van de "Christina II" gaf iedere dag de posities op zodat we op onze kaart konden bijhouden waar de anderen waren. Ook hoorden we op deze manier wat voor soort weer men had. Dit was vaak heel verschillend. Het gebeurde dat de "Christina II" midden in een onweersbui zat terwijl wij — 200 mijl verder — prachtig weer hadden. De beide schippers hielden vele discussies over onze snelheid en wanneer men dacht ons te zullen inhalen.

PASSAATZEILEN

Danny ("Christine II") betoogde dat de "ILTSHI" een zwaar dus langzaam schip is. Dit klopt, maar onder passaatzeilen (2 uitgeboomde fokken) zeilt ze als een trein. Iedere dag verzocht Danny ons contact met hem te zoeken via de Marifoon. Dit lukte pas op de veertiende dag. Op de zestiende dag na vertrek van de Canarische Eilanden doet het ongelofelijke feit zich voor dat twee schepen elkaar ontmoeten midden op de oceaan. Het dichtsbijzijnde land is nog zo'n 450 mijl van ons verwijderd. Wij vinden het een geweldige belevenis. Over en weer worden foto's gemaakt. Tenslotte gebeurt het niet zo vaak dat je de kans krijgt je schip onder vol tuig op de kiek te krijgen. Tegen de avond hijst Danny er een zeiltje bij om daarna langzaam maar zeker uit het zicht te verdwijnen. Tot aan Martinique houden we contact via de Marifoon, waar de "Christina II" een halve dag voor ons arriveert. De "Coralie" komt één dag na ons aan.

ZONNEN

Elf maart: 139 mijl op de log. Het is een prachtige dag. Ik heb zalig liggen zonnen. Als we zo doorgaan zijn we overmorgen in Martinique. Het is bijna niet te geloven zo snel als deze trip is gegaan. Zo vertrek je van Cran Canaria het onbekende tegemoet en voor je het weet ben je er — een geweldige ervaring rijker. Twaalf maart: dagafstand 128 mijl. Weinig wind vandaag N.O. vier/vijf. Vanmorgen eindelijk eens een school dolfijnen gezien. Als vergoeding voor het lange wachten geven de vissen een prachtige show weg. Onze visvangst verloopt droevig — nog steeds hebben we geen vis kunnen verschalken.

Dertien maart: om precies 14.30 uur G.M.T. zien we de contouren van Martinique aan de horizon verschijnen. Ook Sint Lucia kunnen we zien. Op dit moment zijn we exact drie weken onderweg. Toch wel een geweldig ogenblik — na 2900 mijl komen we precies op de juiste plaats uit. Keurig genavigeerd Rob!

SCHRIK

Een paar uur geleden kreeg ik de schrik van m'n leven. Ik kom de kajuit uit met koffie en zie een sloepje voorbij varen

Rob, Piraten kom gauw

met drie mannen erin gekleed in oliegoed. DERTIG mijl uit de kust.... dat is vast geen zuivere koffie! Alle verhalen over piraten die in volle zee jachten overvallen schieten mij weer te binnen en lichtelijk in paniek roep ik "Rob, Rob, piraten kom gauw"..... De schipper steek z'n hoofd naar buiten en ziet alleen nog maar de buitenboord- motor. De rest van het open bootje is al uit het zicht verdwenen. Toch vertrouw ik het niet en ik blijf angstvallig de omgeving in het oog houden. Mijn geduld wordt beloond.

Na enkele uren komt het bootje weer terug. Ze komen behoorlijk dichtbij en ik word steeds nerveuzer. Wat willen ze toch! Volgens Rob willen ze misschien alleen maar een glaasje water. Laten we dat hopen. Ze zijn ondertussen zo dichtbij gekomen dat we een gesprek kunnen voeren, maar niemand zegt iets. Ze kijken alleen maar. Uiteindelijk steek ik schuchter mijn hand op en vriendelijk zwaaien de mannen terug. Nadat ze alles nog even hebben bekeken geeft de stuurman gas en gaan ze weer verder met...... vissen.

Ik moet zeggen dat ik toch wel heel erg opgelucht was toen ze weer weggingen. Later zagen we heel wat van dit type bootjes, maar nooit meer zo ver uit de kust. Op deze laatste dag is de zee schitterend met weinig golven en we zien veel vliegende vissen. Om 20.50 G.M.T. hebben we de Diamond Rock dwars. Nu moeten we nog tien mijl voordat we in de baai Anse Mitan ons anker kunnen laten vallen. Inmiddels is het donker geworden en Danny praat ons de laatste vijf mijl naar binnen.

Om elf uur G.M.T. (plaatselijke tijd zeven uur) plonst ons anker in de Caribische Zee. We hebben de oversteek volbracht in eenentwintig dagen en acht uur. Eindelijk kunnen we weer genieten van een ononderbroken nachtrust.

FORT DE FRANCE

Na een boerennacht 's morgens vroeg een eerste nieuwsgierige blik geworpen op onze ankerplaats in Anse Mitan. De omgeving ziet er fantastisch uit — veel groen en palmen en ontzettend veel jachten. We hebben ze niet geteld, maar er liggen er minstens tweehonderd. Nog nooit heb ik zoveel jachten in één baai bij elkaar gezien. Maar ook dat is de Caribbean.

Om in te klaren moet je naar Fort de France. Dit is een leuk tochtje van een half uur. Inklaren geeft geen problemen. In het douanekantoor vertellen twee flink uit de kluiten gewassen mannen je precies wat je moet doen. Eén van de heren vertelt in vijf talen dat je hard op de pen moet drukken, omdat ook het laatste formulier nog leesbaar moet zijn. Hij wilde weten hoe men dit in het Nederlands zegt. Na enige mislukte pogingen lukte het aardig. Het was anders wel lachen.

BOUWSTIJL

Fort de France is voor onze begrippen niet groot, maar voor de Caribbean is het een "wereldstad". Het is er vreselijk druk. Dit was na drie weken alleen geweest te zijn wel even wennen. De straatjes zijn heel smal en overal rijden auto's en zitten vrouwen op de stoep met hun handelswaar. De bouwstijl is internationaal. Niets wijst erop dat je in West-Indië bent. Buiten dan de mensen natuurlijk. De Creoolse bevolking is vaak erg mooi. Vooral de vrouwen zien er bijzonder verzorgd en elegant uit. We zeilen een paar dagen rond en ankeren in verlaten baaien.

REGENBUIEN

We bekijken piepkleine dorpen die op het strand zijn gebouwd. Meestal zijn de huizen van hout met een golfplaten dak en geschilderd in mooie pasteltinten. Tussen de bedrijven door ook nog even het onderwaterschip schoongeschrobt. Het is ongelooflijk hoe dat zelfs onder het varen aangroeit en er zaten dan ook heel wat eendemosselen op. We maken nog een zonnetent die ook als regentent dienst kan doen, want het feit dat Martinique een groen eiland is betekent ook veel regen. Gelukkig duren die buien nooit lang.

BEZOEK

Na twee weken van de franse geneugten te hebben genoten begint de tijd te dringen. We moeten op weg naar Sint Maarten omdat mijn zus en zwager ons komen bezoeken. Tezamen met hen zeilen we dan naar Curaçao. Samen met de "Christine II" gaan we op weg voor de eerste etappe naar Iles des Saintes, een afstand van vijfentachtig mijl. De tocht begint goed maar tussen de eilanden neemt de wind behoorlijk toe en we gaan veel te snel. Als de wind niet afneemt gaan we bijliggen om te wachten tot dat het licht wordt. Het is namelijk levensgevaarlijk om in het donker tussen de eilandjes rond te varen. Het stikt er van de rotsen. 's Morgens vroeg de motor aan omdat we tegen de wind en stroom in moeten varen. Ons Volvotje moet er hard aan trekken want de stroom is behoorlijk hard.

MOTORPECH

Terwijl we langzaam tussen de rotsblokken doorvaren zegt Rob "als hier je motor uitvalt zit je goed in de problemen". We ankeren voor het enige dorp in deze eilandengroep Terre de Haut. Net is alles klaar of de motor begint te sputteren en stopt er dan helemaal mee. Bij controle blijkt dat er een slang lek is. Onder de motor ligt ongeveer dertig liter dieselolie. Wat een troep, maar ook wat een mazzel dat dit geen half uur eerder is gebeurd.

Rob maakt een noodslang en na een dag werken is het leed weer geleden. We verkennen het dorp dat er erg frans uitziet. De gendarme heeft een enorme snor en is gekleed in tropenkledij — een kakikleurig short + hemd. Hij ziet er heel indrukwekkend uit. Later zien we

Koeien en palmbomen

hem lopen in z'n burgerkledij — een afgeknipte spijkerbroek en T-shirt. Opeens is ie ook maar een gewoon mannetje.

POINT A PITRE

Na een paar dagen zeilen we naar Pointe e Pitre — de hoofdstad van Guadeloupe. Stad is eigenlijk een te groot woord voor de verzameling armoedige hutten met golfplaten daken. Alleen in het centrum — 4 straten groot — staan stenen huizen en een echte moderne supermarkt. Overal op straat zitten vrouwen die trachten wat groenten en kruiden aan de man te brengen. We hebben

niet de indruk dat het hier een vetpot is, maar iedereen is bijzonder vriendelijk. Verbazingwekkend vinden wij het gigantische jachthaven-complex net buiten de stad. Er is plaats voor vierhonderd schepen. Rond de haven staan flats. Er is een supermarkt en er zijn restaurants. In de stad zijn twee grote shipchandlers met een ruime keus aan scheepsartikelen.

REGENBOGEN

Waarschijnlijk is Pointe e Pitre een "wereldstad" in opkomst. Het begin is er in ieder geval al. We bezoeken nog een paar baaien aan de westkant van Guadeloupe. Er vallen veel korte buitjes en we zien regelmatig schitterende regenbogen. Met spijt in het hart nemen we afscheid van Guadeloupe en vertrekken naar Sint Maarten. Na eenentwintig uur en 130 mijl laten we het anker vallen in Grootbaai.

Hier ontmoeten we veel oude en maken nieuwe kennissen. Beregezellig en de tijd vliegt dan ook voorbij. Zus en zwager komen onverwacht één dag eerder door dat er in Nederland problemen waren met de verkeersleiders. Ze brengen veel post mee en onontbeerlijk zaken als kaas en leverworst. Toen wist ik nog niet dat je dat overal kon kopen. Philipsburg bestaat eigenlijk uit twee straten — de Voorstraat en Achterstraat. De meeste winkels verkopen souveniers. Als je de slogans op de ramen ziet denk je dat je alles kado krijgt. Nou niets is minder waar!

ST. MAARTEN

Sint Maarten is half Nederlands en half Frans en volgens de legende is de verdeling als volgt tot stand gekomen. "Een Hollander en een Fransman lopen in tegengestelde richting rond het eiland. Aan het eind van de dag wordt de grens getrokken tot waar men is gekomen. Omdat de Fransman sneller gelopen heeft is het Franse deel groter". Men leeft in grote harmonie met elkaar.

De hoofdstad van het Franse part is Marigot. Een erg leuk dorp waar men de typisch franse zaken als paté, stokbrood en kaas kan kopen. Van Sint Maarten zeilen we naar Saint Barthelemy. We ankeren in een baai aan de Noordkant waar we heerlijk snorkelen. Vlakbij zie ik een grote rog. Toch wel een heel speciale er-

varing: nu zie je de vissen die je anders alleen op de film ziet. Als de haaien maar wegblijven! Tijdens een wandeling over het rotsachtige eiland zien we overal koeien lopen. Vreemd gezicht hoor — koeien temidden van palmbomen. Het plan vandaag naar Guadeloupe te varen gaat helaas niet door wegens gebrek aan wind. Dan maar ankeren in weer een andere nog mooiere baai waar we gans alleen liggen. Zus leert hier snorkelen en vindt het prachtig.

MOEIZAAM

Op negenentwintig april pikken we een lichte wind op en zeilen we in ruim dertig uur naar Guadeloupe. Na een dag rust zetten we koers naar Iles des Saints. Het is een moeizame tocht met wisselende wind. In plaats van dertig mijl leggen we er vijfenvijftig af. Ook de trip naar Martinique verloopt traag, maar na bijna een etmaal en vijfennegentig mijl zijn we waar we wezen moeten. We blijven vier dagen in Fort de France en slaan voor minstens drie weken voedsel in.

Op de Engelse eilanden is alles nog duurder dan hier en bovendien hoeven we voorlopig geen boodschappen te doen. Ons volgende doel is Marigotbay op Sint Lucia. Via een heel grote baai met een smalle vaargeul kom je in de eigenlijke baai. Ons anker valt in bladstil water en we kijken bewonderend rond naar de prachtige palmen en mangroves. Zelfs tijdens een orkaan lig je hier volkomen veilig. We kopen mango's en bananen van een negerjongen die z'n waar per roeiboot komt aanbieden. Het gebeurt regelmatig op de Engelse eilanden dat men allerlei producten per roeiboot aan de man probeert te brengen.

ANKEREN

Sint Lucia is — zoals de meeste eilanden in de Caribbean — vulkanisch en groen. Langs de kust zeilen is een feest. Achter iedere berg ziet een dorpje of een prachtig strand. Nog zo'n schitterende plek is de Wallilabubay op het eiland Sint Vincent. Ver buiten de baai zagen we al een paar jongens in kleine boten die als een bezetene roeiden om ons hun diensten aan te bieden. De bedoeling is namelijk dat je niet alleen je anker uitgooit, maar ook nog een lijn vastmaakt aan een palmboom.

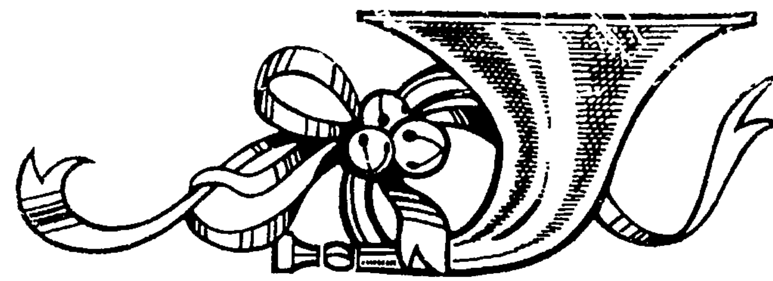
En dit laatste wil zo'n jongen graag voor je doen. Tegen betaling uiteraard. Na wat gesjoemel over de prijs en de aanschaf van wat bananen zijn we allebei tevreden.

BATIKFABRIEK

Tussen de palmbomen staat een vervallen batikfabriekje verscholen. Overal staan plastic bakken met verschillende kleuren waarin de stoffen worden gedoopt. Helaas zijn de hier gemaakte spullen erg duur. Zelfs voor de meest simpele biniki betaal je al ruim honderd gulden. Na één dag rust zeilen we naar de Admiralitybay op Bequia. Volgens de verkregen informatie het SUMMUM voor zeilers. Hier hebben we niet veel van gemerkt. Op het moment dat wij er zijn is het erg rustig. In het kleine plaatsje is praktisch alles te koop. Er is zelfs een ruim gesorteerde winkel met scheepsartikelen. Gewoon witbrood kost hier vijf gulden, maar er is ook gesubsidieerd brood voor minder dan de helft. Dit kopen wij uiteraard en het smaakt prima. Het enige probleem was dat het be dierf waar je bijstond. De schimmel stond er na een dag al op. Omdat we een voorraad voor vier dagen hadden ingeslagen betekende dit een dikke buik voor de vele meeuwen.

NATUURVERSCHIJNSEL

Een lange wandeling gemaakt naar de andere kant van het eiland. Dit was een stevige tippel maar we zagen aardig wat van het binnenland. Ook hier lopen de geiten vrij rond. Na nog een paar stops in de altijd mooie baaien ontdekken we op achttien mei het Horse Shoe Reef. Dit is werkelijk een unieke plek. Je ankert eigenlijk midden op de oceaan, maar omdat je achter een rif ligt is het toch tamelijk rustig. Van heel dichtbij zie je een ongelofelijk natuurverschijnsel. De golven die over een afstand van duizenden mijlen komen aanrollen lopen te pletter op de riffen. Hier kan ik uren naar kijken.

Rondom de riffen liggen een heleboel kleine eilandjes. Vaak niet meer dan een rots in de zee. Bijna al deze paradijsjes zijn onbewoond. Af en toe wonen vissers in tenten een tijdje op zo'n eiland. Op weg naar Palmeiland laveren we voorzichtig tussen de riffen door. Er zijn al heel wat schepen verloren gegaan door één moment van onachtzaamheid.

OVERSTEKEN

In Cliftonbay (Unioneiland) klaren we uit. Om bij de Immigration te komen moet je over de landingsbaan van het vliegveld lopen. Geen probleem — alleen even uitkijken met oversteken! Ze hebben hier trouwens meer bijzondere dingen. Langs de smalle weg die naar het dorp loopt is een bassin met verpleegstershaaien en zeeschildpadden. Ik liep hier een beetje nerveus langs, want één verkeerde stap en je bent een smakelijke hapje voor de haaien.

Nou zeggen ze wel dat dit soort geen mensenvlees eet, maar je weet maar nooit! Onderweg naar Grenada stoppen we in de Tyrellbay (Carriacou).

Atlantische Oceaan maart 1985

Een stel jongens in bootjes roeiden zich suf om ons hun waar te laten zien. Helaas hebben we geen belangstelling voor de oesters en als troost geven we ze een zakje snoep. Dit vonden ze een prima deal.

DIEVENGILDE

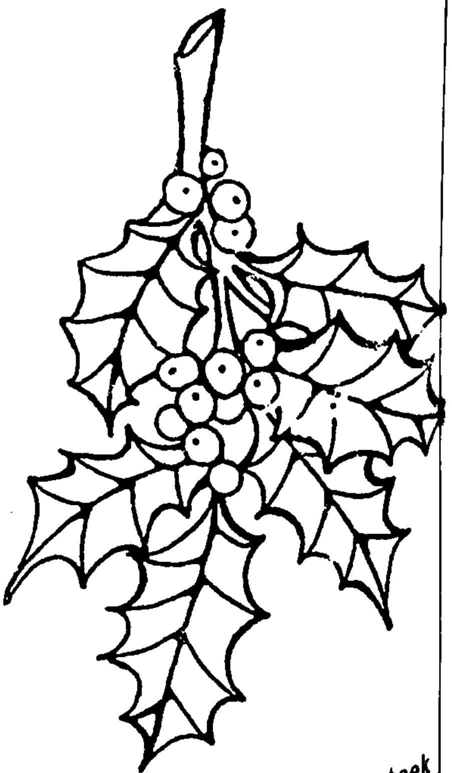
Aangekomen in Grenade vinden we een goede ankerplaats in de Lagoon. We horen al snel dat het dievengilde het op jachten heeft gemunt. In vijf jachten is op klaarlichte dag ingebroken en dat alles in een tijdsbestek van nog geen week. Een aardig gemiddelde!

Grenade is een prachtige oude stad met heel smalle straatjes en huizen met pannendaken in plaats van golfplaten. De haven hier is beroemd. Het is een komen en gaan van de zeilende vrachtscheepjes. Deze boten zijn meestal tussen de twaalf en vijftien meter lang en verzorgen de bevoorrading van de kleinere eilanden.

TIJDEN

In de winkel is een keur van Engelse producten. Zelfs de onlogische Engelse sluitingstijden heeft men overgenomen. Wie sluit nu een drankzaak op zaterdag! En dan is de tijd aangebroken voor de oversteek naar Curaçao. Hier zien zus en zwager een beetje tegenop.

Vierhonderdtwintig mijl op zee zonder dat men land ziet is voor een beginneling ook niet niks. Maar alles valt reusachtig mee. We hebben een harde wind en we snellen over het water. Ik vond af en toe de golven wel een beetje erg hoog, maar zei niets om de anderen niet aan het schrikken te maken.

EINDSTOP

Na een bijzonder vlotte trip zien we op de ochtend van de derde dag Curaçao al liggen. Zwager probeert bepaalde punten te herkennen. Hij is hier twintig jaar geleden tijdens zijn diensttijd geweest en vindt het fantastisch om alles nog eens terug te zien. Op 28 mei 1985 meren we af aan de kade in de Santa Annabaai. Een prachtige tocht is voorlopig ten einde.

